៕ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស៕

សំយុត្តនិកាយោ

និទានវគ្គោ

១. និទានសំយុត្តំ

១. ពុទ្ធវគ្គោ

១. បដិច្ចសមុប្បាទសុត្តំ

១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “បដិច្ចសមុប្បាទំ វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ; តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បាទោ? អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ; វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ; នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ; សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ; ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា; តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ; ភវបច្ចយា ជាតិ ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បាទោ។

“អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ; វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ; នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ; សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោ; ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ; វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោ; តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។ បឋមំ។

២. វិភង្គសុត្តំ

២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “បដិច្ចសមុប្បាទំ វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ វិភជិស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បាទោ? អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ; វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ; នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ; សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ; ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា; តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ; ភវបច្ចយា ជាតិ ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ; អយំ វុច្ចតិ ជរា។ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលកិរិយា ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស និក្ខេបោ ( ) [(ជីវិតិន្ទ្រិយស្ស ឧបច្ឆេទោ) (ស្យា. កំ.) ឯវមុបរិបិ, អដ្ឋកថាយំ បន ន ទិស្សតិ], ឥទំ វុច្ចតិ មរណំ។ ឥតិ អយញ្ច ជរា, ឥទញ្ច មរណំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, ជាតិ? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ជាតិ ឱក្កន្តិ និព្ពត្តិ អភិនិព្ពត្តិ ខន្ធានំ បាតុភាវោ អាយតនានំ បដិលាភោ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ជាតិ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ភវោ? តយោ មេ, ភិក្ខវេ, ភវា – កាមភវោ, រូបភវោ, អរូបភវោ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភវោ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧបាទានំ? ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានានិ – កាមុបាទានំ, ទិដ្ឋុបាទានំ, សីលព្ពតុបាទានំ, អត្តវាទុបាទានំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានំ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, តណ្ហា? ឆយិមេ, ភិក្ខវេ, តណ្ហាកាយា – រូបតណ្ហា, សទ្ទតណ្ហា, គន្ធតណ្ហា, រសតណ្ហា, ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា, ធម្មតណ្ហា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, តណ្ហា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, វេទនា? ឆយិមេ, ភិក្ខវេ, វេទនាកាយា – ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា, សោតសម្ផស្សជា វេទនា, ឃានសម្ផស្សជា វេទនា, ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា, កាយសម្ផស្សជា វេទនា, មនោសម្ផស្សជា វេទនា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, វេទនា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ផស្សោ? ឆយិមេ, ភិក្ខវេ, ផស្សកាយា – ចក្ខុសម្ផស្សោ, សោតសម្ផស្សោ, ឃានសម្ផស្សោ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ, កាយសម្ផស្សោ, មនោសម្ផស្សោ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ផស្សោ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សឡាយតនំ? ចក្ខាយតនំ, សោតាយតនំ, ឃានាយតនំ, ជិវ្ហាយតនំ, កាយាយតនំ, មនាយតនំ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សឡាយតនំ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, នាមរូបំ? វេទនា, សញ្ញា, ចេតនា, ផស្សោ, មនសិការោ – ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ។ ចត្តារោ ច មហាភូតា, ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ។ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ, ឥទញ្ច រូបំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, នាមរូបំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ? ឆយិមេ, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណកាយា – ចក្ខុវិញ្ញាណំ, សោតវិញ្ញាណំ, ឃានវិញ្ញាណំ, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ, កាយវិញ្ញាណំ, មនោវិញ្ញាណំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សង្ខារា? តយោមេ, ភិក្ខវេ, សង្ខារា – កាយសង្ខារោ, វចីសង្ខារោ, ចិត្តសង្ខារោ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, សង្ខារា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជា? យំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខេ អញ្ញាណំ, ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ, ទុក្ខនិរោធេ អញ្ញាណំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អញ្ញាណំ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជា។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បដិបទាសុត្តំ

៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “មិច្ឆាបដិបទញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ សម្មាបដិបទញ្ច។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាបដិបទា? អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាបដិបទា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សម្មាបដិបទា? អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សម្មាបដិបទា”តិ។ តតិយំ។

៤. វិបស្សីសុត្តំ

៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “វិបស្សិស្ស, ភិក្ខវេ, ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បុព្ពេវ សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘កិច្ឆំ វតាយំ លោកោ អាបន្នោ ជាយតិ ច ជីយតិ ច មីយតិ ច ចវតិ ច ឧបបជ្ជតិ ច។ អថ ច បនិមស្ស ទុក្ខស្ស និស្សរណំ នប្បជានាតិ ជរាមរណស្ស។ កុទាស្សុ នាម ឥមស្ស ទុក្ខស្ស និស្សរណំ បញ្ញាយិស្សតិ ជរាមរណស្សា’”តិ?

“អថ ខោ ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ ជរាមរណំ ហោតិ, កឹបច្ចយា ជរាមរណ’ន្តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ជាតិយា ខោ សតិ ជរាមរណំ ហោតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ’”ន្តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ ជាតិ ហោតិ, កឹបច្ចយា ជាតី’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ភវេ ខោ សតិ ជាតិ ហោតិ, ភវបច្ចយា ជាតី’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ ភវោ ហោតិ, កឹបច្ចយា ភវោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ឧបាទានេ ខោ សតិ ភវោ ហោតិ, ឧបាទានបច្ចយា ភវោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ ឧបាទានំ ហោតិ, កឹបច្ចយា ឧបាទាន’ន្តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘តណ្ហាយ ខោ សតិ ឧបាទានំ ហោតិ, តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទាន’”ន្តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ តណ្ហា ហោតិ, កឹបច្ចយា តណ្ហា’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘វេទនាយ ខោ សតិ តណ្ហា ហោតិ, វេទនាបច្ចយា តណ្ហា’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ វេទនា ហោតិ, កឹបច្ចយា វេទនា’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ផស្សេ ខោ សតិ វេទនា ហោតិ, ផស្សបច្ចយា វេទនា’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ ផស្សោ ហោតិ, កឹបច្ចយា ផស្សោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘សឡាយតនេ ខោ សតិ ផស្សោ ហោតិ, សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ សឡាយតនំ ហោតិ, កឹបច្ចយា សឡាយតន’ន្តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘នាមរូបេ ខោ សតិ សឡាយតនំ ហោតិ, នាមរូបបច្ចយា សឡាយតន’”ន្តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ នាមរូបំ ហោតិ, កឹបច្ចយា នាមរូប’ន្តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘វិញ្ញាណេ ខោ សតិ នាមរូបំ ហោតិ , វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូប’”ន្តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ វិញ្ញាណំ ហោតិ, កឹបច្ចយា វិញ្ញាណ’ន្តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘សង្ខារេសុ ខោ សតិ វិញ្ញាណំ ហោតិ, សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណ’”ន្តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ សង្ខារា ហោន្តិ, កឹបច្ចយា សង្ខារា’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘អវិជ្ជាយ ខោ សតិ សង្ខារា ហោន្តិ, អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា’”តិ។

“ឥតិ ហិទំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ ‘សមុទយោ, សមុទយោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ

ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា ជរាមរណនិរោធោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ជាតិយា ខោ អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតិ, ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ ជាតិ ន ហោតិ , កិស្ស និរោធា ជាតិនិរោធោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ភវេ ខោ អសតិ ជាតិ ន ហោតិ, ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ ភវោ ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា ភវនិរោធោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ឧបាទានេ ខោ អសតិ ភវោ ន ហោតិ, ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ ឧបាទានំ ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា ឧបាទាននិរោធោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘តណ្ហាយ ខោ អសតិ ឧបាទានំ ន ហោតិ, តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ តណ្ហា ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា តណ្ហានិរោធោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘វេទនាយ ខោ អសតិ តណ្ហា ន ហោតិ, វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ វេទនា ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា វេទនានិរោធោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ផស្សេ ខោ អសតិ វេទនា ន ហោតិ, ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ ផស្សោ ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា ផស្សនិរោធោ’តិ? អថ ខោ ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘សឡាយតនេ ខោ អសតិ ផស្សោ ន ហោតិ, សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ សឡាយតនំ ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា សឡាយតននិរោធោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘នាមរូបេ ខោ អសតិ សឡាយតនំ ន ហោតិ, នាមរូបនិរោធា សឡាយតន និរោធោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ នាមរូបំ ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា នាមរូបនិរោធោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘វិញ្ញាណេ ខោ អសតិ នាមរូបំ ន ហោតិ, វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ វិញ្ញាណំ ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ’តិ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘សង្ខារេសុ ខោ អសតិ វិញ្ញាណំ ន ហោតិ, សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ’”តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ សង្ខារា ន ហោន្តិ, កិស្ស និរោធា សង្ខារនិរោធោ’តិ ? អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘អវិជ្ជាយ ខោ អសតិ សង្ខារា ន ហោន្តិ, អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ’”តិ។

“ឥតិ ហិទំ អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតីតិ។ ‘និរោធោ, និរោធោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ”។ ចតុត្ថំ។

(សត្តន្នម្បិ ពុទ្ធានំ ឯវំ វិត្ថារេតព្ពោ)។

៥. សិខីសុត្តំ

៥. សិខិស្ស , ភិក្ខវេ, ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស…បេ….។

៦. វេស្សភូសុត្តំ

៦. វេស្សភុស្ស, ភិក្ខវេ, ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស…បេ….។

៧. កកុសន្ធសុត្តំ

៧. កកុសន្ធស្ស, ភិក្ខវេ, ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស…បេ….។

៨. កោណាគមនសុត្តំ

៨. កោណាគមនស្ស, ភិក្ខវេ, ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស…បេ….។

៩. កស្សបសុត្តំ

៩. កស្សបស្ស, ភិក្ខវេ, ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស…បេ….។

១០. គោតមសុត្តំ

១០. “បុព្ពេវ មេ, ភិក្ខវេ, សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘កិច្ឆំ វតាយំ លោកោ អាបន្នោ ជាយតិ ច ជីយតិ ច មីយតិ ច ចវតិ ច ឧបបជ្ជតិ ច។ អថ ច បនិមស្ស ទុក្ខស្ស និស្សរណំ នប្បជានាតិ ជរាមរណស្ស។ កុទាស្សុ នាម ឥមស្ស ទុក្ខស្ស និស្សរណំ បញ្ញាយិស្សតិ ជរាមរណស្សា’”តិ?

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ ជរាមរណំ ហោតិ, កឹបច្ចយា ជរាមរណ’ន្តិ ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ជាតិយា ខោ សតិ ជរាមរណំ ហោតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ’”ន្តិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ ជាតិ ហោតិ…បេ…. ភវោ… ឧបាទានំ… តណ្ហា… វេទនា… ផស្សោ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារា ហោន្តិ, កឹបច្ចយា សង្ខារា’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ , យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘អវិជ្ជាយ ខោ សតិ សង្ខារា ហោន្តិ, អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា’”តិ។

“ឥតិ ហិទំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ ‘សមុទយោ, សមុទយោ’តិ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា ជរាមរណនិរោធោ’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ជាតិយា ខោ អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតិ, ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ’”តិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ ជាតិ ន ហោតិ…បេ…. ភវោ… ឧបាទានំ… តណ្ហា… វេទនា… ផស្សោ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារា ន ហោន្តិ, កិស្ស និរោធា សង្ខារនិរោធោ’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘អវិជ្ជាយ ខោ អសតិ សង្ខារា ន ហោន្តិ, អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ’”តិ។

“ឥតិ ហិទំ អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ ‘និរោធោ, និរោធោ’តិ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទី”តិ។ ទសមោ។

ពុទ្ធវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទេសនា វិភង្គបដិបទា ច,
វិបស្សី សិខី ច វេស្សភូ;
កកុសន្ធោ កោណាគមនោ កស្សបោ,
មហាសក្យមុនិ ច គោតមោតិ។

២. អាហារវគ្គោ

១. អាហារសុត្តំ

១១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ…បេ…. ឯតទវោច – “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អាហារា ភូតានំ វា សត្តានំ ឋិតិយា សម្ភវេសីនំ វា អនុគ្គហាយ។ កតមេ ចត្តារោ? កពឡីការោ [កពឡិំការោ (សី. បី.), កវឡីការោ (ស្យា. កំ.)] អាហារោ – ឱឡារិកោ វា សុខុមោ វា, ផស្សោ ទុតិយោ, មនោសញ្ចេតនា តតិយា, វិញ្ញាណំ ចតុត្ថំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាហារា ភូតានំ វា សត្តានំ ឋិតិយា សម្ភវេសីនំ វា អនុគ្គហាយ”។

“ឥមេ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាហារា កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា? ឥមេ ចត្តារោ អាហារា តណ្ហានិទានា តណ្ហាសមុទយា តណ្ហាជាតិកា តណ្ហាបភវា។ តណ្ហា ចាយំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា? តណ្ហា វេទនានិទានា វេទនាសមុទយា វេទនាជាតិកា វេទនាបភវា។ វេទនា ចាយំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា? វេទនា ផស្សនិទានា ផស្សសមុទយា ផស្សជាតិកា ផស្សបភវា។ ផស្សោ ចាយំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានោ កឹសមុទយោ កឹជាតិកោ កឹបភវោ? ផស្សោ សឡាយតននិទានោ សឡាយតនសមុទយោ សឡាយតនជាតិកោ សឡាយតនបភវោ។ សឡាយតនញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបភវំ? សឡាយតនំ នាមរូបនិទានំ នាមរូបសមុទយំ នាមរូបជាតិកំ នាមរូបបភវំ។ នាមរូបញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបភវំ? នាមរូបំ វិញ្ញាណនិទានំ វិញ្ញាណសមុទយំ វិញ្ញាណជាតិកំ វិញ្ញាណបភវំ។ វិញ្ញាណញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបភវំ? វិញ្ញាណំ សង្ខារនិទានំ សង្ខារសមុទយំ សង្ខារជាតិកំ សង្ខារបភវំ។ សង្ខារា ចិមេ, ភិក្ខវេ, កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា? សង្ខារា អវិជ្ជានិទានា អវិជ្ជាសមុទយា អវិជ្ជាជាតិកា អវិជ្ជាបភវា។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ …បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។ បឋមំ។

២. មោឡិយផគ្គុនសុត្តំ

១២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, អាហារា ភូតានំ វា សត្តានំ ឋិតិយា សម្ភវេសីនំ វា អនុគ្គហាយ។ កតមេ ចត្តារោ? កពឡីការោ អាហារោ – ឱឡារិកោ វា សុខុមោ វា, ផស្សោ ទុតិយោ, មនោសញ្ចេតនា តតិយា, វិញ្ញាណំ ចតុត្ថំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាហារា ភូតានំ វា សត្តានំ ឋិតិយា សម្ភវេសីនំ វា អនុគ្គហាយា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា មោឡិយផគ្គុនោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, វិញ្ញាណាហារំ អាហារេតី”តិ? “នោ កល្លោ បញ្ហោ”តិ ភគវា អវោច – “‘អាហារេតី’តិ អហំ ន វទាមិ។ ‘អាហារេតី’តិ ចាហំ វទេយ្យំ, តត្រស្ស កល្លោ បញ្ហោ – ‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, អាហារេតី’តិ ? ឯវំ ចាហំ ន វទាមិ។ ឯវំ មំ អវទន្តំ យោ ឯវំ បុច្ឆេយ្យ – ‘កិស្ស

នុ ខោ, ភន្តេ, វិញ្ញាណាហារោ’តិ, ឯស កល្លោ បញ្ហោ។ តត្រ កល្លំ វេយ្យាករណំ – ‘វិញ្ញាណាហារោ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិយា បច្ចយោ, តស្មិំ ភូតេ សតិ សឡាយតនំ, សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ’’’តិ។

‘‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ផុសតី’’តិ? ‘‘នោ កល្លោ បញ្ហោ’’តិ ភគវា អវោច – ‘‘‘ផុសតី’តិ អហំ ន វទាមិ។ ‘ផុសតី’តិ ចាហំ វទេយ្យំ, តត្រស្ស កល្លោ បញ្ហោ – ‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ផុសតី’តិ? ឯវំ ចាហំ ន វទាមិ។ ឯវំ មំ អវទន្តំ យោ ឯវំ បុច្ឆេយ្យ – ‘កិំបច្ចយា នុ ខោ, ភន្តេ, ផស្សោ’តិ, ឯស កល្លោ បញ្ហោ។ តត្រ កល្លំ វេយ្យាករណំ – ‘សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ, ផស្សបច្ចយា វេទនា’’’តិ។

‘‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, វេទយតី’’តិ [វេទិយតីតិ (សី. បី. ក.)]? ‘‘នោ កល្លោ បញ្ហោ’’តិ ភគវា អវោច – ‘‘‘វេទយតី’តិ អហំ ន វទាមិ។ ‘វេទយតី’តិ ចាហំ វទេយ្យំ, តត្រស្ស កល្លោ បញ្ហោ – ‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, វេទយតី’តិ? ឯវំ ចាហំ ន វទាមិ។ ឯវំ មំ អវទន្តំ យោ ឯវំ បុច្ឆេយ្យ – ‘កិំបច្ចយា នុ ខោ, ភន្តេ, វេទនា’តិ, ឯស កល្លោ បញ្ហោ។ តត្រ កល្លំ វេយ្យាករណំ – ‘ផស្សបច្ចយា វេទនា, វេទនាបច្ចយា តណ្ហា’’’តិ។

‘‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, តសតី’’តិ [តណ្ហីយតីតិ (សី. ស្យា. កំ.)]? ‘‘នោ កល្លោ បញ្ហោ’’តិ ភគវា អវោច – ‘‘‘តសតី’តិ អហំ ន វទាមិ ។ ‘តសតី’តិ ចាហំ វទេយ្យំ, តត្រស្ស កល្លោ បញ្ហោ – ‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, តសតី’តិ? ឯវំ ចាហំ ន វទាមិ។ ឯវំ មំ អវទន្តំ យោ ឯវំ បុច្ឆេយ្យ – ‘កិំបច្ចយា នុ ខោ, ភន្តេ, តណ្ហា’តិ, ឯស កល្លោ បញ្ហោ។ តត្រ កល្លំ វេយ្យាករណំ – ‘វេទនាបច្ចយា តណ្ហា, តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទាន’’’ន្តិ។

‘‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ឧបាទិយតី’’តិ? ‘‘នោ កល្លោ បញ្ហោ’’តិ ភគវា អវោច – ‘‘‘ឧបាទិយតី’តិ អហំ ន វទាមិ។ ‘ឧបាទិយតី’តិ ចាហំ វទេយ្យំ, តត្រស្ស កល្លោ បញ្ហោ – ‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ឧបាទិយតី’តិ? ឯវំ ចាហំ ន វទាមិ។ ឯវំ មំ អវទន្តំ យោ ឯវំ បុច្ឆេយ្យ – ‘កិំបច្ចយា នុ ខោ, ភន្តេ, ឧបាទាន’ន្តិ, ឯស កល្លោ បញ្ហោ។ តត្រ កល្លំ វេយ្យាករណំ – ‘តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ’តិ…បេ.… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

‘‘ឆន្នំ ត្វេវ, ផគ្គុន, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា ផស្សនិរោធោ; ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ; វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោ; តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. សមណព្រាហ្មណសុត្តំ

១៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… ‘‘យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ជរាមរណំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណសមុទយំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ នប្បជានន្តិ; ជាតិំ…បេ.… ភវំ… ឧបាទានំ… តណ្ហំ… វេទនំ… ផស្សំ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារេ នប្បជានន្តិ, សង្ខារសមុទយំ នប្បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធំ នប្បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ នប្បជានន្តិ , ន មេ តេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា; ន ច បន តេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ [ព្រាហ្មញ្ញត្ថំ (ស្យា. កំ.) មោគ្គល្លានព្យាករណំ ឱលោកេតព្ពំ] វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ។

‘‘យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ជរាមរណំ បជានន្តិ, ជរាមរណសមុទយំ បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធំ បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានន្តិ; ជាតិំ…បេ.… ភវំ… ឧបាទានំ… តណ្ហំ… វេទនំ… ផស្សំ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារេ បជានន្តិ, សង្ខារសមុទយំ បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធំ បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានន្តិ, តេ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ចេវ សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា; តេ ច បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី’’តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយសមណព្រាហ្មណសុត្តំ

១៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… ‘‘យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេ ធម្មេ នប្បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ សមុទយំ នប្បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ និរោធំ នប្បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ និរោធគាមិនិំ

បដិបទំ នប្បជានន្តិ, កតមេ ធម្មេ នប្បជានន្តិ, កតមេសំ ធម្មានំ សមុទយំ នប្បជានន្តិ, កតមេសំ ធម្មានំ និរោធំ នប្បជានន្តិ, កតមេសំ ធម្មានំ និរោធគាមិនី បដិបទំ នប្បជានន្តិ”?

“ជរាមរណំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណសមុទយំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទំ នប្បជានន្តិ; ជាតឹ…បេ.… ភវំ… ឧបាទានំ… តណ្ហំ… វេទនំ… ផស្សំ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារេ នប្បជានន្តិ, សង្ខារសមុទយំ នប្បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធំ នប្បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទំ នប្បជានន្តិ។ ឥមេ ធម្មេ នប្បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ សមុទយំ នប្បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ និរោធំ នប្បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ និរោធគាមិនី បដិបទំ នប្បជានន្តិ។ ន មេ តេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា, ន ច បន តេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ។

“យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេ ធម្មេ បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ សមុទយំ បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ និរោធំ បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ និរោធគាមិនី បដិបទំ បជានន្តិ, កតមេ ធម្មេ បជានន្តិ, កតមេសំ ធម្មានំ សមុទយំ បជានន្តិ, កតមេសំ ធម្មានំ និរោធំ បជានន្តិ, កតមេសំ ធម្មានំ និរោធគាមិនី បដិបទំ បជានន្តិ?

“ជរាមរណំ បជានន្តិ, ជរាមរណសមុទយំ បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធំ បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានន្តិ; ជាតឹ…បេ.… ភវំ… ឧបាទានំ… តណ្ហំ… វេទនំ… ផស្សំ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារេ បជានន្តិ, សង្ខារសមុទយំ បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធំ បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានន្តិ។ ឥមេ ធម្មេ បជានន្តិ , ឥមេសំ ធម្មានំ សមុទយំ បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ និរោធំ បជានន្តិ, ឥមេសំ ធម្មានំ និរោធគាមិនី បដិបទំ បជានន្តិ។ តេ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ចេវ សមណសម្មតា, ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា។ តេ ច បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. កច្ចានគោត្តសុត្តំ

១៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា កច្ចានគោត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា កច្ចានគោត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “‘សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាទិដ្ឋី’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សម្មាទិដ្ឋិ ហោតី”តិ?

“ទ្វយនិស្សិតោ ខ្វាយំ, កច្ចាន, លោកោ យេភុយ្យេន – អត្ថិតញ្ចេវ នត្ថិតញ្ច។ លោកសមុទយំ ខោ, កច្ចាន, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា លោកេ នត្ថិតា សា ន ហោតិ។ លោកនិរោធំ ខោ, កច្ចាន, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យា លោកេ អត្ថិតា សា ន ហោតិ។ ឧបយុបាទានាភិនិវេសវិនិពន្ធោ [ឧបាយុបាទានាភិនិវេសវិនិពន្ធោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ខ្វាយំ, កច្ចាន, លោកោ យេភុយ្យេន។ តញ្ចាយំ ឧបយុបាទានំ ចេតសោ អធិដ្ឋានំ អភិនិវេសានុសយំ ន ឧបេតិ ន ឧបាទិយតិ នាធិដ្ឋាតិ – ‘អត្តា មេ’តិ។ ‘ទុក្ខមេវ ឧប្បជ្ជមានំ ឧប្បជ្ជតិ, ទុក្ខំ និរុជ្ឈមានំ និរុជ្ឈតី’តិ ន កង្ខតិ ន វិចិកិច្ឆតិ អបរបច្ចយា ញាណមេវស្ស ឯត្ថ ហោតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, កច្ចាន, សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ។

“‘សព្ពំ អត្ថី’តិ ខោ, កច្ចាន, អយមេកោ អន្តោ។ ‘សព្ពំ នត្ថី’តិ អយំ ទុតិយោ អន្តោ។ ឯតេ តេ, កច្ចាន, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ.… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ…បេ.… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធម្មកថិកសុត្តំ

១៦. សាវត្ថិយំ …បេ.… អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “‘ធម្មកថិកោ ធម្មកថិកោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ធម្មកថិកោ ហោតី”តិ?

“ជរាមរណស្ស ចេ ភិក្ខុ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ធម្មំ ទេសេតិ, ‘ធម្មកថិកោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ។ ជរាមរណស្ស ចេ ភិក្ខុ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ, ‘ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ។ ជរាមរណស្ស ចេ ភិក្ខុ និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទាវិមុត្តោ ហោតិ, ‘ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានប្បត្តោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ។

“ជាតិយា ចេ ភិក្ខុ...បេ.... ភវស្ស ចេ ភិក្ខុ... ឧបាទានស្ស ចេ ភិក្ខុ... តណ្ហាយ ចេ ភិក្ខុ... វេទនាយ ចេ ភិក្ខុ... ផស្សស្ស ចេ ភិក្ខុ... សឡាយតនស្ស ចេ ភិក្ខុ... នាមរូបស្ស ចេ ភិក្ខុ... វិញ្ញាណស្ស ចេ ភិក្ខុ... សង្ខារានំ ចេ ភិក្ខុ... អវិជ្ជាយ ចេ ភិក្ខុ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ធម្មំ ទេសេតិ, ‘ធម្មកថិកោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ។ អវិជ្ជាយ ចេ ភិក្ខុ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ, ‘ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ។ អវិជ្ជាយ ចេ ភិក្ខុ និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទាវិមុត្តោ ហោតិ, ‘ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានប្បត្តោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយា”តិ។

៧. អចេលកស្សបសុត្តំ

១៧. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ រាជគហំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អទ្ទសា ខោ អចេលោ កស្សបោ ភគវន្តំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ អចេលោ កស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “បុច្ឆេយ្យាម មយំ ភវន្តំ គោតមំ កញ្ចិទេវ [កិញ្ចិទេវ (ក.)] ទេសំ, សចេ នោ ភវំ គោតមោ ឱកាសំ ករោតិ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណាយា”តិ។

“អកាលោ ខោ តាវ, កស្សប, បញ្ហស្ស; អន្តរឃរំ បវិដ្ឋម្ហា”តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ អចេលោ កស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច “បុច្ឆេយ្យាម មយំ ភវន្តំ គោតមំ កញ្ចិទេវ ទេសំ, សចេ នោ ភវំ គោតមោ ឱកាសំ ករោតិ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណាយា”តិ។ “អកាលោ ខោ តាវ, កស្សប, បញ្ហស្ស; អន្តរឃរំ បវិដ្ឋម្ហា”តិ។ តតិយម្បិ ខោ អចេលោ កស្សបោ...បេ.... អន្តរឃរំ បវិដ្ឋម្ហាតិ។ ឯវំ វុត្តេ, អចេលោ កស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ន ខោ បន មយំ ភវន្តំ គោតមំ ពហុទេវ បុច្ឆិតុកាមា”តិ។ “បុច្ឆ, កស្សប, យទាកង្ខសី”តិ។

“កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, ‘សយំកតំ ទុក្ខ’ន្តិ? ‘មា ហេវំ, កស្សបា’តិ ភគវា អវោច។ ‘កឹ បន, ភោ គោតម, បរំកតំ ទុក្ខ’ន្តិ? ‘មា ហេវំ, កស្សបា’តិ ភគវា អវោច។ ‘កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច ទុក្ខ’ន្តិ? ‘មា ហេវំ, កស្សបា’តិ ភគវា អវោច។ ‘កឹ បន ភោ គោតម, អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខ’ន្តិ? ‘មា ហេវំ, កស្សបា’តិ ភគវា អវោច។ ‘កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, នត្ថិ ទុក្ខ’ន្តិ? ‘ន ខោ, កស្សប, នត្ថិ ទុក្ខំ។ អត្ថិ ខោ, កស្សប, ទុក្ខ’ន្តិ។ ‘តេន ហិ ភវំ គោតមោ ទុក្ខំ ន ជានាតិ, ន បស្សតី’តិ។ ‘ន ខ្វាហំ, កស្សប, ទុក្ខំ ន ជានាមិ, ន បស្សាមិ។ ជានាមិ ខ្វាហំ, កស្សប, ទុក្ខំ; បស្សាមិ ខ្វាហំ, កស្សប, ទុក្ខ’”ន្តិ។

“កិ នុ ខោ, ភោ គោតម, ‘សយំកតំ ទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘មា ហេវំ, កស្សបា’តិ វទេសិ។ ‘កឹ បន, ភោ គោតម, បរំកតំ ទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘មា ហេវំ, កស្សបា’តិ វទេសិ។ ‘កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច ទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘មា ហេវំ, កស្សបា’តិ វទេសិ។ ‘កឹ បន, ភោ គោតម, អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘មា ហេវំ, កស្សបា’តិ វទេសិ។ ‘កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, នត្ថិ ទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘ន ខោ, កស្សប, នត្ថិ ទុក្ខំ , អត្ថិ ខោ, កស្សប, ទុក្ខ’ន្តិ វទេសិ។ ‘តេន ហិ ភវំ គោតមោ ទុក្ខំ ន ជានាតិ ន បស្សតី’តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘ន ខ្វាហំ, កស្សប, ទុក្ខំ ន ជានាមិ ន បស្សាមិ។ ជានាមិ ខ្វាហំ, កស្សប, ទុក្ខំ; បស្សាមិ ខ្វាហំ, កស្សប, ទុក្ខ’ន្តិ វទេសិ។ អាចិក្ខតុ ច [អយំ ចការោ សី. បោត្ថកេ នត្ថិ] មេ, ភន្តេ, ភគវា ទុក្ខំ។ ទេសេតុ ច [អយំ ចការោ សី. បោត្ថកេ នត្ថិ] មេ, ភន្តេ, ភគវា ទុក្ខ”ន្តិ។

“‘សោ ករោតិ សោ បដិសំវេទយតី’តិ [បដិសំវេទិយតីតិ (សី. បី. ក.)] ខោ, កស្សប, អាទិតោ សតោ ‘សយំកតំ ទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ វទំ សស្សតំ ឯតំ បរេតិ។ ‘អញ្ញោ ករោតិ អញ្ញោ បដិសំវេទយតី’តិ ខោ, កស្សប, វេទនាភិតុន្នស្ស សតោ ‘បរំកតំ ទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ វទំ ឧច្ឆេទំ ឯតំ បរេតិ។ ឯតេ តេ, កស្សប, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អចេលោ កស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ! សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ…បេ…. ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ; ឯវមេវំ ភគវតា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ លភេយ្យាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, លភេយ្យំ ឧបសម្បទ”ន្តិ។

“យោ ខោ, កស្សប, អញ្ញតិត្ថិយបុព្ពោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អាកង្ខតិ បព្ពជ្ជំ, អាកង្ខតិ ឧបសម្បទំ, សោ ចត្តារោ មាសេ បរិវសតិ។ ចតុន្នំ មាសានំ អច្ចយេន [អច្ចយេន បរិវុដ្ឋបរិវាសំ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] (បរិវុត្ថបរិវាសំ) អារទ្ធចិត្តា ភិក្ខូ [ភិក្ខូ អាកង្ខមានា (ស្យា. កំ. បី. ក.)] បព្ពាជេន្តិ ឧបសម្បាទេន្តិ ភិក្ខុភាវាយ។ អបិ ច មយា បុគ្គលវេមត្តតា វិទិតា”តិ។

“សចេ , ភន្តេ, អញ្ញតិត្ថិយបុព្ពោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អាកង្ខតិ បព្ពជ្ជំ, អាកង្ខតិ ឧបសម្បទំ, ចត្តារោ មាសេ បរិវសតិ។ ចតុន្នំ មាសានំ អច្ចយេន [អច្ចយេន បរិវុដ្ឋបរិវាសំ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] (បរិវុត្ថបរិវាសំ) អារទ្ធចិត្តា ភិក្ខូ [ភិក្ខូ អាកង្ខមានា (ស្យា. កំ. បី. ក.)] បព្ពាជេន្តិ ឧបសម្បាទេន្តិ ភិក្ខុភាវាយ។ អហំ ចត្តារិ វស្សានិ បរិវសិស្សាមិ , ចតុន្នំ វស្សានំ អច្ចយេន [អច្ចយេន បរិវុដ្ឋបរិវាសំ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] (បរិវុត្ថបរិវាសំ) អារទ្ធចិត្តា ភិក្ខូ បព្ពាជេន្តុ ឧបសម្បាទេន្តុ ភិក្ខុភាវាយា”តិ។

អលត្ថ ខោ អចេលោ កស្សបោ ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, អលត្ថ ឧបសម្បទំ។ អចិរូបសម្បន្នោ ច បនាយស្មា កស្សបោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ “ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា”តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា កស្សបោ អរហតំ អហោសីតិ។ សត្តមំ។

៨. តិម្ពរុកសុត្តំ

១៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ តិម្ពរុកោ បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ តិម្ពរុកោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“‘កិំ នុ ខោ, ភោ គោតម, សយំកតំ សុខទុក្ខ’ន្តិ? ‘មា ហេវំ, តិម្ពរុកា’តិ ភគវា អវោច។ ‘កិំ បន, ភោ គោតម, បរំកតំ សុខទុក្ខ’ន្តិ? ‘មា ហេវំ, តិម្ពរុកា’តិ ភគវា អវោច។ ‘កិំ នុ ខោ, ភោ គោតម, សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច សុខទុក្ខ’ន្តិ? ‘មា ហេវំ, តិម្ពរុកា’តិ ភគវា អវោច។ ‘កិំ បន, ភោ គោតម, អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខ’ន្តិ? ‘មា ហេវំ, តិម្ពរុកា’តិ ភគវា អវោច ។ ‘កិំ នុ ខោ, ភោ គោតម, នត្ថិ សុខទុក្ខ’ន្តិ? ‘ន ខោ, តិម្ពរុក, នត្ថិ សុខទុក្ខំ; អត្ថិ ខោ, តិម្ពរុក, សុខទុក្ខ’ន្តិ។ ‘តេន ហិ ភវំ គោតមោ សុខទុក្ខំ ន ជានាតិ, ន បស្សតី’តិ? ‘ន ខ្វាហំ, តិម្ពរុក, សុខទុក្ខំ ន ជានាមិ, ន បស្សាមិ។ ជានាមិ ខ្វាហំ, តិម្ពរុក, សុខទុក្ខំ; បស្សាមិ ខ្វាហំ, តិម្ពរុក, សុខទុក្ខ’”ន្តិ។

“‘កិំ នុ ខោ, ភោ គោតម, សយំកតំ សុខទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘មា ហេវំ, តិម្ពរុកា’តិ វទេសិ។ ‘កិំ បន, ភោ គោតម, បរំកតំ សុខទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘មា ហេវំ, តិម្ពរុកា’តិ វទេសិ។ ‘កិំ នុ ខោ, ភោ គោតម, សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច សុខទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘មា ហេវំ, តិម្ពរុកា’តិ វទេសិ។ ‘កិំ បន, ភោ គោតម, អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘មា ហេវំ, តិម្ពរុកា’តិ វទេសិ។ ‘កិំ នុ ខោ, ភោ គោតម, នត្ថិ សុខទុក្ខ’ន្តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘ន ខោ, តិម្ពរុក, នត្ថិ សុខទុក្ខំ; អត្ថិ ខោ, តិម្ពរុក, សុខទុក្ខ’ន្តិ វទេសិ។ ‘តេន ហិ ភវំ គោតមោ សុខទុក្ខំ ន ជានាតិ, ន បស្សតី’តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘ន ខ្វាហំ, តិម្ពរុក, សុខទុក្ខំ ន ជានាមិ, ន បស្សាមិ។ ជានាមិ ខ្វាហំ, តិម្ពរុក, សុខទុក្ខំ; បស្សាមិ ខ្វាហំ, តិម្ពរុក, សុខទុក្ខ’ន្តិ វទេសិ។ អាចិក្ខតុ ច មេ ភវំ គោតមោ សុខទុក្ខំ។ ទេសេតុ ច មេ ភវំ គោតមោ សុខទុក្ខ”ន្តិ។

“‘សា វេទនា, សោ វេទយតី’តិ ខោ, តិម្ពរុក, អាទិតោ សតោ ‘សយំកតំ សុខទុក្ខ’ន្តិ ឯវម្បាហំ ន វទាមិ។ ‘អញ្ញា វេទនា, អញ្ញោ វេទយតី’តិ ខោ, តិម្ពរុក, វេទនាភិតុន្នស្ស សតោ ‘បរំកតំ សុខទុក្ខ’ន្តិ ឯវម្បាហំ ន វទាមិ។ ឯតេ តេ, តិម្ពរុក, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគ

និរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ…បេ.… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, តិម្ពរុកោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម…បេ.… ឯសាហំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ពាលបណ្ឌិតសុត្តំ

១៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “អវិជ្ជានីវរណស្ស, ភិក្ខវេ, ពាលស្ស តណ្ហាយ សម្បយុត្តស្ស ឯវមយំ កាយោ សមុទាគតោ។ ឥតិ អយញ្ចេវ កាយោ ពហិទ្ធា ច នាមរូបំ, ឥត្ថេតំ ទ្វយំ , ទ្វយំ បដិច្ច ផស្សោ សឡេវាយតនានិ [សឡាយតនានិ (ក.)], យេហិ ផុដ្ឋោ ពាលោ សុខទុក្ខំ បដិសំវេទយតិ ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន”។

“អវិជ្ជានីវរណស្ស, ភិក្ខវេ, បណ្ឌិតស្ស តណ្ហាយ សម្បយុត្តស្ស ឯវមយំ កាយោ សមុទាគតោ។ ឥតិ អយញ្ចេវ កាយោ ពហិទ្ធា ច នាមរូបំ, ឥត្ថេតំ ទ្វយំ, ទ្វយំ បដិច្ច ផស្សោ សឡេវាយតនានិ, យេហិ ផុដ្ឋោ បណ្ឌិតោ សុខទុក្ខំ បដិសំវេទយតិ ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន”។

“តត្រ , ភិក្ខវេ, កោ វិសេសោ កោ អធិប្បយាសោ [អធិប្បាយោ (សី. បី. ក.), អធិប្បាយសោ (ស្យា. កំ.) អធិ + ប + យសុ + ណ + សី = អធិប្បយាសោ] កឹ នានាករណំ បណ្ឌិតស្ស ពាលេនា”តិ? “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា, ភគវំនេត្តិកា, ភគវំបដិសរណា។ សាធុ វត, ភន្តេ, ភគវន្តំយេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។

“តេន ហិ, ភិក្ខវេ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“យាយ ច, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាយ និវុតស្ស ពាលស្ស យាយ ច តណ្ហាយ សម្បយុត្តស្ស អយំ កាយោ សមុទាគតោ, សា ចេវ អវិជ្ជា ពាលស្ស អប្បហីនា សា ច តណ្ហា អបរិក្ខីណា។ តំ កិស្ស ហេតុ? ន, ភិក្ខវេ, ពាលោ អចរិ ព្រហ្មចរិយំ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។ តស្មា ពាលោ កាយស្ស ភេទា កាយូបគោ ហោតិ, សោ កាយូបគោ សមានោ ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាមរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ។ ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“យាយ ច, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាយ និវុតស្ស បណ្ឌិតស្ស យាយ ច តណ្ហាយ សម្បយុត្តស្ស អយំ កាយោ សមុទាគតោ, សា ចេវ អវិជ្ជា បណ្ឌិតស្ស បហីនា, សា ច តណ្ហា បរិក្ខីណា។ តំ កិស្ស ហេតុ? អចរិ, ភិក្ខវេ, បណ្ឌិតោ ព្រហ្មចរិយំ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។ តស្មា បណ្ឌិតោ កាយស្ស ភេទា ន កាយូបគោ ហោតិ។ សោ អកាយូបគោ សមានោ បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាមរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ។ បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ អយំ ខោ , ភិក្ខវេ, វិសេសោ , អយំ អធិប្បយាសោ, ឥទំ នានាករណំ បណ្ឌិតស្ស ពាលេន យទិទំ ព្រហ្មចរិយវាសោ”តិ។ នវមំ។

១០. បច្ចយសុត្តំ

២០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “បដិច្ចសមុប្បាទញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ បដិច្ចសមុប្បន្នេ ច ធម្មេ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បាទោ? ជាតិបច្ចយា, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ។ ឧប្បាទា វា តថាគតានំ អនុប្បាទា វា តថាគតានំ, ឋិតាវ សា ធាតុ ធម្មដ្ឋិតតា ធម្មនិយាមតា ឥទប្បច្ចយតា។ តំ តថាគតោ អភិសម្ពុជ្ឈតិ អភិសមេតិ។ អភិសម្ពុជ្ឈិត្វា អភិសមេត្វា អាចិក្ខតិ ទេសេតិ បញ្ញាបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវរតិ វិភជតិ ឧត្តានីករោតិ។ ‘បស្សថា’តិ ចាហ – ‘ជាតិបច្ចយា, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ’”។

“ភវបច្ចយា, ភិក្ខវេ, ជាតិ…បេ.… ឧបាទានបច្ចយា, ភិក្ខវេ, ភវោ… តណ្ហាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, ឧបាទានំ… វេទនាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, តណ្ហា… ផស្សបច្ចយា, ភិក្ខវេ, វេទនា… សឡាយតនបច្ចយា, ភិក្ខវេ, ផស្សោ… នាមរូប

បច្ចយា, ភិក្ខវេ, សឡាយតនំ... វិញ្ញាណបច្ចយា, ភិក្ខវេ, នាមរូបំ... សង្ខារបច្ចយា, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ... អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា ឧប្បាទា វា តថាគតានំ អនុប្បាទា វា តថាគតានំ, ឋិតាវ សា ធាតុ ធម្មដ្ឋិតតា ធម្មនិយាមតា ឥទប្បច្ចយតា។ តំ តថាគតោ អភិសម្ពុជ្ឈតិ អភិសមេតិ ។ អភិសម្ពុជ្ឈិត្វា អភិសមេត្វា អាចិក្ខតិ ទេសេតិ បញ្ញាបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវរតិ វិភជតិ ឧត្តានីករោតិ។ 'បស្សថា'តិ ចាហ 'អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា'។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, យា តត្រ តថតា អវិតថតា អនញ្ញថតា ឥទប្បច្ចយតា – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បាទោ។

"កតមេ ច, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មា? ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មំ។ ជាតិ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មា។ ភវោ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចោ សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ ខយធម្មោ វយធម្មោ វិរាគធម្មោ និរោធធម្មោ។ ឧបាទានំ ភិក្ខវេ...បេ.... តណ្ហា, ភិក្ខវេ... វេទនា, ភិក្ខវេ... ផស្សោ, ភិក្ខវេ... សឡាយតនំ, ភិក្ខវេ... នាមរូបំ, ភិក្ខវេ... វិញ្ញាណំ , ភិក្ខវេ... សង្ខារា, ភិក្ខវេ... អវិជ្ជា, ភិក្ខវេ, អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មា។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មា។

"យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស 'អយញ្ច បដិច្ចសមុប្បាទោ, ឥមេ ច បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មា' យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ, សោ វត បុព្ពន្តំ វា បដិធាវិស្សតិ – 'អហោសិ នុ ខោ អហំ [នុ ខ្វាហំ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] អតីតមទ្ធានំ, ននុ ខោ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ, កិំ នុ ខោ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ, កថំ នុ ខោ អហោសិ អតីតមទ្ធានំ, កិំ ហុត្វា កិំ អហោសិ នុ ខោ អហំ អតីតមទ្ធាន'ន្តិ; អបរន្តំ វា ឧបធាវិស្សតិ [អបធាវិស្សតិ (ក.)] – 'ភវិស្សាមិ នុ ខោ អហំ អនាគតមទ្ធានំ, ននុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ , កិំ នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ, កថំ នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ, កិំ ហុត្វា កិំ ភវិស្សាមិ នុ ខោ អហំ អនាគតមទ្ធាន'ន្តិ; ឯតរហិ វា បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ អជ្ឈត្តំ កថំកថី ភវិស្សតិ – 'អហំ នុ ខោស្មិ, នោ នុ ខោស្មិ, កិំ នុ ខោស្មិ, កថំ នុ ខោស្មិ, អយំ នុ ខោ សត្តោ កុតោ អាគតោ, សោ កុហិំ គមិស្សតី'តិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថាហិ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស អយញ្ច បដិច្ចសមុប្បាទោ ឥមេ ច បដិច្ចសមុប្បន្នា ធម្មា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា"តិ។ ទសមំ។

អាហារវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អាហារំ ផគ្គុនោ ចេវ, ទ្វេ ច សមណព្រាហ្មណា;
កច្ចានគោត្តោ ធម្មកថិកំ, អចេលំ តិម្ពរុកេន ច;
ពាលបណ្ឌិតតោ ចេវ, ទសមោ បច្ចយេន ចាតិ។

៣. ទសពលវគ្គោ

១. ទសពលសុត្តំ

២១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... "ទសពលសមន្នាគតោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ចតូហិ ច វេសារជ្ជេហិ សមន្នាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ – ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ, ឥតិ វេទនា ឥតិ វេទនាយ សមុទយោ ឥតិ វេទនាយ អត្ថង្គមោ, ឥតិ សញ្ញា ឥតិ សញ្ញាយ សមុទយោ ឥតិ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ, ឥតិ សង្ខារា ឥតិ សង្ខារានំ សមុទយោ ឥតិ សង្ខារានំ អត្ថង្គមោ, ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោ។ ឥតិ ឥមស្មិំ សតិ ឥទំ ហោតិ, ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ។ ឥមស្មិំ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ, ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ។ យទិទំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី"តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយទសពលសុត្តំ

២២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ទសពលសមន្នាគតោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ចតូហិ ច វេសារជ្ជេហិ សមន្នាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ – ‘ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ, ឥតិ វេទនា ឥតិ វេទនាយ សមុទយោ ឥតិ វេទនាយ អត្ថង្គមោ, ឥតិ សញ្ញា ឥតិ សញ្ញាយ សមុទយោ ឥតិ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ, ឥតិ សង្ខារា ឥតិ សង្ខារានំ សមុទយោ ឥតិ សង្ខារានំ អត្ថង្គមោ, ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោ។ ឥតិ ឥមស្មិំ សតិ ឥទំ ហោតិ, ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ; ឥមស្មិំ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ។ យទិទំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ’”។

“ឯវំ ស្វាក្ខាតោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មោ ឧត្តានោ វិវដោ បកាសិតោ ឆិន្នបិលោតិកោ។ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ ខោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មេ ឧត្តានេ វិវដេ បកាសិតេ ឆិន្នបិលោតិកេ អលមេវ សទ្ធាបព្ពជិតេន កុលបុត្តេន វីរិយំ អារភិតុំ – ‘កាមំ តចោ ច ន្ហារុ [នហារុ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ច អដ្ឋិ ច អវសិស្សតុ, សរីរេ ឧបសុស្សតុ [អវសុស្សតុ ម. និ. ២.១៨៤] មំសលោហិតំ។ យំ តំ បុរិសថាមេន បុរិសវីរិយេន បុរិសបរក្កមេន បត្តព្ពំ, ន តំ អបាបុណិត្វា វីរិយស្ស សណ្ឋានំ ភវិស្សតី’”តិ។

“ទុក្ខំ , ភិក្ខវេ, កុសីតោ វិហរតិ វោកិណ្ណោ បាបកេហិ អកុសលេហិ ធម្មេហិ, មហន្តញ្ច សទត្ថំ បរិហាបេតិ។ អារទ្ធវីរិយោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, សុខំ វិហរតិ បវិវិត្តោ បាបកេហិ អកុសលេហិ ធម្មេហិ, មហន្តញ្ច សទត្ថំ បរិបូរេតិ។ ន, ភិក្ខវេ, ហីនេន អគ្គស្ស បត្តិ ហោតិ។ អគ្គេន ច ខោ, ភិក្ខវេ, អគ្គស្ស បត្តិ ហោតិ។ មណ្ឌបេយ្យមិទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ, សត្ថា សម្មុខីភូតោ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, វីរិយំ អារភថ អប្បត្តស្ស បត្តិយា, អនធិគតស្ស អធិគមាយ, អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ ‘ឯវំ នោ អយំ អម្ហាកំ បព្ពជ្ជា អវញ្ឈា ភវិស្សតិ សផលា សឧទ្រយា។ យេសញ្ច [យេសំ (សី. ស្យា. កំ.), យេសំ ហិ (បី. ក.)] មយំ បរិភុញ្ជាម ចីវរ-បិណ្ឌបាតសេនាសន-គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ តេសំ តេ ការា អម្ហេសុ មហប្ផលា ភវិស្សន្តិ មហានិសំសា’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ អត្តត្ថំ វា ហិ, ភិក្ខវេ, សម្បស្សមានេន អលមេវ អប្បមាទេន សម្បាទេតុំ; បរត្ថំ វា ហិ, ភិក្ខវេ, សម្បស្សមានេន អលមេវ អប្បមាទេន សម្បាទេតុំ; ឧភយត្ថំ វា ហិ, ភិក្ខវេ, សម្បស្សមានេន អលមេវ អប្បមាទេន សម្បាទេតុ”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឧបនិសសុត្តំ

២៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ជានតោ អហំ, ភិក្ខវេ, បស្សតោ អាសវានំ ខយំ វទាមិ, នោ អជានតោ នោ អបស្សតោ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ជានតោ កិំ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ ? ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ, ឥតិ វេទនា…បេ… ឥតិ សញ្ញា… ឥតិ សង្ខារា… ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ”។

“យម្បិស្ស តំ, ភិក្ខវេ, ខយស្មិំ ខយេញាណំ, តម្បិ សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, ខយេញាណស្ស ឧបនិសា? ‘វិមុត្តី’តិស្ស វចនីយំ។ វិមុត្តិម្បាហំ [វិមុត្តិម្បហំ (សី. ស្យា. កំ.)], ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, វិមុត្តិយា ឧបនិសា? ‘វិរាគោ’តិស្ស វចនីយំ។ វិរាគម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, វិរាគស្ស ឧបនិសា? ‘និព្ពិទា’តិស្ស វចនីយំ។ និព្ពិទម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, និព្ពិទាយ ឧបនិសា? ‘យថាភូតញាណទស្សន’ន្តិស្ស វចនីយំ។ យថាភូតញាណទស្សនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, យថាភូតញាណទស្សនស្ស ឧបនិសា? ‘សមាធី’តិស្ស វចនីយំ។ សមាធិម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។

“កា ច, ភិក្ខវេ, សមាធិស្ស ឧបនិសា? ‘សុខ’ន្តិស្ស វចនីយំ។ សុខម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, សុខស្ស ឧបនិសា? ‘បស្សទ្ធី’តិស្ស វចនីយំ។ បស្សទ្ធិម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, បស្សទ្ធិយា ឧបនិសា? ‘បីតី’តិស្ស វចនីយំ។ បីតិម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, បីតិយា ឧបនិសា? ‘បាមោជ្ជ’ន្តិស្ស វចនីយំ។ បាមោជ្ជម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, បាមោជ្ជស្ស ឧបនិសា? ‘សទ្ធា’តិស្ស វចនីយំ។ សទ្ធម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។

“កា ច, ភិក្ខវេ, សទ្ធាយ ឧបនិសា? ‘ទុក្ខ’ន្តិស្ស វចនីយំ។ ទុក្ខម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស ឧបនិសា? ‘ជាតី’តិស្ស វចនីយំ។ ជាតិម្បាហំ , ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, ជាតិយា ឧបនិសា? ‘ភវោ’តិស្ស វចនីយំ។ ភវម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ , នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, ភវស្ស ឧបនិសា? ‘ឧបាទាន’ន្តិស្ស វចនីយំ។ ឧបាទានម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។ កា ច, ភិក្ខវេ, ឧបាទានស្ស ឧបនិសា? ‘តណ្ហា’តិស្ស វចនីយំ។ តណ្ហម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសំ វទាមិ, នោ អនុបនិសំ។

“កា ច, ភិក្ខវេ, តណ្ហាយ ឧបនិសា? ‘វេទនា’តិស្ស វចនីយំ...បេ.... ‘ផស្សោ’តិស្ស វចនីយំ... ‘សឡាយតន’ន្តិស្ស វចនីយំ... ‘នាមរូប’ន្តិស្ស វចនីយំ... ‘វិញ្ញាណ’ន្តិស្ស វចនីយំ... ‘សង្ខារា’តិស្ស វចនីយំ។ សង្ខារេបាហំ, ភិក្ខវេ, សឧបនិសេ វទាមិ, នោ អនុបនិសេ។ កា ច, ភិក្ខវេ, សង្ខារានំ ឧបនិសា? ‘អវិជ្ជា’តិស្ស វចនីយំ។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជូបនិសា សង្ខារា, សង្ខារូបនិសំ វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណូបនិសំ នាមរូបំ, នាមរូបូបនិសំ សឡាយតនំ, សឡាយតនូបនិសោ ផស្សោ, ផស្សូបនិសា វេទនា, វេទនូបនិសា តណ្ហា, តណ្ហូបនិសំ ឧបាទានំ, ឧបាទានូបនិសោ ភវោ, ភវូបនិសា ជាតិ, ជាតូបនិសំ ទុក្ខំ, ទុក្ខូបនិសា សទ្ធា, សទ្ធូបនិសំ បាមោជ្ជំ, បាមោជ្ជូបនិសា បីតិ, បីតូបនិសា បស្សទ្ធិ, បស្សទ្ធូបនិសំ សុខំ, សុខូបនិសោ សមាធិ, សមាធូបនិសំ យថាភូតញាណទស្សនំ, យថាភូតញាណទស្សនូបនិសា និព្ពិទា, និព្ពិទូបនិសោ វិរាគោ, វិរាគូបនិសា វិមុត្តិ, វិមុត្តូបនិសំ ខយេញាណំ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧបរិបព្ពតេ ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ តំ ឧទកំ យថានិន្នំ បវត្តមានំ បព្ពតកន្ទរបទរសាខា បរិបូរេតិ។ បព្ពតកន្ទរបទរសាខាបរិបូរា កុសោព្ភេ [កុស្សុព្ភេ (សី. ស្យា. កំ.), កុសុព្ភេ (បី.) ណ្វាទិ ១២៩ សុត្តំ ឱលោកេតព្ពំ] បរិបូរេន្តិ។ កុសោព្ភា បរិបូរា មហាសោព្ភេ បរិបូរេន្តិ។ មហាសោព្ភា បរិបូរា កុន្នទិយោ បរិបូរេន្តិ។ កុន្នទិយោ បរិបូរា មហានទិយោ បរិបូរេន្តិ។ មហានទិយោ បរិបូរា មហាសមុទ្ទំ បរិបូរេន្តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជូបនិសា សង្ខារា, សង្ខារូបនិសំ វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណូបនិសំ នាមរូបំ, នាមរូបូបនិសំ សឡាយតនំ, សឡាយតនូបនិសោ ផស្សោ, ផស្សូបនិសា វេទនា, វេទនូបនិសា តណ្ហា, តណ្ហូបនិសំ ឧបាទានំ, ឧបាទានូបនិសោ ភវោ, ភវូបនិសា ជាតិ, ជាតូបនិសំ ទុក្ខំ, ទុក្ខូបនិសា សទ្ធា, សទ្ធូបនិសំ បាមោជ្ជំ, បាមោជ្ជូបនិសា បីតិ, បីតូបនិសា បស្សទ្ធិ, បស្សទ្ធូបនិសំ សុខំ, សុខូបនិសោ សមាធិ, សមាធូបនិសំ យថាភូតញាណទស្សនំ, យថាភូតញាណទស្សនូបនិសា និព្ពិទា, និព្ពិទូបនិសោ វិរាគោ, វិរាគូបនិសា វិមុត្តិ, វិមុត្តូបនិសំ ខយេញាណ”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. អញ្ញតិត្ថិយសុត្តំ

២៤. រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ រាជគហំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ឯតទហោសិ – “អតិប្បគោ ខោ តាវ រាជគហេ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យ”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯតទវោចុំ –

“សន្តាវុសោ, សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តិ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា បរំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តាវុសោ សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តិ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ ឥធ, បនាវុសោ សារិបុត្ត, សមណោ គោតមោ កិំវាទី កិមក្ខាយី? កថំ ព្យាករមានា ច មយំ វុត្តវាទិនោ ចេវ សមណស្ស គោតមស្ស អស្សាម, ន ច សមណំ គោតមំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យាម, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យាម, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ [វាទានុវាទោ (ក.) ទី. និ. ១.៣៨១] គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យា”តិ?

“បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខោ, អាវុសោ, ទុក្ខំ វុត្តំ ភគវតា។ កឹ បដិច្ច? ផស្សំ បដិច្ច។ ឥតិ វទំ វុត្តវាទី ចេវ ភគវតោ អស្ស, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យ។

“តត្រាវុសោ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។ យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា បរំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។ យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។ យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។

“តត្រាវុសោ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា បរំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតី”តិ។

អស្សោសិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធឹ ឥមំ កថាសល្លាបំ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ រាជគហេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យាវតកោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធឹ អហោសិ កថាសល្លាបោ តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។

“សាធុ សាធុ, អានន្ទ, យថា តំ សារិបុត្តោ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ។ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខោ, អានន្ទ, ទុក្ខំ វុត្តំ មយា។ កឹ បដិច្ច? ផស្សំ បដិច្ច។ ឥតិ វទំ វុត្តវាទី ចេវ មេ អស្ស, ន ច មំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យ។

“តត្រានន្ទ , យេ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។ យេបិ តេ… បេ…. យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។

“តត្រានន្ទ, យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“ឯកមិទាហំ, អានន្ទ, សមយំ ឥធេវ រាជគហេ វិហរាមិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខ្វាហំ, អានន្ទ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ រាជគហំ បិណ្ឌាយ បាវិសឹ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘អតិប្បគោ ខោ តាវ រាជគហេ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យ’”ន្តិ។

“អថ ខ្វាហំ, អានន្ទ, យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធឹ សម្មោទឹ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ មំ, អានន្ទ, តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯតទវោចុំ –

‘សន្តាវុសោ គោតម, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តិ បនាវុសោ គោតម, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា បរំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តាវុសោ គោតម, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តិ បនាវុសោ គោតម, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ ឥធ នោ អាយស្មា គោតមោ កឹវាទី កិមក្ខាយី? កថំ ព្យាករមានា ច មយំ វុត្តវាទិនោ ចេវ អាយស្មតោ គោតមស្ស អស្សាម, ន ច អាយស្មន្តំ គោតមំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យាម , ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យាម, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យា’”តិ?

“ឯវំ វុត្តាហំ, អានន្ទ, តេ អញ្ញតិត្ថិយេ បរិព្ពាជកេ ឯតទវោចំ – ‘បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខោ, អាវុសោ, ទុក្ខំ វុត្តំ មយា។ កឹ បដិច្ច? ផស្សំ បដិច្ច។ ឥតិ វទំ វុត្តវាទី ចេវ មេ អស្ស, ន ច មំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យា’”តិ។

“តត្រាវុសោ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។ យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។

“តត្រាវុសោ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតី”តិ។ “អច្ឆរិយំ ភន្តេ, អព្ភុតំ ភន្តេ ! យត្រ ហិ នាម ឯកេន បទេន សព្ពោ អត្ថោ វុត្តោ ភវិស្សតិ។ សិយា នុ ខោ, ភន្តេ, ឯសេវត្ថោ វិត្ថារេន វុច្ចមានោ គម្ភីរោ ចេវ អស្ស គម្ភីរាវភាសោ ចា”តិ?

“តេន ហានន្ទ, តញ្ញេវេត្ថ បដិភាតូ”តិ។ “សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘ជរាមរណំ, អាវុសោ អានន្ទ, កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបភវ’ន្តិ? ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘ជរាមរណំ ខោ, អាវុសោ, ជាតិនិទានំ ជាតិសមុទយំ ជាតិជាតិកំ ជាតិបភវ’ន្តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ។

“សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘ជាតិ បនាវុសោ អានន្ទ, កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា’តិ? ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘ជាតិ ខោ, អាវុសោ, ភវនិទានា ភវសមុទយា ភវជាតិកា ភវប្បភវា’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ ។

“សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘ភវោ បនាវុសោ អានន្ទ, កឹនិទានោ កឹសមុទយោ កឹជាតិកោ កឹបភវោ’តិ? ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘ភវោ ខោ, អាវុសោ, ឧបាទាននិទានោ ឧបាទានសមុទយោ ឧបាទានជាតិកោ ឧបាទានប្បភវោ’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ។

“សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ឧបាទានំ បនាវុសោ…បេ…. តណ្ហា បនាវុសោ…បេ…. វេទនា បនាវុសោ…បេ…. សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘ផស្សោ បនាវុសោ អានន្ទ, កឹនិទានោ កឹសមុទយោ កឹជាតិកោ កឹបភវោ’តិ? ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘ផស្សោ ខោ, អាវុសោ, សឡាយតននិទានោ សឡាយតនសមុទយោ សឡាយតនជាតិកោ សឡាយតនប្បភវោ’តិ។ ‘ឆន្នំត្វេវ, អាវុសោ, ផស្សាយតនានំ អសេសវិរាគនិរោធា ផស្សនិរោធោ; ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ; វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោ; តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យ”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ភូមិជសុត្តំ

២៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា ភូមិជោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ភូមិជោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

“សន្តាវុសោ សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តិ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា បរំកតំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តាវុសោ សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តិ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ ឥធ នោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភគវា កឹវាទី កិមក្ខាយី , កថំ ព្យាករមានា ច មយំ វុត្តវាទិនោ ចេវ ភគវតោ អស្សាម, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យាម, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យាម, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យា”តិ?

“បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខោ, អាវុសោ, សុខទុក្ខំ វុត្តំ ភគវតា។ កឹ បដិច្ច? ផស្សំ បដិច្ច។ ឥតិ វទំ វុត្តវាទី ចេវ ភគវតោ អស្ស, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ

វាទានុបាតោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យ។

“តត្រាវុសោ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។ យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។

“តត្រាវុសោ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេបិ តេ…បេ. … យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតី”តិ។

អស្សោសិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស អាយស្មតា ភូមិជេន សទ្ធិំ ឥមំ កថាសល្លាបំ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យាវតកោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស អាយស្មតា ភូមិជេន សទ្ធិំ អហោសិ កថាសល្លាបោ តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។

“សាធុ សាធុ, អានន្ទ, យថា តំ សារិបុត្តោ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ។ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខោ, អានន្ទ, សុខទុក្ខំ វុត្តំ មយា។ កឹ បដិច្ច? ផស្សំ បដិច្ច។ ឥតិ វទំ វុត្តវាទី ចេវ មេ អស្ស, ន ច មំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យ។

“តត្រានន្ទ , យេ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។ យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។

“តត្រានន្ទ , យេ តេ សមណព្រាហ្មណា កម្មវាទា សយំកតំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ…បេ…. យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណាកម្មវាទា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“កាយេ វា ហានន្ទ, សតិ កាយសញ្ចេតនាហេតុ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ វាចាយ វា ហានន្ទ, សតិ វចីសញ្ចេតនាហេតុ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ មនេ វា ហានន្ទ, សតិ មនោសញ្ចេតនាហេតុ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ អវិជ្ជាបច្ចយា ច។

“សាមំ វា តំ, អានន្ទ, កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, យំបច្ចយាស្ស [យំបច្ចយាយ (ស្យា. កំ.), យំបច្ចយា យំ (ក.)] តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ បរេ វា តំ [បរេ វាស្ស តំ (សី. បី.), បរេ វាយតំ (ស្យា. កំ.)], អានន្ទ, កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោន្តិ, យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ សម្បជានោ វា តំ, អានន្ទ, កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ អសម្បជានោ វា តំ, អានន្ទ, កាយសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។

“សាមំ វា តំ, អានន្ទ, វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ បរេ វា តំ, អានន្ទ, វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោន្តិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ សម្បជានោ វា តំ, អានន្ទ…បេ. … អសម្បជានោ វា តំ, អានន្ទ, វចីសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។

“សាមំ វា តំ, អានន្ទ, មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ បរេ វា តំ, អានន្ទ, មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោន្តិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ សម្បជានោ វា តំ, អានន្ទ…បេ…. អសម្បជានោ វា តំ, អានន្ទ, មនោសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។

“ឥមេសុ , អានន្ទ, ធម្មេសុ អវិជ្ជា អនុបតិតា។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ, អានន្ទ, អសេសវិរាគនិរោធា សោ កាយោ ន ហោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ សា វាចា ន ហោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ សោ មនោ ន ហោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខំ។ ខេត្តំ តំ ន ហោតិ…បេ…. វត្ថុ តំ ន

ហោតិ...បេ.... អាយតនំ តំ ន ហោតិ...បេ.... អធិករណំ តំ ន ហោតិ យំបច្ចយាស្ស តំ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខទុក្ខ’’ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ឧបវាណសុត្តំ

២៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា ឧបវាណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ឧបវាណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

‘‘សន្តិ, ភន្តេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តិ បន, ភន្តេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា បរំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តិ បន, ភន្តេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ សន្តិ បន, ភន្តេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ។ ឥធ នោ, ភន្តេ, ភគវា កឹវាទី កិមក្ខាយី កថំ ព្យាករមានា ច មយំ វុត្តវាទិនោ ចេវ ភគវតោ អស្សាម, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យាម, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យាម, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យា’’តិ?

‘‘បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខោ, ឧបវាណ, ទុក្ខំ វុត្តំ មយា។ កឹ បដិច្ច? ផស្សំ បដិច្ច។ ឥតិ វទំ វុត្តវាទី ចេវ មេ អស្ស, ន ច មំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុបាតោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យ។

‘‘តត្រ, ឧបវាណ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តទបិ ផស្សបច្ចយា។ យេបិ តេ...បេ.... យេបិ តេ...បេ.... យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ តទបិ ផស្សបច្ចយា។

‘‘តត្រ , ឧបវាណ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា សយំកតំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យេបិ តេ...បេ.... យេបិ តេ...បេ.... យេបិ តេ សមណព្រាហ្មណា អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, តេ វត អញ្ញត្រ ផស្សា បដិសំវេទិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតី’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បច្ចយសុត្តំ

២៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ‘‘អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

‘‘កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ – អយំ វុច្ចតិ ជរា។ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលកិរិយា ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស និក្ខេបោ; ឥទំ វុច្ចតិ មរណំ។ ឥតិ អយញ្ច ជរា ឥទញ្ច មរណំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ។ ជាតិសមុទយា ជរាមរណសមុទយោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទា។ សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ។

‘‘កតមា ច, ភិក្ខវេ, ជាតិ...បេ.... កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ភវោ... កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧបាទានំ... កតមា ច, ភិក្ខវេ, តណ្ហា... កតមា ច, ភិក្ខវេ, វេទនា... កតមោ ច, ភិក្ខវេ , ផស្សោ... កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សឡាយតនំ... កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, នាមរូបំ... កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ...?

‘‘កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សង្ខារា? តយោមេ, ភិក្ខវេ, សង្ខារា – កាយសង្ខារោ, វចីសង្ខារោ, ចិត្តសង្ខារោ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, សង្ខារា។ អវិជ្ជាសមុទយា សង្ខារសមុទយោ; អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទា។ សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... សម្មាសមាធិ។

‘‘យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ បច្ចយំ បជានាតិ, ឯវំ បច្ចយសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ បច្ចយនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ បច្ចយនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ ឥតិបិ, ទស្សនសម្បន្នោ ឥតិបិ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ ឥតិបិ, បស្សតិ ឥមំ សទ្ធម្មំ ឥតិបិ,

សេក្ខេន ញាណេន សមន្នាគតោ ឥតិបិ, សេក្ខាយ វិជ្ជាយ សមន្នាគតោ ឥតិបិ, ធម្មសោតំ សមាបន្នោ ឥតិបិ, អរិយោ និព្ពេធិកបញ្ញោ ឥតិបិ, អមតទ្វារំ អាហច្ច តិដ្ឋតិ ឥតិបី’’តិ។ សត្តមំ។

៨. ភិក្ខុសុត្តំ

២៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… ‘‘តត្រ ខោ…បេ… ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជរាមរណំ បជានាតិ, ជរាមរណសមុទយំ បជានាតិ, ជរាមរណនិរោធំ បជានាតិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ, ជាតិំ បជានាតិ…បេ… ភវំ បជានាតិ… ឧបាទានំ បជានាតិ… តណ្ហំ បជានាតិ… វេទនំ បជានាតិ… ផស្សំ បជានាតិ… សឡាយតនំ បជានាតិ… នាមរូបំ បជានាតិ… វិញ្ញាណំ បជានាតិ… សង្ខារេ បជានាតិ, សង្ខារសមុទយំ បជានាតិ , សង្ខារនិរោធំ បជានាតិ, សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ។

‘‘កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ – អយំ វុច្ចតិ ជរា។ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលកិរិយា ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស និក្ខេបោ; ឥទំ វុច្ចតិ មរណំ។ ឥតិ អយំ ច ជរា ឥទញ្ច មរណំ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ។ ជាតិសមុទយា ជរាមរណសមុទយោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ជរាមរណនិរោធគាមិនិ បដិបទា។ សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

‘‘កតមា ច, ភិក្ខវេ, ជាតិ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ភវោ… កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧបាទានំ… វេទនា… ផស្សោ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ…។

‘‘កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សង្ខារា? តយោមេ, ភិក្ខវេ, សង្ខារា – កាយសង្ខារោ, វចីសង្ខារោ, ចិត្តសង្ខារោ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, សង្ខារា។ អវិជ្ជាសមុទយា សង្ខារសមុទយោ; អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សង្ខារនិរោធគាមិនិ បដិបទា។ សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

‘‘យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ ជរាមរណំ បជានាតិ, ឯវំ ជរាមរណសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ ជរាមរណនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ, ឯវំ ជាតិំ បជានាតិ…បេ… ភវំ… ឧបាទានំ… តណ្ហំ… វេទនំ… ផស្សំ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ … សង្ខារេ… សង្ខារសមុទយំ… សង្ខារនិរោធំ… ឯវំ សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ ឥតិបិ, ទស្សនសម្បន្នោ ឥតិបិ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ ឥតិបិ, បស្សតិ ឥមំ សទ្ធម្មំ ឥតិបិ, សេក្ខេន ញាណេន សមន្នាគតោ ឥតិបិ, សេក្ខាយ វិជ្ជាយ សមន្នាគតោ ឥតិបិ, ធម្មសោតំ សមាបន្នោ ឥតិបិ, អរិយោ និព្ពេធិកបញ្ញោ ឥតិបិ, អមតទ្វារំ អាហច្ច តិដ្ឋតិ ឥតិបី’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សមណព្រាហ្មណសុត្តំ

២៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… ‘‘តត្រ ខោ…បេ… យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ជរាមរណំ ន បរិជានន្តិ, ជរាមរណសមុទយំ ន បរិជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធំ ន បរិជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ ន បរិជានន្តិ, ជាតិំ ន បរិជានន្តិ…បេ… ភវំ… ឧបាទានំ… តណ្ហំ… វេទនំ… ផស្សំ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារេ… សង្ខារសមុទយំ… សង្ខារនិរោធំ… សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ ន បរិជានន្តិ។ ន មេតេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា។ ន ច បនេតេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ’’។

‘‘យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ជរាមរណំ បរិជានន្តិ, ជរាមរណសមុទយំ បរិជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធំ បរិជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បរិជានន្តិ, ជាតិំ បរិជានន្តិ…បេ… ភវំ… ឧបាទានំ… តណ្ហំ… វេទនំ… ផស្សំ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារេ បរិជានន្តិ , សង្ខារសមុទយំ បរិជានន្តិ, សង្ខារនិរោធំ បរិជានន្តិ, សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បរិជានន្តិ។ តេ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ចេវ សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា។ តេ ច បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី’’តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយសមណព្រាហ្មណសុត្តំ

៣០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “តត្រ ខោ…បេ… យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ជរាមរណំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណសមុទយំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ នប្បជានន្តិ តេ វត ជរាមរណំ សមតិក្កម្ម ឋស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ជាតិំ នប្បជានន្តិ…បេ… ភវំ… ឧបាទានំ… តណ្ហំ… វេទនំ… ផស្សំ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារេ នប្បជានន្តិ, សង្ខារសមុទយំ នប្បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធំ នប្បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ នប្បជានន្តិ តេ វត សង្ខារេ សមតិក្កម្ម ឋស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ”។

“យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ជរាមរណំ បជានន្តិ, ជរាមរណសមុទយំ បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធំ បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានន្តិ តេ វត ជរាមរណំ សមតិក្កម្ម ឋស្សន្តីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ជាតិំ បជានន្តិ…បេ… ភវំ… ឧបាទានំ… តណ្ហំ… វេទនំ… ផស្សំ… សឡាយតនំ… នាមរូបំ… វិញ្ញាណំ… សង្ខារេ បជានន្តិ, សង្ខារសមុទយំ បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធំ បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានន្តិ។ តេ វត សង្ខារេ សមតិក្កម្ម ឋស្សន្តីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។ ទសមំ។

ទសពលវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ ទសពលា ឧបនិសា ច, អញ្ញតិត្ថិយភូមិជោ;
ឧបវាណោ បច្ចយោ ភិក្ខុ, ទ្វេ ច សមណព្រាហ្មណាតិ។

៤. កឡារខត្តិយវគ្គោ

១. ភូតសុត្តំ

៣១. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ តត្រ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អាមន្តេសិ – “វុត្តមិទំ, សារិបុត្ត, បារាយនេ [បារាយណេ (សី.)] អជិតបញ្ហេ –

“យេ ច សង្ខាតធម្មាសេ, យេ ច សេក្ខា បុថូ ឥធ;
តេសំ មេ និបកោ ឥរិយំ, បុដ្ឋោ បព្រូហិ មារិសា”តិ។

“ឥមស្ស នុ ខោ, សារិបុត្ត, សំខិត្តេន ភាសិតស្ស កថំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ? ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា សារិបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។ ទុតិយម្បិ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អាមន្តេសិ…បេ… ទុតិយម្បិ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។ តតិយម្បិ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អាមន្តេសិ – “វុត្តមិទំ, សារិបុត្ត, បារាយនេ អជិតបញ្ហេ –

“យេ ច សង្ខាតធម្មាសេ, យេ ច សេក្ខា បុថូ ឥធ;
តេសំ មេ និបកោ ឥរិយំ, បុដ្ឋោ បព្រូហិ មារិសា”តិ។

“ឥមស្ស នុ ខោ, សារិបុត្ត, សំខិត្តេន ភាសិតស្ស កថំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ? តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។

“ភូតមិទន្តិ, សារិបុត្ត, បស្សសី”តិ? ភូតមិទន្តិ, ភន្តេ, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ ភូតមិទន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា ភូតស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ តទាហារសម្ភវន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តទាហារសម្ភវន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អាហារសម្ភវស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ តំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ តំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា និរោធធម្មស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភន្តេ, សេក្ខោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភន្តេ, សង្ខាតធម្មោ ហោតិ? ភូតមិទន្តិ, ភន្តេ, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ ភូតមិទន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា ភូតស្ស និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ។ តទាហារសម្ភវន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តទាហារសម្ភវន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អាហារសម្ភវស្ស និព្ពិទា វិរាគា

និរោធា អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ។ តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ តំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ តំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា និរោធធម្មស្ស និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភន្តេ, សង្ខាតធម្មោ ហោតិ។ ឥតិ ខោ, ភន្តេ, យំ តំ វុត្តំ បារាយនេ អជិតបញ្ហេ –

"យេ ច សង្ខាតធម្មាសេ, យេ ច សេក្ខា បុថូ ឥធ;
តេសំ មេ និបកោ ឥរិយំ, បុដ្ឋោ បព្រូហិ មារិសា"តិ។

"ឥមស្ស ខ្វាហំ, ភន្តេ, សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមី"តិ។

"សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត, ភូតមិទន្តិ, សារិបុត្ត, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ ភូតមិទន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា ភូតស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិប្បន្នោ ហោតិ។ តទាហារសម្ភវន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តទាហារសម្ភវន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អាហារសម្ភវស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ តំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា និរោធធម្មស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, សារិបុត្ត, សេក្ខោ ហោតិ។

"កថញ្ច, សារិបុត្ត, សង្ខាតធម្មោ ហោតិ? ភូតមិទន្តិ, សារិបុត្ត, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ ភូតមិទន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា ភូតស្ស និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ។ តទាហារសម្ភវន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តទាហារសម្ភវន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អាហារសម្ភវស្ស និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ។ តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ តំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ តំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញា ទិស្វា និរោធធម្មស្ស និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, សារិបុត្ត, សង្ខាតធម្មោ ហោតិ។ ឥតិ ខោ, សារិបុត្ត, យំ តំ វុត្តំ បារាយនេ អជិតបញ្ហេ –

"យេ ច សង្ខាតធម្មាសេ, យេ ច សេក្ខា បុថូ ឥធ;
តេសំ មេ និបកោ ឥរិយំ, បុដ្ឋោ បព្រូហិ មារិសា"តិ។

"ឥមស្ស ខោ សារិបុត្ត សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្វោ"តិ។ បឋមំ។

២. កឡារសុត្តំ

៣២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ កឡារខត្តិយោ ភិក្ខុ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ កឡារខត្តិយោ ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – "មោឡិយផគ្គុនោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តោតិ។ ន ហិ នូន សោ អាយស្មា ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អស្សាសមលត្ថាតិ។ តេន ហាយស្មា សារិបុត្តោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អស្សាសំ បត្តោ"តិ?

"ន ខ្វាហំ, អាវុសោ, កង្ខាមី"តិ។ "អាយតិំ, បនាវុសោ"តិ?

"ន ខ្វាហំ, អាវុសោ, វិចិកិច្ឆាមី"តិ។

អថ ខោ កឡារខត្តិយោ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ កឡារខត្តិយោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "អាយស្មតា, ភន្តេ, សារិបុត្តេន អញ្ញា ព្យាកតា – 'ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា'តិ បជានាមី"តិ។

អថ ខោ ភគវា អញ្ញតរំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ – "ឯហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, មម វចនេន សារិបុត្តំ អាមន្តេហិ – 'សត្ថា តំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, អាមន្តេតី'"តិ ។ "ឯវំ, ភន្តេ"តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ បដិស្សុត្វា យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – "សត្ថា តំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, អាមន្តេតី"តិ។ "ឯវំ, អាវុសោ"តិ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ភគវា ឯតទវោច – "សច្ចំ កិរ

តយា, សារិបុត្ត, អញ្ញា ព្យាកតា – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាមី”តិ? “ន ខោ, ភន្តេ, ឯតេហិ បទេហិ ឯតេហិ ព្យញ្ជនេហិ អត្ថោ [អត្ថោ ច (ស្យា. កំ. ក.)] វុត្តោ”តិ។ “យេន កេនចិបិ, សារិបុត្ត, បរិយាយេន កុលបុត្តោ អញ្ញំ ព្យាករោតិ, អថ ខោ ព្យាកតំ ព្យាកតតោ ទដ្ឋព្ព”ន្តិ។ “ននុ អហម្បិ , ភន្តេ, ឯវំ វទាមិ – ‘ន ខោ, ភន្តេ, ឯតេហិ បទេហិ ឯតេហិ ព្យញ្ជនេហិ អត្ថោ វុត្តោ’”តិ។

“សចេ តំ, សារិបុត្ត, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កថំ ជានតា បន តយា, អាវុសោ សារិបុត្ត, កថំ បស្សតា អញ្ញា ព្យាកតា – ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោ ត្វំ, សារិបុត្ត, កិន្តិ ព្យាករេយ្យាសី”តិ?

“សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កថំ ជានតា បន តយា, អាវុសោ សារិបុត្ត, កថំ បស្សតា អញ្ញា ព្យាកតា – ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ; ឯវំ បុដ្ឋោហំ [បុដ្ឋោ អហំ (ស្យា. កំ.), បុដ្ឋាហំ (បី. ក.)], ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘យំនិទានា, អាវុសោ, ជាតិ, តស្ស និទានស្ស ខយា ខីណស្មិំ ខីណម្ហីតិ វិទិតំ។ ខីណម្ហីតិ វិទិត្វា – ខីណាជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យ”ន្តិ។

“សចេ បន តំ, សារិបុត្ត, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘ជាតិ បនាវុសោ សារិបុត្ត, កីនិទានា កីសមុទយា កីជាតិកា កីបភវា’តិ? ឯវំ បុដ្ឋោ តំ, សារិបុត្ត, កិន្តិ ព្យាករេយ្យាសី”តិ? “សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘ជាតិ បនាវុសោ សារិបុត្ត, កីនិទានា កីសមុទយា កីជាតិកា កីបភវា’តិ? ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘ជាតិ ខោ, អាវុសោ, ភវនិទានា ភវសមុទយា ភវជាតិកា ភវប្បភវា’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យ”ន្តិ។

“សចេ បន តំ, សារិបុត្ត, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘ភវោ បនាវុសោ សារិបុត្ត, កីនិទានោ កីសមុទយោ កីជាតិកោ កីបភវោ’តិ? ឯវំ បុដ្ឋោ ត្វំ, សារិបុត្ត, កិន្តិ ព្យាករេយ្យាសី”តិ? “សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘ភវោ បនាវុសោ សារិបុត្ត, កីនិទានោ កីសមុទយោ កីជាតិកោ កីបភវោ’តិ ? ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘ភវោ ខោ, អាវុសោ, ឧបាទាននិទានោ ឧបាទានសមុទយោ ឧបាទានជាតិកោ ឧបាទានប្បភវោ’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យ”ន្តិ។

“សចេ បន តំ, សារិបុត្ត, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘ឧបាទានំ បនាវុសោ...បេ.... សចេ បន តំ, សារិបុត្ត, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – តណ្ហា បនាវុសោ សារិបុត្ត, កីនិទានា កីសមុទយា កីជាតិកា កីបភវា’តិ? ឯវំ បុដ្ឋោ ត្វំ, សារិបុត្ត, កិន្តិ ព្យាករេយ្យាសី”តិ? “សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – តណ្ហា បនាវុសោ សារិបុត្ត, កីនិទានា កីសមុទយា កីជាតិកា កីបភវា’តិ? ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘តណ្ហា ខោ, អាវុសោ, វេទនានិទានា វេទនាសមុទយា វេទនាជាតិកា វេទនាបភវា’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យ”ន្តិ។

“សចេ បន តំ, សារិបុត្ត, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កថំ ជានតោ បន តេ, អាវុសោ សារិបុត្ត, កថំ បស្សតោ យា វេទនាសុ នន្ទី សា ន ឧបដ្ឋាសី’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោ ត្វំ, សារិបុត្ត, កិន្តិ ព្យាករេយ្យាសី”តិ? “សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កថំ ជានតោ បន តេ, អាវុសោ សារិបុត្ត, កថំ បស្សតោ យា វេទនាសុ នន្ទី សា ន ឧបដ្ឋាសី’តិ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘តិស្សោ ខោ ឥមា, អាវុសោ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។ ឥមា ខោ, អាវុសោ, តិស្សោ វេទនា អនិច្ចា។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខន្តិ វិទិតំ [វិទិតា (ដីកា)], យា វេទនាសុ នន្ទី សា ន ឧបដ្ឋាសី’តិ។ ឯវំ, បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យ”ន្តិ។

“សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត។ អយម្បិ ខោ, សារិបុត្ត, បរិយាយោ, ឯតស្សេវ អត្ថស្ស សំខិត្តេន វេយ្យាករណាយ – ‘យំ កិញ្ចិ វេទយិតំ តំ ទុក្ខស្មិ’”ន្តិ។

“សចេ បន តំ, សារិបុត្ត, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កថំ វិមោក្ខា បន តយា, អាវុសោ សារិបុត្ត, អញ្ញា ព្យាកតា – ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ? ឯវំ បុដ្ឋោ ត្វំ, សារិបុត្ត, កិន្តិ ព្យាករេយ្យាសី”តិ? “សចេ មំ, ភន្តេ, ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កថំ វិមោក្ខា បន តយា, អាវុសោ សារិបុត្ត, អញ្ញា ព្យាកតា – ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យំ – ‘អជ្ឈត្តំ វិមោក្ខា ខ្វាហំ, អាវុសោ, សព្ពុបាទានក្ខយា តថា សតោ វិហរាមិ យថា សតំ វិហរន្តំ អាសវា នានុស្សវន្តិ, អត្តានញ្ច នាវជានាមី’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋោហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករេយ្យ”ន្តិ។

“សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត។ អយម្បិ ខោ សារិបុត្ត, បរិយាយោ ឯតស្សេវ អត្ថស្ស សំខិត្តេន វេយ្យាករណាយ – យេ អាសវា សមណេន វុត្តា តេស្វាហំ ន កង្ខាមិ, តេ មេ បហីនាតិ ន វិចិកិច្ឆាមី”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វា សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។

តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “បុព្ពេ អប្បដិសំវិទិតំ មំ, អាវុសោ, ភគវា បឋមំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ, តស្ស មេ អហោសិ ទន្ធាយិតត្តំ។ យតោ ច ខោ មេ, អាវុសោ, ភគវា បឋមំ បញ្ហំ អនុមោទិ, តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ទិវសំ ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ, ទិវសម្បាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ។ រត្តឹ ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ, រត្តិម្បាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ។ រត្តិន្ទិវំ [រត្តិទិវំ (ក.)] ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ , រត្តិន្ទិវម្បាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ។ ទ្វេ រត្តិន្ទិវានិ ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ...បេ.... ទ្វេ រត្តិន្ទិវានិបាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ...បេ.... តីណិ រត្តិន្ទិវានិ ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ...បេ.... តីណិ រត្តិន្ទិវានិបាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ...បេ.... ចត្តារិ រត្តិន្ទិវានិ ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ...បេ.... ចត្តារិ រត្តិន្ទិវានិបាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ...បេ.... បញ្ច រត្តិន្ទិវានិ ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ...បេ.... បញ្ច រត្តិន្ទិវានិបាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ...បេ.... ឆ រត្តិន្ទិវានិ ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ...បេ.... ឆ រត្តិន្ទិវានិបាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ...បេ.... សត្ត រត្តិន្ទិវានិ ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ, សត្ត រត្តិន្ទិវានិបាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហី”តិ។

អថ ខោ កឡារខត្តិយោ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ កឡារខត្តិយោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អាយស្មតា, ភន្តេ, សារិបុត្តេន សីហនាទោ នទិតោ – បុព្ពេ អប្បដិសំវិទិតំ មំ, អាវុសោ, ភគវា បឋមំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ, តស្ស មេ អហោសិ ទន្ធាយិតត្តំ។ យតោ ច ខោ មេ, អាវុសោ, ភគវា បឋមំ បញ្ហំ អនុមោទិ , តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ទិវសំ ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ, ទិវសម្បាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ; រត្តឹ ចេបិ...បេ.... រត្តិន្ទិវំ ចេបិ មំ ភគវា...បេ.... ទ្វេ រត្តិន្ទិវានិ ចេបិ មំ ភគវា...បេ.... តីណិ... ចត្តារិ... បញ្ច... ឆ... សត្ត រត្តិន្ទិវានិ ចេបិ មំ ភគវា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ, សត្ត រត្តិន្ទិវានិបាហំ ភគវតោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យំ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហី”តិ។

“សា ហិ, ភិក្ខុ, សារិបុត្តស្ស ធម្មធាតុ សុប្បដិវិទ្ធា, យស្សា ធម្មធាតុយា សុប្បដិវិទ្ធត្តា ទិវសំ ចេបាហំ សារិបុត្តំ ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យំ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ, ទិវសម្បិ មេ សារិបុត្តោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ។ រត្តឹ ចេបាហំ សារិបុត្តំ ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យំ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ, រត្តិម្បិ មេ សារិបុត្តោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យ...បេ.... រត្តិន្ទិវំ ចេបាហំ សារិបុត្តំ ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យំ, រត្តិន្ទិវម្បិ មេ សារិបុត្តោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យ... ទ្វេ រត្តិន្ទិវានិ ចេបាហំ សារិបុត្តំ ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យំ, ទ្វេ រត្តិន្ទិវានិបិ មេ សារិបុត្តោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យ... តីណិ រត្តិន្ទិវានិ ចេបាហំ សារិបុត្តំ ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យំ, តីណិ រត្តិន្ទិវានិបិ មេ សារិបុត្តោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យ... ចត្តារិ រត្តិន្ទិវានិ ចេបាហំ សារិបុត្តំ ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យំ, ចត្តារិ រត្តិន្ទិវានិបិ មេ សារិបុត្តោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យ... បញ្ច រត្តិន្ទិវានិ ចេបាហំ សារិបុត្តំ ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យំ, បញ្ច រត្តិន្ទិវានិបិ មេ សារិបុត្តោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យ... ឆ រត្តិន្ទិវានិ ចេបាហំ សារិបុត្តំ ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យំ, ឆ រត្តិន្ទិវានិបិ មេ សារិបុត្តោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យ... សត្ត រត្តិន្ទិវានិ ចេបាហំ សារិបុត្តំ ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យំ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហិ, សត្ត រត្តិន្ទិវានិបិ មេ សារិបុត្តោ ឯតមត្ថំ ព្យាករេយ្យ អញ្ញមញ្ញេហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញេហិ បរិយាយេហី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ញាណវត្ថុសុត្តំ

៣៣. សាវត្ថិយំ...បេ.... “ចតុចត្តារីសំ វោ, ភិក្ខវេ, ញាណវត្ថូនិ ទេសេស្សាមិ, តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមានិ [កតមានិ ច (ស្យា. កំ. បី. ក.)], ភិក្ខវេ, ចតុចត្តារីសំ ញាណវត្ថូនិ? ជរាមរណេ ញាណំ, ជរាមរណសមុទយេ ញាណំ, ជរាមរណនិរោធេ ញាណំ, ជរាមរណនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ; ជាតិយា

ញាណំ, ជាតិសមុទយេ ញាណំ, ជាតិនិរោធេ ញាណំ, ជាតិនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ; ភវេ ញាណំ, ភវសមុទយេ ញាណំ, ភវនិរោធេ ញាណំ, ភវនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ; ឧបាទានេ ញាណំ, ឧបាទានសមុទយេ ញាណំ, ឧបាទាននិរោធេ ញាណំ, ឧបាទាននិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ; តណ្ហាយ ញាណំ, តណ្ហាសមុទយេ ញាណំ, តណ្ហានិរោធេ ញាណំ, តណ្ហានិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ; វេទនាយ ញាណំ, វេទនាសមុទយេ ញាណំ, វេទនានិរោធេ ញាណំ, វេទនានិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ; ផស្សេ ញាណំ…បេ.… សឡាយតនេ ញាណំ… នាមរូបេ ញាណំ… វិញ្ញាណេ ញាណំ… សង្ខារេសុ ញាណំ, សង្ខារសមុទយេ ញាណំ, សង្ខារនិរោធេ ញាណំ, សង្ខារនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ។ ឥមានិ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ចតុចត្តារីសំ ញាណវត្ថូនិ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ, អយំ វុច្ចតិ ជរា។ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលកិរិយា ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស និក្ខេបោ។ ឥទំ វុច្ចតិ មរណំ។ ឥតិ អយញ្ច ជរា, ឥទញ្ច មរណំ; ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ជរាមរណំ។

“ជាតិសមុទយា ជរាមរណសមុទយោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ; អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ ជរាមរណំ បជានាតិ, ឯវំ ជរាមរណសមុទយំ បជានាតិ, ឯវំ ជរាមរណនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, ឥទមស្ស ធម្មេ ញាណំ ។ សោ ឥមិនា ធម្មេន ទិដ្ឋេន វិទិតេន អកាលិកេន បត្តេន បរិយោគាឡ្ហេន អតីតានាគតេន យំ នេតិ។

“យេ ខោ កេចិ អតីតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ជរាមរណំ អព្ភញ្ញំសុ, ជរាមរណសមុទយំ អព្ភញ្ញំសុ, ជរាមរណនិរោធំ អព្ភញ្ញំសុ, ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទំ អព្ភញ្ញំសុ, សព្ពេ តេ ឯវមេវ អព្ភញ្ញំសុ, សេយ្យថាបាហំ ឯតរហិ។

“យេបិ ហិ កេចិ អនាគតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ជរាមរណំ អភិជានិស្សន្តិ, ជរាមរណសមុទយំ អភិជានិស្សន្តិ, ជរាមរណនិរោធំ អភិជានិស្សន្តិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទំ អភិជានិស្សន្តិ, សព្ពេ តេ ឯវមេវ អភិជានិស្សន្តិ, សេយ្យថាបាហំ ឯតរហីតិ។ ឥទមស្ស អន្វយេ ញាណំ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ឥមានិ ទ្វេ ញាណានិ បរិសុទ្ធានិ ហោន្តិ បរិយោទាតានិ – ធម្មេ ញាណញ្ច អន្វយេ ញាណញ្ច។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ ឥតិបិ, ទស្សនសម្បន្នោ ឥតិបិ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ ឥតិបិ, បស្សតិ ឥមំ សទ្ធម្មំ ឥតិបិ, សេក្ខេន ញាណេន សមន្នាគតោ ឥតិបិ, សេក្ខាយ វិជ្ជាយ សមន្នាគតោ ឥតិបិ, ធម្មសោតំ សមាបន្នោ ឥតិបិ, អរិយោ និព្ពេធិកបញ្ញោ ឥតិបិ, អមតទ្វារំ អាហច្ច តិដ្ឋតិ ឥតិបីតិ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, ជាតិ…បេ.… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ភវោ… កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ឧបាទានំ… កតមា ច, ភិក្ខវេ តណ្ហា… កតមា ច, ភិក្ខវេ, វេទនា… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ផស្សោ… កតមញ្ច, ភិក្ខវេ , សឡាយតនំ… កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, នាមរូបំ … កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ… កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សង្ខារា? តយោមេ, ភិក្ខវេ , សង្ខារា – កាយសង្ខារោ, វចីសង្ខារោ, ចិត្តសង្ខារោតិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, សង្ខារា។

“អវិជ្ជាសមុទយា សង្ខារសមុទយោ; អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ; អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ សង្ខារេ បជានាតិ, ឯវំ សង្ខារសមុទយំ បជានាតិ , ឯវំ សង្ខារនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, ឥទមស្ស ធម្មេ ញាណំ។ សោ ឥមិនា ធម្មេន ទិដ្ឋេន វិទិតេន អកាលិកេន បត្តេន បរិយោគាឡ្ហេន អតីតានាគតេន យំ នេតិ។

“យេ ខោ កេចិ អតីតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សង្ខារេ អព្ភញ្ញំសុ, សង្ខារសមុទយំ អព្ភញ្ញំសុ, សង្ខារនិរោធំ អព្ភញ្ញំសុ, សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទំ អព្ភញ្ញំសុ, សព្ពេ តេ ឯវមេវ អព្ភញ្ញំសុ, សេយ្យថាបាហំ ឯតរហិ។

“យេបិ ហិ កេចិ អនាគតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សង្ខារេ អភិជានិស្សន្តិ, សង្ខារសមុទយំ អភិជានិស្សន្តិ, សង្ខារនិរោធំ អភិជានិស្សន្តិ, សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ អភិជានិស្សន្តិ, សព្ពេ តេ ឯវមេវ អភិជានិស្សន្តិ, សេយ្យថាបាហំ ឯតរហិ។ ឥទមស្ស អន្វយេ ញាណំ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ឥមានិ ទ្វេ ញាណានិ បរិសុទ្ធានិ ហោន្តិ បរិយោទាតានិ – ធម្មេ ញាណញ្ច អន្វយេ ញាណញ្ច។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ ឥតិបិ, ទស្សនសម្បន្នោ ឥតិបិ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ ឥតិបិ, បស្សតិ ឥមំ សទ្ធម្មំ ឥតិបិ, សេក្ខេន ញាណេន សមន្នាគតោ ឥតិបិ, សេក្ខាយ វិជ្ជាយ សមន្នាគតោ ឥតិបិ, ធម្មសោតំ សមាបន្នោ ឥតិបិ, អរិយោ និព្ពេធិកបញ្ញោ ឥតិបិ, អមតទ្វារំ អាហច្ច តិដ្ឋតិ ឥតិបី”តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយញាណវត្ថុសុត្តំ

៣៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “សត្តសត្តរិ វោ, ភិក្ខវេ, ញាណវត្ថូនិ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមានិ , ភិក្ខវេ, សត្តសត្តរិ ញាណវត្ថូនិ? ជាតិបច្ចយា ជរាមរណន្តិ ញាណំ ; អសតិ ជាតិយា នត្ថិ ជរាមរណន្តិ ញាណំ; អតីតម្បិ អទ្ធានំ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណន្តិ ញាណំ, អសតិ ជាតិយា នត្ថិ ជរាមរណន្តិ ញាណំ; អនាគតម្បិ អទ្ធានំ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណន្តិ ញាណំ, អសតិ ជាតិយា នត្ថិ ជរាមរណន្តិ ញាណំ; យម្បិស្ស តំ ធម្មដ្ឋិតិញាណំ តម្បិ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ ញាណំ។

“ភវបច្ចយា ជាតីតិ ញាណំ…បេ… ឧបាទានបច្ចយា ភវោតិ ញាណំ… តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានន្តិ ញាណំ… វេទនាបច្ចយា តណ្ហាតិ ញាណំ… ផស្សបច្ចយា វេទនាតិ ញាណំ… សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោតិ ញាណំ… នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនន្តិ ញាណំ… វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបន្តិ ញាណំ… សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណន្តិ ញាណំ; អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ញាណំ, អសតិ អវិជ្ជាយ នត្ថិ សង្ខារាតិ ញាណំ; អតីតម្បិ អទ្ធានំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ញាណំ, អសតិ អវិជ្ជាយ នត្ថិ សង្ខារាតិ ញាណំ; អនាគតម្បិ អទ្ធានំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ញាណំ, អសតិ អវិជ្ជាយ នត្ថិ សង្ខារាតិ ញាណំ; យម្បិស្ស តំ ធម្មដ្ឋិតិញាណំ តម្បិ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ ញាណំ។ ឥមានិ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តសត្តរិ ញាណវត្ថូនី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អវិជ្ជាបច្ចយសុត្តំ

៣៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតី”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “‘កតមំ នុ ខោ, ភន្តេ, ជរាមរណំ, កស្ស ច បនិទំ ជរាមរណ’ន្តិ? ‘នោ កល្លោ បញ្ហោ’តិ ភគវា អវោច, ‘កតមំ ជរាមរណំ , កស្ស ច បនិទំ ជរាមរណ’ន្តិ ឥតិ វា, ភិក្ខុ, យោ វទេយ្យ, ‘អញ្ញំ ជរាមរណំ អញ្ញស្ស ច បនិទំ ជរាមរណ’ន្តិ, ឥតិ វា, ភិក្ខុ, យោ វទេយ្យ, ឧភយមេតំ ឯកត្ថំ ព្យញ្ជនមេវ នានំ។ តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ។ អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា, ភិក្ខុ , ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ។ ឯតេ តេ, ភិក្ខុ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ’”ន្តិ។

“កតមា នុ ខោ, ភន្តេ, ជាតិ, កស្ស ច បនាយំ ជាតី”តិ? “នោ កល្លោ បញ្ហោ”តិ ភគវា អវោច, “‘កតមា ជាតិ, កស្ស ច បនាយំ ជាតី’តិ ឥតិ វា, ភិក្ខុ, យោ វទេយ្យ, ‘អញ្ញា ជាតិ អញ្ញស្ស ច បនាយំ ជាតី’តិ ឥតិ វា, ភិក្ខុ, យោ វទេយ្យ, ឧភយមេតំ ឯកត្ថំ ព្យញ្ជនមេវ នានំ។ តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ។ អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ។ ឯតេ តេ, ភិក្ខុ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘ភវបច្ចយា ជាតី’”តិ។

“កតមោ នុ ខោ, ភន្តេ, ភវោ, កស្ស ច បនាយំ ភវោ”តិ? “នោ កល្លោ បញ្ហោ”តិ ភគវា អវោច, “‘កតមោ ភវោ, កស្ស ច បនាយំ ភវោ’តិ ឥតិ វា, ភិក្ខុ, យោ វទេយ្យ, ‘អញ្ញោ ភវោ អញ្ញស្ស ច បនាយំ ភវោ’តិ ឥតិ វា, ភិក្ខុ, យោ វទេយ្យ, ឧភយមេតំ ឯកត្ថំ ព្យញ្ជនមេវ នានំ។ តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ; អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ។ ឯតេ តេ, ភិក្ខុ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘ឧបាទានបច្ចយា ភវោ’តិ…បេ… ‘តណ្ហា

បច្ចយា ឧបាទានន្តិ... វេទនាបច្ចយា តណ្ហាតិ... ផស្សបច្ចយា វេទនាតិ... សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោតិ... នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនន្តិ... វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបន្តិ... សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណ’’’ន្តិ។

“កតមេ នុ ខោ, ភន្តេ, សង្ខារា, កស្ស ច បនិមេ សង្ខារា”តិ? “នោ កល្លោ បញ្ហោ”តិ ភគវា អវោច, “‘កតមេ សង្ខារា កស្ស ច បនិមេ សង្ខារា’តិ ឥតិ វា, ភិក្ខុ, យោ វទេយ្យ, ‘អញ្ញេ សង្ខារា អញ្ញស្ស ច បនិមេ សង្ខារា’តិ ឥតិ វា, ភិក្ខុ, យោ វទេយ្យ, ឧភយមេតំ ឯកត្ថំ ព្យញ្ជនមេវ នានំ។ តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ; អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ។ ឯតេ តេ, ភិក្ខុ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា’’’តិ។

“អវិជ្ជាយ ត្វេវ, ភិក្ខុ, អសេសវិរាគនិរោធា យានិស្ស តានិ វិសូកាយិកានិ វិសេវិតានិ វិប្ផន្ទិតានិ កានិចិ កានិចិ។ ‘កតមំ ជរាមរណំ, កស្ស ច បនិទំ ជរាមរណំ’ ឥតិ វា, ‘អញ្ញំ ជរាមរណំ, អញ្ញស្ស ច បនិទំ ជរាមរណំ’ ឥតិ វា, ‘តំ ជីវំ តំ សរីរំ’ ឥតិ វា, ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ’ ឥតិ វា។ សព្ពានិស្ស តានិ បហីនានិ ភវន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលានិ តាលាវត្ថុកតានិ អនភាវង្កតានិ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មានិ។

“អវិជ្ជាយ ត្វេវ, ភិក្ខុ, អសេសវិរាគនិរោធា យានិស្ស តានិ វិសូកាយិកានិ វិសេវិតានិ វិប្ផន្ទិតានិ កានិចិ កានិចិ។ ‘កតមា ជាតិ, កស្ស ច បនាយំ ជាតិ’ ឥតិ វា, ‘អញ្ញា ជាតិ, អញ្ញស្ស ច បនាយំ ជាតិ’ ឥតិ វា, ‘តំ ជីវំ តំ សរីរំ’ ឥតិ វា, ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ’ ឥតិ វា។ សព្ពានិស្ស តានិ បហីនានិ ភវន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលានិ តាលាវត្ថុកតានិ អនភាវង្កតានិ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មានិ។

“អវិជ្ជាយ ត្វេវ, ភិក្ខុ, អសេសវិរាគនិរោធា យានិស្ស តានិ វិសូកាយិកានិ វិសេវិតានិ វិប្ផន្ទិតានិ កានិចិ កានិចិ។ កតមោ ភវោ...បេ.... កតមំ ឧបាទានំ... កតមា តណ្ហា... កតមា វេទនា... កតមោ ផស្សោ... កតមំ សឡាយតនំ... កតមំ នាមរូបំ... កតមំ វិញ្ញាណំ...បេ....។

“អវិជ្ជាយ ត្វេវ, ភិក្ខុ, អសេសវិរាគនិរោធា យានិស្ស តានិ វិសូកាយិកានិ វិសេវិតានិ វិប្ផន្ទិតានិ កានិចិ កានិចិ។ ‘កតមេ សង្ខារា, កស្ស ច បនិមេ សង្ខារា’ ឥតិ វា, ‘អញ្ញេ សង្ខារា, អញ្ញស្ស ច បនិមេ សង្ខារា’ ឥតិ វា, ‘តំ ជីវំ តំ សរីរំ’ ឥតិ វា, ‘អញ្ញំ ជីវំ, អញ្ញំ សរីរំ’ ឥតិ វា។ សព្ពានិស្ស តានិ បហីនានិ ភវន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលានិ តាលាវត្ថុកតានិ អនភាវង្កតានិ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មានី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយអវិជ្ជាបច្ចយសុត្តំ

៣៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “អវិជ្ជាបច្ចយា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“‘កតមំ ជរាមរណំ, កស្ស ច បនិទំ ជរាមរណ’ន្តិ ឥតិ វា, ភិក្ខវេ , យោ វទេយ្យ, ‘អញ្ញំ ជរាមរណំ, អញ្ញស្ស ច បនិទំ ជរាមរណ’ន្តិ ឥតិ វា, ភិក្ខវេ, យោ វទេយ្យ, ឧភយមេតំ ឯកត្ថំ ព្យញ្ជនមេវ នានំ។ ‘តំ ជីវំ តំ សរីរំ’ ឥតិ វា, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ។ ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ’ ឥតិ វា, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ។ ឯតេ តេ, ភិក្ខវេ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ’’’ន្តិ។

“កតមា ជាតិ...បេ.... កតមោ ភវោ... កតមំ ឧបាទានំ... កតមា តណ្ហា... កតមា វេទនា... កតមោ ផស្សោ... កតមំ សឡាយតនំ... កតមំ នាមរូបំ... កតមំ វិញ្ញាណំ... កតមេ សង្ខារា, កស្ស ច បនិមេ សង្ខារាតិ ឥតិ វា, ភិក្ខវេ, យោ វទេយ្យ, ‘អញ្ញេ សង្ខារា អញ្ញស្ស ច បនិមេ សង្ខារា’តិ ឥតិ វា, ភិក្ខវេ, យោ វទេយ្យ, ឧភយមេតំ ឯកត្ថំ ព្យញ្ជនមេវ នានំ។ ‘តំ ជីវំ តំ សរីរំ’ ឥតិ វា, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ។ ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ’ ឥតិ វា, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិយា សតិ ព្រហ្មចរិយវាសោ ន ហោតិ។ ឯតេ តេ, ភិក្ខវេ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា’’’តិ។

“អវិជ្ជាយ ត្វេវ, ភិក្ខវេ, អសេសវិរាគនិរោធា យានិស្ស តានិ វិសូកាយិកានិ វិសេវិតានិ វិប្ផន្ទិតានិ កានិចិ កានិចិ។ ‘កតមំ ជរាមរណំ, កស្ស ច បនិទំ ជរាមរណំ’ ឥតិ វា, ‘អញ្ញំ ជរាមរណំ, អញ្ញស្ស ច បនិទំ ជរាមរណំ’ ឥតិ វា, ‘តំ ជីវំ តំ សរីរំ’ ឥតិ វា, ‘អញ្ញំ ជីវំ, អញ្ញំ សរីរំ’ ឥតិ វា។ សព្ពានិស្ស តានិ បហីនានិ ភវន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលានិ តាលាវត្ថុកតានិ អនភាវង្កតានិ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មានិ។

“អវិជ្ជាយ ត្វេវ, ភិក្ខវេ, អសេសវិរាគនិរោធា យានិស្ស តានិ វិសូកាយិកានិ វិសេវិតានិ វិប្ផន្ទិតានិ កានិចិ កានិចិ។ កតមា ជាតិ...បេ.... កតមោ ភវោ... កតមំ ឧបាទានំ... កតមា តណ្ហា... កតមា វេទនា... កតមោ ផស្សោ... កតមំ សឡាយតនំ... កតមំ នាមរូបំ... កតមំ វិញ្ញាណំ... ‘កតមេ សង្ខារា, កស្ស ច បនិមេ សង្ខារា’ ឥតិ វា, ‘អញ្ញេ សង្ខារា, អញ្ញស្ស ច បនិមេ សង្ខារា’ ឥតិ វា; ‘តំ ជីវំ តំ សរីរំ’ ឥតិ វា, ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ’ ឥតិ វា។ សព្ពានិស្ស តានិ បហីនានិ ភវន្តិ ឧច្ឆិន្នមូលានិ តាលាវត្ថុកតានិ អនភាវង្កតានិ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មានី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. នតុម្ហសុត្តំ

៣៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “នាយំ, ភិក្ខវេ, កាយោ តុម្ហាកំ នបិ អញ្ញេសំ។ បុរាណមិទំ , ភិក្ខវេ, កម្មំ អភិសង្ខតំ អភិសញ្ចេតយិតំ វេទនិយំ ទដ្ឋព្ពំ”។

“តត្រ ខោ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ បដិច្ចសមុប្បាទញ្ញេវ សាធុកំ យោនិសោ មនសិ ករោតិ – ‘ឥតិ ឥមស្មិំ សតិ ឥទំ ហោតិ, ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ; ឥមស្មិំ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ, ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ, យទិទំ – អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’”តិ។ សត្តមំ។

៨. ចេតនាសុត្តំ

៣៨. សាវត្ថិនិទានំ ។ “យញ្ច, ភិក្ខវេ, ចេតេតិ យញ្ច បកប្បេតិ យញ្ច អនុសេតិ, អារម្មណមេតំ [អារមណមេតំ (?)] ហោតិ វិញ្ញាណស្ស ឋិតិយា។ អារម្មណេ សតិ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ហោតិ។ តស្មិំ បតិដ្ឋិតេ វិញ្ញាណេ វិរូឡ្ហេ អាយតឹ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ ហោតិ។ អាយតឹ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិយា សតិ អាយតឹ ជាតិ ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ”។

“នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ចេតេតិ នោ ចេ បកប្បេតិ, អថ ចេ អនុសេតិ, អារម្មណមេតំ ហោតិ វិញ្ញាណស្ស ឋិតិយា។ អារម្មណេ សតិ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ហោតិ។ តស្មិំ បតិដ្ឋិតេ វិញ្ញាណេ វិរូឡ្ហេ អាយតឹ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ ហោតិ។ អាយតឹ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិយា សតិ អាយតឹ ជាតិជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, នោ ចេវ ចេតេតិ នោ ច បកប្បេតិ នោ ច អនុសេតិ, អារម្មណមេតំ ន ហោតិ វិញ្ញាណស្ស ឋិតិយា ។ អារម្មណេ អសតិ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ន ហោតិ។ តទប្បតិដ្ឋិតេ វិញ្ញាណេ អវិរូឡ្ហេ អាយតឹ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ ន ហោតិ។ អាយតឹ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិយា អសតិ អាយតឹ ជាតិជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទុតិយចេតនាសុត្តំ

៣៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “យញ្ច, ភិក្ខវេ, ចេតេតិ យញ្ច បកប្បេតិ យញ្ច អនុសេតិ, អារម្មណមេតំ ហោតិ វិញ្ញាណស្ស ឋិតិយា។ អារម្មណេ សតិ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ហោតិ។ តស្មិំ បតិដ្ឋិតេ វិញ្ញាណេ វិរូឡ្ហេ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ ហោតិ។ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ; សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ; ផស្សបច្ចយា វេទនា...បេ.... តណ្ហា... ឧបាទានំ... ភវោ... ជាតិ... ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ”។

“នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ចេតេតិ នោ ចេ បកប្បេតិ, អថ ចេ អនុសេតិ, អារម្មណមេតំ ហោតិ វិញ្ញាណស្ស ឋិតិយា។ អារម្មណេ សតិ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ហោតិ។ តស្មិំ បតិដ្ឋិតេ វិញ្ញាណេ វិរូឡ្ហេ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ ហោតិ។ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, នោ ចេវ ចេតេតិ នោ ច បកប្បេតិ នោ ច អនុសេតិ, អារម្មណមេតំ ន ហោតិ វិញ្ញាណស្ស ឋិតិយា។ អារម្មណេ អសតិ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ន ហោតិ។ តទប្បតិដ្ឋិតេ វិញ្ញាណេ អវិរូឡ្ហេ នាមរូបស្ស

អវក្កន្តិ ន ហោតិ។ នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’’តិ។ នវមំ។

១០. តតិយចេតនាសុត្តំ

៤០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ‘‘យញ្ច , ភិក្ខវេ, ចេតេតិ យញ្ច បកប្បេតិ យញ្ច អនុសេតិ អារម្មណមេតំ ហោតិ វិញ្ញាណស្ស ឋិតិយា។ អារម្មណេ សតិ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ហោតិ។ តស្មិំ បតិដ្ឋិតេ វិញ្ញាណេ វិរូឡ្ហេ នតិ ហោតិ។ នតិយា សតិ អាគតិគតិ ហោតិ។ អាគតិគតិយា សតិ ចុតូបបាតោ ហោតិ។ ចុតូបបាតេ សតិ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ’’។

‘‘នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ចេតេតិ នោ ចេ បកប្បេតិ អថ ចេ អនុសេតិ, អារម្មណមេតំ ហោតិ វិញ្ញាណស្ស ឋិតិយា។ អារម្មណេ សតិ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ហោតិ។ តស្មិំ បតិដ្ឋិតេ វិញ្ញាណេ វិរូឡ្ហេ នតិ ហោតិ។ នតិយា សតិ អាគតិគតិ ហោតិ។ អាគតិគតិយា សតិ ចុតូបបាតោ ហោតិ។ ចុតូបបាតេ សតិ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

‘‘យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, នោ ចេវ ចេតេតិ នោ ច បកប្បេតិ នោ ច អនុសេតិ, អារម្មណមេតំ ន ហោតិ វិញ្ញាណស្ស ឋិតិយា។ អារម្មណេ អសតិ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ន ហោតិ។ តទប្បតិដ្ឋិតេ វិញ្ញាណេ អវិរូឡ្ហេ នតិ ន ហោតិ។ នតិយា អសតិ អាគតិគតិ ន ហោតិ។ អាគតិគតិយា អសតិ ចុតូបបាតោ ន ហោតិ។ ចុតូបបាតេ អសតិ អាយតិំ ជាតិ ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’’តិ។ ទសមំ។

កឡារខត្តិយវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ភូតមិទំ កឡារញ្ច, ទុវេ ច ញាណវត្ថូនិ;
អវិជ្ជាបច្ចយា ច ទ្វេ, នតុម្ហា ចេតនា តយោតិ។

៥. គហបតិវគ្គោ

១. បញ្ចវេរភយសុត្តំ

៤១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតិំ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘យតោ ខោ, គហបតិ, អរិយសាវកស្ស បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ, ចតូហិ ច សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, អរិយោចស្ស ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ, សោ អាកង្ខមានោ អត្តនាវ អត្តានំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណនិរយោម្ហិ ខីណតិរច្ឆានយោនិ ខីណបេត្តិវិសយោ ខីណាបាយទុគ្គតិវិនិបាតោ, សោតាបន្នោហមស្មិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយនោ’’’តិ។

‘‘កតមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ? យំ, គហបតិ, បាណាតិបាតី បាណាតិបាតបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ, បាណាតិបាតា បដិវិរតស្ស ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ។

‘‘យំ, គហបតិ, អទិន្នាទាយី អទិន្នាទានបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតស្ស ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ។

‘‘យំ , គហបតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី កាមេសុមិច្ឆាចារបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតស្ស ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ។

“យំ, គហបតិ, មុសាវាទី មុសាវាទបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ, មុសាវាទា បដិវិរតស្ស ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ។

“យំ, គហបតិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយី សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតស្ស ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ។ ឥមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ។

“កតមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ? ឥធ, គហបតិ, អរិយសាវកោ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’’’តិ។

“ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’’’តិ។

“សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ឧជុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ញាយប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, សាមីចិប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ , យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា, ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’’’តិ។

“អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ អខណ្ឌេហិ អច្ឆិទ្ទេហិ អសពលេហិ អកម្មាសេហិ ភុជិស្សេហិ វិញ្ញុប្បសត្ថេហិ អបរាមដ្ឋេហិ សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ ឥមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ។

“កតមោ ចស្ស អរិយោ ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ? ឥធ, គហបតិ, អរិយសាវកោ បដិច្ចសមុប្បាទញ្ញេវ សាធុកំ យោនិសោ មនសិ ករោតិ – ‘ឥតិ ឥមស្មិំ សតិ ឥទំ ហោតិ, ឥមស្មិំ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ; ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ, ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ។ យទិទំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ.… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ…បេ.… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’’’តិ។ អយមស្ស អរិយោ ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ។

“យតោ ខោ, គហបតិ, អរិយសាវកស្ស ឥមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ, ឥមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, អយញ្ចស្ស អរិយោ ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ, សោ អាកង្ខមានោ អត្តនាវ អត្តានំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណនិរយោម្ហិ ខីណតិរច្ឆានយោនិ ខីណបេត្តិវិសយោ ខីណាបាយទុគ្គតិវិនិបាតោ, សោតាបន្នោហមស្មិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយនោ’’’តិ។

២. ទុតិយបញ្ចវេរភយសុត្តំ

៩២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ, ចតូហិ ច សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, អរិយោ ចស្ស ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ, សោ អាកង្ខមានោ អត្តនាវ អត្តានំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណនិរយោម្ហិ ខីណតិរច្ឆានយោនិ ខីណបេត្តិវិសយោ ខីណាបាយទុគ្គតិវិនិបាតោ, សោតាបន្នោហមស្មិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយនោ’’’តិ។

“កតមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ? យំ, ភិក្ខវេ, បាណាតិបាតី …បេ.… យំ, ភិក្ខវេ, អទិន្នាទាយី…បេ.… យំ, ភិក្ខវេ, កាមេសុមិច្ឆាចារី… យំ, ភិក្ខវេ, មុសាវាទី… យំ, ភិក្ខវេ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយី…បេ.… ឥមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ។

“កតមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ពុទ្ធេ…បេ.… ធម្មេ… សង្ឃេ… អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឥមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ។

“កតមោ ចស្ស អរិយោ ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ បដិច្ចសមុប្បាទញ្ញេវ សាធុកំ យោនិសោ មនសិ ករោតិ…បេ.… អយមស្ស អរិយោ ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ

ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ឥមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ, ឥមេហិ ច ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, អយញ្ចស្ស អរិយោ ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ, សោ អាកង្ខមានោ អត្តនាវ អត្តានំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណនិរយោម្ហិ ខីណតិរច្ឆានយោនិ ខីណបេត្តិវិសយោ ខីណាបាយទុគ្គតិវិនិបាតោ, សោតាបន្នោហមស្មិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយនោ’”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ទុក្ខសុត្តំ

៤៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ទុក្ខស្ស , ភិក្ខវេ, សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស សមុទយោ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស សមុទយោ។

“សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ…បេ… ឃានញ្ច បដិច្ច គន្ធេ ច…បេ… ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច…បេ… កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច…បេ… មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស សមុទយោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស អត្ថង្គមោ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស អត្ថង្គមោ។

“សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ…បេ… ឃានញ្ច បដិច្ច គន្ធេ ច…បេ… ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច…បេ… កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច…បេ… មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស អត្ថង្គមោ”តិ។ តតិយំ។

៤. លោកសុត្តំ

៤៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “លោកស្ស, ភិក្ខវេ, សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, លោកស្ស សមុទយោ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា; តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ; ភវបច្ចយា ជាតិ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, លោកស្ស សមុទយោ។

“សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច…បេ… ឃានញ្ច បដិច្ច គន្ធេ ច… ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច… កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច… មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា…បេ… ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, លោកស្ស សមុទយោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, លោកស្ស អត្ថង្គមោ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, លោកស្ស អត្ថង្គមោ។

“សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច…បេ… ឃានញ្ច បដិច្ច គន្ធេ ច… ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច… កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច… មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, លោកស្ស អត្ថង្គមោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ញាតិកសុត្តំ

៤៥. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា ញាតិកេ វិហរតិ គិញ្ជកាវសថេ។ អថ ខោ ភគវា រហោគតោ បដិសល្លានោ ឥមំ ធម្មបរិយាយំ អភាសិ –

“ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា, វេទនាបច្ចយា តណ្ហា; តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច…បេ… ឃានញ្ច បដិច្ច គន្ធេ ច… ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច… កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច… មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា; តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។

“សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច…បេ… មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។

តេន ខោ បន សមយេន អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវតោ ឧបស្សុតិ [ឧបស្សុតី (សី. បី.)] ឋិតោ ហោតិ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា តំ ភិក្ខុំ ឧបស្សុតិ ឋិតំ។ ទិស្វាន តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – “អស្សោសិ នោ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ ធម្មបរិយាយ”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”តិ។ “ឧគ្គណ្ហាហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ ធម្មបរិយាយំ; បរិយាបុណាហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ ធម្មបរិយាយំ; ធារេហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ ធម្មបរិយាយំ។ អត្ថសំហិតោ អយំ [អត្ថសំហិតោយំ (សី. ស្យា. កំ.), អត្ថសំហិតាយំ (បី. ក.)], ភិក្ខុ, ធម្មបរិយាយោ អាទិព្រហ្មចរិយកោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អញ្ញតរព្រាហ្មណសុត្តំ

៤៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, សោ ករោតិ សោ បដិសំវេទយតី”តិ? “‘សោ ករោតិ សោ បដិសំវេទយតី’តិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អយមេកោ អន្តោ”។

“កឹ បន, ភោ គោតម, អញ្ញោ ករោតិ, អញ្ញោ បដិសំវេទយតី”តិ? “‘អញ្ញោ ករោតិ, អញ្ញោ បដិសំវេទយតី’តិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អយំ ទុតិយោ អន្តោ។ ឯតេ តេ, ព្រាហ្មណ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ …បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, សោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម,…បេ… ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ជាណុស្សោណិសុត្តំ

៤៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“កឹ នុ ខោ, ភោ, គោតម, សព្ពមត្ថី”តិ? “‘សព្ពមត្ថី’តិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អយមេកោ អន្តោ”។

“កឹ បន, ភោ គោតម, សព្ពំ នត្ថី”តិ? “‘សព្ពំ នត្ថី’តិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អយំ ទុតិយោ អន្តោ។ ឯតេ តេ, ព្រាហ្មណ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ ភោ គោតម...បេ.... បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. លោកាយតិកសុត្តំ

៤៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ លោកាយតិកោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ លោកាយតិកោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, សព្ពមត្ថី”តិ? “‘សព្ពមត្ថី’តិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ជេដ្ឋមេតំ លោកាយតំ”។

“កឹ បន, ភោ គោតម, សព្ពំ នត្ថី”តិ? “‘សព្ពំ នត្ថី’តិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ទុតិយមេតំ លោកាយតំ”។

“កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, សព្ពមេកត្ត”ន្តិ? “‘សព្ពមេកត្ត’ន្តិ ខោ, ព្រាហ្មណ, តតិយមេតំ លោកាយតំ”។

“កឹ បន, ភោ គោតម, សព្ពំ បុថុត្ត”ន្តិ? “‘សព្ពំ បុថុត្ត’ន្តិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ចតុត្ថមេតំ លោកាយតំ”។

“ឯតេ តេ, ព្រាហ្មណ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈេន តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, លោកាយតិកោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម...បេ.... អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អរិយសាវកសុត្តំ

៤៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ន , ភិក្ខវេ, សុតវតោ អរិយសាវកស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘កឹ នុ ខោ កិស្មឹ សតិ កឹ ហោតិ, កិស្សុប្បាទា កឹ ឧប្បជ្ជតិ? (កិស្មឹ សតិ សង្ខារា ហោន្តិ, កិស្មឹ សតិ វិញ្ញាណំ ហោតិ,) [( ) ឯត្ថន្តរេ បាឋា កេសុចិ បោត្ថកេសុ ន ទិស្សន្តីតិ សី. បី. បោត្ថកេសុ ទស្សិតា។ តថា សតិ អនន្តរសុត្តដីកាយ សមេតិ] កិស្មឹ សតិ នាមរូបំ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ សឡាយតនំ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ ផស្សោ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ វេទនា ហោតិ, កិស្មឹ សតិ តណ្ហា ហោតិ, កិស្មឹ សតិ ឧបាទានំ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ ភវោ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ ជាតិ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ ជរាមរណំ ហោតី’”តិ?

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អបរប្បច្ចយា ញាណមេវេត្ថ ហោតិ – ‘ឥមស្មឹ សតិ ឥទំ ហោតិ, ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ។ (អវិជ្ជាយ សតិ សង្ខារា ហោន្តិ; សង្ខារេសុ សតិ វិញ្ញាណំ ហោតិ;) [( ) ឯត្ថកេសុ បាឋា កេសុចិ បោត្ថកេសុ ន ទិស្សន្តីតិ សី. បី. បោត្ថកេសុ ទស្សិតា។ តថា សតិ អនន្តរសុត្តដីកាយ សមេតិ] វិញ្ញាណេ សតិ នាមរូបំ ហោតិ; នាមរូបេ សតិ សឡាយតនំ ហោតិ ; សឡាយតនេ សតិ ផស្សោ ហោតិ; ផស្សេ សតិ វេទនា ហោតិ; វេទនាយ សតិ តណ្ហា ហោតិ; តណ្ហាយ សតិ ឧបាទានំ ហោតិ; ឧបាទានេ សតិ ភវោ ហោតិ; ភវេ សតិ ជាតិ ហោតិ; ជាតិយា សតិ ជរាមរណំ ហោតី’តិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឯវមយំ លោកោ សមុទយតី’”តិ។

“ន , ភិក្ខវេ, សុតវតោ អរិយសាវកស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘កឹ នុ ខោ កិស្មឹ អសតិ កឹ ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា កឹ និរុជ្ឈតិ? (កិស្មឹ អសតិ សង្ខារា ន ហោន្តិ, កិស្មឹ អសតិ វិញ្ញាណំ ន ហោតិ,) [( ) ឯត្ថន្តរេ បាឋាបិ តត្ថ តថេវ ទស្សិតា] កិស្មឹ អសតិ នាមរូបំ ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ សឡាយតនំ ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ ផស្សោ ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ វេទនា ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ តណ្ហា ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ ឧបាទានំ ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ ភវោ ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ ជាតិ ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតី’”តិ?

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អបរប្បច្ចយា ញាណមេវេត្ថ ហោតិ – ‘ឥមស្មឹ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ, ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ។ (អវិជ្ជាយ អសតិ សង្ខារា ន ហោន្តិ; សង្ខារេសុ អសតិ វិញ្ញាណំ ន ហោតិ;) [( ) ឯត្ថន្តរេ បាឋាបិ តត្ថ តថេវ ទស្សិតា] វិញ្ញាណេ អសតិ នាមរូបំ ន ហោតិ; នាមរូបេ អសតិ សឡាយតនំ ន ហោតិ…បេ… ភវោ ន ហោតិ… ជាតិ ន ហោតិ… ជាតិយា អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតី’តិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឯវមេយំ លោកោ និរុជ្ឈតី’”តិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ លោកស្ស សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ ឥតិបិ…បេ… អមតទ្វារំ អាហច្ច តិដ្ឋតិ ឥតិបី”តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយអរិយសាវកសុត្តំ

៥០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ន, ភិក្ខវេ, សុតវតោ អរិយសាវកស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘កឹ នុ ខោ កិស្មឹ សតិ កឹ ហោតិ, កិស្សុប្បាទា កឹ ឧប្បជ្ជតិ? កិស្មឹ សតិ សង្ខារា ហោន្តិ, កិស្មឹ សតិ វិញ្ញាណំ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ នាមរូបំ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ សឡាយតនំ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ ផស្សោ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ វេទនា ហោតិ, កិស្មឹ សតិ តណ្ហា ហោតិ, កិស្មឹ សតិ ឧបាទានំ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ ភវោ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ ជាតិ ហោតិ, កិស្មឹ សតិ ជរាមរណំ ហោតី’”តិ?

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អបរប្បច្ចយា ញាណមេវេត្ថ ហោតិ – ‘ឥមស្មឹ សតិ ឥទំ ហោតិ, ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ។ អវិជ្ជាយ សតិ សង្ខារា ហោន្តិ; សង្ខារេសុ សតិ វិញ្ញាណំ ហោតិ; វិញ្ញាណេ សតិ នាមរូបំ ហោតិ; នាមរូបេ សតិ សឡាយតនំ ហោតិ; សឡាយតនេ សតិ ផស្សោ ហោតិ; ផស្សេ សតិ វេទនា ហោតិ ; វេទនាយ សតិ តណ្ហា ហោតិ; តណ្ហាយ សតិ ឧបាទានំ ហោតិ; ឧបាទានេ សតិ ភវោ ហោតិ; ភវេ សតិ ជាតិ ហោតិ; ជាតិយា សតិ ជរាមរណំ ហោតី’តិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឯវមេយំ លោកោ សមុទយតី’”តិ។

“ន, ភិក្ខវេ, សុតវតោ អរិយសាវកស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘កឹ នុ ខោ កិស្មឹ អសតិ កឹ ន ហោតិ, កិស្ស និរោធា កឹ និរុជ្ឈតិ? កិស្មឹ អសតិ សង្ខារា ន ហោន្តិ, កិស្មឹ អសតិ វិញ្ញាណំ ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ នាមរូបំ ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ សឡាយតនំ ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ ផស្សោ ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ វេទនា ន ហោតិ, កិស្មឹ អសតិ តណ្ហា ន ហោតិ…បេ… ឧបាទានំ… ភវោ… ជាតិ… កិស្មឹ អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតី’”តិ?

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អបរប្បច្ចយា ញាណមេវេត្ថ ហោតិ – ‘ឥមស្មឹ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ, ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ។ អវិជ្ជាយ អសតិ សង្ខារា ន ហោន្តិ; សង្ខារេសុ អសតិ វិញ្ញាណំ ន ហោតិ; វិញ្ញាណេ អសតិ នាមរូបំ ន ហោតិ; នាមរូបេ អសតិ សឡាយតនំ ន ហោតិ…បេ… ជាតិយា អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតី’តិ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឯវមេយំ លោកោ និរុជ្ឈតី’”តិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ លោកស្ស សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ ឥតិបិ, ទស្សនសម្បន្នោ ឥតិបិ, អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ ឥតិបិ, បស្សតិ ឥមំ សទ្ធម្មំ ឥតិបិ, សេក្ខេន ញាណេន សមន្នាគតោ ឥតិបិ , សេក្ខាយ វិជ្ជាយ សមន្នាគតោ ឥតិបិ, ធម្មសោតំ សមាបន្នោ ឥតិបិ, អរិយោ និព្ពេធិកបញ្ញោ ឥតិបិ, អមតទ្វារំ អាហច្ច តិដ្ឋតិ ឥតិបី”តិ។ ទសមំ។

គហបតិវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ បញ្ចវេរភយា វុត្តា, ទុក្ខំ លោកោ ច ញាតិកំ;
អញ្ញតរំ ជាណុស្សោណិ ច, លោកាយតិកេន អដ្ឋមំ;
ទ្វេ អរិយសាវកា វុត្តា, វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ។

៦. ទុក្ខវគ្គោ

១. បរិវីមំសនសុត្តំ

៥១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កិត្តាវតា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ បរិវីមំសមានោ បរិវីមំសេយ្យ សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយា”តិ? “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា ភគវំនេត្តិកា ភគវំបដិសរណា ។ សាធុ វត, ភន្តេ, ភគវន្តំយេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។ “តេន ហិ, ភិក្ខវេ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បរិវីមំសមានោ បរិវីមំសតិ – ‘យំ ខោ ឥទំ អនេកវិធំ នានប្បការកំ ទុក្ខំ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ ជរាមរណំ; ឥទំ នុ ខោ ទុក្ខំ កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបភវំ? កិស្មិំ សតិ ជរាមរណំ ហោតិ, កិស្មិំ អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតី’តិ? សោ បរិវីមំសមានោ ឯវំ បជានាតិ – ‘យំ ខោ ឥទំ អនេកវិធំ នានប្បការកំ ទុក្ខំ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ ជរាមរណំ, ឥទំ ខោ ទុក្ខំ ជាតិនិទានំ ជាតិសមុទយំ ជាតិជាតិកំ ជាតិប្បភវំ។ ជាតិយា សតិ ជរាមរណំ ហោតិ, ជាតិយា អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតី’”តិ។

“សោ ជរាមរណញ្ច បជានាតិ, ជរាមរណសមុទយញ្ច បជានាតិ, ជរាមរណនិរោធញ្ច បជានាតិ, យា ច ជរាមរណនិរោធសារុប្បគាមិនី បដិបទា តញ្ច បជានាតិ, តថា បដិបន្នោ ច ហោតិ អនុធម្មចារី; អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ បដិបន្នោ ជរាមរណនិរោធាយ។

“អថាបរំ បរិវីមំសមានោ បរិវីមំសតិ – ‘ជាតិ បនាយំ កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា, កិស្មិំ សតិ ជាតិ ហោតិ, កិស្មិំ អសតិ ជាតិ ន ហោតី’តិ? សោ បរិវីមំសមានោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ជាតិ ភវនិទានា ភវសមុទយា ភវជាតិកា ភវប្បភវា; ភវេ សតិ ជាតិ ហោតិ, ភវេ អសតិ ជាតិ ន ហោតី’”តិ។

“សោ ជាតិញ្ច បជានាតិ, ជាតិសមុទយញ្ច បជានាតិ, ជាតិនិរោធញ្ច បជានាតិ, យា ច ជាតិនិរោធសារុប្បគាមិនី បដិបទា តញ្ច បជានាតិ, តថា បដិបន្នោ ច ហោតិ អនុធម្មចារី; អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ បដិបន្នោ ជាតិនិរោធាយ។

“អថាបរំ បរិវីមំសមានោ បរិវីមំសតិ – ‘ភវោ បនាយំ កឹនិទានោ…បេ.… ឧបាទានំ បនិទំ កឹនិទានំ… តណ្ហា បនាយំ កឹនិទានា… វេទនា… ផស្សោ… សឡាយតនំ បនិទំ កឹនិទានំ… នាមរូបំ បនិទំ… វិញ្ញាណំ បនិទំ… សង្ខារា បនិមេ កឹនិទានា កឹសមុទយា កឹជាតិកា កឹបភវា; កិស្មិំ សតិ សង្ខារា ហោន្តិ, កិស្មិំ អសតិ សង្ខារា ន ហោន្តី’តិ? សោ បរិវីមំសមានោ ឯវំ បជានាតិ – ‘សង្ខារា អវិជ្ជានិទានា អវិជ្ជាសមុទយា អវិជ្ជាជាតិកា អវិជ្ជាបភវា; អវិជ្ជាយ សតិ សង្ខារា ហោន្តិ, អវិជ្ជាយ អសតិ សង្ខារា ន ហោន្តី’”តិ។

“សោ សង្ខារេ ច បជានាតិ, សង្ខារសមុទយញ្ច បជានាតិ, សង្ខារនិរោធញ្ច បជានាតិ, យា ច សង្ខារនិរោធសារុប្បគាមិនី បដិបទា តញ្ច បជានាតិ, តថា បដិបន្នោ ច ហោតិ អនុធម្មចារី ; អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ បដិបន្នោ សង្ខារនិរោធាយ។

“អវិជ្ជាគតោ យំ, ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលោ បុញ្ញំ ចេ សង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, បុញ្ញូបគំ ហោតិ វិញ្ញាណំ។ អបុញ្ញំ ចេ សង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ, អបុញ្ញូបគំ ហោតិ វិញ្ញាណំ។ អានេញ្ជំ ចេ សង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ អានេញ្ជូបគំ ហោតិ វិញ្ញាណំ។ យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីនា ហោតិ វិជ្ជា ឧប្បន្នា, សោ អវិជ្ជាវិរាគា វិជ្ជុប្បាទា នេវ បុញ្ញាភិសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ ន អបុញ្ញាភិសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ ន អានេញ្ជាភិសង្ខារំ អភិសង្ខរោតិ។ អនភិសង្ខរោន្តោ អនភិសញ្ចេតយន្តោ ន កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ; អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ, អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។

“សោ សុខំ ចេ វេទនំ វេទយតិ, សា អនិច្ចាតិ បជានាតិ, អនជ្ឈោសិតាតិ បជានាតិ, អនភិនន្ទិតាតិ បជានាតិ។ ទុក្ខំ ចេ វេទនំ វេទយតិ, សា អនិច្ចាតិ បជានាតិ, អនជ្ឈោសិតាតិ បជានាតិ, អនភិនន្ទិតាតិ បជានាតិ។ អទុក្ខមសុខំ ចេ វេទនំ វេទយតិ, សា អនិច្ចាតិ បជានាតិ, អនជ្ឈោសិតាតិ បជានាតិ,

អនភិនន្ទិតានិ បជានាតិ។ សោ សុខំ ចេ វេទនំ វេទយតិ, វិសំយុត្តោ នំ វេទយតិ។ ទុក្ខំ ចេ វេទនំ វេទយតិ, វិសំយុត្តោ នំ [តំ វេទនំ (សី. បី.), វេទនំ (ក.)] វេទយតិ។ អទុក្ខមសុខំ ចេ វេទនំ វេទយតិ, វិសំយុត្តោ នំ វេទយតិ។

“សោ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយមានោ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ, ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយមានោ ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ។ កាយស្ស ភេទា ឧទ្ធំ ជីវិតបរិយាទានា ឥធេវ សព្ពវេទយិតានិ អនភិនន្ទិតានិ សីតីភវិស្សន្តិ, សរីរានិ អវសិស្សន្តីតិ បជានាតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ កុម្ភការបាកា ឧណ្ហំ កុម្ភំ ឧទ្ធរិត្វា សមេ ភូមិភាគេ បដិសិស្សេយ្យ [បដិវិសេយ្យ (សី.), បតិដ្ឋបេយ្យ (ស្យា. កំ. បី.), បដិសេវេយ្យ (ដីកា)]។ តត្រ យាយំ ឧស្មា សា តត្ថេវ វូបសមេយ្យ, កបល្លានិ អវសិស្សេយ្យុំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយមានោ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ, ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយមានោ ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ។ កាយស្ស ភេទា ឧទ្ធំ ជីវិតបរិយាទានា ឥធេវ សព្ពវេទយិតានិ អនភិនន្ទិតានិ សីតីភវិស្សន្តិ, សរីរានិ អវសិស្សន្តីតិ បជានាតិ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ ខោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ បុញ្ញាភិសង្ខារំ វា អភិសង្ខរេយ្យ អបុញ្ញាភិសង្ខារំ វា អភិសង្ខរេយ្យ អានេញ្ជាភិសង្ខារំ វា អភិសង្ខរេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សព្ពសោ វា បន សង្ខារេសុ អសតិ, សង្ខារនិរោធា អបិ នុ ខោ វិញ្ញាណំ បញ្ញាយេថា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សព្ពសោ វា បន វិញ្ញាណេ អសតិ, វិញ្ញាណនិរោធា អបិ នុ ខោ នាមរូបំ បញ្ញាយេថា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សព្ពសោ វា បន នាមរូបេ អសតិ, នាមរូបនិរោធា អបិ នុ ខោ សឡាយតនំ បញ្ញាយេថា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សព្ពសោ វា បន សឡាយតនេ អសតិ, សឡាយតននិរោធា អបិ នុ ខោ ផស្សោ បញ្ញាយេថា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សព្ពសោ វា បន ផស្សេ អសតិ, ផស្សនិរោធា អបិ នុ ខោ វេទនា បញ្ញាយេថា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សព្ពសោ វា បន វេទនាយ អសតិ, វេទនានិរោធា អបិ នុ ខោ តណ្ហា បញ្ញាយេថា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សព្ពសោ វា បន តណ្ហាយ អសតិ, តណ្ហានិរោធា អបិ នុ ខោ ឧបាទានំ បញ្ញាយេថា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សព្ពសោ វា បន ឧបាទានេ អសតិ, ឧបាទាននិរោធា អបិ នុ ខោ ភវោ បញ្ញាយេថា”តិ។ “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សព្ពសោ វា បន ភវេ អសតិ, ភវនិរោធា អបិ នុ ខោ ជាតិ បញ្ញាយេថា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សព្ពសោ វា បន ជាតិយា អសតិ, ជាតិនិរោធា អបិ នុ ខោ ជរាមរណំ បញ្ញាយេថា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខវេ, ឯវមេតំ, ភិក្ខវេ, នេតំ អញ្ញថា។ សទ្ទហថ មេ តំ, ភិក្ខវេ, អធិមុច្ចថ, និក្កង្ខា ឯត្ថ ហោថ និព្ពិចិកិច្ឆា។ ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្សា”តិ។ បឋមំ។

២. ឧបាទានសុត្តំ

៥២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “ឧបាទានិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ; ភវបច្ចយា ជាតិ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ”។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ទសន្នំ វា កដ្ឋវាហានំ វីសាយ វា កដ្ឋវាហានំ តិំសាយ វា កដ្ឋវាហានំ ចត្តារីសាយ វា កដ្ឋវាហានំ មហាអគ្គិក្ខន្ធោ ជលេយ្យ។ តត្រ បុរិសោ កាលេន កាលំ សុក្ខានិ ចេវ តិណានិ បក្ខិបេយ្យ, សុក្ខានិ ច គោមយានិ បក្ខិបេយ្យ, សុក្ខានិ ច កដ្ឋានិ បក្ខិបេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មហាអគ្គិក្ខន្ធោ តទាហារោ តទុបាទានោ ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ ជលេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយេសុ ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ…បេ.… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“ឧបាទានិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទសន្នំ វា កដ្ឋវាហានំ វីសាយ វា តិំសាយ វា ចត្តារីសាយ វា កដ្ឋវាហានំ មហាអគ្គិក្ខន្ធោ ជលេយ្យ; តត្រ បុរិសោ ន កាលេន កាលំ សុក្ខានិ ចេវ តិណានិ បក្ខិបេយ្យ, ន សុក្ខានិ ច គោមយានិ បក្ខិបេយ្យ, ន សុក្ខានិ ច កដ្ឋានិ បក្ខិបេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មហាអគ្គិក្ខន្ធោ បុរិមស្ស ច ឧបាទានស្ស

បរិយាទានា អញ្ញស្ស ច អនុបហារា [អនុបាហារា (បី.)] អនាហារោ និព្ពាយេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយេសុ ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ, តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. សំយោជនសុត្តំ

៥៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ ...បេ.... ‘‘សំយោជនិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ; ភវបច្ចយា ជាតិ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ’’។

‘‘សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, តេលញ្ច បដិច្ច វដ្ដិញ្ច បដិច្ច តេលប្បទីបោ ឈាយេយ្យ។ តត្រ បុរិសោ កាលេន កាលំ តេលំ អាសិញ្ចេយ្យ វដ្ដឹ ឧបសំហរេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, តេលប្បទីបោ តទាហារោ តទុបាទានោ ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ ជលេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយេសុ ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ; ភវបច្ចយា ជាតិ ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

‘‘សំយោជនិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។

‘‘សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, តេលញ្ច បដិច្ច វដ្ដិញ្ច បដិច្ច តេលប្បទីបោ ឈាយេយ្យ។ តត្រ បុរិសោ ន កាលេន កាលំ តេលំ អាសិញ្ចេយ្យ ន វដ្ដឹ ឧបសំហរេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, តេលប្បទីបោ បុរិមស្ស ច ឧបាទានស្ស បរិយាទានា អញ្ញស្ស ច អនុបហារា អនាហារោ និព្ពាយេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយេសុ ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’’តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយសំយោជនសុត្តំ

៥៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ ...បេ.... ‘‘សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, តេលញ្ច បដិច្ច វដ្ដិញ្ច បដិច្ច តេលប្បទីបោ ឈាយេយ្យ។ តត្រ បុរិសោ កាលេន កាលំ តេលំ អាសិញ្ចេយ្យ វដ្ដឹ ឧបសំហរេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, តេលប្បទីបោ តទាហារោ តទុបាទានោ ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ ជលេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយេសុ ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ’’។

‘‘សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, តេលញ្ច បដិច្ច វដ្ដិញ្ច បដិច្ច តេលប្បទីបោ ឈាយេយ្យ។ តត្រ បុរិសោ ន កាលេន កាលំ តេលំ អាសិញ្ចេយ្យ ន វដ្ដឹ ឧបសំហរេយ្យ ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, តេលប្បទីបោ បុរិមស្ស ច ឧបាទានស្ស បរិយាទានា អញ្ញស្ស ច អនុបហារា អនាហារោ និព្ពាយេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយេសុ ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. មហារុក្ខសុត្តំ

៥៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ‘‘ឧបាទានិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ’’។

‘‘សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ។ តស្ស យានិ ចេវ មូលានិ អធោគមានិ, យានិ ច តិរិយង្គមានិ, សព្ពានិ តានិ ឧទ្ធំ ឱជំ អភិហរន្តិ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ តទាហារោ តទុបាទានោ ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ តិដ្ឋេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយេសុ ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“ឧបាទានិយេសុ , ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាន និរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ កុទ្ទាលបិដកំ [កុទាលបិដកំ (អញ្ញត្ថ)] អាទាយ។ សោ តំ រុក្ខំ មូលេ ឆិន្ទេយ្យ, មូលំ ឆិន្ទិត្វា បលិខណេយ្យ [បលីខណេយ្យ (បី. ក.)], បលិខណិត្វា មូលានិ ឧទ្ធរេយ្យ អន្តមសោ ឧសីរនាឡិមត្តានិបិ។ សោ តំ រុក្ខំ ខណ្ឌាខណ្ឌិកំ ឆិន្ទេយ្យ, ខណ្ឌាខណ្ឌិកំ ឆិន្ទិត្វា ផាលេយ្យ, ផាលេត្វា សកលិកំ សកលិកំ ករេយ្យ, សកលិកំ សកលិកំ ករិត្វា វាតាតបេ វិសោសេយ្យ; វាតាតបេ វិសោសេត្វា អគ្គិនា ឌហេយ្យ, អគ្គិនា ឌហេត្វា មសិ ករេយ្យ, មសី ករិត្វា មហាវាតេ វា ឱផុណេយ្យ [ឱបុនេយ្យ (សី. បី.), ឱផុនេយ្យ (ស្យា. កំ. ក.)] នទិយា វា សីឃសោតាយ បវាហេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ ឧច្ឆិន្នមូលោ អស្ស តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ [អនភាវកតោ (សី.), អនភាវង្គតោ (ស្យា. កំ.)] អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយេសុ ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយមហារុក្ខសុត្តំ

៥៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ។ តស្ស យានិ ចេវ មូលានិ អធោគមានិ, យានិ ច តិរិយង្គមានិ , សព្ពានិ តានិ ឧទ្ធំ ឱជំ អភិហរន្តិ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ តទាហារោ តទុបាទានោ ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ តិដ្ឋេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយេសុ ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ …បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ”។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ កុទ្ទាលបិដកំ អាទាយ។ សោ តំ រុក្ខំ មូលេ ឆិន្ទេយ្យ, មូលេ ឆេត្វា បលិខណេយ្យ, បលិខណិត្វា មូលានិ ឧទ្ធរេយ្យ…បេ…. នទិយា វា សីឃសោតាយ បវាហេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ ឧច្ឆិន្នមូលោ អស្ស តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្គតោ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយេសុ ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. តរុណរុក្ខសុត្តំ

៥៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សំយោជនិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ”។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, តរុណោ រុក្ខោ។ តស្ស បុរិសោ កាលេន កាលំ មូលានិ បលិមជ្ជេយ្យ [បលិសន្នេយ្យ (សី.), បលិសជ្ជេយ្យ (ស្យា. កំ. បី.), បលិបជ្ជេយ្យ (ក.), បលិសន្នេយ្យ, បលិពន្ធេយ្យ (ដីកានុរូបំ)] កាលេន កាលំ បំសុំ ទទេយ្យ, កាលេន កាលំ ឧទកំ ទទេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, តរុណោ រុក្ខោ តទាហារោ តទុបាទានោ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយេសុ ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“សំយោជនិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាន និរោធោ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, តរុណោ រុក្ខោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ កុទ្ទាលបិដកំ អាទាយ…បេ…. នទិយា វា សីឃសោតាយ បវាហេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, តរុណោ រុក្ខោ ឧច្ឆិន្នមូលោ អស្ស តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្កតោ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយេសុ ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. នាមរូបសុត្តំ

៥៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សំយោជនិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ ហោតិ។ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ”។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ។ តស្ស យានិ ចេវ មូលានិ អធោគមានិ, យានិ ច តិរិយង្គមានិ, សព្ពានិ តានិ ឧទ្ធំ ឱជំ អភិហរន្តិ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ តទាហារោ តទុបាទានោ ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ តិដ្ឋេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយេសុ ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ ហោតិ...បេ....។

“សំយោជនិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ ន ហោតិ។ នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ កុទ្ទាលបិដកំ អាទាយ...បេ.... អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយេសុ ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ ន ហោតិ។ នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. វិញ្ញាណសុត្តំ

៥៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “សំយោជនិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ វិញ្ញាណស្ស អវក្កន្តិ ហោតិ។ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ”។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ។ តស្ស យានិ ចេវ មូលានិ ...បេ.... ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយេសុ ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ វិញ្ញាណស្ស អវក្កន្តិ ហោតិ...បេ....។

“សំយោជនិយេសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ វិញ្ញាណស្ស អវក្កន្តិ ន ហោតិ។ វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហារុក្ខោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ កុទ្ទាលបិដកំ អាទាយ...បេ.... អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយេសុ ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ វិញ្ញាណស្ស អវក្កន្តិ ន ហោតិ។ វិញ្ញាណស្ស និរោធា នាមរូបនិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។ នវមំ។

១០. និទានសុត្តំ

៦០. ឯកំ សមយំ ភគវា កុរូសុ វិហរតិ កម្មាសធម្មំ នាម កុរូនំ និគមោ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! យាវ គម្ភីរោ ចាយំ, ភន្តេ, បដិច្ចសមុប្បាទោ គម្ភីរាវភាសោ ច, អថ ច បន មេ ឧត្តានកុត្តានកោ វិយ ខាយតី”តិ។

“មា ហេវំ, អានន្ទ, មា ហេវំ, អានន្ទ [មា ហេវំ អានន្ទ អវច មា ហេវំ អានន្ទ អវច (ទី. និ. ២ មហានិទានសុត្តេ)]! គម្ភីរោ ចាយំ, អានន្ទ, បដិច្ចសមុប្បាទោ គម្ភីរាវភាសោ ច។ ឯតស្ស, អានន្ទ, ធម្មស្ស អននុពោធា អប្បដិវេធា ឯវមយំ បជា តន្តាកុលកជាតា កុលគណ្ឋិកជាតា [គុឡាគុណ្ឋិកជាតា (សី.), គុឡីគុណ្ឋិកជាតា (ស្យា. កំ.)] មុញ្ជបព្ពជភូតា [មុញ្ជពព្ពជភូតា (សី.)] អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ សំសារំ នាតិវត្តតិ។

“ឧបាទានិយេសុ, អានន្ទ, ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ; ភវបច្ចយា ជាតិ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, មហារុក្ខោ។ តស្ស យានិ ចេវ មូលានិ អធោគមានិ, យានិ ច តិរិយង្គមានិ, សព្ពានិ តានិ ឧទ្ធំ ឱជំ អភិហរន្តិ។ ឯវញ្ហិ សោ, អានន្ទ, មហារុក្ខោ តទាហារោ តទុបាទានោ ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ តិដ្ឋេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, អានន្ទ, ឧបាទានិយេសុ ធម្មេសុ អស្សាទានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា បវឌ្ឍតិ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។

“ឧបាទានិយេសុ, អានន្ទ, ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, មហារុក្ខោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ កុទ្ទាលបិដកំ អាទាយ។ សោ តំ រុក្ខំ មូលេ ឆិន្ទេយ្យ, មូលេ ឆេត្វា បលិខណេយ្យ, បលិខណិត្វា មូលានិ ឧទ្ធរេយ្យ អន្តមសោ ឧសីរនាឡិមត្តានិបិ។ សោ តំ រុក្ខំ ខណ្ឌាខណ្ឌិកំ ឆិន្ទេយ្យ។ ខណ្ឌាខណ្ឌិកំ ឆិន្ទិត្វា ផាលេយ្យ; ផាលេត្វា សកលិកំ សកលិកំ ករេយ្យ, សកលិកំ សកលិកំ ករិត្វា វាតាតបេ វិសោសេយ្យ, វាតាតបេ វិសោសេត្វា អគ្គិនា ឌហេយ្យ, អគ្គិនា ឌហេត្វា មសឹ ករេយ្យ, មសឹ ករិត្វា មហាវាតេ វា ឱផុណេយ្យ, នទិយា វា សីឃសោតាយ បវាហេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, អានន្ទ, មហារុក្ខោ ឧច្ឆិន្នមូលោ អស្ស តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្កតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ ។ ឯវមេវ ខោ, អានន្ទ, ឧបាទានិយេសុ ធម្មេសុ អាទីនវានុបស្សិនោ វិហរតោ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ។ តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។ ទសមំ។

ទុក្ខវគ្គោ ឆដ្ឋោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បរិវីមំសនុបាទានំ, ទ្វេ ច សំយោជនានិ ច;
មហារុក្ខេន ទ្វេ វុត្តា, តរុណេន ច សត្តមំ;
នាមរូបញ្ច វិញ្ញាណំ, និទានេន ច តេ ទសាតិ។

៧. មហាវគ្គោ

១. អស្សុតវាសុត្តំ

៦១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ…បេ…. “អស្សុតវា, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ ឥមស្មឹ ចាតុមហាភូតិកស្មឹ កាយស្មឹ និព្ពិន្ទេយ្យបិ វិរជ្ជេយ្យបិ វិមុច្ចេយ្យបិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? [ចាតុម្មហាភូតិកស្មឹ (សី. ស្យា. កំ.)] ទិស្សតិ, ភិក្ខវេ [ទិស្សតិ ហិ ភិក្ខវេ (សី. ស្យា. កំ.)], ឥមស្ស ចាតុមហាភូតិកស្ស កាយស្ស អាចយោបិ អបចយោបិ អាទានម្បិ និក្ខេបនម្បិ។ តស្មា តត្រាស្សុតវា បុថុជ្ជនោ និព្ពិន្ទេយ្យបិ វិរជ្ជេយ្យបិ វិមុច្ចេយ្យបិ”។

“យញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥតិបិ, មនោ ឥតិបិ, វិញ្ញាណំ ឥតិបិ, តត្រាស្សុតវា បុថុជ្ជនោ នាលំ និព្ពិន្ទិតុំ នាលំ វិរជ្ជិតុំ នាលំ វិមុច្ចិតុំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទីឃរត្តញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវតោ បុថុជ្ជនស្ស អជ្ឈោសិតំ មមាយិតំ បរាមដ្ឋំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ។ តស្មា តត្រាស្សុតវា បុថុជ្ជនោ នាលំ និព្ពិន្ទិតុំ នាលំ វិរជ្ជិតុំ នាលំ វិមុច្ចិតុំ។

“វរំ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ ឥមំ ចាតុមហាភូតិកំ កាយំ អត្តតោ ឧបគច្ឆេយ្យ, ន ត្វេវ ចិត្តំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិស្សតាយំ, ភិក្ខវេ, ចាតុមហាភូតិកោ កាយោ ឯកម្បិ វស្សំ តិដ្ឋមានោ ទ្វេបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ តីណិបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ ចត្តារិបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ បញ្ចបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ ទសបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ វីសតិបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ តឹសម្បិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ ចត្តារីសម្បិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ បញ្ញាសម្បិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ វស្សសតម្បិ តិដ្ឋមានោ, ភិយ្យោបិ តិដ្ឋមានោ។

“យញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥតិបិ, មនោ ឥតិបិ, វិញ្ញាណំ ឥតិបិ, តំ រត្តិយា ច ទិវសស្ស ច អញ្ញទេវ ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញំ និរុជ្ឈតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មក្កដោ អរញ្ញេ បវនេ ចរមានោ សាខំ គណ្ហតិ, តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ គណ្ហតិ, តំ មុញ្ចិត្វា អញ្ញំ គណ្ហតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យមិទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥតិបិ, មនោ ឥតិបិ, វិញ្ញាណំ ឥតិបិ, តំ រត្តិយា ច ទិវសស្ស ច អញ្ញទេវ ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញំ និរុជ្ឈតិ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ បដិច្ចសមុប្បាទំយេវ សាធុកំ យោនិសោ មនសិ ករោតិ – ‘ឥតិ ឥមស្មឹ សតិ ឥទំ ហោតិ, ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ; ឥមស្មឹ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ, ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ – យទិទំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា; សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ; សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ…បេ…. ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’”តិ។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ រូបស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ, សញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ, សង្ខារេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, វិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ; និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ, វិរាគា វិមុច្ចតិ, វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយអស្សុតវាសុត្តំ

៦២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “អស្សុតវា, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ ឥមស្មិំ ចាតុមហាភូតិកស្មិំ កាយស្មិំ និព្ពិន្ទេយ្យបិ វិរជ្ជេយ្យបិ វិមុច្ចេយ្យបិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិស្សតិ, ភិក្ខវេ, ឥមស្ស ចាតុមហាភូតិកស្ស កាយស្ស អាចយោបិ អបចយោបិ អាទានម្បិ និក្ខេបនម្បិ ។ តស្មា តត្រាស្សុតវា បុថុជ្ជនោ និព្ពិន្ទេយ្យបិ វិរជ្ជេយ្យបិ វិមុច្ចេយ្យបិ។ យញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥតិបិ, មនោ ឥតិបិ, វិញ្ញាណំ ឥតិបិ, តត្រាស្សុតវា បុថុជ្ជនោ នាលំ និព្ពិន្ទិតុំ នាលំ វិរជ្ជិតុំ នាលំ វិមុច្ចិតុំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទីឃរត្តញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវតោ បុថុជ្ជនស្ស អជ្ឈោសិតំ មមាយិតំ បរាមដ្ឋំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ។ តស្មា តត្រាស្សុតវា បុថុជ្ជនោ នាលំ និព្ពិន្ទិតុំ នាលំ វិរជ្ជិតុំ នាលំ វិមុច្ចិតុំ”។

“វរំ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ ឥមំ ចាតុមហាភូតិកំ កាយំ អត្តតោ ឧបគច្ឆេយ្យ, ន ត្វេវ ចិត្តំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិស្សតាយំ, ភិក្ខវេ, ចាតុមហាភូតិកោ កាយោ ឯកម្បិ វស្សំ តិដ្ឋមានោ ទ្វេបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ តីណិបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ ចត្តារិបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ បញ្ចបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ ទសបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ វីសតិបិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ តឹសម្បិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ ចត្តារីសម្បិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ បញ្ញាសម្បិ វស្សានិ តិដ្ឋមានោ វស្សសតម្បិ តិដ្ឋមានោ, ភិយ្យោបិ តិដ្ឋមានោ។ យញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥតិបិ, មនោ ឥតិបិ, វិញ្ញាណំ ឥតិបិ, តំ រត្តិយា ច ទិវសស្ស ច អញ្ញទេវ ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញំ និរុជ្ឈតិ។

“តត្រ , ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ បដិច្ចសមុប្បាទំយេវ សាធុកំ យោនិសោ មនសិ ករោតិ – ‘ឥតិ ឥមស្មិំ សតិ ឥទំ ហោតិ, ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ; ឥមស្មិំ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ, ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតី’តិ។ សុខវេទនិយំ, ភិក្ខវេ, ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខវេទនា។ តស្សេវ សុខវេទនិយស្ស ផស្សស្ស និរោធា យំ តជ្ជំ វេទយិតំ សុខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា សុខវេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា វូបសម្មតិ។ ទុក្ខវេទនិយំ, ភិក្ខវេ, ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខវេទនា។ តស្សេវ ទុក្ខវេទនិយស្ស ផស្សស្ស និរោធា យំ តជ្ជំ វេទយិតំ ទុក្ខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា ទុក្ខវេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា វូបសម្មតិ។ អទុក្ខមសុខវេទនិយំ, ភិក្ខវេ, ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខវេទនា។ តស្សេវ អទុក្ខមសុខវេទនិយស្ស ផស្សស្ស និរោធា យំ តជ្ជំ វេទយិតំ អទុក្ខមសុខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា អទុក្ខមសុខវេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា វូបសម្មតិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ទ្វិន្នំ កដ្ឋានំ សង្ឃដ្ដនសមោធានា ឧស្មា ជាយតិ តេជោ អភិនិព្ពត្តតិ។ តេសំយេវ ទ្វិន្នំ កដ្ឋានំ នានាភាវវិនិព្ភោគា [នានាភាវាវិនិក្ខេបា (សី. បី.) ម. និ. ៣.៣៥៧] យា តជ្ជា ឧស្មា សា និរុជ្ឈតិ សា វូបសម្មតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សុខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខវេទនា។ តស្សេវ សុខវេទនិយស្ស ផស្សស្ស និរោធា យំ តជ្ជំ វេទយិតំ សុខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា សុខវេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា វូបសម្មតិ... បេ.... អទុក្ខមសុខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខវេទនា។ តស្សេវ អទុក្ខមសុខវេទនិយស្ស ផស្សស្ស និរោធា យំ តជ្ជំ វេទយិតំ អទុក្ខមសុខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា អទុក្ខមសុខវេទនា សា និរុជ្ឈតិ សា វូបសម្មតិ។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ, សញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ, សង្ខារេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, វិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ; និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ, វិរាគា វិមុច្ចតិ, វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បុត្តមំសូបមសុត្តំ

៦៣. សាវត្ថិយំ ...បេ.... “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, អាហារា ភូតានំ វា សត្តានំ ឋិតិយា សម្ភវេសីនំ វា អនុគ្គហាយ ។ កតមេ ចត្តារោ? កពឡីការោ អាហារោ ឱឡារិកោ វា សុខុមោ វា, ផស្សោ ទុតិយោ, មនោសញ្ចេតនា តតិយា, វិញ្ញាណំ ចតុត្ថំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាហារា ភូតានំ វា សត្តានំ ឋិតិយា សម្ភវេសីនំ វា អនុគ្គហាយ”។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, កពឡីការោ អាហារោ ទដ្ឋព្ពោ? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទ្វេ ជាយម្បតិកា [ជយម្បតិកា (សី. បី.) ជីកា ឱលោកេតព្ពា] បរិត្តំ សម្ពលំ អាទាយ កន្តារមគ្គំ បដិបជ្ជេយ្យុំ។ តេសមស្ស ឯកបុត្តកោ បិយោ មនាបោ។ អថ ខោ តេសំ, ភិក្ខវេ, ទ្វិន្នំ ជាយម្បតិកានំ កន្តារគតានំ យា បរិត្តា សម្ពលមត្តា, សា បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ។ សិយា ច នេសំ កន្តារាវសេសោ អនតិណ្ណោ។ អថ ខោ តេសំ, ភិក្ខវេ, ទ្វិន្នំ ជាយម្បតិកានំ ឯវមស្ស – ‘អម្ហាកំ ខោ យា បរិត្តា សម្ពលមត្តា សា បរិក្ខីណា បរិយាទិណ្ណា [បរិយាទិន្នា (ស្យា. កំ.)]។ អត្ថិ ចាយំ កន្តារាវសេសោ អនិត្ថិណ្ណោ [អនិត្ថិណ្ណោ (ស្យា. កំ.), អនតិណ្ណោ (ក.)]។ យំនូន មយំ ឥមំ ឯកបុត្តកំ បិយំ មនាបំ វធិត្វា វល្លូរញ្ច សោណ្ឌិកញ្ច ករិត្វា បុត្តមំសានិ ខាទន្តា ឯវំ តំ កន្តារាវសេសំ និត្ថរេយ្យាម, មា សព្ពេវ តយោ វិនស្សិម្ហា’តិ។ អថ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ទ្វេ ជាយម្បតិកា តំ ឯកបុត្តកំ បិយំ មនាបំ វធិត្វា វល្លូរញ្ច សោណ្ឌិកញ្ច ករិត្វា បុត្តមំសានិ ខាទន្តា ឯវំ តំ កន្តារាវសេសំ និត្ថរេយ្យុំ។ តេ បុត្តមំសានិ ចេវ ខាទេយ្យុំ, ឧរេ ច បដិបិសេយ្យុំ – ‘កហំ, ឯកបុត្តក, កហំ, ឯកបុត្តកា’តិ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ តេ ទវាយ វា អាហារំ អាហារេយ្យុំ, មទាយ វា អាហារំ អាហារេយ្យុំ, មណ្ឌនាយ វា អាហារំ អាហារេយ្យុំ, វិភូសនាយ វា អាហារំ អាហារេយ្យុ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “ននុ តេ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ កន្តារស្ស និត្ថរណត្ថាយ អាហារំ អាហារេយ្យុ”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឯវមេវ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, កពឡីការោ អាហារោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ វទាមិ។ កពឡីការេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ បរិញ្ញាតេ បញ្ចកាមគុណិកោ រាគោ បរិញ្ញាតោ ហោតិ។ បញ្ចកាមគុណិកេ រាគេ បរិញ្ញាតេ នត្ថិ តំ សំយោជនំ យេន សំយោជនេន សំយុត្តោ អរិយសាវកោ បុន ឥមំ លោកំ អាគច្ឆេយ្យ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ផស្សាហារោ ទដ្ឋព្ពោ? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, គាវី និច្ចម្មា កុដ្ដំ ចេ [កុដ្ឌញ្ចេ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] និស្សាយ តិដ្ឋេយ្យ។ យេ កុដ្ដនិស្សិតា បាណា តេ នំ ខាទេយ្យុំ។ រុក្ខំ ចេ និស្សាយ តិដ្ឋេយ្យ, យេ រុក្ខនិស្សិតា បាណា តេ នំ ខាទេយ្យុំ។ ឧទកំ ចេ និស្សាយ តិដ្ឋេយ្យ, យេ ឧទកនិស្សិតា បាណា តេ នំ ខាទេយ្យុំ។ អាកាសំ ចេ និស្សាយ តិដ្ឋេយ្យ, យេ អាកាសនិស្សិតា បាណា តេ នំ ខាទេយ្យុំ។ យំ យទេវ ហិ សា, ភិក្ខវេ, គាវី និច្ចម្មា និស្សាយ តិដ្ឋេយ្យ, យេ តន្និស្សិតា [យេ តន្និស្សិតា តន្និស្សិតា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] បាណា តេ នំ ខាទេយ្យុំ។ ឯវមេវ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, “ផស្សាហារោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ វទាមិ។ ផស្សេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ បរិញ្ញាតេ តិស្សោ វេទនា បរិញ្ញាតា ហោន្តិ។ តីសុ វេទនាសុ បរិញ្ញាតាសុ អរិយសាវកស្ស នត្ថិ កិញ្ចិ ឧត្តរិករណីយន្តិ [ឧត្តរឹករណីយន្តិ (សី. បី.)] វទាមិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, មនោសញ្ចេតនាហារោ ទដ្ឋព្ពោ? សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, អង្គារកាសុ សាធិកបោរិសា បុណ្ណា អង្គារានំ វីតច្ចិកានំ វីតធូមានំ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ជីវិតុកាមោ អមរិតុកាមោ សុខកាមោ ទុក្ខប្បដិកូលោ។ តមេនំ ទ្វេ ពលវន្តោ បុរិសា នានាពាហាសុ គហេត្វា តំ អង្គារកាសុំ ឧបកឌ្ឍេយ្យុំ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្ស បុរិសស្ស អារកាវស្ស ចេតនា អារកា បត្ថនា អារកា បណិធិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហិ, ភិក្ខវេ, តស្ស បុរិសស្ស ហោតិ – ‘ឥមំ ចាហំ អង្គារកាសុំ បបតិស្សាមិ, តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆាមិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខ’ន្តិ។ ឯវមេវ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, ‘មនោសញ្ចេតនាហារោ ទដ្ឋព្ពោ’តិ វទាមិ។ មនោសញ្ចេតនាយ, ភិក្ខវេ, អាហារេ បរិញ្ញាតេ តិស្សោ តណ្ហា បរិញ្ញាតា ហោន្តិ។ តីសុ តណ្ហាសុ បរិញ្ញាតាសុ អរិយសាវកស្ស នត្ថិ កិញ្ចិ ឧត្តរិករណីយន្តិ វទាមិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណាហារោ ទដ្ឋព្ពោ? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ចោរំ អាគុចារិំ គហេត្វា រញ្ញោ ទស្សេយ្យុំ – ‘អយំ តេ, ទេវ, ចោរោ អាគុចារី, ឥមស្ស យំ ឥច្ឆសិ តំ ទណ្ឌំ បណេហី’តិ។ តមេនំ រាជា ឯវំ វទេយ្យ – ‘គច្ឆថ, ភោ, ឥមំ បុរិសំ បុព្ពណ្ហសមយំ សត្តិសតេន ហនថា’តិ។ តមេនំ បុព្ពណ្ហសមយំ សត្តិសតេន ហនេយ្យុំ។ អថ រាជា មជ្ឈន្ហិកសមយំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អម្ភោ, កថំ សោ បុរិសោ’តិ? ‘តថេវ, ទេវ, ជីវតី’តិ។ តមេនំ រាជា ឯវំ វទេយ្យ – ‘គច្ឆថ, ភោ, តំ បុរិសំ មជ្ឈន្ហិកសមយំ សត្តិសតេន ហនថា’តិ។ តមេនំ មជ្ឈន្ហិកសមយំ សត្តិសតេន ហនេយ្យុំ។ អថ រាជា សាយន្ហសមយំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អម្ភោ, កថំ សោ បុរិសោ’តិ? ‘តថេវ, ទេវ, ជីវតី’តិ។ តមេនំ រាជា ឯវំ វទេយ្យ – ‘គច្ឆថ, ភោ, តំ បុរិសំ សាយន្ហសមយំ សត្តិសតេន ហនថា’តិ។ តមេនំ សាយន្ហសមយំ សត្តិសតេន ហនេយ្យុំ។ តំ កិំ មញ្ញថ , ភិក្ខវេ, អបិ នុ សោ បុរិសោ ទិវសំ តីហិ សត្តិសតេហិ ហញ្ញមានោ តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទិយេថា”តិ? “ឯកិស្សាបិ, ភន្តេ, សត្តិយា ហញ្ញមានោ តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទិយេថ; កោ បន វាទោ តីហិ សត្តិសតេហិ ហញ្ញមានោ”តិ! “ឯវមេវ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណាហារោ ទដ្ឋព្ពោតិ វទាមិ។ វិញ្ញាណេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ បរិញ្ញាតេ នាមរូបំ បរិញ្ញាតំ ហោតិ, នាមរូបេ បរិញ្ញាតេ អរិយសាវកស្ស នត្ថិ កិញ្ចិ ឧត្តរិករណីយន្តិ វទាមី”តិ។ តតិយំ។

៤. អត្ថិរាគសុត្តំ

៦៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, អាហារា ភូតានំ វា សត្តានំ ឋិតិយា សម្ភវេសីនំ វា អនុគ្គហាយ។ កតមេ ចត្តារោ? កពឡីការោ អាហារោ ឱឡារិកោ វា សុខុមោ វា, ផស្សោ ទុតិយោ, មនោសញ្ចេតនា តតិយា, វិញ្ញាណំ ចតុត្ថំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាហារា ភូតានំ វា សត្តានំ ឋិតិយា សម្ភវេសីនំ វា អនុគ្គហាយ”។

“កពឡីការេ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ អត្ថិ រាគោ អត្ថិ នន្ទី អត្ថិ តណ្ហា, បតិដ្ឋិតំ តត្ថ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ។ យត្ថ បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ, អត្ថិ តត្ថ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ។ យត្ថ អត្ថិ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ, អត្ថិ តត្ថ សង្ខារានំ វុទ្ធិ។ យត្ថ អត្ថិ សង្ខារានំ វុទ្ធិ, អត្ថិ តត្ថ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ។ យត្ថ អត្ថិ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ, អត្ថិ តត្ថ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ។ យត្ថ អត្ថិ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ, សសោកំ តំ, ភិក្ខវេ, សទរំ សឧបាយាសន្តិ វទាមិ។

“ផស្សេ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ...បេ.... មនោសញ្ចេតនាយ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ... វិញ្ញាណេ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ អត្ថិ រាគោ អត្ថិ នន្ទី អត្ថិ តណ្ហា, បតិដ្ឋិតំ តត្ថ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ។ យត្ថ បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ, អត្ថិ តត្ថ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ។ យត្ថ អត្ថិ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ, អត្ថិ តត្ថ សង្ខារានំ វុទ្ធិ។ យត្ថ អត្ថិ សង្ខារានំ វុទ្ធិ, អត្ថិ តត្ថ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ។ យត្ថ អត្ថិ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ, អត្ថិ តត្ថ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ។ យត្ថ អត្ថិ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ, សសោកំ តំ, ភិក្ខវេ, សទរំ សឧបាយាសន្តិ វទាមិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, រជកោ វា ចិត្តការកោ វា សតិ រជនាយ វា លាខាយ វា ហលិទ្ទិយា វា នីលិយា វា មញ្ជិដ្ឋាយ វា សុបរិមដ្ឋេ វា ផលកេ ភិត្តិយា វា ទុស្សបដ្ដេ វា ឥត្ថិរូបំ វា បុរិសរូបំ វា អភិនិម្មិនេយ្យ សព្ពង្គបច្ចង្គំ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, កពឡីការេ ចេ អាហារេ អត្ថិ រាគោ អត្ថិ នន្ទី អត្ថិ តណ្ហា, បតិដ្ឋិតំ តត្ថ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ។ យត្ថ បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ, អត្ថិ តត្ថ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ។ យត្ថ អត្ថិ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ, អត្ថិ តត្ថ សង្ខារានំ វុទ្ធិ។ យត្ថ អត្ថិ សង្ខារានំ វុទ្ធិ, អត្ថិ តត្ថ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ។ យត្ថ អត្ថិ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ, អត្ថិ តត្ថ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ។ យត្ថ អត្ថិ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ, សសោកំ តំ, ភិក្ខវេ, សទរំ សឧបាយាសន្តិ វទាមិ។

“ផស្សេ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ...បេ.... មនោសញ្ចេតនាយ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ... វិញ្ញាណេ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ អត្ថិ រាគោ អត្ថិ នន្ទី អត្ថិ តណ្ហា, បតិដ្ឋិតំ តត្ថ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ។ យត្ថ បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ វិរូឡ្ហំ, អត្ថិ តត្ថ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ។ យត្ថ អត្ថិ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ, អត្ថិ តត្ថ សង្ខារានំ វុទ្ធិ។ យត្ថ អត្ថិ សង្ខារានំ វុទ្ធិ, អត្ថិ តត្ថ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ។ យត្ថ អត្ថិ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ, អត្ថិ តត្ថ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ។ យត្ថ អត្ថិ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ, សសោកំ តំ, ភិក្ខវេ, សទរំ សឧបាយាសន្តិ វទាមិ។

“កពឡីការេ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ នត្ថិ រាគោ នត្ថិ នន្ទី នត្ថិ តណ្ហា, អប្បតិដ្ឋិតំ តត្ថ វិញ្ញាណំ អវិរូឡ្ហំ។ យត្ថ អប្បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ អវិរូឡ្ហំ, នត្ថិ តត្ថ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ។ យត្ថ នត្ថិ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ, នត្ថិ តត្ថ សង្ខារានំ វុទ្ធិ។ យត្ថ នត្ថិ សង្ខារានំ វុទ្ធិ, នត្ថិ តត្ថ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ។ យត្ថ នត្ថិ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ, នត្ថិ តត្ថ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ។ យត្ថ នត្ថិ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ, អសោកំ តំ, ភិក្ខវេ, អទរំ អនុបាយាសន្តិ វទាមិ។

“ផស្សេ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ...បេ.... មនោសញ្ចេតនាយ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ... វិញ្ញាណេ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ នត្ថិ រាគោ នត្ថិ នន្ទី នត្ថិ តណ្ហា, អប្បតិដ្ឋិតំ តត្ថ វិញ្ញាណំ អវិរូឡ្ហំ។ យត្ថ អប្បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ អវិរូឡ្ហំ, នត្ថិ តត្ថ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ ។ យត្ថ នត្ថិ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ, នត្ថិ តត្ថ សង្ខារានំ វុទ្ធិ។ យត្ថ នត្ថិ សង្ខារានំ វុទ្ធិ, នត្ថិ តត្ថ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ។ យត្ថ នត្ថិ អាយតិំ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ, នត្ថិ តត្ថ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ។ យត្ថ នត្ថិ អាយតិំ ជាតិជរាមរណំ, អសោកំ តំ, ភិក្ខវេ, អទរំ អនុបាយាសន្តិ វទាមិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កូដាគារំ វា កូដាគារសាលំ វា ឧត្តរាយ វា ទក្ខិណាយ វា បាចីនាយ វា វាតបានា សូរិយេ ឧគ្គច្ឆន្តេ វាតបានេន រស្មិ បវិសិត្វា ក្វាស្ស បតិដ្ឋិតា” [កត្ថ បតិដ្ឋិតា (ក.)] តិ? “បច្ឆិមាយំ, ភន្តេ, ភិត្តិយ”ន្តិ។ “បច្ឆិមា ចេ, ភិក្ខវេ, ភិត្តិ នាស្ស ក្វាស្ស បតិដ្ឋិតា”តិ? “បថវិយំ, ភន្តេ”តិ។ “បថវី ចេ, ភិក្ខវេ , នាស្ស ក្វាស្ស បតិដ្ឋិតា”តិ? “អាបស្មិំ, ភន្តេ”តិ។ “អាបោ ចេ, ភិក្ខវេ, នាស្ស ក្វាស្ស បតិដ្ឋិតា”តិ? “អប្បតិដ្ឋិតា, ភន្តេ”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, កពឡីការេ ចេ អាហារេ នត្ថិ រាគោ នត្ថិ នន្ទី នត្ថិ តណ្ហា...បេ....។

“ផស្សេ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ... មនោសញ្ចេតនាយ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ... វិញ្ញាណេ ចេ, ភិក្ខវេ, អាហារេ នត្ថិ រាគោ នត្ថិ នន្ទី នត្ថិ តណ្ហា, អប្បតិដ្ឋិតំ តត្ថ វិញ្ញាណំ អវិរូឡ្ហំ។ យត្ថ អប្បតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ អវិរូឡ្ហំ, នត្ថិ តត្ថ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ។ យត្ថ នត្ថិ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ, នត្ថិ តត្ថ សង្ខារានំ វុទ្ធិ។ យត្ថ នត្ថិ សង្ខារានំ វុទ្ធិ, នត្ថិ តត្ថ

អាយតឹ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ ។ យត្ថ នត្ថិ អាយតឹ បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ, នត្ថិ តត្ថ អាយតឹ ជាតិជរាមរណំ។ យត្ថ នត្ថិ អាយតឹ ជាតិជរាមរណំ អសោកំ តំ, ភិក្ខវេ, អទរំ អនុបាយាសន្តិ វទាមី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. នគរសុត្តំ

៦៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “បុព្ពេ មេ, ភិក្ខវេ, សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘កិច្ឆា វតាយំ លោកោ អាបន្នោ ជាយតិ ច ជីយតិ ច មីយតិ ច ចវតិ ច ឧបបជ្ជតិ ច។ អថ ច បនិមស្ស ទុក្ខស្ស និស្សរណំ នប្បជានាតិ ជរាមរណស្ស។ កុទាស្សុ នាម ឥមស្ស ទុក្ខស្ស និស្សរណំ បញ្ញាយិស្សតិ ជរាមរណស្សា’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ ជរាមរណំ ហោតិ, កឹបច្ចយា ជរាមរណ’ន្តិ ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ជាតិយា ខោ សតិ ជរាមរណំ ហោតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ’”ន្តិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ ជាតិ ហោតិ…បេ… ភវោ ហោតិ… ឧបាទានំ ហោតិ… តណ្ហា ហោតិ… វេទនា ហោតិ… ផស្សោ ហោតិ… សឡាយតនំ ហោតិ… នាមរូបំ ហោតិ… កឹបច្ចយា នាមរូប’ន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘វិញ្ញាណេ ខោ សតិ នាមរូបំ ហោតិ, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូប’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ សតិ វិញ្ញាណំ ហោតិ, កឹបច្ចយា វិញ្ញាណ’ន្តិ ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘នាមរូបេ ខោ សតិ វិញ្ញាណំ ហោតិ, នាមរូបបច្ចយា វិញ្ញាណ’”ន្តិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – បច្ចុទាវត្តតិ ខោ ឥទំ វិញ្ញាណំ នាមរូបម្ហា ន បរំ គច្ឆតិ។ ឯត្តាវតា ជាយេថ វា ជីយេថ វា មីយេថ វា ចវេថ វា ឧបបជ្ជេថ វា, យទិទំ នាមរូបបច្ចយា វិញ្ញាណំ; វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ; នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ; សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ ‘សមុទយោ, សមុទយោ’តិ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ ញាណំ ឧទបាទិ បញ្ញា ឧទបាទិ វិជ្ជា ឧទបាទិ អាលោកោ ឧទបាទិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ, ជរាមរណំ ន ហោតិ; កិស្ស និរោធា ជរាមរណនិរោធោ’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘ជាតិយា ខោ អសតិ, ជរាមរណំ ន ហោតិ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ ជាតិ ន ហោតិ…បេ… ភវោ ន ហោតិ… ឧបាទានំ ន ហោតិ… តណ្ហា ន ហោតិ… វេទនា ន ហោតិ… ផស្សោ ន ហោតិ… សឡាយតនំ ន ហោតិ… នាមរូបំ ន ហោតិ។ កិស្ស និរោធា នាមរូបនិរោធោ’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘វិញ្ញាណេ ខោ អសតិ, នាមរូបំ ន ហោតិ; វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ’”តិ ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិម្ហិ នុ ខោ អសតិ វិញ្ញាណំ ន ហោតិ; កិស្ស និរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិការា អហុ បញ្ញាយ អភិសមយោ – ‘នាមរូបេ ខោ អសតិ, វិញ្ញាណំ ន ហោតិ; នាមរូបនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ’”តិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – អធិគតោ ខោ ម្យាយំ មគ្គោ ពោធាយ យទិទំ – នាមរូបនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ; វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ; នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ; សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ ‘និរោធោ, និរោធោ’តិ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ ញាណំ ឧទបាទិ បញ្ញា ឧទបាទិ វិជ្ជា ឧទបាទិ អាលោកោ ឧទបាទិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ អរញ្ញេ បវនេ ចរមានោ បស្សេយ្យ បុរាណំ មគ្គំ បុរាណញ្ជសំ បុព្ពកេហិ មនុស្សេហិ អនុយាតំ។ សោ តមនុគច្ឆេយ្យ ។ តមនុគច្ឆន្តោ បស្សេយ្យ បុរាណំ នគរំ បុរាណំ រាជធានឹ បុព្ពកេហិ មនុស្សេហិ អជ្ឈាវុដ្ឋំ [អជ្ឈាវុត្ថំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អារាមសម្បន្នំ វនសម្បន្នំ បោក្ខរណីសម្បន្នំ ឧទ្ធាបវន្តំ [ឧទ្ទាបវន្តំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] រមណីយំ។ អថ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ រញ្ញោ វា រាជមហាមត្តស្ស វា អារោចេយ្យ – ‘យគ្ឃេ, ភន្តេ, ជានេយ្យាសិ – អហំ អទ្ទសំ អរញ្ញេ បវនេ ចរមានោ បុរាណំ មគ្គំ បុរាណញ្ជសំ បុព្ពកេហិ មនុស្សេហិ អនុយាតំ តមនុគច្ឆឹ។ តមនុគច្ឆន្តោ អទ្ទសំ បុរាណំ នគរំ បុរាណំ រាជធានឹ បុព្ពកេហិ មនុស្សេហិ អជ្ឈាវុដ្ឋំ អារាមសម្បន្នំ វនសម្បន្នំ បោក្ខរណីសម្បន្នំ ឧទ្ធាបវន្តំ រមណីយំ។ តំ, ភន្តេ, នគរំ មាបេហី’តិ។ អថ ខោ សោ,

ភិក្ខវេ, រាជា វា រាជមហាមត្តោ វា តំ នគរំ មាបេយ្យ។ តទស្ស នគរំ អបរេន សមយេន ឥទ្ធញ្ចេវ ផីតញ្ច ពាហុជញ្ញំ អាកិណ្ណមនុស្សំ វុទ្ធិវេបុល្លប្បត្តំ។ ឯវមេវ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, អទ្ទសំ បុរាណំ មគ្គំ បុរាណញ្ជសំ បុព្ពកេហិ សម្មាសម្ពុទ្ធេហិ អនុយាតំ។

“កតមោ ច សោ, ភិក្ខវេ, បុរាណមគ្គោ បុរាណញ្ជសោ បុព្ពកេហិ សម្មាសម្ពុទ្ធេហិ អនុយាតោ ? អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, បុរាណមគ្គោ បុរាណញ្ជសោ បុព្ពកេហិ សម្មាសម្ពុទ្ធេហិ អនុយាតោ, តមនុគច្ឆិំ; តមនុគច្ឆន្តោ ជរាមរណំ អព្ភញ្ញាសិំ; ជរាមរណសមុទយំ អព្ភញ្ញាសិំ; ជរាមរណនិរោធំ អព្ភញ្ញាសិំ; ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ អព្ភញ្ញាសិំ។ តមនុគច្ឆិំ; តមនុគច្ឆន្តោ ជាតិំ អព្ភញ្ញាសិំ...បេ.... ភវំ អព្ភញ្ញាសិំ... ឧបាទានំ អព្ភញ្ញាសិំ... តណ្ហំ អព្ភញ្ញាសិំ... វេទនំ អព្ភញ្ញាសិំ... ផស្សំ អព្ភញ្ញាសិំ... សឡាយតនំ អព្ភញ្ញាសិំ... នាមរូបំ អព្ភញ្ញាសិំ... វិញ្ញាណំ អព្ភញ្ញាសិំ។ តមនុគច្ឆិំ; តមនុគច្ឆន្តោ សង្ខារេ អព្ភញ្ញាសិំ; សង្ខារសមុទយំ អព្ភញ្ញាសិំ; សង្ខារនិរោធំ អព្ភញ្ញាសិំ; សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ អព្ភញ្ញាសិំ។ តទភិញ្ញា អាចិក្ខិំ ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីនំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ។ តយិទំ, ភិក្ខវេ , ព្រហ្មចរិយំ ឥទ្ធញ្ចេវ ផីតញ្ច វិត្ថារិកំ ពាហុជញ្ញំ បុថុភូតំ យាវ ទេវមនុស្សេហិ សុប្បកាសិត”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សម្មសសុត្តំ

៦៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កុរូសុ វិហរតិ កម្មាសធម្មំ នាម កុរូនំ និគមោ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “សម្មសថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អន្តរំ សម្មស”ន្តិ [អន្តរា សម្មសនន្តិ (សី.)]។ ឯវំ វុត្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហំ ខោ, ភន្តេ, សម្មសាមិ អន្តរំ សម្មស”ន្តិ។ “យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, សម្មសសិ អន្តរំ សម្មស”ន្តិ? អថ ខោ សោ ភិក្ខុ ព្យាកាសិ។ យថា សោ ភិក្ខុ ព្យាកាសិ ន សោ ភិក្ខុ ភគវតោ ចិត្តំ អារាធេសិ។

ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឯតស្ស, ភគវា, កាលោ; ឯតស្ស, សុគត, កាលោ; យំ ភគវា អន្តរំ សម្មសំ ភាសេយ្យ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។ “តេនហានន្ទ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មសមានោ សម្មសតិ អន្តរំ សម្មសំ [សម្មសនំ (សី.)] – ‘យំ ខោ ឥទំ អនេកវិធំ នានប្បការកំ ទុក្ខំ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ ជរាមរណំ។ ឥទំ ខោ ទុក្ខំ កឹនិទានំ កឹសមុទយំ កឹជាតិកំ កឹបភវំ, កិស្មិំ សតិ ជរាមរណំ ហោតិ, កិស្មិំ អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតី’តិ? សោ សម្មសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘យំ ខោ ឥទំ អនេកវិធំ នានប្បការកំ ទុក្ខំ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ ជរាមរណំ។ ឥទំ ខោ ទុក្ខំ ឧបធិនិទានំ ឧបធិសមុទយំ ឧបធិជាតិកំ ឧបធិបភវំ, ឧបធិស្មិំ សតិ ជរាមរណំ ហោតិ, ឧបធិស្មិំ អសតិ ជរាមរណំ ន ហោតី’តិ។ សោ ជរាមរណញ្ច បជានាតិ ជរាមរណសមុទយញ្ច បជានាតិ ជរាមរណនិរោធញ្ច បជានាតិ យា ច ជរាមរណនិរោធសារុប្បគាមិនី បដិបទា តញ្ច បជានាតិ។ តថាបដិបន្នោ ច ហោតិ អនុធម្មចារី។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ បដិបន្នោ ជរាមរណនិរោធាយ។

“អថាបរំ សម្មសមានោ សម្មសតិ អន្តរំ សម្មសំ – ‘ឧបធិ បនាយំ កឹនិទានោ កឹសមុទយោ កឹជាតិកោ កឹបភវោ, កិស្មិំ សតិ ឧបធិ ហោតិ, កិស្មិំ អសតិ ឧបធិ ន ហោតី’តិ? សោ សម្មសមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ឧបធិ តណ្ហានិទានោ តណ្ហាសមុទយោ តណ្ហាជាតិកោ តណ្ហាបភវោ, តណ្ហាយ សតិ ឧបធិ ហោតិ, តណ្ហាយ អសតិ ឧបធិ ន ហោតី’តិ។ សោ ឧបធិញ្ច បជានាតិ ឧបធិសមុទយញ្ច បជានាតិ ឧបធិនិរោធញ្ច បជានាតិ យា ច ឧបធិនិរោធសារុប្បគាមិនី បដិបទា តញ្ច បជានាតិ។ តថា បដិបន្នោ ច ហោតិ អនុធម្មចារី។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ បដិបន្នោ ឧបធិនិរោធាយ។

“អថាបរំ សម្មសមានោ សម្មសតិ អន្តរំ សម្មសំ – ‘តណ្ហា បនាយំ កត្ថ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, កត្ថ និវិសមានា និវិសតី’តិ? សោ សម្មសមានោ ឯវំ ជានាតិ – យំ ខោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ ។ កិញ្ច លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ? ចក្ខុំ លោកេ បិយរូបំ, សាតរូបំ។ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។ សោតំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ...បេ.... ឃានំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ... ជិវ្ហា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ... កាយោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ... មនោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។

“យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, អតីតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ តំ និច្ចតោ អទ្ទក្ខុំ សុខតោ អទ្ទក្ខុំ អត្តតោ អទ្ទក្ខុំ អារោគ្យតោ អទ្ទក្ខុំ ខេមតោ អទ្ទក្ខុំ។ តេ តណ្ហំ វឌ្ឍេសុំ។ យេ តណ្ហំ វឌ្ឍេសុំ តេ ឧបធឹ វឌ្ឍេសុំ។ យេ ឧបធឹ វឌ្ឍេសុំ តេ ទុក្ខំ វឌ្ឍេសុំ។ យេ ទុក្ខំ វឌ្ឍេសុំ តេ ន បរិមុច្ចឹសុ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ន បរិមុច្ចឹសុ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“យេបិ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, អនាគតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ តំ និច្ចតោ ទក្ខិស្សន្តិ [ទក្ខិន្តិ (សី.)] សុខតោ ទក្ខិស្សន្តិ អត្តតោ ទក្ខិស្សន្តិ អារោគ្យតោ ទក្ខិស្សន្តិ ខេមតោ ទក្ខិស្សន្តិ។ តេ តណ្ហំ វឌ្ឍិស្សន្តិ។ យេ តណ្ហំ វឌ្ឍិស្សន្តិ តេ ឧបធឹ វឌ្ឍិស្សន្តិ។ យេ ឧបធឹ វឌ្ឍិស្សន្តិ តេ ទុក្ខំ វឌ្ឍិស្សន្តិ។ យេ ទុក្ខំ វឌ្ឍិស្សន្តិ តេ ន បរិមុច្ចិស្សន្តិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ន បរិមុច្ចិស្សន្តិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“យេបិ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, ឯតរហិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ តំ និច្ចតោ បស្សន្តិ សុខតោ បស្សន្តិ អត្តតោ បស្សន្តិ អារោគ្យតោ បស្សន្តិ ខេមតោ បស្សន្តិ។ តេ តណ្ហំ វឌ្ឍេន្តិ ។ យេ តណ្ហំ វឌ្ឍេន្តិ តេ ឧបធឹ វឌ្ឍេន្តិ។ យេ ឧបធឹ វឌ្ឍេន្តិ តេ ទុក្ខំ វឌ្ឍេន្តិ។ យេ ទុក្ខំ វឌ្ឍេន្តិ តេ ន បរិមុច្ចន្តិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ន បរិមុច្ចន្តិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, អាបានីយកំសោ វណ្ណសម្បន្នោ គន្ធសម្បន្នោ រសសម្បន្នោ។ សោ ច ខោ វិសេន សំសដ្ឋោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អយំ តេ, អម្ភោ បុរិស, អាបានីយកំសោ វណ្ណសម្បន្នោ គន្ធសម្បន្នោ រសសម្បន្នោ; សោ ច ខោ វិសេន សំសដ្ឋោ។ សចេ អាកង្ខសិ បិវ។ បិវតោ ហិ ខោ តំ ឆាទេស្សតិ វណ្ណេនបិ គន្ធេនបិ រសេនបិ, បិវិត្វា ច បន តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆសិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខ’ន្តិ។ សោ តំ អាបានីយកំសំ សហសា អប្បដិសង្ខា បិវេយ្យ, នប្បដិនិស្សជ្ជេយ្យ។ សោ តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ ហិ កេចិ អតីតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា យំ លោកេ បិយរូបំ…បេ…. អនាគតមទ្ធានំ…បេ…. ឯតរហិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ តំ និច្ចតោ បស្សន្តិ សុខតោ បស្សន្តិ អត្តតោ បស្សន្តិ អារោគ្យតោ បស្សន្តិ ខេមតោ បស្សន្តិ, តេ តណ្ហំ វឌ្ឍេន្តិ។ យេ តណ្ហំ វឌ្ឍេន្តិ តេ ឧបធឹ វឌ្ឍេន្តិ។ យេ ឧបធឹ វឌ្ឍេន្តិ តេ ទុក្ខំ វឌ្ឍេន្តិ។ យេ ទុក្ខំ វឌ្ឍេន្តិ តេ ន បរិមុច្ចន្តិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ន បរិមុច្ចន្តិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, អតីតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ តំ អនិច្ចតោ អទ្ទក្ខុំ ទុក្ខតោ អទ្ទក្ខុំ អនត្តតោ អទ្ទក្ខុំ រោគតោ អទ្ទក្ខុំ ភយតោ អទ្ទក្ខុំ, តេ តណ្ហំ បជហឹសុ។ យេ តណ្ហំ បជហឹសុ តេ ឧបធឹ បជហឹសុ។ យេ ឧបធឹ បជហឹសុ តេ ទុក្ខំ បជហឹសុ។ យេ ទុក្ខំ បជហឹសុ តេ បរិមុច្ចឹសុ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, បរិមុច្ចឹសុ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“យេបិ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, អនាគតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ តំ អនិច្ចតោ ទក្ខិស្សន្តិ ទុក្ខតោ ទក្ខិស្សន្តិ អនត្តតោ ទក្ខិស្សន្តិ រោគតោ ទក្ខិស្សន្តិ ភយតោ ទក្ខិស្សន្តិ, តេ តណ្ហំ បជហិស្សន្តិ។ យេ តណ្ហំ បជហិស្សន្តិ…បេ…. បរិមុច្ចិស្សន្តិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“យេបិ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, ឯតរហិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ តំ អនិច្ចតោ បស្សន្តិ ទុក្ខតោ បស្សន្តិ អនត្តតោ បស្សន្តិ រោគតោ បស្សន្តិ ភយតោ បស្សន្តិ, តេ តណ្ហំ បជហន្តិ។ យេ តណ្ហំ បជហន្តិ តេ ឧបធឹ បជហន្តិ។ យេ ឧបធឹ បជហន្តិ តេ ទុក្ខំ បជហន្តិ។ យេ ទុក្ខំ បជហន្តិ តេ បរិមុច្ចន្តិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, បរិមុច្ចន្តិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាបានីយកំសោ វណ្ណសម្បន្នោ គន្ធសម្បន្នោ រសសម្បន្នោ។ សោ ច ខោ វិសេន សំសដ្ឋោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អយំ តេ, អម្ភោ បុរិស, អាបានីយកំសោ វណ្ណសម្បន្នោ គន្ធសម្បន្នោ រសសម្បន្នោ សោ ច ខោ វិសេន សំសដ្ឋោ។ សចេ អាកង្ខសិ បិវ។ បិវតោ ហិ ខោ តំ ឆាទេស្សតិ វណ្ណេនបិ គន្ធេនបិ រសេនបិ; បិវិត្វា ច បន តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆសិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខ’ន្តិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្ស បុរិសស្ស ឯវមស្ស – ‘សក្កា ខោ មេ អយំ សុរាបិបាសិតា [សុរាបិបាសា (?)] បានីយេន វា វិនេតុំ ទធិមណ្ឌកេន វា វិនេតុំ ភដ្ឋលោណិកាយ [មដ្ឋលោណិកាយ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វា វិនេតុំ លោណសោវីរកេន វា វិនេតុំ, ន ត្វេវាហំ តំ បិវេយ្យំ, យំ មម អស្ស

ទីយរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’តិ។ សោ តំ អាបានីយកំសំ បដិសង្ខា ន បិវេយ្យ, បដិនិស្សជ្ជេយ្យ ។ សោ តតោនិទានំ ន មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ ហិ កេចិ អតីតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ តំ អនិច្ចតោ អទ្ទក្ខុំ ទុក្ខតោ អទ្ទក្ខុំ អនត្តតោ អទ្ទក្ខុំ រោគតោ អទ្ទក្ខុំ ភយតោ អទ្ទក្ខុំ, តេ តណ្ហំ បជហឹសុ។ យេ តណ្ហំ បជហឹសុ តេ ឧបធឹ បជហឹសុ។ យេ ឧបធឹ បជហឹសុ តេ ទុក្ខំ បជហឹសុ។ យេ ទុក្ខំ បជហឹសុ តេ បរិមុច្ចឹសុ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, បរិមុច្ចឹសុ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“យេបិ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, អនាគតមទ្ធានំ...បេ.... ឯតរហិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ តំ អនិច្ចតោ បស្សន្តិ ទុក្ខតោ បស្សន្តិ អនត្តតោ បស្សន្តិ រោគតោ បស្សន្តិ ភយតោ បស្សន្តិ, តេ តណ្ហំ បជហន្តិ។ យេ តណ្ហំ បជហន្តិ តេ ឧបធឹ បជហន្តិ។ យេ ឧបធឹ បជហន្តិ តេ ទុក្ខំ បជហន្តិ។ យេ ទុក្ខំ បជហន្តិ តេ បរិមុច្ចន្តិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, បរិមុច្ចន្តិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. នឡកលាបីសុត្តំ

៦៧. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ អាយស្មា ច មហាកោដ្ឋិកោ [មហាកោដ្ឋិតោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ពារាណសិយំ វិហរន្តិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – “កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, សយំកតំ ជរាមរណំ, បរំកតំ ជរាមរណំ, សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច ជរាមរណំ, ឧទាហុ អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ជរាមរណ”ន្តិ? “ន ខោ, អាវុសោ កោដ្ឋិក, សយំកតំ ជរាមរណំ, ន បរំកតំ ជរាមរណំ, ន សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច ជរាមរណំ, នាបិ អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ ជរាមរណំ។ អបិ ច, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ”ន្តិ។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, សយំកតា ជាតិ, បរំកតា ជាតិ, សយំកតា ច បរំកតា ច ជាតិ, ឧទាហុ អសយំការា អបរំការា អធិច្ចសមុប្បន្នា ជាតី”តិ? “ន ខោ, អាវុសោ កោដ្ឋិក, សយំកតា ជាតិ, ន បរំកតា ជាតិ, ន សយំកតា ច បរំកតា ច ជាតិ, នាបិ អសយំការា អបរំការា អធិច្ចសមុប្បន្នា ជាតិ។ អបិ ច, ភវបច្ចយា ជាតី”តិ។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, សយំកតោ ភវោ...បេ.... សយំកតំ ឧបាទានំ... សយំកតា តណ្ហា... សយំកតា វេទនា... សយំកតោ ផស្សោ... សយំកតំ សឡាយតនំ... សយំកតំ នាមរូបំ, បរំកតំ នាមរូបំ, សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច នាមរូបំ, ឧទាហុ អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ នាមរូប”ន្តិ ? “ន ខោ, អាវុសោ កោដ្ឋិក, សយំកតំ នាមរូបំ, ន បរំកតំ នាមរូបំ, ន សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច នាមរូបំ, នាបិ អសយំការំ អបរំការំ, អធិច្ចសមុប្បន្នំ នាមរូបំ។ អបិ ច, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូប”ន្តិ។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, សយង្កតំ វិញ្ញាណំ, បរង្កតំ វិញ្ញាណំ, សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច វិញ្ញាណំ, ឧទាហុ អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណ”ន្តិ? “ន ខោ, អាវុសោ កោដ្ឋិក, សយំកតំ វិញ្ញាណំ, ន បរំកតំ វិញ្ញាណំ ន សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច វិញ្ញាណំ, នាបិ អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណំ។ អបិ ច, នាមរូបបច្ចយា វិញ្ញាណ”ន្តិ។

“ឥទានេវ ខោ មយំ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ ឯវំ អាជានាម – ‘ន ខ្វាវុសោ កោដ្ឋិក, សយំកតំ នាមរូបំ, ន បរំកតំ នាមរូបំ, ន សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច នាមរូបំ, នាបិ អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ នាមរូបំ។ អបិ ច, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូប’”ន្តិ។

“ឥទានេវ ច បន មយំ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ ឯវំ អាជានាម – ‘ន ខ្វាវុសោ កោដ្ឋិក, សយំកតំ វិញ្ញាណំ, ន បរំកតំ វិញ្ញាណំ, ន សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច វិញ្ញាណំ , នាបិ អសយំការំ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ វិញ្ញាណំ។ អបិ ច, នាមរូបបច្ចយា វិញ្ញាណ’”ន្តិ។

“យថា កថំ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ? “តេនហាវុសោ, ឧបមំ តេ ករិស្សាមិ។ ឧបមាយបិធេកច្ចេ វិញ្ញូ បុរិសា ភាសិតស្ស អត្ថំ ជានន្តិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ទ្វេ នឡកលាបិយោ

អញ្ញមញ្ញំ និស្សាយ តិដ្ឋេយ្យុំ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, នាមរូបបច្ចយា វិញ្ញាណំ; វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ; នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ; សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ តាសំ ចេ, អាវុសោ , នឡកលាបីនំ ឯកំ អាកឌ្ឍេយ្យ, ឯកា បបតេយ្យ; អបរំ ចេ អាកឌ្ឍេយ្យ, អបរា បបតេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, នាមរូបនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោ; វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោ; នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោ; សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោ...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី"តិ។ "អច្ឆរិយំ , អាវុសោ សារិបុត្ត; អព្ភុតំ, អាវុសោ សារិបុត្ត! យាវសុភាសិតំ ចិទំ អាយស្មតា សារិបុត្តេន។ ឥទញ្ច បន មយំ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ភាសិតំ ឥមេហិ ឆត្តឹសាយ វត្ថូហិ អនុមោទាម – 'ជរាមរណស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ធម្មំ ទេសេតិ, ធម្មកថិកោ ភិក្ខូតិ អលំ វចនាយ។ ជរាមរណស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ, ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ភិក្ខូតិ អលំ វចនាយ។ ជរាមរណស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទាវិមុត្តោ ហោតិ, ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានប្បត្តោ ភិក្ខូតិ អលំ វចនាយ។ ជាតិយា ចេ... ភវស្ស ចេ... ឧបាទានស្ស ចេ... តណ្ហាយ ចេ... វេទនាយ ចេ... ផស្សស្ស ចេ... សឡាយតនស្ស ចេ... នាមរូបស្ស ចេ... វិញ្ញាណស្ស ចេ... សង្ខារានំ ចេ... អវិជ្ជាយ ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ធម្មំ ទេសេតិ, ធម្មកថិកោ ភិក្ខូតិ អលំ វចនាយ។ អវិជ្ជាយ ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ, ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ភិក្ខូតិ អលំ វចនាយ ។ អវិជ្ជាយ ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទាវិមុត្តោ ហោតិ, ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានប្បត្តោ ភិក្ខូតិ អលំ វចនាយា'"តិ។ សត្តមំ។

៨. កោសម្ពិសុត្តំ

៦៨. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច មុសិលោ [មូសិលោ (សី.), មុសីលោ (បី.)] អាយស្មា ច បវិដ្ឋោ [សវិដ្ឋោ (សី. បី.)] អាយស្មា ច នារទោ អាយស្មា ច អានន្ទោ កោសម្ពិយំ វិហរន្តិ ឃោសិតារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា បវិដ្ឋោ អាយស្មន្តំ មុសិលំ ឯតទវោច – "អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ មុសិល, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អត្ថាយស្មតោ មុសិលស្ស បច្ចត្តមេវ ញាណំ – 'ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ'"ន្តិ? "អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អហមេតំ ជានាមិ អហមេតំ បស្សាមិ – 'ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ'"ន្តិ។

"អញ្ញត្រេវ , អាវុសោ មុសិល, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អត្ថាយស្មតោ មុសិលស្ស បច្ចត្តមេវ ញាណំ – 'ភវបច្ចយា ជាតីតិ...បេ.... ឧបាទានបច្ចយា ភវោតិ... តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានន្តិ... វេទនាបច្ចយា តណ្ហាតិ... ផស្សបច្ចយា វេទនាតិ... សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោតិ... នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនន្តិ... វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបន្តិ... សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណន្តិ... អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា'"តិ? "អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អហមេតំ ជានាមិ អហមេតំ បស្សាមិ – 'អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា'"តិ។

"អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ មុសិល, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អត្ថាយស្មតោ មុសិលស្ស បច្ចត្តមេវ ញាណំ – 'ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ'"តិ? "អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អហមេតំ ជានាមិ អហមេតំ បស្សាមិ – 'ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ'"តិ។

"អញ្ញត្រេវ , អាវុសោ មុសិល, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អត្ថាយស្មតោ មុសិលស្ស បច្ចត្តមេវ ញាណំ – 'ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោតិ...បេ.... ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោតិ... តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោតិ... វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោតិ... ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោតិ... សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោតិ... នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោតិ... វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោតិ ... សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោតិ... អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ'"តិ? "អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អហមេតំ ជានាមិ អហមេតំ បស្សាមិ – 'អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ'"តិ។

"អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ មុសិល, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អត្ថាយស្មតោ មុសិលស្ស បច្ចត្តមេវ ញាណំ – 'ភវនិរោធោ និព្ពាន'"ន្តិ? "អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អហមេតំ ជានាមិ អហមេតំ បស្សាមិ – 'ភវនិរោធោ និព្ពាន'"ន្តិ។

“តេនហាយស្មា មុសិលោ អរហំ ខីណាសវោ”តិ? ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា មុសិលោ តុណ្ហី អហោសិ។ អថ ខោ អាយស្មា នារទោ អាយស្មន្តំ បវិដ្ឋំ ឯតទវោច – “សាធាវុសោ បវិដ្ឋ, អហំ ឯតំ បញ្ហំ លភេយ្យំ។ មំ ឯតំ បញ្ហំ បុច្ឆ។ អហំ តេ ឯតំ បញ្ហំ ព្យាករិស្សាមី”តិ។ “លភតាយស្មា នារទោ ឯតំ បញ្ហំ។ បុច្ឆាមហំ អាយស្មន្តំ នារទំ ឯតំ បញ្ហំ។ ព្យាករោតុ ច មេ អាយស្មា នារទោ ឯតំ បញ្ហំ”។

“អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ នារទ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អត្ថាយស្មតោ នារទស្ស បច្ចត្តមេវ ញាណំ – ‘ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ’’’ន្តិ? “អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អហមេតំ ជានាមិ អហមេតំ បស្សាមិ – ‘ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ’’’ន្តិ។

“អញ្ញត្រេវ , អាវុសោ នារទ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អត្ថាយស្មតោ នារទស្ស បច្ចត្តមេវ ញាណំ – ភវបច្ចយា ជាតិ…បេ… អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា”តិ? “អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អហមេតំ ជានាមិ អហមេតំ បស្សាមិ – ‘អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា’’’តិ។

“អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ នារទ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អត្ថាយស្មតោ នារទស្ស បច្ចត្តមេវ ញាណំ – ‘ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ’’’តិ? “អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អហមេតំ ជានាមិ អហមេតំ បស្សាមិ – ‘ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ’’’តិ។

“អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ នារទ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អត្ថាយស្មតោ នារទស្ស បច្ចត្តមេវ ញាណំ – ‘ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោតិ…បេ… អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ’’’តិ? “អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អហមេតំ ជានាមិ អហមេតំ បស្សាមិ – ‘អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ’’’តិ។

“អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ នារទ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អត្ថាយស្មតោ នារទស្ស បច្ចត្តមេវ ញាណំ – ‘ភវនិរោធោ និព្ពាន’’’ន្តិ? “អញ្ញត្រេវ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អហមេតំ ជានាមិ អហមេតំ បស្សាមិ – ‘ភវនិរោធោ និព្ពាន’’’ន្តិ។

“តេនហាយស្មា នារទោ អរហំ ខីណាសវោ”តិ? “‘ភវនិរោធោ និព្ពាន’ន្តិ ខោ មេ, អាវុសោ, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ, ន ចម្ហិ អរហំ ខីណាសវោ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កន្តារមគ្គេ ឧទបានោ។ តត្រ នេវស្ស រជ្ជុ ន ឧទកវារកោ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ, សោ តំ ឧទបានំ ឱលោកេយ្យ។ តស្ស ‘ឧទក’ន្តិ ហិ ខោ ញាណំ អស្ស, ន ច កាយេន ផុសិត្វា វិហរេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, ‘ភវនិរោធោ និព្ពាន’ន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ, ន ចម្ហិ អរហំ ខីណាសវោ”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តំ បវិដ្ឋំ ឯតទវោច – “ឯវំវាទី [ឯវំវាទី (?)] ត្វំ, អាវុសោ បវិដ្ឋ, អាយស្មន្តំ នារទំ កឹ វទេសី”តិ? “ឯវំវាទាហំ, អាវុសោ អានន្ទ, អាយស្មន្តំ នារទំ ន កិញ្ចិ វទាមិ អញ្ញត្រ កល្យាណា អញ្ញត្រ កុសលា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ឧបយន្តិសុត្តំ

៦៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ…បេ… “មហាសមុទ្ទោ, ភិក្ខវេ, ឧបយន្តោ មហានទិយោ ឧបយាបេតិ, មហានទិយោ ឧបយន្តិយោ កុន្នទិយោ ឧបយាបេន្តិ, កុន្នទិយោ ឧបយន្តិយោ មហាសោព្ភេ ឧបយាបេន្តិ, មហាសោព្ភា ឧបយន្តា កុសោព្ភេ ឧបយាបេន្តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជា ឧបយន្តី សង្ខារេ ឧបយាបេតិ, សង្ខារា ឧបយន្តា វិញ្ញាណំ ឧបយាបេន្តិ, វិញ្ញាណំ ឧបយន្តំ នាមរូបំ ឧបយាបេតិ, នាមរូបំ ឧបយន្តំ សឡាយតនំ ឧបយាបេតិ, សឡាយតនំ ឧបយន្តំ ផស្សំ ឧបយាបេតិ, ផស្សោ ឧបយន្តោ វេទនំ ឧបយាបេតិ, វេទនា ឧបយន្តី តណ្ហំ

ឧបយាបេតិ, តណ្ហា ឧបយន្តី ឧបាទានំ ឧបយាបេតិ, ឧបាទានំ ឧបយន្តំ ភវំ ឧបយាបេតិ, ភវោ ឧបយន្តោ ជាតឹ ឧបយាបេតិ, ជាតិ ឧបយន្តី ជរាមរណំ ឧបយាបេតិ។

“មហាសមុទ្ទោ, ភិក្ខវេ, អបយន្តោ មហានទិយោ អបយាបេតិ, មហានទិយោ អបយន្តិយោ កុន្នទិយោ អបយាបេន្តិ, កុន្នទិយោ អបយន្តិយោ មហាសោព្ភេ អបយាបេន្តិ, មហាសោព្ភា អបយន្តា កុសោព្ភេ អបយាបេន្តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជា អបយន្តី សង្ខារេ អបយាបេតិ, សង្ខារា អបយន្តា វិញ្ញាណំ អបយាបេន្តិ, វិញ្ញាណំ អបយន្តំ នាមរូបំ អបយាបេតិ, នាមរូបំ អបយន្តំ សឡាយតនំ អបយាបេតិ, សឡាយតនំ អបយន្តំ ផស្សំ អបយាបេតិ, ផស្សោ អបយន្តោ វេទនំ អបយាបេតិ, វេទនា អបយន្តី តណ្ហំ អបយាបេតិ, តណ្ហា អបយន្តី ឧបាទានំ អបយាបេតិ, ឧបាទានំ អបយន្តំ ភវំ អបយាបេតិ, ភវោ អបយន្តោ ជាតឹ អបយាបេតិ, ជាតិ អបយន្តី ជរាមរណំ អបយាបេតី”តិ។ នវមំ។

១០. សុសិមសុត្តំ

៧០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តេន ខោ បន សមយេន ភគវា សក្កតោ ហោតិ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ លាភី ចីវរ-បិណ្ឌបាត-សេនាសន-គិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ ភិក្ខុសង្ឃោបិ សក្កតោ ហោតិ គរុកតោ មានិតោ បូជិតោ អបចិតោ លាភី ចីវរ-បិណ្ឌបាត-សេនាសនគិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ អញ្ញតិត្ថិយា បន បរិព្ពាជកា អសក្កតា ហោន្តិ អគរុកតា អមានិតា អបូជិតា អនបចិតា, ន លាភិនោ ចីវរ-បិណ្ឌបាត-សេនាសនគិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។

តេន ខោ បន សមយេន សុសិមោ [សុសីមោ (សី. ក.)] បរិព្ពាជកោ រាជគហេ បដិវសតិ មហតិយា បរិព្ពាជកបរិសាយ សទ្ធឹ។ អថ ខោ សុសិមស្ស បរិព្ពាជកស្ស បរិសា សុសិមំ បរិព្ពាជកំ ឯតទវោចុំ – “ឯហិ ត្វំ, អាវុសោ សុសិម, សមណេ គោតមេ ព្រហ្មចរិយំ ចរ។ ត្វំ ធម្មំ បរិយាបុណិត្វា អម្ហេ វាចេយ្យាសិ [វាចេស្សសិ (បី. ក.)]។ តំ មយំ ធម្មំ បរិយាបុណិត្វា គិហីនំ ភាសិស្សាម។ ឯវំ មយម្បិ សក្កតា ភវិស្សាម គរុកតា មានិតា បូជិតា អបចិតា លាភិនោ ចីវរ-បិណ្ឌបាតសេនាសន-គិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជបរិក្ខារាន”ន្តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ សុសិមោ បរិព្ពាជកោ សកាយ បរិសាយ បដិស្សុណិត្វា យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធឹ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សុសិមោ បរិព្ពាជកោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “ឥច្ឆាមហំ, អាវុសោ អានន្ទ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុ”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សុសិមំ បរិព្ពាជកំ អាទាយ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អយំ, ភន្តេ, សុសិមោ បរិព្ពាជកោ ឯវមាហ – ‘ឥច្ឆាមហំ, អាវុសោ អានន្ទ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុ’ន្តិ។ “តេនហានន្ទ, សុសិមំ បព្ពាជេថា”តិ ។ អលត្ថ ខោ សុសិមោ បរិព្ពាជកោ ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, អលត្ថ ឧបសម្បទំ។

តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ ភគវតោ សន្តិកេ អញ្ញា ព្យាកតា ហោតិ – “ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមា”តិ។ អស្សោសិ ខោ អាយស្មា សុសិមោ – “សម្ពហុលេហិ កិរ ភិក្ខូហិ ភគវតោ សន្តិកេ អញ្ញា ព្យាកតា – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាមា”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា សុសិមោ យេន តេ ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សុសិមោ តេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “សច្ចំ កិរាយស្មន្តេហិ ភគវតោ សន្តិកេ អញ្ញា ព្យាកតា – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាមា”តិ? “ឯវមាវុសោ”តិ។

“អបិ បន [អបិ នុ (សី. ស្យា. កំ.) ឯវមុបរិបិ] តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោថ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោថ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោថ; អាវិភាវំ, តិរោភាវំ, តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានា គច្ឆថ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ; បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោថ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ; ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆថ, សេយ្យថាបិ បថវិយំ; អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមថ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ; ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរិមសថ បរិមជ្ជថ, យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេថា”តិ? “នោ ហេតំ, អាវុសោ”។

“អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណាថ ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ចា”តិ? “នោ ហេតំ, អាវុសោ”។

“អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាថ – សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; វីតរាគំ វា ចិត្តំ វីតរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; សទោសំ វា ចិត្តំ សទោសំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; សមោហំ វា ចិត្តំ សមោហំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; វីតមោហំ វា ចិត្តំ វីតមោហំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; សំខិត្តំ វា ចិត្តំ សំខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ វិក្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; មហគ្គតំ វា ចិត្តំ មហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ អមហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានាថ ; សឧត្តរំ វា ចិត្តំ សឧត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; អនុត្តរំ វា ចិត្តំ អនុត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; សមាហិតំ វា ចិត្តំ សមាហិតំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; អសមាហិតំ វា ចិត្តំ អសមាហិតំ ចិត្តន្តិ បជានាថ; វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាថ ; អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាថា”តិ? “នោ ហេតំ, អាវុសោ”។

“អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរថ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តារីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ, អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរថា”តិ? “នោ ហេតំ, អាវុសោ”។

“អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សថ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាថ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា, អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា; ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា, អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ, ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សថ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាថា”តិ? “នោ ហេតំ, អាវុសោ”។

“អបិ បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ឯវំ ជានន្តា ឯវំ បស្សន្តា យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា, តេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរថា”តិ? “នោ ហេតំ, អាវុសោ”។

“ឯត្ថ ទានិ អាយស្មន្តោ ឥទញ្ច វេយ្យាករណំ ឥមេសញ្ច ធម្មានំ អសមាបត្តិ; ឥទំ នោ, អាវុសោ, កថ”ន្តិ? “បញ្ញាវិមុត្តា ខោ មយំ, អាវុសោ សុសិមា”តិ។

“ន ខ្វាហំ ឥមស្ស អាយស្មន្តានំ សំខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ សាធុ មេ អាយស្មន្តោ តថា ភាសន្តុ យថាហំ ឥមស្ស អាយស្មន្តានំ សំខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានេយ្យ”ន្តិ។ “អាជានេយ្យាសិ វា ត្វំ, អាវុសោ សុសិម, ន វា ត្វំ អាជានេយ្យាសិ អថ ខោ បញ្ញាវិមុត្តា មយ”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មា សុសិមោ ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សុសិមោ យាវតកោ តេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ អហោសិ កថាសល្លាបោ តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។ “បុព្ពេ ខោ, សុសិម, ធម្មដ្ឋិតិញាណំ, បច្ឆា និព្ពានេ ញាណ”ន្តិ។

“ន ខ្វាហំ, ភន្តេ, ឥមស្ស ភគវតា [ភគវតោ (បី.)] សំខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា តថា ភាសតុ យថាហំ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានេយ្យ”ន្តិ។ “អាជានេយ្យាសិ វា ត្វំ, សុសិម, ន វា ត្វំ អាជានេយ្យាសិ, អថ ខោ ធម្មដ្ឋិតិញាណំ បុព្ពេ, បច្ឆា និព្ពានេ ញាណំ”។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, សុសិម, រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ? “ទុក្ខំ, ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ

មេ អត្តា’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “វេទនា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ” ។ “យំ បនានិច្ចំ, ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ? “ទុក្ខំ, ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សញ្ញា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”…បេ.… “សង្ខារា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ? “ទុក្ខំ, ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ , ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ? “ទុក្ខំ, ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“តស្មាតិហ, សុសិម, យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ រូបំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ; ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ យា កាចិ វេទនា អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នា អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកា វា សុខុមា វា ហីនា វា បណីតា វា យា ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពា វេទនា នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ; ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ យា កាចិ សញ្ញា…បេ.… យេ កេចិ សង្ខារា អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នា អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកា វា សុខុមា វា ហីនា វា បណីតា វា យេ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពេ សង្ខារា នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ; ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ; ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។

“ឯវំ បស្សំ, សុសិម, សុតវា អរិយសាវកោ រូបស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ, សញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ, សង្ខារេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, វិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ, វិរាគា វិមុច្ចតិ, វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។

“‘ជាតិបច្ចយា ជរាមរណ’ន្តិ, សុសិម, បស្សសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “‘ភវបច្ចយា ជាតី’តិ, សុសិម, បស្សសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “‘ឧបាទានបច្ចយា ភវោ’តិ, សុសិម, បស្សសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “‘តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទាន’ន្តិ, សុសិម, បស្សសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “វេទនាបច្ចយា តណ្ហាតិ… ផស្សបច្ចយា វេទនាតិ… សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោតិ… នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនន្តិ… វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបន្តិ… សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណន្តិ… អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ, សុសិម, បស្សសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“‘ជាតិនិរោធា ជរាមរណនិរោធោ’តិ, សុសិម, បស្សសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ” ។ “‘ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ’តិ សុសិម, បស្សសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោតិ… តណ្ហានិរោធា ឧបាទាននិរោធោតិ… វេទនានិរោធា តណ្ហានិរោធោតិ… ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោតិ… សឡាយតននិរោធា ផស្សនិរោធោតិ… នាមរូបនិរោធា សឡាយតននិរោធោតិ… វិញ្ញាណនិរោធា នាមរូបនិរោធោតិ… សង្ខារនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោតិ… អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោតិ, សុសិម, បស្សសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“អបិ បន ត្វំ, សុសិម, ឯវំ ជានន្តោ ឯវំ បស្សន្តោ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោសិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោសិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោសិ; អាវិភាវំ, តិរោភាវំ, តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆសិ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ; បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោសិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ; ឧទកេបិ អភិជ្ជមានោ គច្ឆសិ, សេយ្យថាបិ បថវិយំ; អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមសិ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ; ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរិមសសិ បរិមជ្ជសិ, យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ បន ត្វំ, សុសិម, ឯវំ ជានន្តោ ឯវំ បស្សន្តោ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណសិ ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ចា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ បន ត្វំ, សុសិម, ឯវំ ជានន្តោ ឯវំ បស្សន្តោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាសិ – សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាសិ…បេ.… វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ បន ត្វំ, សុសិម, ឯវំ ជានន្តោ ឯវំ បស្សន្តោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរសិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ...បេ.... ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ បន ត្វំ, សុសិម, ឯវំ ជានន្តោ ឯវំ បស្សន្តោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សសិ ចវមានេ...បេ.... យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អបិ បន ត្វំ, សុសិម, ឯវំ ជានន្តោ ឯវំ បស្សន្តោ យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ, អារុប្បា តេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯត្ថ ទានិ, សុសិម, ឥទញ្ច វេយ្យាករណំ ឥមេសញ្ច ធម្មានំ អសមាបត្តិ, ឥទំ នោ, សុសិម, កថ”ន្តិ?

អថ ខោ អាយស្មា សុសិមោ ភគវតោ បាទេសុ សិរសា និបតិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អច្ចយោ មំ, ភន្តេ, អច្ចគមា យថាពាលំ យថាមូឡ្ហំ យថាអកុសលំ, យ្វាហំ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ ធម្មវិនយេ ធម្មត្ថេនកោ បព្ពជិតោ។ តស្ស មេ, ភន្តេ, ភគវា អច្ចយំ អច្ចយតោ បដិគ្គណ្ហាតុ អាយតិំ សំវរាយា”តិ។

“តគ្ឃ ត្វំ, សុសិម, អច្ចយោ អច្ចគមា យថាពាលំ យថាមូឡ្ហំ យថាអកុសលំ, យោ ត្វំ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ ធម្មវិនយេ ធម្មត្ថេនកោ បព្ពជិតោ។ សេយ្យថាបិ , សុសិម, ចោរំ អាគុចារិំ គហេត្វា រញ្ញោ ទស្សេយ្យុំ – ‘អយំ តេ, ទេវ, ចោរោ អាគុចារី, ឥមស្ស យំ ឥច្ឆសិ តំ ទណ្ឌំ បណេហី’តិ។ តមេនំ រាជា ឯវំ វទេយ្យ – ‘គច្ឆថ, ភោ, ឥមំ បុរិសំ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា បច្ឆាពាហំ គាឡ្ហពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ខរស្សរេន បណវេន រថិយាយ រថិយំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ បរិនេត្វា ទក្ខិណេន ទ្វារេន និក្ខាមេត្វា ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិន្ទថា’តិ ។ តមេនំ រញ្ញោ បុរិសា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា បច្ឆាពាហំ គាឡ្ហពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ខរស្សរេន បណវេន រថិយាយ រថិយំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ បរិនេត្វា ទក្ខិណេន ទ្វារេន និក្ខាមេត្វា ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិន្ទេយ្យុំ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, សុសិម, អបិ នុ សោ បុរិសោ តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទិយេថា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“យំ ខោ សោ, សុសិម, បុរិសោ តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទិយេថ [បដិសំវេទិយេថ វា, ន វា បដិសំវេទិយេថ (ក.)]។ យា ឯវំ ស្វាក្ខាតេ ធម្មវិនយេ ធម្មត្ថេនកស្ស បព្ពជ្ជា, អយំ តតោ ទុក្ខវិបាកតរា ច កដុកវិបាកតរា ច, អបិ ច វិនិបាតាយ សំវត្តតិ។ យតោ ច ខោ ត្វំ, សុសិម, អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោសិ តំ តេ មយំ បដិគ្គណ្ហាម។ វុទ្ធិ ហេសា, សុសិម, អរិយស្ស វិនយេ យោ អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោតិ, អាយតិញ្ច [អាយតឹ (ស្យា. កំ.)] សំវរំ អាបជ្ជតី”តិ។ ទសមំ។

មហាវគ្គោ សត្តមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ អស្សុតវតា វុត្តា, បុត្តមំសេន ចាបរំ;
អត្ថិរាគោ ច នគរំ, សម្មសំ នឡកលាបិយំ;
កោសម្ពិ ឧបយន្តិ ច, ទសមោ សុសិមេន ចាតិ [ទសមោ វុត្តោ សុសិមេនាតិ (សី.)]។

៨. សមណព្រាហ្មណវគ្គោ

១. ជរាមរណសុត្តំ

៧១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា...បេ.... “យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ , សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ជរាមរណំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណសមុទយំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធំ នប្បជានន្តិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ នប្បជានន្តិ, ន មេ តេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា, ន ច បន តេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ។

“យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ជរាមរណំ បជានន្តិ...បេ.... បដិបទំ បជានន្តិ, តេ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ចេវ សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា, តេ ច

បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី’’តិ។ (សុត្តន្តោ ឯកោ)។ បឋមំ។

២-១១. ជាតិសុត្តាទិទសកំ

៧២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… ជាតី នប្បជានន្តិ…បេ…។

(៣) ភវំ នប្បជានន្តិ…បេ…។

(៤) ឧបាទានំ នប្បជានន្តិ…បេ…។

(៥) តណ្ហំ នប្បជានន្តិ…បេ…។

(៦) វេទនំ នប្បជានន្តិ…បេ…។

(៧) ផស្សំ នប្បជានន្តិ…បេ…។

(៨) សឡាយតនំ នប្បជានន្តិ…បេ…។

(៩) នាមរូបំ នប្បជានន្តិ…បេ…។

(១០) វិញ្ញាណំ នប្បជានន្តិ…បេ…។

(១១) ‘‘សង្ខារេ នប្បជានន្តិ, សង្ខារសមុទយំ នប្បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធំ នប្បជានន្តិ, សង្ខារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ នប្បជានន្តិ…បេ… សង្ខារេ បជានន្តិ…បេ… សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី’’តិ។ ឯកាទសមំ។

សមណព្រាហ្មណវគ្គោ អដ្ឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បច្ចយេកាទស វុត្តា, ចតុសច្ចវិភជ្ជនា;
សមណព្រាហ្មណវគ្គោ, និទានេ ភវតិ អដ្ឋមោ។

វគ្គុទ្ទានំ –

ពុទ្ធោ អាហារោ ទសពលោ, កឡារោ គហបតិបញ្ចមោ;
ទុក្ខវគ្គោ មហាវគ្គោ, អដ្ឋមោ សមណព្រាហ្មណោតិ។

៩. អន្តរបេយ្យាលំ

១. សត្ថុសុត្តំ

៧៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… ‘‘ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ ជរាមរណេ យថាភូតំ ញាណាយ សត្ថា បរិយេសិតព្ពោ; ជរាមរណសមុទយំ អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ ជរាមរណសមុទយេ យថាភូតំ ញាណាយ សត្ថា បរិយេសិតព្ពោ; ជរាមរណនិរោធំ អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ ជរាមរណនិរោធេ យថាភូតំ ញាណាយ សត្ថា បរិយេសិតព្ពោ; ជរាមរណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ ជរាមរណនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ យថាភូតំ ញាណាយ សត្ថា បរិយេសិតព្ពោ’’តិ។ (សុត្តន្តោ ឯកោ)។ បឋមំ។

(សព្ពេសំ បេយ្យាលោ ឯវំ វិត្ថារេតព្ពោ)

២-១១. ទុតិយសត្ថុសុត្តាទិទសកំ

(២) ជាតឹ , ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ…បេ….។

(៣) ភវំ, ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ…បេ….។

(៤) ឧបាទានំ, ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ…បេ….។

(៥) តណ្ហំ, ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ…បេ….។

(៦) វេទនំ, ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ…បេ….។

(៧) ផស្សំ, ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ…បេ….។

(៨) សឡាយតនំ , ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ…បេ….។

(៩) នាមរូបំ, ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ…បេ….។

(១០) វិញ្ញាណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ…បេ….។

(១១) “សង្ខារេ, ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ សង្ខារេសុ យថាភូតំ ញាណាយ សត្ថា បរិយេសិតព្ពោ; សង្ខារសមុទយំ អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ សង្ខារសមុទយេ យថាភូតំ ញាណាយ សត្ថា បរិយេសិតព្ពោ; សង្ខារនិរោធំ អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ សង្ខារនិរោធេ យថាភូតំ ញាណាយ សត្ថា បរិយេសិតព្ពោ; សង្ខារនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ សង្ខារនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ យថាភូតំ ញាណាយ សត្ថា បរិយេសិតព្ពោ”តិ។ ឯកាទសមំ។

(សព្ពេសំ ចតុសច្ចិកំ កាតព្ពំ)។

២-១២. សិក្ខាសុត្តាទិបេយ្យាលឯកាទសកំ

(២) “ជរាមរណំ , ភិក្ខវេ, អជានតា អបស្សតា យថាភូតំ ជរាមរណេ យថាភូតំ ញាណាយ សិក្ខា ករណីយា។

(បេយ្យាលោ។ ចតុសច្ចិកំ កាតព្ពំ)។

(៣) ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា…បេ…. យោគោ ករណីយោ…បេ….។

(៤) ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា…បេ…. ឆន្ទោ ករណីយោ…បេ….។

(៥) ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា…បេ…. ឧស្សោឡ្ហី ករណីយា…បេ….។

(៦) ជរាមរណំ , ភិក្ខវេ, អជានតា…បេ…. អប្បដិវានី ករណីយា…បេ….។

(៧) ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា…បេ…. អាតប្បំ ករណីយំ…បេ….។

(៨) ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា…បេ…. វីរិយំ ករណីយំ…បេ….។

(៩) ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា…បេ…. សាតច្ចំ ករណីយំ…បេ….។

(១០) ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា…បេ…. សតិ ករណីយា…បេ….។

(១១) ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា…បេ…. សម្បជញ្ញំ ករណីយំ…បេ….។

(១២) ជរាមរណំ, ភិក្ខវេ, អជានតា…បេ.… អប្បមាទោ ករណីយោ…បេ.…។

អន្តរបេយ្យាលោ នវមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សត្ថា សិក្ខា ច យោគោ ច, ឆន្ទោ ឧស្សោឡ្ហិបញ្ចមី;
អប្បដិវានិ អាតប្បំ, វីរិយំ សាតច្ចមុច្ចតិ;
សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច, អប្បមាទេន ទ្វាទសាតិ។

សុត្តន្តា អន្តរបេយ្យាលា និដ្ឋិតា។

បរេ តេ ទ្វាទស ហោន្តិ, សុត្តា ទ្វត្តឹស សតានិ;
ចតុសច្ចេន តេ វុត្តា, បេយ្យាលអន្តរម្ហិ យេតិ [បេយ្យាលា អន្តរម្ហិ យេតិ (សី. ស្យា. កំ.)]។

អន្តរបេយ្យាលេសុ ឧទ្ទានំ សមត្តំ។

និទានសំយុត្តំ សមត្តំ។

២. អភិសមយសំយុត្តំ

១. នខសិខាសុត្តំ

៧៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ ភគវា បរិត្តំ នខសិខាយំ បំសុំ អារោបេត្វា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យោ វាយំ [យោ ចាយំ (សព្ពត្ថ) ទុតិយសុត្តាទីសុ បន វាសទ្ទោយេវ ទិស្សតិ] មយា បរិត្តោ នខសិខាយំ បំសុ អារោបិតោ, អយំ វា មហាបថវី”តិ?

“ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ, យទិទំ មហាបថវី។ អប្បមត្តកោ ភគវតា បរិត្តោ នខសិខាយំ បំសុ អារោបិតោ។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេតិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ មហាបថវិំ ឧបនិធាយ ភគវតា បរិត្តោ នខសិខាយំ បំសុ អារោបិតោ”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស អភិសមេតាវិនោ ឯតទេវ ពហុតរំ ទុក្ខំ យទិទំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ; អប្បមត្តកំ អវសិដ្ឋំ។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេតិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ បុរិមំ ទុក្ខក្ខន្ធំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ ឧបនិធាយ យទិទំ សត្តក្ខត្តុំបរមតា។ ឯវំ មហត្ថិយោ ខោ, ភិក្ខវេ, ធម្មាភិសមយោ; ឯវំ មហត្ថិយោ ធម្មចក្ខុបដិលាភោ”តិ។ បឋមំ។

២. បោក្ខរណីសុត្តំ

៧៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បោក្ខរណី បញ្ញាសយោជនានិ អាយាមេន បញ្ញាសយោជនានិ វិត្ថារេន បញ្ញាសយោជនានិ ឧព្ពេធេន, បុណ្ណា ឧទកស្ស សមតិត្តិកា កាកបេយ្យា។ តតោ បុរិសោ កុសគ្គេន ឧទកំ ឧទ្ធរេយ្យ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ , កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យំ វា កុសគ្គេន ឧទកំ ឧព្ភតំ យំ វា បោក្ខរណិយា ឧទក”ន្តិ?

“ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ, យទិទំ បោក្ខរណិយា ឧទកំ។ អប្បមត្តកំ កុសគ្គេន ឧទកំ ឧព្ភតំ។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេតិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ បោក្ខរណិយា ឧទកំ ឧបនិធាយ កុសគ្គេន ឧទកំ ឧព្ភត”ន្តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស អភិសមេតាវិនោ ឯតទេវ ពហុតរំ ទុក្ខំ យទិទំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ; អប្បមត្តកំ អវសិដ្ឋំ។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេតិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ បុរិមំ ទុក្ខក្ខន្ធំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ ឧបនិធាយ, យទិទំ សត្តក្ខត្តុំបរមតា។ ឯវំ មហត្ថិយោ ខោ, ភិក្ខវេ, ធម្មាភិសមយោ; ឯវំ មហត្ថិយោ ធម្មចក្ខុបដិលាភោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. សម្ភេជ្ជឧទកសុត្តំ

៧៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, យត្ថិមា មហានទិយោ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, សេយ្យថិទំ – គង្គា យមុនា អចិរវតី សរភូ មហី, តតោ បុរិសោ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ ឧទ្ធរេយ្យ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យានិ វា ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ ឧព្ភតានិ យំ វា សម្ភេជ្ជឧទក”ន្តិ?

“ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ យទិទំ សម្ភេជ្ជឧទកំ; អប្បមត្តកានិ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ ឧព្ភតានិ។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ សម្ភេជ្ជឧទកំ ឧបនិធាយ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ ឧព្ភតានី”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ…បេ.… ធម្មចក្ខុបដិលាភោ”តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយសម្ភេជ្ជឧទកសុត្តំ

៧៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យត្ថិមា មហានទិយោ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, សេយ្យថិទំ – គង្គា យមុនា អចិរវតី សរភូ មហី, តំ ឧទកំ បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ ឋបេត្វា ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យំ វា សម្ភេជ្ជឧទកំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ យានិ វា ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ អវសិដ្ឋានី”តិ?

“ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ សម្ភេជ្ជឧទកំ យទិទំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ; អប្បមត្តកានិ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ អវសិដ្ឋានិ។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ សម្ភេជ្ជឧទកំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ ឧបនិធាយ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ អវសិដ្ឋានី”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ…បេ…. ធម្មចក្ខុបដិលាភោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បថវីសុត្តំ

៧៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសោ មហាបថវិយា សត្ត កោលដ្ឋិមត្តិយោ គុឡិកា ឧបនិក្ខិបេយ្យ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យា វា សត្ត កោលដ្ឋិមត្តិយោ គុឡិកា ឧបនិក្ខិត្តា អយំ [យា (ស្យា. ក.)] វា មហាបថវី”តិ?

“ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ, យទិទំ មហាបថវី; អប្បមត្តិកា សត្ត កោលដ្ឋិមត្តិយោ គុឡិកា ឧបនិក្ខិត្តា។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ មហាបថវិំ ឧបនិធាយ សត្ត កោលដ្ឋិមត្តិយោ គុឡិកា ឧបនិក្ខិត្តា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ…បេ…. ធម្មចក្ខុបដិលាភោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយបថវីសុត្តំ

៧៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហាបថវី បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ, ឋបេត្វា សត្ត កោលដ្ឋិមត្តិយោ គុឡិកា។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យំ វា មហាបថវិយា បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ យា វា សត្ត កោលដ្ឋិមត្តិយោ គុឡិកា អវសិដ្ឋា”តិ?

“ឯតទេវ ភន្តេ, ពហុតរំ, មហាបថវិយា, យទិទំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ; អប្បមត្តិកា សត្ត កោលដ្ឋិមត្តិយោ គុឡិកា អវសិដ្ឋា។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ មហាបថវិយា បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ ឧបនិធាយ សត្ត កោលដ្ឋិមត្តិយោ គុឡិកា អវសិដ្ឋា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ…បេ…. ធម្មចក្ខុបដិលាភោ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សមុទ្ទសុត្តំ

៨០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ មហាសមុទ្ទតោ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ ឧទ្ធរេយ្យ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ , កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យានិ វា ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ ឧព្ភតានិ យំ វា មហាសមុទ្ទេ ឧទក”ន្តិ?

“ឯតទេវ , ភន្តេ, ពហុតរំ, យទិទំ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ; អប្បមត្តកានិ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ ឧព្ភតានិ។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ ឧបនិធាយ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ ឧព្ភតានី”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ…បេ…. ធម្មចក្ខុបដិលាភោ”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយសមុទ្ទសុត្តំ

៨១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទោ បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ, ឋបេត្វា ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យំ វា មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិន្នំ យានិ វា ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ អវសិដ្ឋានី”តិ?

“ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ, យទិទំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ; អប្បមត្តកានិ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ អវសិដ្ឋានិ។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ ឧបនិធាយ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ អវសិដ្ឋានី”តិ។ “ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ…បេ…. ធម្មចក្ខុបដិលាភោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បព្ពតសុត្តំ

៨២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ហិមវតោ បព្ពតរាជស្ស សត្ត សាសបមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា ឧបនិក្ខិបេយ្យ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យា វា សត្ត សាសបមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា ឧបនិក្ខិត្តា យោ វា ហិមវា [ឧបនិក្ខិត្តា, ហិមវា វា (សី.)] បព្ពតរាជា”តិ?

“ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ យទិទំ ហិមវា បព្ពតរាជា; អប្បមត្តិកា សត្ត សាសបមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា ឧបនិក្ខិត្តា។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ហិមវន្តំ បព្ពតរាជានំ ឧបនិធាយ សត្ត សាសបមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា ឧបនិក្ខិត្តា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ…បេ…. ធម្មចក្ខុបដិលាភោ”តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយបព្ពតសុត្តំ

៨៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ហិមវា បព្ពតរាជា បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ, ឋបេត្វា សត្ត សាសបមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យំ វា ហិមវតោ បព្ពតរាជស្ស បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ យា វា សត្ត សាសបមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា អវសិដ្ឋា”តិ?

“ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ ហិមវតោ បព្ពតរាជស្ស យទិទំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ; អប្បមត្តិកា សត្ត សាសបមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា អវសិដ្ឋា។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ហិមវតោ បព្ពតរាជស្ស បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ ឧបនិធាយ សត្ត សាសបមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា អវសិដ្ឋា”តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស អភិសមេតាវិនោ ឯតទេវ ពហុតរំ ទុក្ខំ យទិទំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ; អប្បមត្តកំ អវសិដ្ឋំ។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេតិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ បុរិមំ ទុក្ខក្ខន្ធំ បរិក្ខីណំ បរិយាទិណ្ណំ ឧបនិធាយ យទិទំ សត្តក្ខត្តុំបរមតា។ ឯវំ មហត្ថិយោ ខោ, ភិក្ខវេ, ធម្មាភិសមយោ, ឯវំ មហត្ថិយោ ធម្មចក្ខុបដិលាភោ”តិ។ ទសមំ។

១១. តតិយបព្ពតសុត្តំ

៨៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសោ សិនេរុស្ស បព្ពតរាជស្ស សត្ត មុគ្គមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា ឧបនិក្ខិបេយ្យ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យា វា សត្ត មុគ្គមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា ឧបនិក្ខិត្តា យោ វា សិនេរុ [ឧបនិក្ខិត្តា, សិនេរុ វា (សី.)] បព្ពតរាជា”តិ?

“ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ យទិទំ សិនេរុ បព្ពតរាជា; អប្បមត្តិកា សត្ត មុគ្គមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា ឧបនិក្ខិត្តា។ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេន្តិ សិនេរុំ បព្ពតរាជានំ ឧបនិធាយ សត្ត មុគ្គមត្តិយោ បាសាណសក្ខរា ឧបនិក្ខិត្តា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស អធិគមំ ឧបនិធាយ អញ្ញតិត្ថិយសមណព្រាហ្មណបរិព្ពាជកានំ អធិគមោ នេវ សតិមំ កលំ ឧបេតិ ន សហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ ន សតសហស្សិមំ កលំ ឧបេតិ។ ឯវំ មហាធិគមោ, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ, ឯវំ មហាភិញ្ញោ”តិ។ ឯកាទសមំ។

អភិសមយសំយុត្តំ សមត្តំ។

តស្សុទ្ទានំ –

នខសិខា បោក្ខរណី, សម្ភេជ្ជឧទកេ ច ទ្វេ;
ទ្វេ បថវី ទ្វេ សមុទ្ទា, តយោ ច បព្ពតូបមាតិ។

៣. ធាតុសំយុត្តំ

១. នានត្តវគ្គោ

១. ធាតុនានត្តសុត្តំ

៨៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុនានត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ? ចក្ខុធាតុ រូបធាតុ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ, សោតធាតុ សទ្ទធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ, ឃានធាតុ គន្ធធាតុ ឃានវិញ្ញាណធាតុ, ជិវ្ហាធាតុ រសធាតុ ជិវ្ហាវិញ្ញាណធាតុ, កាយធាតុ ផោដ្ឋព្ពធាតុ កាយវិញ្ញាណធាតុ, មនោធាតុ ធម្មធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្ត”ន្តិ។ បឋមំ។

២. ផស្សនានត្តសុត្តំ

៨៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុនានត្តំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ? ចក្ខុធាតុ សោតធាតុ ឃានធាតុ ជិវ្ហាធាតុ កាយធាតុ មនោធាតុ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ”។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ? ចក្ខុធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ។ សោតធាតុំ បដិច្ច… ឃានធាតុំ បដិច្ច … ជិវ្ហាធាតុំ បដិច្ច… កាយធាតុំ បដិច្ច… មនោធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មនោសម្ផស្សោ។ ឯវំ ខោ , ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្ត”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. នោផស្សនានត្តសុត្តំ

៨៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុនានត្តំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, នោ ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្តំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ? ចក្ខុធាតុ…បេ… មនោធាតុ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ”។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, នោ ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្តំ? ចក្ខុធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ, នោ ចក្ខុសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុធាតុ…បេ… មនោធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មនោសម្ផស្សោ, នោ មនោសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មនោធាតុ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, នោ ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្ត”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. វេទនានានត្តសុត្តំ

៨៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុនានត្តំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្តំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ? ចក្ខុធាតុ …បេ… មនោធាតុ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ”។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្តំ? ចក្ខុធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ, ចក្ខុសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា…បេ… មនោធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មនោសម្ផស្សោ, មនោសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មនោសម្ផស្សជា វេទនា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្ត”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទុតិយវេទនានានត្តសុត្តំ

៨៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុនានត្តំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្តំ, នោ វេទនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, នោ ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ

ធាតុនានត្តំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ? ចក្ខុធាតុ...បេ.... មនោធាតុ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ"។

"កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្តំ, នោ វេទនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, នោ ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្តំ? ចក្ខុធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ, ចក្ខុសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា, នោ ចក្ខុសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ, នោ ចក្ខុសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុធាតុ...បេ.... មនោធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មនោសម្ផស្សោ, មនោសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មនោសម្ផស្សជា វេទនា, នោ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មនោសម្ផស្សោ, នោ មនោសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មនោធាតុ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្តំ, នោ វេទនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, នោ ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្ត"ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ពាហិរធាតុនានត្តសុត្តំ

៩០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... "ធាតុនានត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ...បេ.... កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ? រូបធាតុ សទ្ទធាតុ គន្ធធាតុ រសធាតុ ផោដ្ឋព្ពធាតុ ធម្មធាតុ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្ត"ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សញ្ញានានត្តសុត្តំ

៩១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... "ភទន្តេ"តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – "ធាតុនានត្តំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ, សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទនានត្តំ, ឆន្ទនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ, បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិយេសនានានត្តំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ? រូបធាតុ...បេ.... ធម្មធាតុ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ"។

"កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ, សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទនានត្តំ, ឆន្ទនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ, បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិយេសនានានត្តំ?

"រូបធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបសញ្ញា , រូបសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបសង្កប្បោ, រូបសង្កប្បំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបច្ឆន្ទោ, រូបច្ឆន្ទំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបបរិឡាហោ, រូបបរិឡាហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបបរិយេសនា...បេ.... ធម្មធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសញ្ញា, ធម្មសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសង្កប្បោ, ធម្មសង្កប្បំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មច្ឆន្ទោ, ធម្មច្ឆន្ទំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មបរិឡាហោ, ធម្មបរិឡាហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មបរិយេសនា។

"ឯវំ, ខោ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ, សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទនានត្តំ, ឆន្ទនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ, បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិយេសនានានត្ត"ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. នោបរិយេសនានានត្តសុត្តំ

៩២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... "ធាតុនានត្តំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ, សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទនានត្តំ, ឆន្ទនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ, បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិយេសនានានត្តំ; នោ បរិយេសនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ , នោ បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទនានត្តំ, នោ ឆន្ទនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ , នោ សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, នោ សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្តំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ? រូបធាតុ...បេ.... ធម្មធាតុ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ"។

"កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... បរិយេសនានានត្តំ; នោ បរិយេសនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ, នោ បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច

ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទនានត្តំ, នោ ឆន្ទនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ, នោ សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, នោ សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្តំ?

“រូបធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបសញ្ញា…បេ…. ធម្មធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសញ្ញា, ធម្មសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ…បេ…. ធម្មបរិយេសនា; នោ ធម្មបរិយេសនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មបរិឡាហោ, នោ ធម្មបរិឡាហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មច្ឆន្ទោ, នោ ធម្មច្ឆន្ទំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសង្កប្បោ, នោ ធម្មសង្កប្បំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសញ្ញា, នោ ធម្មសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មធាតុ។

“ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ…បេ…. បរិយេសនានានត្តំ; នោ បរិយេសនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ, នោ បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទនានត្តំ, នោ ឆន្ទនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ, នោ សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, នោ សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្ត”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ពាហិរផស្សនានត្តសុត្តំ

៩៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “ធាតុនានត្តំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ, សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ , ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្តំ, វេទនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទនានត្តំ, ឆន្ទនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ, បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិយេសនានានត្តំ , បរិយេសនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ លាភនានត្តំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ? រូបធាតុ…បេ…. ធម្មធាតុ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ”។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ…បេ…. លាភនានត្តំ?

“រូបធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបសញ្ញា, រូបសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបសង្កប្បោ, រូបសង្កប្បំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបសម្ផស្សោ, រូបសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបសម្ផស្សជា វេទនា, រូបសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបច្ឆន្ទោ, រូបច្ឆន្ទំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបបរិឡាហោ, រូបបរិឡាហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបបរិយេសនា, រូបបរិយេសនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបលាភោ…បេ…. ធម្មធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសញ្ញា, ធម្មសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសង្កប្បោ, ធម្មសង្កប្បំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសម្ផស្សោ, ធម្មសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសម្ផស្សជា វេទនា, ធម្មសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មច្ឆន្ទោ, ធម្មច្ឆន្ទំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មបរិឡាហោ, ធម្មបរិឡាហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មបរិយេសនា, ធម្មបរិយេសនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មលាភោ ។

“ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ…បេ…. បរិយេសនានានត្តំ, បរិយេសនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ លាភនានត្ត”ន្តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយពាហិរផស្សនានត្តសុត្តំ

៩៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “ធាតុនានត្តំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ , ផស្ស… វេទនា… ឆន្ទ… បរិឡាហ… បរិយេសនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ លាភនានត្តំ; នោ លាភនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិយេសនានានត្តំ, នោ បរិយេសនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ, នោ បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ…បេ…. ឆន្ទ… វេទនា… ផស្ស… សង្កប្ប… សញ្ញានានត្តំ , នោ សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្តំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ? រូបធាតុ…បេ.… ធម្មធាតុ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ”។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ? ផស្ស… វេទនា… ឆន្ទ… បរិឡាហ… បរិយេសនា… លាភ… នោ លាភនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិយេសនានានត្តំ, នោ បរិយេសនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហ… ឆន្ទ… វេទនា… ផស្ស… នោ សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, នោ សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្តំ?

“រូបធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ រូបសញ្ញា…បេ… ធម្មធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសញ្ញា, ធម្មសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ…បេ… ធម្មបរិយេសនា, ធម្មបរិយេសនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មលាភោ; នោ ធម្មលាភំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មបរិយេសនា, នោ ធម្មបរិយេសនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មបរិឡាហោ , នោ ធម្មបរិឡាហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មច្ឆន្ទោ, នោ ធម្មច្ឆន្ទំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសម្ផស្សជា វេទនា, នោ ធម្មសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសម្ផស្សោ, នោ ធម្មសម្ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសង្កប្បោ, នោ ធម្មសង្កប្បំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មសញ្ញា, នោ ធម្មសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធម្មធាតុ។

“ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ…បេ… សង្កប្ប… ផស្ស… វេទនា… ឆន្ទ… បរិឡាហ… បរិយេសនា… លាភ… នោ លាភនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិយេសនានានត្តំ, នោ បរិយេសនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ, នោ បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទនានត្តំ, នោ ឆន្ទនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្តំ, នោ វេទនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, នោ ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ, នោ សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, នោ សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ធាតុនានត្ត”ន្តិ។ ទសមំ។

នានត្តវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ធាតុផស្សញ្ច នោ ចេតំ, វេទនា អបរេ ទុវេ;
ឯតំ អជ្ឈត្តបញ្ចកំ, ធាតុសញ្ញញ្ច នោ ចេតំ;
ផស្សស្ស អបរេ ទុវេ, ឯតំ ពាហិរបញ្ចកន្តិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. សត្តធាតុសុត្តំ

៩៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “សត្តិមា , ភិក្ខវេ, ធាតុយោ។ កតមា សត្ត? អាភាធាតុ, សុភធាតុ, អាកាសានញ្ចាយតនធាតុ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនធាតុ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនធាតុ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនធាតុ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធធាតុ – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ធាតុយោ”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “យា ចាយំ, ភន្តេ, អាភាធាតុ យា ច សុភធាតុ យា ច អាកាសានញ្ចាយតនធាតុ យា ច វិញ្ញាណញ្ចាយតនធាតុ យា ច អាកិញ្ចញ្ញាយតនធាតុ យា ច នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនធាតុ យា ច សញ្ញាវេទយិតនិរោធធាតុ – ឥមា នុ ខោ, ភន្តេ, ធាតុយោ កឹ បដិច្ច បញ្ញាយន្តី”តិ?

“យាយំ, ភិក្ខុ, អាភាធាតុ – អយំ ធាតុ អន្ធការំ បដិច្ច បញ្ញាយតិ។ យាយំ, ភិក្ខុ, សុភធាតុ – អយំ ធាតុ អសុភំ បដិច្ច បញ្ញាយតិ។ យាយំ, ភិក្ខុ, អាកាសានញ្ចាយតនធាតុ – អយំ ធាតុ រូបំ បដិច្ច បញ្ញាយតិ។ យាយំ, ភិក្ខុ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនធាតុ – អយំ ធាតុ អាកាសានញ្ចាយតនំ បដិច្ច បញ្ញាយតិ។ យាយំ, ភិក្ខុ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនធាតុ – អយំ ធាតុ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ បដិច្ច បញ្ញាយតិ។ យាយំ, ភិក្ខុ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនធាតុ – អយំ ធាតុ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ បដិច្ច បញ្ញាយតិ។ យាយំ, ភិក្ខុ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធធាតុ – អយំ ធាតុ និរោធំ បដិច្ច បញ្ញាយតី”តិ។

“យា ចាយំ , ភន្តេ, អាភាធាតុ យា ច សុភធាតុ យា ច អាកាសានញ្ចាយតនធាតុ យា ច វិញ្ញាណញ្ចាយតនធាតុ យា ច អាកិញ្ចញ្ញាយតនធាតុ យា ច នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនធាតុ យា ច សញ្ញាវេទយិតនិរោធធាតុ – ឥមា នុ ខោ, ភន្តេ, ធាតុយោ កថំ សមាបត្តិ បត្តព្ពា”តិ?

“យា ចាយំ, ភិក្ខុ, អាភាធាតុ យា ច សុភធាតុ យា ច អាកាសានញ្ចាយតនធាតុ យា ច វិញ្ញាណញ្ចាយតនធាតុ យា ច អាកិញ្ចញ្ញាយតនធាតុ – ឥមា ធាតុយោ សញ្ញាសមាបត្តិ បត្តព្ពា។ យាយំ, ភិក្ខុ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនធាតុ – អយំ ធាតុ សង្ខារាវសេសសមាបត្តិ បត្តព្ពា ។ យាយំ, ភិក្ខុ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធធាតុ – អយំ ធាតុ និរោធសមាបត្តិ បត្តព្ពា”តិ។ បឋមំ។

២. សនិទានសុត្តំ

៩៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សនិទានំ, ភិក្ខវេ, ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ, នោ អនិទានំ; សនិទានំ ឧប្បជ្ជតិ ព្យាបាទវិតក្កោ, នោ អនិទានំ; សនិទានំ ឧប្បជ្ជតិ វិហឹសាវិតក្កោ, នោ អនិទានំ”។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, សនិទានំ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ, នោ អនិទានំ; សនិទានំ ឧប្បជ្ជតិ ព្យាបាទវិតក្កោ, នោ អនិទានំ; សនិទានំ ឧប្បជ្ជតិ វិហឹសាវិតក្កោ, នោ អនិទានំ? កាមធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ កាមសញ្ញា, កាមសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ កាមសង្កប្បោ, កាមសង្កប្បំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ កាមច្ឆន្ទោ, កាមច្ឆន្ទំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ កាមបរិឡាហោ, កាមបរិឡាហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ កាមបរិយេសនា។ កាមបរិយេសនំ, ភិក្ខវេ, បរិយេសមានោ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ តីហិ ឋានេហិ មិច្ឆា បដិបជ្ជតិ – កាយេន, វាចាយ, មនសា។

“ព្យាបាទធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ព្យាបាទសញ្ញា, ព្យាបាទសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ព្យាបាទសង្កប្បោ… បេ…. ព្យាបាទច្ឆន្ទោ… ព្យាបាទបរិឡាហោ… ព្យាបាទបរិយេសនា… ព្យាបាទបរិយេសនំ, ភិក្ខវេ, បរិយេសមានោ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ តីហិ ឋានេហិ មិច្ឆា បដិបជ្ជតិ – កាយេន, វាចាយ, មនសា។

“វិហឹសាធាតុំ , ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វិហឹសាសញ្ញា; វិហឹសាសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វិហឹសាសង្កប្បោ…បេ…. វិហឹសាឆន្ទោ… វិហឹសាបរិឡាហោ… វិហឹសាបរិយេសនា… វិហឹសាបរិយេសនំ, ភិក្ខវេ , បរិយេសមានោ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ តីហិ ឋានេហិ មិច្ឆា បដិបជ្ជតិ – កាយេន, វាចាយ, មនសា។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ អាទិត្តំ តិណុក្កំ សុក្ខេ តិណទាយេ និក្ខិបេយ្យ; នោ ចេ ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច ខិប្បមេវ និព្ពាបេយ្យ។ ឯវញ្ហិ, ភិក្ខវេ, យេ តិណកដ្ឋនិស្សិតា បាណា តេ អនយព្យសនំ អាបជ្ជេយ្យុំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យោ ហិ កោចិ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឧប្បន្នំ វិសមគតំ សញ្ញំ ន ខិប្បមេវ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, សោ ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ ទុក្ខំ វិហរតិ សវិឃាតំ សឧបាយាសំ សបរិឡាហំ; កាយស្ស ច ភេទា បរំ មរណា ទុគ្គតិ បាដិកង្ខា។

“សនិទានំ, ភិក្ខវេ, ឧប្បជ្ជតិ នេក្ខម្មវិតក្កោ, នោ អនិទានំ; សនិទានំ ឧប្បជ្ជតិ អព្យាបាទវិតក្កោ, នោ អនិទានំ; សនិទានំ ឧប្បជ្ជតិ អវិហឹសាវិតក្កោ, នោ អនិទានំ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, សនិទានំ ឧប្បជ្ជតិ នេក្ខម្មវិតក្កោ, នោ អនិទានំ; សនិទានំ ឧប្បជ្ជតិ អព្យាបាទវិតក្កោ, នោ អនិទានំ; សនិទានំ ឧប្បជ្ជតិ អវិហឹសាវិតក្កោ, នោ អនិទានំ? នេក្ខម្មធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ នេក្ខម្មសញ្ញា, នេក្ខម្មសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ នេក្ខម្មសង្កប្បោ, នេក្ខម្មសង្កប្បំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ នេក្ខម្មច្ឆន្ទោ, នេក្ខម្មច្ឆន្ទំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ នេក្ខម្មបរិឡាហោ, នេក្ខម្មបរិឡាហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ នេក្ខម្មបរិយេសនា; នេក្ខម្មបរិយេសនំ, ភិក្ខវេ, បរិយេសមានោ សុតវា អរិយសាវកោ តីហិ ឋានេហិ សម្មា បដិបជ្ជតិ – កាយេន, វាចាយ, មនសា។

“អព្យាបាទធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អព្យាបាទសញ្ញា, អព្យាបាទសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អព្យាបាទសង្កប្បោ…បេ…. អព្យាបាទច្ឆន្ទោ… អព្យាបាទបរិឡាហោ… អព្យាបាទបរិយេសនា, អព្យាបាទបរិយេសនំ, ភិក្ខវេ, បរិយេសមានោ សុតវា អរិយសាវកោ តីហិ ឋានេហិ សម្មា បដិបជ្ជតិ – កាយេន, វាចាយ, មនសា។

“អវិហឹសាធាតុំ , ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អវិហឹសាសញ្ញា , អវិហឹសាសញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អវិហឹសាសង្កប្បោ, អវិហឹសាសង្កប្បំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អវិហឹសាឆន្ទោ, អវិហឹសាឆន្ទំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អវិហឹសាបរិឡាហោ, អវិហឹសាបរិឡាហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អវិហឹសាបរិយេសនា; អវិហឹសាបរិយេសនំ, ភិក្ខវេ, បរិយេសមានោ សុតវា អរិយសាវកោ តីហិ ឋានេហិ សម្មា បដិបជ្ជតិ – កាយេន, វាចាយ, មនសា។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ អាទិត្តំ តិណុក្កំ សុក្ខេ តិណទាយេ និក្ខិបេយ្យ; តមេនំ ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច ខិប្បមេវ និព្ពាបេយ្យ។ ឯវញ្ហិ, ភិក្ខវេ, យេ តិណកដ្ឋនិស្សិតា បាណា តេ ន អនយព្យសនំ អាបជ្ជេយ្យុំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យោ ហិ កោចិ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឧប្បន្នំ វិសមគតំ សញ្ញំ ខិប្បមេវ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, សោ ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ សុខំ វិហរតិ អវិឃាតំ អនុបាយាសំ អបរិឡាហំ; កាយស្ស ច ភេទា បរំ មរណា សុគតិ បាដិកង្ខា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. គិញ្ជកាវសថសុត្តំ

៨៧. ឯកំ សមយំ ភគវា ញាតិកេ វិហរតិ គិញ្ជកាវសថេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ធាតុំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញា, ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ, ឧប្បជ្ជតិ វិតក្កោ”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា កច្ចានោ [សទ្ធោ កច្ចានោ (ក.)] ភគវន្តំ ឯតទវោច – “យាយំ, ភន្តេ, ទិដ្ឋិ – ‘អសម្មាសម្ពុទ្ធេសុ សម្មាសម្ពុទ្ធា’តិ, អយំ នុ ខោ, ភន្តេ, ទិដ្ឋិ កឹ បដិច្ច បញ្ញាយតី”តិ?

“មហតី ខោ ឯសា, កច្ចាន, ធាតុ យទិទំ អវិជ្ជាធាតុ។ ហីនំ , កច្ចាន, ធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ហីនា សញ្ញា, ហីនា ទិដ្ឋិ, ហីនោ វិតក្កោ, ហីនា ចេតនា, ហីនា បត្ថនា, ហីនោ បណិធិ, ហីនោ បុគ្គលោ, ហីនា វាចា; ហីនំ អាចិក្ខតិ ទេសេតិ បញ្ញបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវរតិ វិភជតិ ឧត្តានីករោតិ; ហីនា តស្ស ឧបបត្តីតិ វទាមិ។

“មជ្ឈិមំ , កច្ចាន, ធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ មជ្ឈិមា សញ្ញា, មជ្ឈិមា ទិដ្ឋិ, មជ្ឈិមោ វិតក្កោ, មជ្ឈិមា ចេតនា, មជ្ឈិមា បត្ថនា, មជ្ឈិមោ បណិធិ, មជ្ឈិមោ បុគ្គលោ, មជ្ឈិមា វាចា; មជ្ឈិមំ អាចិក្ខតិ ទេសេតិ បញ្ញបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវរតិ វិភជតិ ឧត្តានីករោតិ; មជ្ឈិមា តស្ស ឧបបត្តីតិ វទាមិ។

“បណីតំ, កច្ចាន, ធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បណីតា សញ្ញា, បណីតា ទិដ្ឋិ, បណីតោ វិតក្កោ, បណីតា ចេតនា, បណីតា បត្ថនា, បណីតោ បណិធិ, បណីតោ បុគ្គលោ, បណីតា វាចា; បណីតំ អាចិក្ខតិ ទេសេតិ បញ្ញបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវរតិ វិភជតិ ឧត្តានីករោតិ; បណីតា តស្ស ឧបបត្តីតិ វទាមី”តិ។ តតិយំ។

៤. ហីនាធិមុត្តិកសុត្តំ

៨៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “ធាតុសោវ [ធាតុសោ (សី. បី.) អយញ្ច បឋមារម្ភវាក្យេយេវ, ន សព្ពត្ថ។ តីសុ បន អទ្ធាសុ ច ឧបមាសំសន្ទននិគមនដ្ឋានេ ច ឥទំ បាឋនានត្តំ នត្ថិ], ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ”។

“អតីតម្បិ ខោ [ខោសទ្ទោ សី. ស្យា. កំ. បី. បោត្ថកេសុ នត្ថិ], ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ [ព្លទិសេសុ ឋានេសុ បាឋនានត្តំ នត្ថិ] សត្តា សំសន្ទិំសុ សមិំសុ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ; កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ។

“អនាគតម្បិ ខោ [ខោសទ្ទោ សី. ស្យា. កំ. បី. បោត្ថកេសុ នត្ថិ], ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ [ព្លទិសេសុ ឋានេសុ បាឋនានត្តំ នត្ថិ] សត្តា សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ; កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ។

“ឯតរហិបិ ខោ [ខោសទ្ទោ សី. ស្យា. កំ. បី. បោត្ថកេសុ នត្ថិ], ភិក្ខវេ, បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ [ព្លទិសេសុ ឋានេសុ បាឋនានត្តំ នត្ថិ] សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ចង្កមសុត្តំ

៨៩. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា សារិបុត្តោ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ភគវតោ អវិទូរេ ចង្កមតិ; អាយស្មាបិ ខោ មហាមោគ្គល្លានោ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ភគវតោ អវិទូរេ ចង្កមតិ; អាយស្មាបិ ខោ មហាកស្សបោ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ភគវតោ អវិទូរេ ចង្កមតិ; អាយស្មាបិ ខោ អនុរុទ្ធោ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ភគវតោ អវិទូរេ ចង្កមតិ; អាយស្មាបិ ខោ បុណ្ណោ មន្តានិបុត្តោ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ភគវតោ អវិទូរេ ចង្កមតិ; អាយស្មាបិ ខោ ឧបាលិ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ភគវតោ អវិទូរេ ចង្កមតិ; អាយស្មាបិ ខោ អានន្ទោ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ភគវតោ អវិទូរេ ចង្កមតិ; ទេវទត្តោបិ ខោ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ភគវតោ អវិទូរេ ចង្កមតិ។

អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, សារិបុត្តំ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ចង្កមន្ត”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សព្ពេ ខោ ឯតេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ មហាបញ្ញា។ បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, មោគ្គល្លានំ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ចង្កមន្ត”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សព្ពេ ខោ ឯតេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ មហិទ្ធិកា។ បស្សថ នោ

តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, កស្សបំ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ចង្កមន្ត”ន្តិ? “ឯវំ , ភន្តេ”។ “សព្ពេ ខោ ឯតេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ធុតវាទា។ បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អនុរុទ្ធំ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ចង្កមន្ត”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សព្ពេ ខោ ឯតេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ទិព្ពចក្ខុកា។ បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, បុណ្ណំ មន្តានិបុត្តំ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ចង្កមន្ត”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សព្ពេ ខោ ឯតេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ធម្មកថិកា។ បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឧបាលិំ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ចង្កមន្ត”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សព្ពេ ខោ ឯតេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ វិនយធរា។ បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អានន្ទំ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ចង្កមន្ត”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សព្ពេ ខោ ឯតេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ពហុស្សុតា។ បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តំ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធឹ ចង្កមន្ត”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សព្ពេ ខោ ឯតេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ បាបិច្ឆា”។

“ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អតីតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទឹសុ សមឹសុ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទឹសុ សមឹសុ; កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទឹសុ សមឹសុ។

“អនាគតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ; កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ។

“ឯតរហិបិ ខោ, ភិក្ខវេ, បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សគាថាសុត្តំ

១០០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អតីតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទឹសុ សមឹសុ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទឹសុ សមឹសុ”។

“អនាគតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ។

“ឯតរហិបិ ខោ, ភិក្ខវេ, បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, គូថោ គូថេន សំសន្ទតិ សមេតិ; មុត្តំ មុត្តេន សំសន្ទតិ សមេតិ; ខេឡោ ខេឡេន សំសន្ទតិ សមេតិ; បុព្ពោ បុព្ពេន សំសន្ទតិ សមេតិ; លោហិតំ លោហិតេន សំសន្ទតិ សមេតិ ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ធាតុសោវ [សព្ពត្ថបិ ឯវមេវ ទិស្សតិ] សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អតីតម្បិ ខោ អទ្ធានំ…បេ.… អនាគតម្បិ ខោ អទ្ធានំ…បេ.… ឯតរហិបិ ខោ បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។

“ធាតុសោវ ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អតីតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទឹសុ សមឹសុ។ កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទឹសុ សមឹសុ។

“អនាគតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ…បេ.… ឯតរហិបិ ខោ, ភិក្ខវេ, បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ខីរំ ខីរេន សំសន្ទតិ សមេតិ; តេលំ តេលេន សំសន្ទតិ សមេតិ; សប្បិ សប្បិនា សំសន្ទតិ សមេតិ; មធុ មធុនា សំសន្ទតិ សមេតិ; ផាណិតំ ផាណិតេន សំសន្ទតិ សមេតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អតីតម្បិ

ខោ អទ្ធានំ... អនាគតម្បិ ខោ អទ្ធានំ... ឯតរហិបិ ខោ បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ កល្យាណាធិមុត្តិកា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី’’តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

‘‘សំសគ្គា វនថោ ជាតោ, អសំសគ្គេន ឆិជ្ជតិ;
បរិត្តំ ទារុមារុយ្ហ, យថា សីទេ មហណ្ណវេ។

‘‘ឯវំ កុសីតមាគម្ម, សាធុជីវិបិ សីទតិ;
តស្មា តំ បរិវជ្ជេយ្យ, កុសីតំ ហីនវីរិយំ។

‘‘បវិវិត្តេហិ អរិយេហិ, បហិតត្តេហិ ឈាយិហិ [ឈាយិភិ (សី.), ឈាយិភិ (ស្យា. កំ.)];
និច្ចំ អារទ្ធវីរិយេហិ, បណ្ឌិតេហិ សហាវសេ’’តិ។

៧. អស្សទ្ធសំសន្ទនសុត្តំ

១០១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ‘‘ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អប្បស្សុតា អប្បស្សុតេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កុសីតា កុសីតេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មុដ្ឋស្សតិនោ មុដ្ឋស្សតីហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ’’។

‘‘អតីតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទិំសុ សមិំសុ។ អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ; អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ; អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ; អប្បស្សុតា អប្បស្សុតេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ; កុសីតា កុសីតេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ; មុដ្ឋស្សតិនោ មុដ្ឋស្សតីហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ។

‘‘អនាគតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ។ អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ; អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ; អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធិំ...បេ.... អប្បស្សុតា អប្បស្សុតេហិ សទ្ធិំ...បេ.... កុសីតា កុសីតេហិ សទ្ធិំ...បេ.... មុដ្ឋស្សតិនោ មុដ្ឋស្សតីហិ សទ្ធិំ...បេ.... ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ។

‘‘ឯតរហិបិ ខោ, ភិក្ខវេ, បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធិំ...បេ.... អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធិំ...បេ.... អប្បស្សុតា អប្បស្សុតេហិ សទ្ធិំ...បេ.... កុសីតា កុសីតេហិ សទ្ធិំ...បេ.... មុដ្ឋស្សតិនោ មុដ្ឋស្សតីហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។

‘‘ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ សទ្ធា សទ្ធេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ហិរិមនា ហិរិមនេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឱត្តប្បិនោ ឱត្តប្បីហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ពហុស្សុតា ពហុស្សុតេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អារទ្ធវីរិយា អារទ្ធវីរិយេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឧបដ្ឋិតស្សតិនោ ឧបដ្ឋិតស្សតីហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អតីតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ...បេ.... អនាគតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ...បេ.... ឯតរហិបិ ខោ, ភិក្ខវេ, បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ សទ្ធា សទ្ធេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី’’តិ។ សត្តមំ។

៨. អស្សទ្ធមូលកសុត្តំ

១០២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ‘‘ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សទ្ធា សទ្ធេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ហិរិមនា ហិរិមនេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អតីតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទិំសុ សមិំសុ...បេ.... អនាគតម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ...បេ....។

“ឯតរហិបិ ខោ, ភិក្ខវេ, បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សទ្ធា សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ហិរិមនា ហិរិមនេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តីតិ។ (១)

“ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ ; សទ្ធា សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឱត្តប្បិនោ ឱត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ…បេ…. បឋមវារោ វិយ វិត្ថារេតព្ពោ។ (២)

“ធាតុសោវ , ភិក្ខវេ…បេ…. អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អប្បស្សុតា អប្បស្សុតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សទ្ធា សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ពហុស្សុតា ពហុស្សុតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ…បេ…. ។ (៣)

“ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ…បេ…. អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កុសីតា កុសីតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សទ្ធា សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អារទ្ធវីរិយា អារទ្ធវីរិយេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ…បេ….។ (៤)

“ធាតុសោវ , ភិក្ខវេ…បេ…. អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មុដ្ឋស្សតិនោ មុដ្ឋស្សតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សទ្ធា សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឧបដ្ឋិតស្សតិនោ ឧបដ្ឋិតស្សតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តីតិ…បេ.…។ អដ្ឋមំ។ (៥)

៩. អហិរិកមូលកសុត្តំ

១០៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “ធាតុសោវ…បេ…. អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ , ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ហិរិមនា ហិរិមនេហិ សទ្ធឹ សសន្ទន្តិ សមេន្តិ, ឱត្តប្បិនោ ឱត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ…បេ…. ។ (១)

“អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, អប្បស្សុតា អប្បស្សុតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ហិរិមនា ហិរិមនេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, ពហុស្សុតា ពហុស្សុតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ…បេ….។ (២)

“អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, កុសីតា កុសីតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ហិរិមនា ហិរិមនេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, អារទ្ធវីរិយា អារទ្ធវីរិយេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ…បេ….។ (៣)

“អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, មុដ្ឋស្សតិនោ មុដ្ឋស្សតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ហិរិមនា ហិរិមនេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, ឧបដ្ឋិតស្សតិនោ ឧបដ្ឋិតស្សតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តីតិ…បេ….។ នវមំ។ (៤)

១០. អនោត្តប្បមូលកសុត្តំ

១០៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “ធាតុសោវ , ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អប្បស្សុតា អប្បស្សុតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឱត្តប្បិនោ ឱត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ពហុស្សុតា ពហុស្សុតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ…បេ….។ (១)

“អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កុសីតា កុសីតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឱត្តប្បិនោ ឱត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អារទ្ធវីរិយា អារទ្ធវីរិយេហិ សទ្ធឹ

សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ…បេ…។ (២)

“អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មុដ្ឋស្សតិនោ មុដ្ឋស្សតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឱត្តប្បិនោ ឱត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឧបដ្ឋិតស្សតិនោ ឧបដ្ឋិតស្សតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តីតិ…បេ…។ ទសមំ។ (៣)

១១. អប្បស្សុតមូលកសុត្តំ

១០៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អប្បស្សុតា អប្បស្សុតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កុសីតា កុសីតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ពហុស្សុតា ពហុស្សុតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អារទ្ធវីរិយា អារទ្ធវីរិយេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ…បេ…។ (១)

“អប្បស្សុតា អប្បស្សុតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មុដ្ឋស្សតិនោ មុដ្ឋស្សតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ពហុស្សុតា ពហុស្សុតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឧបដ្ឋិតស្សតិនោ ឧបដ្ឋិតស្សតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តីតិ…បេ…។ ឯកាទសមំ។ (២)

១២. កុសីតមូលកសុត្តំ

១០៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ កុសីតា កុសីតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មុដ្ឋស្សតិនោ មុដ្ឋស្សតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អារទ្ធវីរិយា អារទ្ធវីរិយេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឧបដ្ឋិតស្សតិនោ ឧបដ្ឋិតស្សតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តីតិ…បេ…។ ទ្វាទសមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សត្តិមា សនិទានញ្ច, គិញ្ជកាវសថេន ច;
ហីនាធិមុត្តិ ចង្កមំ, សគាថា អស្សទ្ធសត្តមំ។

អស្សទ្ធមូលកា បញ្ច, ចត្តារោ អហិរិកមូលកា;
អនោត្តប្បមូលកា តីណិ, ទុវេ អប្បស្សុតេន ច។

កុសីតំ ឯកកំ វុត្តំ, សុត្តន្តា តីណិ បញ្ចកា;
ពាវីសតិ វុត្តា សុត្តា, ទុតិយោ វគ្គោ បវុច្ចតីតិ។

៣. កម្មបថវគ្គោ

១. អសមាហិតសុត្តំ

១០៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អសមាហិតា អសមាហិតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ”។

“សទ្ធា សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ហិរិមនា ហិរិមនេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឱត្តប្បិនោ ឱត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សមាហិតា សមាហិតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី”តិ។ បឋមំ។

២. ទុស្សីលសុត្តំ

១០៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុសោ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ អស្សទ្ធា អស្សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អហិរិកា អហិរិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អនោត្តប្បិនោ អនោត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុស្សីលា ទុស្សីលេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ទុប្បញ្ញា ទុប្បញ្ញេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ”។

“សទ្ធា សទ្ធេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ហិរិមនា ហិរិមនេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ឱត្តប្បិនោ ឱត្តប្បីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សីលវន្តោ សីលវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បញ្ញវន្តោ បញ្ញវន្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បញ្ចសិក្ខាបទសុត្តំ

១០៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុសោ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ បាណាតិបាតិនោ បាណាតិបាតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អទិន្នាទាយិនោ អទិន្នាទាយីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កាមេសុមិច្ឆាចារិនោ កាមេសុមិច្ឆាចារីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មុសាវាទិនោ មុសាវាទីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាយិនោ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាយីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ”។

“បាណាតិបាតា បដិវិរតា បាណាតិបាតា បដិវិរតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អទិន្នាទានា បដិវិរតា អទិន្នាទានា បដិវិរតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតា កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មុសាវាទា បដិវិរតា មុសាវាទា បដិវិរតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា បដិវិរតា សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា បដិវិរតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី”តិ។ តតិយំ។

៤. សត្តកម្មបថសុត្តំ

១១០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុសោ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ បាណាតិបាតិនោ បាណាតិបាតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អទិន្នាទាយិនោ អទិន្នាទាយីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; កាមេសុមិច្ឆាចារិនោ កាមេសុមិច្ឆាចារីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មុសាវាទិនោ មុសាវាទីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; បិសុណវាចា បិសុណវាចេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ផរុសវាចា ផរុសវាចេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សម្ផប្បលាបិនោ សម្ផប្បលាបីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ”។

“បាណាតិបាតា បដិវិរតា…បេ… អទិន្នាទានា បដិវិរតា… កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតា… មុសាវាទា បដិវិរតា… បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតា បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតា ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សម្ផប្បលាបា បដិវិរតា សម្ផប្បលាបា បដិវិរតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទសកម្មបថសុត្តំ

១១១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុសោ , ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ បាណាតិបាតិនោ បាណាតិបាតីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អទិន្នាទាយិនោ…បេ… កាមេសុមិច្ឆាចារិនោ… មុសាវាទិនោ… បិសុណវាចា… ផរុសវាចា… សម្ផប្បលាបិនោ សម្ផប្បលាបីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អភិជ្ឈាលុនោ អភិជ្ឈាលូហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; ព្យាបន្នចិត្តា ព្យាបន្នចិត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ”។

“បាណាតិបាតា បដិវិរតា បាណាតិបាតា បដិវិរតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អទិន្នាទានា បដិវិរតា…បេ… កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតា… មុសាវាទា បដិវិរតា… បិសុណាយ វាចាយ… ផរុសាយ វាចាយ… សម្ផប្បលាបា បដិវិរតា សម្ផប្បលាបា បដិវិរតេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អនភិជ្ឈាលុនោ អនភិជ្ឈាលូហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; អព្យាបន្នចិត្តា អព្យាបន្នចិត្តេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អដ្ឋង្គិកសុត្តំ

១១២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ធាតុសោ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មិច្ឆាសង្កប្បា…បេ… មិច្ឆាវាចា… មិច្ឆាកម្មន្តា… មិច្ឆាអាជីវា… មិច្ឆាវាយាមា…

មិច្ឆាសតិនោ … មិច្ឆាសមាធិនោ មិច្ឆាសមាធីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សម្មាសង្កប្បា…បេ… សម្មាវាចា… សម្មាកម្មន្តា… សម្មាអាជីវា… សម្មាវាយាមា… សម្មាសតិនោ… សម្មាសមាធិនោ សម្មាសមាធីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទសង្គសុត្តំ

១១៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… ‘‘ធាតុសោវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មិច្ឆាសង្កប្បា…បេ… មិច្ឆាវាចា… មិច្ឆាកម្មន្តា… មិច្ឆាអាជីវា… មិច្ឆាវាយាមា… មិច្ឆាសតិនោ … មិច្ឆាសមាធិនោ មិច្ឆាសមាធីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មិច្ឆាញាណិនោ មិច្ឆាញាណីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; មិច្ឆាវិមុត្តិនោ មិច្ឆាវិមុត្តីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ’’។

‘‘សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកេហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សម្មាសង្កប្បា…បេ… សម្មាវាចា… សម្មាកម្មន្តា… សម្មាអាជីវា… សម្មាវាយាមា… សម្មាសតិនោ… សម្មាសមាធិនោ… សម្មាញាណិនោ សម្មាញាណីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ; សម្មាវិមុត្តិនោ សម្មាវិមុត្តីហិ សទ្ធឹ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី’’តិ។ សត្តមំ។

សត្តន្នំ សុត្តន្តានំ ឧទ្ទានំ –

អសមាហិតំ ទុស្សីលំ, បញ្ច សិក្ខាបទានិ ច;
សត្ត កម្មបថា វុត្តា, ទសកម្មបថេន ច;
ឆដ្ឋំ អដ្ឋង្គិកោ វុត្តោ, ទសង្គេន ច សត្តមំ។

កម្មបថវគ្គោ តតិយោ។

៤. ចតុត្ថវគ្គោ

១. ចតុធាតុសុត្តំ

១១៤. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ…បេ… ‘‘ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, ធាតុយោ។ កតមា ចតស្សោ? បថវីធាតុ, អាបោធាតុ, តេជោធាតុ, វាយោធាតុ – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ ធាតុយោ’’តិ។ បឋមំ។

២. បុព្ពេសម្ពោធសុត្តំ

១១៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… ‘‘បុព្ពេវ មេ, ភិក្ខវេ, សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ បថវីធាតុយា អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណំ; កោ អាបោធាតុយា អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណំ; កោ តេជោធាតុយា អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណំ; កោ វាយោធាតុយា អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណ’’’ន្តិ?

‘‘តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘យំ ខោ បថវីធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ បថវីធាតុយា អស្សាទោ; យំ [យា (សី.)] បថវីធាតុ អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា, អយំ បថវីធាតុយា អាទីនវោ; យោ បថវីធាតុយា ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ បថវីធាតុយា និស្សរណំ។ យំ អាបោធាតុំ បដិច្ច…បេ… យំ តេជោធាតុំ បដិច្ច…បេ… យំ វាយោធាតុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ វាយោធាតុយា អស្សាទោ; យំ វាយោធាតុ អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា, អយំ វាយោធាតុយា អាទីនវោ; យោ វាយោធាតុយា ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ វាយោធាតុយា និស្សរណំ’’’។

‘‘យាវកីវញ្ចាហំ , ភិក្ខវេ, ឥមាសំ ចតុន្នំ ធាតូនំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ ន អព្ភញ្ញាសិំ, នេវ តាវាហំ, ភិក្ខវេ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោតិ [អភិសម្ពុទ្ធោ (សី. ស្យា. កំ.)] បច្ចញ្ញាសិំ។

“យតោ ច ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមាសំ ចតុន្នំ ធាតូនំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ, អថាហំ, ភិក្ខវេ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុទ្ធោតិ បច្ចញ្ញាសឹ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា មេ វិមុត្តិ [ចេតោវិមុត្តិ (សី. បី. ក.)], អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អចរិំសុត្តំ

១១៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “បថវីធាតុយាហំ, ភិក្ខវេ, អស្សាទបរិយេសនំ អចរិំ, យោ បថវីធាតុយា អស្សាទោ តទជ្ឈគមំ, យាវតា បថវីធាតុយា អស្សាទោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ បថវីធាតុយាហំ, ភិក្ខវេ, អាទីនវបរិយេសនំ អចរិំ, យោ បថវីធាតុយា អាទីនវោ តទជ្ឈគមំ , យាវតា បថវីធាតុយា អាទីនវោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ បថវីធាតុយាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សរណបរិយេសនំ អចរិំ, យំ បថវីធាតុយា និស្សរណំ តទជ្ឈគមំ, យាវតា បថវីធាតុយា និស្សរណំ បញ្ញាយ មេ តំ សុទិដ្ឋំ”។

“អាបោធាតុយាហំ, ភិក្ខវេ…បេ… តេជោធាតុយាហំ, ភិក្ខវេ… វាយោធាតុយាហំ, ភិក្ខវេ, អស្សាទបរិយេសនំ អចរិំ, យោ វាយោធាតុយា អស្សាទោ តទជ្ឈគមំ, យាវតា វាយោធាតុយា អស្សាទោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ វាយោធាតុយាហំ, ភិក្ខវេ, អាទីនវបរិយេសនំ អចរិំ, យោ វាយោធាតុយា អាទីនវោ តទជ្ឈគមំ, យាវតា វាយោធាតុយា អាទីនវោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ វាយោធាតុយាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សរណបរិយេសនំ អចរិំ, យំ វាយោធាតុយា និស្សរណំ តទជ្ឈគមំ, យាវតា វាយោធាតុយា និស្សរណំ បញ្ញាយ មេ តំ សុទិដ្ឋំ។

“យាវកីវញ្ចាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមាសំ ចតុន្នំ ធាតូនំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ ន អព្ភញ្ញាសឹ, នេវ តាវាហំ, ភិក្ខវេ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុទ្ធោតិ បច្ចញ្ញាសឹ។

“យតោ ច ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមាសំ ចតុន្នំ ធាតូនំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ, អថាហំ, ភិក្ខវេ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុទ្ធោតិ បច្ចញ្ញាសឹ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា មេ វិមុត្តិ, អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’”តិ។ តតិយំ។

៤. នោចេទំសុត្តំ

១១៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, បថវីធាតុយា អស្សាទោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា បថវីធាតុយា សារជ្ជេយ្យុំ ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ បថវីធាតុយា អស្សាទោ, តស្មា សត្តា បថវីធាតុយា សារជ្ជន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, បថវីធាតុយា អាទីនវោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា បថវីធាតុយា និព្ពិន្ទេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ បថវីធាតុយា អាទីនវោ, តស្មា សត្តា បថវីធាតុយា និព្ពិន្ទន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, បថវីធាតុយា និស្សរណំ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា បថវីធាតុយា និស្សរេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ បថវីធាតុយា និស្សរណំ, តស្មា សត្តា បថវីធាតុយា និស្សរន្តិ”។

“នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, អាបោធាតុយា អស្សាទោ អភវិស្ស…បេ… នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, តេជោធាតុយា…បេ… នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, វាយោធាតុយា អស្សាទោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា វាយោធាតុយា សារជ្ជេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ វាយោធាតុយា អស្សាទោ, តស្មា សត្តា វាយោធាតុយា សារជ្ជន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, វាយោធាតុយា អាទីនវោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា វាយោធាតុយា និព្ពិន្ទេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ វាយោធាតុយា អាទីនវោ, តស្មា សត្តា វាយោធាតុយា និព្ពិន្ទន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, វាយោធាតុយា និស្សរណំ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា វាយោធាតុយា និស្សរេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ វាយោធាតុយា និស្សរណំ, តស្មា សត្តា វាយោធាតុយា និស្សរន្តិ។

“យាវកីវញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, សត្តា ឥមាសំ ចតុន្នំ ធាតូនំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ ន អព្ភញ្ញំសុ, នេវ តាវិមេ ភិក្ខវេ, សត្តា សទេវកា លោកា សមារកា សព្រ

ហ្មកា សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ និស្សដា វិសំយុត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរិំសុ។

“យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តា ឥមាសំ ចតុន្នំ ធាតូនំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញំសុ, អថ, ភិក្ខវេ, សត្តា សទេវកា លោកា សមារកា សព្រហ្មកា សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ និស្សដា វិសំយុត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរន្តី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឯកន្តទុក្ខសុត្តំ

១១៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “បថវីធាតុ ចេ [ច (សី. ស្យា. កំ.)] ហិទំ, ភិក្ខវេ, ឯកន្តទុក្ខា អភវិស្ស ទុក្ខានុបតិតា ទុក្ខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា សុខេន, នយិទំ សត្តា បថវីធាតុយា សារជ្ជេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, បថវីធាតុ សុខា សុខានុបតិតា សុខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា ទុក្ខេន, តស្មា សត្តា បថវីធាតុយា សារជ្ជន្តិ”។

“អាបោធាតុ ចេ ហិទំ, ភិក្ខវេ...បេ.... តេជោធាតុ ចេ ហិទំ, ភិក្ខវេ... វាយោធាតុ ចេ ហិទំ, ភិក្ខវេ, ឯកន្តទុក្ខា អភវិស្ស ទុក្ខានុបតិតា ទុក្ខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា សុខេន, នយិទំ សត្តា វាយោធាតុយា សារជ្ជេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, វាយោធាតុ សុខា សុខានុបតិតា សុខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា ទុក្ខេន, តស្មា សត្តា វាយោធាតុយា សារជ្ជន្តិ។

“បថវីធាតុ ចេ ហិទំ, ភិក្ខវេ, ឯកន្តសុខា អភវិស្ស សុខានុបតិតា សុខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា ទុក្ខេន, នយិទំ សត្តា បថវីធាតុយា និព្ពិន្ទេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, បថវីធាតុ ទុក្ខា ទុក្ខានុបតិតា ទុក្ខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា សុខេន, តស្មា សត្តា បថវីធាតុយា និព្ពិន្ទន្តិ។

“អាបោធាតុ ចេ ហិទំ, ភិក្ខវេ...បេ.... តេជោធាតុ ចេ ហិទំ, ភិក្ខវេ... វាយោធាតុ ចេ ហិទំ, ភិក្ខវេ, ឯកន្តសុខា អភវិស្ស សុខានុបតិតា សុខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា ទុក្ខេន, នយិទំ សត្តា វាយោធាតុយា និព្ពិន្ទេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, វាយោធាតុ ទុក្ខា ទុក្ខានុបតិតា ទុក្ខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា សុខេន, តស្មា សត្តា វាយោធាតុយា និព្ពិន្ទន្តី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អភិនន្ទសុត្តំ

១១៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “យោ, ភិក្ខវេ, បថវីធាតុំ អភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ អភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ អភិនន្ទតិ, អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ យោ អាបោធាតុំ អភិនន្ទតិ...បេ.... យោ តេជោធាតុំ... យោ វាយោធាតុំ អភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ អភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ អភិនន្ទតិ, អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ”។

“យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, បថវីធាតុំ នាភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ នាភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ នាភិនន្ទតិ, បរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ យោ អាបោធាតុំ...បេ.... យោ តេជោធាតុំ... យោ វាយោធាតុំ នាភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ នាភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ នាភិនន្ទតិ, បរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ឧប្បាទសុត្តំ

១២០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “យោ, ភិក្ខវេ, បថវីធាតុយា ឧប្បាទោ ឋិតិ អភិនិព្ពត្តិ បាតុភាវោ, ទុក្ខស្សេសោ ឧប្បាទោ រោគានំ ឋិតិ ជរាមរណស្ស បាតុភាវោ។ យោ អាបោធាតុយា...បេ.... យោ តេជោធាតុយា... យោ វាយោធាតុយា ឧប្បាទោ ឋិតិ អភិនិព្ពត្តិ បាតុភាវោ, ទុក្ខស្សេសោ ឧប្បាទោ រោគានំ ឋិតិ ជរាមរណស្ស បាតុភាវោ”។

“យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, បថវីធាតុយា និរោធោ វូបសមោ អត្ថង្គមោ, ទុក្ខស្សេសោ និរោធោ រោគានំ វូបសមោ ជរាមរណស្ស អត្ថង្គមោ។ យោ អាបោធាតុយា...បេ.... យោ តេជោធាតុយា... យោ វាយោធាតុយា និរោធោ វូបសមោ អត្ថង្គមោ, ទុក្ខស្សេសោ និរោធោ រោគានំ វូបសមោ ជរាមរណស្ស អត្ថង្គមោ”តិ។ សត្តមំ។

៨. សមណព្រាហ្មណសុត្តំ

១២១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, ធាតុយោ។ កតមា ចតស្សោ? បថវីធាតុ, អាបោធាតុ, តេជោធាតុ, វាយោធាតុ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមាសំ ចតុន្នំ ធាតូនំ អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ, ន មេ តេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា; ន ច បន តេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ”។

“យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមាសំ ចតុន្នំ ធាតូនំ អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានន្តិ , តេ ច ខោ មេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ចេវ សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា; តេ ច បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទុតិយសមណព្រាហ្មណសុត្តំ

១២២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, ធាតុយោ។ កតមា ចតស្សោ? បថវីធាតុ, អាបោធាតុ, តេជោធាតុ, វាយោធាតុ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមាសំ ចតុន្នំ ធាតូនំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ…បេ…. បជានន្តិ…បេ…. សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី”តិ។ នវមំ។

១០. តតិយសមណព្រាហ្មណសុត្តំ

១២៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បថវីធាតុំ នប្បជានន្តិ, បថវីធាតុសមុទយំ នប្បជានន្តិ, បថវីធាតុនិរោធំ នប្បជានន្តិ, បថវីធាតុនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ នប្បជានន្តិ…បេ…. អាបោធាតុំ នប្បជានន្តិ… តេជោធាតុំ នប្បជានន្តិ… វាយោធាតុំ នប្បជានន្តិ, វាយោធាតុសមុទយំ នប្បជានន្តិ, វាយោធាតុនិរោធំ នប្បជានន្តិ, វាយោធាតុនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ នប្បជានន្តិ, ន មេ តេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា; ន ច បន តេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ”។

“យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា បថវីធាតុំ បជានន្តិ, បថវីធាតុសមុទយំ បជានន្តិ, បថវីធាតុនិរោធំ បជានន្តិ, បថវីធាតុនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ បជានន្តិ… យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា…បេ…. អាបោធាតុំ បជានន្តិ… តេជោធាតុំ បជានន្តិ… វាយោធាតុំ បជានន្តិ, វាយោធាតុសមុទយំ បជានន្តិ, វាយោធាតុនិរោធំ បជានន្តិ, វាយោធាតុនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ បជានន្តិ, តេ ច ខោ មេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ចេវ សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា; តេ ច បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី”តិ។ ទសមំ។

ចតុត្ថោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចតស្សោ បុព្ពេ អចរិំ, នោចេទញ្ច ទុក្ខេន ច;
អភិនន្ទញ្ច ឧប្បាទោ, តយោ សមណព្រាហ្មណាតិ។

ធាតុសំយុត្តំ សមត្តំ។

៤. អនមតគ្គសំយុត្តំ

១. បឋមវគ្គោ

១. តិណកដ្ឋសុត្តំ

១២៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“អនមតគ្គោយំ [អនមតគ្គាយំ (បី. ក.)] ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ យំ ឥមស្មិំ ជម្ពុទីបេ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ តំ ឆេត្វា [តច្ឆេត្វា (ពហូសុ)] ឯកជ្ឈំ សំហរិត្វា ចតុរង្គុលំ ចតុរង្គុលំ ឃដិកំ កត្វា និក្ខិបេយ្យ – ‘អយំ មេ មាតា, តស្សា មេ មាតុ អយំ មាតា’តិ, អបរិយាទិន្នាវ [អបរិយាទិណ្ណាវ (សី.)] ភិក្ខវេ, តស្ស បុរិសស្ស មាតុមាតរោ អស្សុ, អថ ឥមស្មិំ ជម្ពុទីបេ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ ឯវំ ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ បច្ចនុភូតំ តិព្ពំ បច្ចនុភូតំ ព្យសនំ បច្ចនុភូតំ, កដសី [កដសិ (សី. បី. ក.) កដា ឆវា សយន្តិ ឯត្ថាតិ កដសី] វឌ្ឍិតា។ យាវញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ អលំ វិរជ្ជិតុំ អលំ វិមុច្ចិតុ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. បថវីសុត្តំ

១២៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ , សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឥមំ មហាបថវិំ កោលដ្ឋិមត្តំ កោលដ្ឋិមត្តំ មត្តិកាគុឡិកំ ករិត្វា និក្ខិបេយ្យ – ‘អយំ មេ បិតា, តស្ស មេ បិតុ អយំ បិតា’តិ, អបរិយាទិន្នាវ ភិក្ខវេ, តស្ស បុរិសស្ស បិតុបិតរោ អស្សុ, អថាយំ មហាបថវី បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ ឯវំ ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ បច្ចនុភូតំ តិព្ពំ បច្ចនុភូតំ ព្យសនំ បច្ចនុភូតំ, កដសី វឌ្ឍិតា។ យាវញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ, អលំ វិរជ្ជិតុំ, អលំ វិមុច្ចិតុ”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. អស្សុសុត្តំ

១២៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យំ វា វោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា សន្ធាវតំ សំសរតំ អមនាបសម្បយោគា មនាបវិប្បយោគា កន្ទន្តានំ រោទន្តានំ [រុទន្តានំ (សី.)] អស្សុ បស្សន្នំ [បស្សន្នំ (ក. សី.), បសន្នំ (ស្យា. កំ.), បសន្នំ (បី. ក.)] បគ្ឃរិតំ, យំ វា ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទក”ន្តិ? “យថា ខោ មយំ, ភន្តេ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាម, ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ យំ នោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា សន្ធាវតំ សំសរតំ អមនាបសម្បយោគា មនាបវិប្បយោគា កន្ទន្តានំ រោទន្តានំ អស្សុ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ, ន ត្វេវ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទក”ន្តិ។

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខវេ, សាធុ ខោ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាថ។ ឯតទេវ, ភិក្ខវេ, ពហុតរំ យំ វោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា សន្ធាវតំ សំសរតំ អមនាបសម្បយោគា មនាបវិប្បយោគា កន្ទន្តានំ រោទន្តានំ អស្សុ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ, ន ត្វេវ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទកំ។ ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, មាតុមរណំ បច្ចនុភូតំ; តេសំ វោ មាតុមរណំ បច្ចនុភោន្តានំ អមនាបសម្បយោគា មនាបវិប្បយោគា កន្ទន្តានំ រោទន្តានំ អស្សុ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ, ន ត្វេវ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទកំ។ ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, បិតុមរណំ បច្ចនុភូតំ …បេ…. ភាតុមរណំ បច្ចនុភូតំ… ភគិនិមរណំ បច្ចនុភូតំ… បុត្តមរណំ បច្ចនុភូតំ… ធីតុមរណំ បច្ចនុភូតំ… ញាតិព្យសនំ បច្ចនុភូតំ… ភោគព្យសនំ បច្ចនុភូតំ។ ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ , រោគព្យសនំ បច្ចនុភូតំ, តេសំ វោ រោគព្យសនំ បច្ចនុភោន្តានំ អមនាបសម្បយោគា មនាបវិប្បយោគា កន្ទន្តានំ រោទន្តានំ អស្សុ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ, ន ត្វេវ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទកំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ …បេ…. យាវញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ, អលំ វិរជ្ជិតុំ, អលំ វិមុច្ចិតុ”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. ខីរសុត្តំ

១២៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យំ វា វោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា សន្ធាវតំ សំសរតំ មាតុថញ្ញំ បីតំ, យំ វា ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទក”ន្តិ? “យថា ខោ មយំ , ភន្តេ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាម, ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ យំ នោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា សន្ធាវតំ សំសរតំ មាតុថញ្ញំ បីតំ, ន ត្វេវ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទក”ន្តិ។

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខវេ, សាធុ ខោ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាថ។ ឯតទេវ, ភិក្ខវេ, ពហុតរំ យំ វោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា សន្ធាវតំ សំសរតំ មាតុថញ្ញំ បីតំ, ន ត្វេវ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទកំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ...បេ.... អលំ វិមុច្ចិតុ”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បព្ពតសុត្តំ

១២៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... អារាមេ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កីវទីឃោ នុ ខោ, ភន្តេ, កប្បោ”តិ? “ទីឃោ ខោ, ភិក្ខុ, កប្បោ។ សោ ន សុករោ សង្ខាតុំ ឯត្តកានិ វស្សានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសតានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសហស្សានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ វស្សសតសហស្សានិ ឥតិ វា”តិ។

“សក្កា បន, ភន្តេ, ឧបមំ កាតុ”ន្តិ? “សក្កា, ភិក្ខូ”តិ ភគវា អវោច។ “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខុ, មហាសេលោ បព្ពតោ យោជនំ អាយាមេន យោជនំ វិត្ថារេន យោជនំ ឧព្ពេធេន អច្ឆិន្នោ អសុសិរោ ឯកគ្ឃនោ។ តមេនំ បុរិសោ វស្សសតស្ស វស្សសតស្ស អច្ចយេន កាសិកេន វត្ថេន សកឹ សកឹ បរិមជ្ជេយ្យ។ ខិប្បតរំ ខោ សោ, ភិក្ខុ, មហាសេលោ បព្ពតោ ឥមិនា ឧបក្កមេន បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ , ន ត្វេវ កប្បោ។ ឯវំ ទីឃោ, ភិក្ខុ, កប្បោ។ ឯវំ ទីឃានំ ខោ, ភិក្ខុ , កប្បានំ នេកោ កប្បោ សំសិតោ, នេកំ កប្បសតំ សំសិតំ, នេកំ កប្បសហស្សំ សំសិតំ, នេកំ កប្បសតសហស្សំ សំសិតំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខុ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ...បេ.... យាវញ្ចិទំ, ភិក្ខុ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ, អលំ វិរជ្ជិតុំ, អលំ វិមុច្ចិតុ”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សាសបសុត្តំ

១២៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កីវទីឃោ, នុ ខោ, ភន្តេ, កប្បោ”តិ? “ទីឃោ ខោ, ភិក្ខុ, កប្បោ។ សោ ន សុករោ សង្ខាតុំ ឯត្តកានិ វស្សានិ ឥតិ វា...បេ.... ឯត្តកានិ វស្សសតសហស្សានិ ឥតិ វា”តិ។

“សក្កា បន, ភន្តេ, ឧបមំ កាតុ”ន្តិ? “សក្កា, ភិក្ខូ”តិ ភគវា អវោច។ “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, អាយសំ នគរំ យោជនំ អាយាមេន យោជនំ វិត្ថារេន យោជនំ ឧព្ពេធេន, បុណ្ណំ សាសបានំ គុឡិកាពទ្ធំ [ចូឡិកាពទ្ធំ (សី. បី.)]។ តតោ បុរិសោ វស្សសតស្ស វស្សសតស្ស អច្ចយេន ឯកមេកំ សាសបំ ឧទ្ធរេយ្យ។ ខិប្បតរំ ខោ សោ, ភិក្ខុ មហាសាសបរាសិ ឥមិនា ឧបក្កមេន បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ, ន ត្វេវ កប្បោ។ ឯវំ ទីឃោ ខោ, ភិក្ខុ, កប្បោ។ ឯវំ ទីឃានំ ខោ, ភិក្ខុ, កប្បានំ នេកោ កប្បោ សំសិតោ, នេកំ កប្បសតំ សំសិតំ, នេកំ កប្បសហស្សំ សំសិតំ, នេកំ កប្បសតសហស្សំ សំសិតំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខុ, សំសារោ ...បេ.... អលំ វិមុច្ចិតុ”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សាវកសុត្តំ

១៣០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “កីវពហុកា នុ ខោ, ភន្តេ, កប្បា អព្ភតីតា អតិក្កន្តា”តិ? “ពហុកា ខោ, ភិក្ខវេ , កប្បា អព្ភតីតា អតិក្កន្តា។ តេ ន សុករា សង្ខាតុំ – ‘ឯត្តកា កប្បា ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសតានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសហស្សានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសតសហស្សានិ ឥតិ វា’”តិ។

“សក្កា បន, ភន្តេ, ឧបមំ កាតុ”ន្តិ? “សក្កា, ភិក្ខវេ”តិ ភគវា អវោច។ “ឥធស្សុ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ សាវកា វស្សសតាយុកា វស្សសតជីវិនោ។ តេ ទិវសេ ទិវសេ កប្បសតសហស្សំ កប្បសតសហស្សំ អនុស្សរេយ្យុំ។

អនននុស្សវិភាវ ភិក្ខវេ, តេហិ កប្បា អស្សុ, អថ ខោ តេ ចត្តារោ សាវកា វស្សសតាយុកា វស្សសតជីវិនោ វស្សសតស្ស អច្ចយេន កាលំ ករេយ្យុំ។ ឯវំ ពហុកា ខោ, ភិក្ខវេ, កប្បា អព្ភតីតា អតិក្កន្តា។ តេ ន សុករា សង្ខាតុំ – ‘ឯត្តកា កប្បា ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសតានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសហស្សានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសតសហស្សានិ ឥតិ វា’តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ…បេ…. អលំ វិមុច្ចិតុ’’ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. គង្គាសុត្តំ

១៣១. រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘កីវពហុកា នុ ខោ, ភោ គោតម, កប្បា អព្ភតីតា អតិក្កន្តា’’តិ? ‘‘ពហុកា ខោ, ព្រាហ្មណ, កប្បា អព្ភតីតា អតិក្កន្តា។ តេ ន សុករា សង្ខាតុំ – ‘ឯត្តកា កប្បា ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសតានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសហស្សានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសតសហស្សានិ ឥតិ វា’’’តិ។

‘‘សក្កា បន, ភោ គោតម, ឧបមំ កាតុ’’ន្តិ? ‘‘សក្កា, ព្រាហ្មណា’’តិ ភគវា អវោច។ ‘‘សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, យតោ ចាយំ គង្គា នទី បភវតិ យត្ថ ច មហាសមុទ្ទំ អប្បេតិ, យា ឯតស្មិំ អន្តរេ វាលិកា សា ន សុករា សង្ខាតុំ – ‘ឯត្តកា វាលិកា ឥតិ វា, ឯត្តកានិ វាលិកសតានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ វាលិកសហស្សានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ វាលិកសតសហស្សានិ ឥតិ វា’តិ។ តតោ ពហុតរា ខោ, ព្រាហ្មណ, កប្បា អព្ភតីតា អតិក្កន្តា។ តេ ន សុករា សង្ខាតុំ – ‘ឯត្តកា កប្បា ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសតានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសហស្សានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ កប្បសតសហស្សានិ ឥតិ វា’តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ព្រាហ្មណ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ ឯវំ ទីឃរត្តំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ទុក្ខំ បច្ចនុភូតំ តិព្ពំ បច្ចនុភូតំ ព្យសនំ បច្ចនុភូតំ, កដសី វឌ្ឍិតា។ យាវញ្ចិទំ , ព្រាហ្មណ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ, អលំ វិរជ្ជិតុំ, អលំ វិមុច្ចិតុ’’ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ, សោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម…បេ…. ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត’’ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទណ្ឌសុត្តំ

១៣២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. ‘‘អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទណ្ឌោ ឧបរិវេហាសំ ខិត្តោ សកិម្បិ មូលេន និបតតិ, សកិម្បិ មជ្ឈេន និបតតិ, សកិម្បិ អន្តេន និបតតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជានីវរណា សត្តា តណ្ហាសំយោជនា សន្ធាវន្តា សំសរន្តា សកិម្បិ អស្មា លោកា បរំ លោកំ គច្ឆន្តិ, សកិម្បិ បរស្មា លោកា ឥមំ លោកំ អាគច្ឆន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ…បេ…. អលំ វិមុច្ចិតុ’’ន្តិ។ នវមំ។

១០. បុគ្គលសុត្តំ

១៣៣. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘ភិក្ខវោ’’តិ។ ‘‘ភទន្តេ’’តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘អនមតគ្គោយំ , ភិក្ខវេ, សំសារោ…បេ…. ឯកបុគ្គលស្ស, ភិក្ខវេ, កប្បំ សន្ធាវតោ សំសរតោ សិយា ឯវំ មហា អដ្ឋិកង្កលោ អដ្ឋិបុញ្ជោ អដ្ឋិរាសិ យថាយំ វេបុល្លោ បព្ពតោ, សចេ សំហារកោ អស្ស, សម្ភតញ្ច ន វិនស្សេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ…បេ…. អលំ វិមុច្ចិតុ’’ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

‘‘ឯកស្សេកេន កប្បេន, បុគ្គលស្សដ្ឋិសញ្ចយោ;
សិយា បព្ពតសមោ រាសិ, ឥតិ វុត្តំ មហេសិនា។

‘‘សោ ខោ បនាយំ អក្ខាតោ, វេបុល្លោ បព្ពតោ មហា;
ឧត្តរោ គិជ្ឈកូដស្ស, មគធានំ គិរិព្ពជេ។

“យតោ ច អរិយសច្ចានិ, សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ;
ទុក្ខំ ទុក្ខសមុប្បាទំ, ទុក្ខស្ស ច អតិក្កមំ;
អរិយំ ចដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ, ទុក្ខូបសមគាមិនំ។

“ស សត្តក្ខត្តុំបរមំ, សន្ធាវិត្វាន បុគ្គលោ;
ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ, សព្ពសំយោជនក្ខយា”តិ។ ទសមំ;

បឋមោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

តិណកដ្ឋញ្ច បថវី, អស្សុ ខីរញ្ច បព្ពតំ;
សាសបា សាវកា គង្គា, ទណ្ឌោ ច បុគ្គលេន ចាតិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. ទុគ្គតសុត្តំ

១៣៤. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ យំ, ភិក្ខវេ, បស្សេយ្យាថ ទុគ្គតំ ទុរូបេតំ និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – ‘អម្ហេហិបិ ឯវរូបំ បច្ចនុភូតំ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា’តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ…បេ.… យាវញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ អលំ វិរជ្ជិតុំ អលំ វិមុច្ចិតុ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. សុខិតសុត្តំ

១៣៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ…បេ.… យំ, ភិក្ខវេ, បស្សេយ្យាថ សុខិតំ សុសជ្ជិតំ, និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្ពំ – ‘អម្ហេហិបិ ឯវរូបំ បច្ចនុភូតំ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា’តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ…បេ.… អលំ វិមុច្ចិតុ”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. តឹសមត្តសុត្តំ

១៣៦. រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ។ អថ ខោ តឹសមត្តា បាវេយ្យកា [បាវេយ្យកា (កត្ថចិ) វិនយបិដកេ មហាវគ្គេ កឋិនក្ខន្ធកេបិ] ភិក្ខូ សព្ពេ អារញ្ញិកា សព្ពេ បិណ្ឌបាតិកា សព្ពេ បំសុកូលិកា សព្ពេ តេចីវរិកា សព្ពេ សសំយោជនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ អថ ខោ ភគវតោ ឯតទហោសិ – “ឥមេ ខោ តឹសមត្តា បាវេយ្យកា ភិក្ខូ សព្ពេ អារញ្ញិកា សព្ពេ បិណ្ឌបាតិកា សព្ពេ បំសុកូលិកា សព្ពេ តេចីវរិកា សព្ពេ សសំយោជនា។ យំនូនាហំ ឥមេសំ តថា ធម្មំ ទេសេយ្យំ យថា នេសំ ឥមស្មិំយេវ អាសនេ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តានិ វិមុច្ចេយ្យុ”ន្តិ។ អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យំ វា វោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា សន្ធាវតំ សំសរតំ សីសច្ឆិន្នានំ លោហិតំ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ, យំ វា ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទក”ន្តិ? “យថា ខោ មយំ, ភន្តេ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាម, ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ, យំ នោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា សន្ធាវតំ សំសរតំ សីសច្ឆិន្នានំ លោហិតំ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ, ន ត្វេវ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទក”ន្តិ។

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខវេ, សាធុ ខោ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាថ។ ឯតទេវ, ភិក្ខវេ, ពហុតរំ, យំ វោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា សន្ធាវតំ សំសរតំ សីសច្ឆិន្នានំ លោហិតំ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ, ន ត្វេវ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទកំ។ ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, គុន្នំ សតំ គោភូតានំ សីសច្ឆិន្នានំ លោហិតំ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ, ន ត្វេវ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទកំ។ ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, មហឹសានំ [មហិសានំ (សី. បី.)] សតំ មហឹសភូតានំ សីសច្ឆិន្នានំ លោហិតំ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ …បេ.… ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, ឧរព្ភានំ សតំ ឧរព្ភភូតានំ…បេ.… អជានំ

សតំ អជភូតានំ… មិគានំ សតំ មិគភូតានំ… កុក្កុដានំ សតំ កុក្កុដភូតានំ… សូករានំ សតំ សូករភូតានំ… ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, ចោរា គាមឃាតាតិ គហេត្វា សីសច្ឆិន្នានំ លោហិតំ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ។ ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, ចោរា បារិបន្ថិកាតិ គហេត្វា សីសច្ឆិន្នានំ លោហិតំ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ។ ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, ចោរា បារទារិកាតិ គហេត្វា សីសច្ឆិន្នានំ លោហិតំ បស្សន្នំ បគ្ឃរិតំ, ន ត្វេវ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទកំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ…បេ… អលំ វិមុច្ចិតុ"ន្តិ។

"ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។ ឥមស្មិញ្ច បន វេយ្យាករណស្មិំ ភញ្ញមានេ តឹសមត្តានំ បាវេយ្យកានំ ភិក្ខូនំ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តានិ វិមុច្ចឹសូ"តិ។ តតិយំ។

៤. មាតុសុត្តំ

១៣៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… "អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ…បេ… ន សោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ សុលភរូបោ យោ នមាតាភូតបុព្ពោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ…បេ… អលំ វិមុច្ចិតុ"ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បិតុសុត្តំ

១៣៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… "អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ…បេ… ន សោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ សុលភរូបោ យោ នបិតាភូតបុព្ពោ …បេ… អលំ វិមុច្ចិតុ"ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ភាតុសុត្តំ

១៣៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… "ន សោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ សុលភរូបោ យោ នភាតាភូតបុព្ពោ…បេ… អលំ វិមុច្ចិតុ"ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ភគិនិសុត្តំ

១៤០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… "ន សោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ សុលភរូបោ យោ នភគិនិភូតបុព្ពោ…បេ… អលំ វិមុច្ចិតុ"ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. បុត្តសុត្តំ

១៤១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… "ន សោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ សុលភរូបោ យោ នបុត្តភូតបុព្ពោ…បេ… អលំ វិមុច្ចិតុ"ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ធីតុសុត្តំ

១៤២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… "អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ ន សោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ សុលភរូបោ យោ នធីតាភូតបុព្ពោ ឥមិនា ទីឃេន អទ្ធុនា។ តំ កិស្ស ហេតុ? អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ ឯវំ ទីឃរត្តំ វោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ បច្ចនុភូតំ តិព្ពំ បច្ចនុភូតំ ព្យសនំ បច្ចនុភូតំ, កដសី វឌ្ឍិតា។ យាវញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ, អលំ វិរជ្ជិតុំ, អលំ វិមុច្ចិតុ"ន្តិ។ នវមំ។

១០. វេបុល្លបព្ពតសុត្តំ

១៤៣. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "ភិក្ខវោ"តិ។ "ភទន្តេ"តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

"អនមតគ្គោយំ, ភិក្ខវេ, សំសារោ។ បុព្ពា កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, ឥមស្ស វេបុល្លស្ស បព្ពតស្ស 'បាចីនវំសោ'ត្វេវ សមញ្ញា ឧទបាទិ។ តេន ខោ

បន, ភិក្ខវេ , សមយេន មនុស្សានំ ‘តិវរា’ត្វេវ សមញ្ញា ឧទបាទិ។ តិវរានំ, ភិក្ខវេ, មនុស្សានំ ចត្តារីស វស្ស សហស្សានិ អាយុប្បមាណំ អហោសិ។ តិវរា, ភិក្ខវេ, មនុស្សា បាចីនវំសំ បព្ពតំ ចតូហេន អារោហន្តិ, ចតូហេន ឱរោហន្តិ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខវេ , សមយេន កកុសន្ធោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ។ កកុសន្ធស្ស, ភិក្ខវេ, ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស វិធុរសញ្ជីវំ នាម សាវកយុគំ អហោសិ អគ្គំ ភទ្ទយុគំ។ បស្សថ, ភិក្ខវេ, សា ចេវិមស្ស បព្ពតស្ស សមញ្ញា អន្តរហិតា, តេ ច មនុស្សា កាលង្កតា, សោ ច ភគវា បរិនិព្ពុតោ។ ឯវំ អនិច្ចា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; ឯវំ អទ្ធុវា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; ឯវំ អនស្សាសិកា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា។ យាវញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ, អលំ វិរជ្ជិតុំ, អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“ភូតបុព្ពំ , ភិក្ខវេ, ឥមស្ស វេបុល្លស្ស បព្ពតស្ស ‘វង្កកោ’ត្វេវ សមញ្ញា ឧទបាទិ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខវេ, សមយេន មនុស្សានំ ‘រោហិតស្សា’ត្វេវ សមញ្ញា ឧទបាទិ។ រោហិតស្សានំ, ភិក្ខវេ, មនុស្សានំ តីសវស្សសហស្សានិ អាយុប្បមាណំ អហោសិ។ រោហិតស្សា, ភិក្ខវេ, មនុស្សា វង្កកំ បព្ពតំ តីហេន អារោហន្តិ, តីហេន ឱរោហន្តិ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខវេ, សមយេន កោណាគមនោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ។ កោណាគមនស្ស, ភិក្ខវេ, ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ភិយ្យោសុត្តរំ នាម សាវកយុគំ អហោសិ អគ្គំ ភទ្ទយុគំ។ បស្សថ, ភិក្ខវេ, សា ចេវិមស្ស បព្ពតស្ស សមញ្ញា អន្តរហិតា, តេ ច មនុស្សា កាលង្កតា, សោ ច ភគវា បរិនិព្ពុតោ។ ឯវំ អនិច្ចា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា...បេ.... អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, ឥមស្ស វេបុល្លស្ស បព្ពតស្ស ‘សុបស្សោ’ត្វេវ [សុផស្សោត្វេវ (សី.)] សមញ្ញា ឧទបាទិ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខវេ, សមយេន មនុស្សានំ ‘សុប្បិយា’ត្វេវ [អប្បិយាត្វេវ (សី.)] សមញ្ញា ឧទបាទិ។ សុប្បិយានំ, ភិក្ខវេ, មនុស្សានំ វីសតិវស្សសហស្សានិ អាយុប្បមាណំ អហោសិ។ សុប្បិយា, ភិក្ខវេ, មនុស្សា សុបស្សំ បព្ពតំ ទ្វីហេន អារោហន្តិ, ទ្វីហេន ឱរោហន្តិ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខវេ, សមយេន កស្សបោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ។ កស្សបស្ស, ភិក្ខវេ, ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស តិស្សភារទ្វាជំ នាម សាវកយុគំ អហោសិ អគ្គំ ភទ្ទយុគំ។ បស្សថ, ភិក្ខវេ, សា ចេវិមស្ស បព្ពតស្ស សមញ្ញា អន្តរហិតា, តេ ច មនុស្សា កាលង្កតា, សោ ច ភគវា បរិនិព្ពុតោ។ ឯវំ អនិច្ចា , ភិក្ខវេ, សង្ខារា; ឯវំ អទ្ធុវា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា...បេ.... អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“ឯតរហិ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ឥមស្ស វេបុល្លស្ស បព្ពតស្ស ‘វេបុល្លោ’ត្វេវ សមញ្ញា ឧទបាទិ។ ឯតរហិ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ មនុស្សានំ ‘មាគធកា’ត្វេវ សមញ្ញា ឧទបាទិ។ មាគធកានំ, ភិក្ខវេ, មនុស្សានំ អប្បកំ អាយុប្បមាណំ បរិត្តំ លហុកំ [លហុសំ (សី.)]; យោ ចិរំ ជីវតិ សោ វស្សសតំ អប្បំ វា ភិយ្យោ។ មាគធកា, ភិក្ខវេ, មនុស្សា វេបុល្លំ បព្ពតំ មុហុត្តេន អារោហន្តិ មុហុត្តេន ឱរោហន្តិ។ ឯតរហិ ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ ឧប្បន្នោ។ មយ្ហំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, សារិបុត្តមោគ្គល្លានំ នាម សាវកយុគំ អគ្គំ ភទ្ទយុគំ។ ភវិស្សតិ, ភិក្ខវេ, សោ សមយោ យា អយញ្ចេវិមស្ស បព្ពតស្ស សមញ្ញា អន្តរធាយិស្សតិ, ឥមេ ច មនុស្សា កាលំ ករិស្សន្តិ, អហញ្ច បរិនិព្ពាយិស្សាមិ។ ឯវំ អនិច្ចា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; ឯវំ អទ្ធុវា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; ឯវំ អនស្សាសិកា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា។ យាវញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ, អលំ វិរជ្ជិតុំ, អលំ វិមុច្ចិតុ”ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“បាចីនវំសោ តិវរានំ, រោហិតស្សាន វង្កកោ;
សុប្បិយានំ សុបស្សោតិ, មាគធានញ្ច វេបុល្លោ។

“អនិច្ចា វត សង្ខារា, ឧប្បាទវយធម្មិនោ;
ឧប្បជ្ជិត្វា និរុជ្ឈន្តិ, តេសំ វូបសមោ សុខោ”តិ។ ទសមំ;

ទុតិយោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទុគ្គតំ សុខិតញ្ចេវ, តីស មាតាបិតេន ច;
ភាតា ភគិនី បុត្តោ ច, ធីតា វេបុល្លបព្ពតំ។

អនមតគ្គសំយុត្តំ សមត្តំ។

៥. កស្សបសំយុត្តំ

១. សន្តុដ្ឋសុត្តំ

១៤៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “សន្តុដ្ឋាយំ [សន្តុដ្ឋោយំ (សី.)], ភិក្ខវេ, កស្សបោ ឥតរីតរេន ចីវរេន, ឥតរីតរចីវរសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី; ន ច ចីវរហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជតិ; អលទ្ធា ច ចីវរំ ន បរិតស្សតិ; លទ្ធា ច ចីវរំ អគធិតោ [អគថិតោ (សី.)] អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈាបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ”។

“សន្តុដ្ឋាយំ, ភិក្ខវេ, កស្សបោ ឥតរីតរេន បិណ្ឌបាតេន, ឥតរីតរបិណ្ឌបាតសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី; ន ច បិណ្ឌបាតហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជតិ; អលទ្ធា ច បិណ្ឌបាតំ ន បរិតស្សតិ; លទ្ធា ច បិណ្ឌបាតំ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈាបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ។

“សន្តុដ្ឋាយំ, ភិក្ខវេ, កស្សបោ ឥតរីតរេន សេនាសនេន, ឥតរីតរសេនាសនសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី; ន ច សេនាសនហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជតិ; អលទ្ធា ច សេនាសនំ ន បរិតស្សតិ; លទ្ធា ច សេនាសនំ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈាបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ។

“សន្តុដ្ឋាយំ, ភិក្ខវេ, កស្សបោ ឥតរីតរេន គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន, ឥតរីតរគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី; ន ច គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជតិ; អលទ្ធា ច គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ ន បរិតស្សតិ; លទ្ធា ច គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈាបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ។

“តស្មាតិហ , ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘សន្តុដ្ឋា ភវិស្សាម ឥតរីតរេន ចីវរេន, ឥតរីតរចីវរសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទិនោ; ន ច ចីវរហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជិស្សាម; អលទ្ធា ច ចីវរំ ន ច បរិតស្សិស្សាម; លទ្ធា ច ចីវរំ អគធិតា អមុច្ឆិតា អនជ្ឈាបន្នា អាទីនវទស្សាវិនោ និស្សរណបញ្ញា បរិភុញ្ជិស្សាម’”។ (ឯវំ សព្ពំ កាតព្ពំ)។

“‘សន្តុដ្ឋា ភវិស្សាម ឥតរីតរេន បិណ្ឌបាតេន…បេ… សន្តុដ្ឋា ភវិស្សាម ឥតរីតរេន សេនាសនេន…បេ… សន្តុដ្ឋា ភវិស្សាម ឥតរីតរេន គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន, ឥតរីតរគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទិនោ; ន ច គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ អនេសនំ អប្បតិរូបំ អាបជ្ជិស្សាម អលទ្ធា ច គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ ន បរិតស្សិស្សាម; លទ្ធា ច គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ អគធិតា អមុច្ឆិតា អនជ្ឈាបន្នា អាទីនវទស្សាវិនោ និស្សរណបញ្ញា បរិភុញ្ជិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។ កស្សបេន វា ហិ វោ, ភិក្ខវេ, ឱវទិស្សាមិ យោ វា បនស្ស [យោ វា បន (សី.), យោ វា (បី.)] កស្សបសទិសោ, ឱវទិតេហិ ច បន វោ តថត្តាយ បដិបជ្ជិតព្ព”ន្តិ។ បឋមំ។

២. អនោត្តប្បីសុត្តំ

១៤៥. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច មហាកស្សបោ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ ពារាណសិយំ វិហរន្តិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា មហាកស្សបោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាកស្សបេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ឯតទវោច – “វុច្ចតិ ហិទំ, អាវុសោ កស្សប, អនាតាបី អនោត្តប្បី អភព្ពោ សម្ពោធាយ អភព្ពោ និព្ពានាយ អភព្ពោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ; អាតាបី ច ខោ ឱត្តប្បី ភព្ពោ សម្ពោធាយ ភព្ពោ និព្ពានាយ ភព្ពោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយា”តិ។

“កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, អនាតាបី ហោតិ អនោត្តប្បី អភព្ពោ សម្ពោធាយ អភព្ពោ និព្ពានាយ អភព្ពោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ; កិត្តាវតា ច បនាវុសោ, អាតាបី ហោតិ ឱត្តប្បី ភព្ពោ សម្ពោធាយ ភព្ពោ និព្ពានាយ ភព្ពោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយា”តិ? “ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ‘អនុប្បន្នា មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ន អាតប្បំ ករោតិ, ‘ឧប្បន្នា មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីយមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ន អាតប្បំ ករោតិ, ‘អនុប្បន្នា មេ កុសលា ធម្មានុប្បជ្ជ

មានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ន អាតប្បំ ករោតិ, ‘ឧប្បន្នា មេ កុសលា ធម្មា និរុជ្ឈមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ន អាតប្បំ ករោតិ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, អនាតាបី ហោតិ”។

“កថញ្ចាវុសោ, អនោត្តប្បី ហោតិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ‘អនុប្បន្នា មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ន ឱត្តប្បតិ, ‘ឧប្បន្នា មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីយមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ន ឱត្តប្បតិ, ‘អនុប្បន្នា មេ កុសលា ធម្មានុប្បជ្ជមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ន ឱត្តប្បតិ, ‘ឧប្បន្នា មេ កុសលា ធម្មា និរុជ្ឈមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ន ឱត្តប្បតិ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, អនោត្តប្បី ហោតិ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, អនាតាបី អនោត្តប្បី អភព្ពោ សម្ពោធាយ អភព្ពោ និព្ពានាយ អភព្ពោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។

“កថញ្ចាវុសោ, អាតាបី ហោតិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ‘អនុប្បន្នា មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ អាតប្បំ ករោតិ, ‘ឧប្បន្នា មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីយមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ អាតប្បំ ករោតិ, អនុប្បន្នា មេ កុសលា ធម្មា...បេ.... អាតប្បំ ករោតិ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, អាតាបី ហោតិ។

“កថញ្ចាវុសោ, ឱត្តប្បី ហោតិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ‘អនុប្បន្នា មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ឱត្តប្បតិ, ‘ឧប្បន្នា មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីយមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ឱត្តប្បតិ, ‘អនុប្បន្នា មេ កុសលា ធម្មា អនុប្បជ្ជមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ឱត្តប្បតិ, ‘ឧប្បន្នា មេ កុសលា ធម្មា និរុជ្ឈមានា អនត្ថាយ សំវត្តេយ្យុ’ន្តិ ឱត្តប្បតិ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ឱត្តប្បី ហោតិ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, អាតាបី ឱត្តប្បី ភព្ពោ សម្ពោធាយ ភព្ពោ និព្ពានាយ ភព្ពោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ចន្ទូបមសុត្តំ

១៤៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ចន្ទូបមា, ភិក្ខវេ, កុលានិ ឧបសង្កមថ – អបកស្សេវ កាយំ, អបកស្ស ចិត្តំ, និច្ចនវកា កុលេសុ អប្បគព្ភា [អប្បគព្ពា (ក.)]។ សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសោ ជរុទបានំ វា ឱលោកេយ្យ បព្ពតវិសមំ វា នទីវិទុគ្គំ វា – អបកស្សេវ កាយំ, អបកស្ស ចិត្តំ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ចន្ទូបមា កុលានិ ឧបសង្កមថ – អបកស្សេវ កាយំ, អបកស្ស ចិត្តំ, និច្ចនវកា កុលេសុ អប្បគព្ភា”។

“កស្សបោ, ភិក្ខវេ, ចន្ទូបមោ កុលានិ ឧបសង្កមតិ – អបកស្សេវ កាយំ, អបកស្ស ចិត្តំ, និច្ចនវកោ កុលេសុ អប្បគព្ភោ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កថំរូបោ ភិក្ខុ អរហតិ កុលានិ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ? “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា ភគវំនេត្តិកា ភគវំបដិសរណា។ សាធុ វត, ភន្តេ, ភគវន្តំយេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។

អថ ខោ ភគវា អាកាសេ បាណឹ ចាលេសិ។ “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អយំ អាកាសេ បាណិ ន សជ្ជតិ ន គយ្ហតិ ន ពជ្ឈតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុនោ កុលានិ ឧបសង្កមតោ កុលេសុ ចិត្តំ ន សជ្ជតិ ន គយ្ហតិ ន ពជ្ឈតិ – ‘លភន្តុ លាភកាមា, បុញ្ញកាមា ករោន្តុ បុញ្ញានី’តិ; យថាសកេន លាភេន អត្តមនោ ហោតិ សុមនោ, ឯវំ បរេសំ លាភេន អត្តមនោ ហោតិ សុមនោ; ឯវរូបោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហតិ កុលានិ ឧបសង្កមិតុំ។

“កស្សបស្ស, ភិក្ខវេ, កុលានិ ឧបសង្កមតោ កុលេសុ ចិត្តំ ន សជ្ជតិ ន គយ្ហតិ ន ពជ្ឈតិ – ‘លភន្តុ លាភកាមា, បុញ្ញកាមា ករោន្តុ បុញ្ញានី’តិ; យថាសកេន លាភេន អត្តមនោ ហោតិ សុមនោ; ឯវំ បរេសំ លាភេន អត្តមនោ ហោតិ សុមនោ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កថំរូបស្ស ភិក្ខុនោ អបរិសុទ្ធា ធម្មទេសនា ហោតិ, កថំរូបស្ស ភិក្ខុនោ បរិសុទ្ធា ធម្មទេសនា ហោតី”តិ? “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា ភគវំនេត្តិកា ភគវំបដិសរណា។ សាធុ វត, ភន្តេ, ភគវន្តំយេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។ “តេន ហិ, ភិក្ខវេ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំចិត្តោ បរេសំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘អហោ វត មេ ធម្មំ សុណេយ្យុំ, សុត្វា ច បន ធម្មំ បសីទេយ្យុំ, បសន្នា ច មេ បសន្នាការំ ករេយ្យុ’ន្តិ; ឯវរូបស្ស ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អបរិសុទ្ធា ធម្មទេសនា ហោតិ។

“យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំចិត្តោ បរេសំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហីតិ [វិញ្ញូហិ (?)]។ អហោ, វត មេ ធម្មំ សុណេយ្យុំ, សុត្វា ច បន ធម្មំ អាជានេយ្យុំ, អាជានិត្វា ច បន តថត្តាយ បដិបជ្ជេយ្យុ’ន្តិ។ ឥតិ ធម្មសុធម្មតំ បដិច្ច បរេសំ ធម្មំ ទេសេតិ, ការុញ្ញំ បដិច្ច អនុទ្ទយំ [អនុទយំ (ពហូសុ) ទិត្តការណំ បន គវេសិតព្ពំ] បដិច្ច អនុកម្បំ ឧបាទាយ បរេសំ ធម្មំ ទេសេតិ។ ឯវរូបស្ស ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បរិសុទ្ធា ធម្មទេសនា ហោតិ។

“កស្សបោ, ភិក្ខវេ, ឯវំចិត្តោ បរេសំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហីតិ។ អហោ, វត មេ ធម្មំ សុណេយ្យុំ, សុត្វា ច បន ធម្មំ អាជានេយ្យុំ, អាជានិត្វា ច បន តថត្តាយ បដិបជ្ជេយ្យុ’ន្តិ។ ឥតិ ធម្មសុធម្មតំ បដិច្ច បរេសំ ធម្មំ ទេសេតិ, ការុញ្ញំ បដិច្ច អនុទ្ទយំ បដិច្ច អនុកម្បំ ឧបាទាយ បរេសំ ធម្មំ ទេសេតិ។ កស្សបេន វា ហិ វោ, ភិក្ខវេ, ឱវទិស្សាមិ យោ វា បនស្ស កស្សបសទិសោ, ឱវទិតេហិ ច បន វោ តថត្តាយ បដិបជ្ជិតព្ព”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. កុលូបកសុត្តំ

១៤៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កថំរូបោ ភិក្ខុ អរហតិ កុលូបកោ ហោតុំ, កថំរូបោ ភិក្ខុ ន អរហតិ កុលូបកោ ហោតុ”ន្តិ? ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា...បេ.... ភគវា ឯតទវោច –

“យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំចិត្តោ កុលានិ ឧបសង្កមតិ – ‘ទេន្តុយេវ មេ, មា នាទំសុ; ពហុកញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា ថោកំ; បណីតញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា លូខំ; សីឃញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា ទន្ធំ; សក្កច្ចញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា អសក្កច្ច’ន្តិ។ តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឯវំចិត្តស្ស កុលានិ ឧបសង្កមតោ ន ទេន្តិ, តេន ភិក្ខុ សន្ទីយតិ; សោ តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ ថោកំ ទេន្តិ, នោ ពហុកំ...បេ.... លូខំ ទេន្តិ, នោ បណីតំ... ទន្ធំ ទេន្តិ, នោ សីឃំ, តេន ភិក្ខុ សន្ទីយតិ; សោ តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ អសក្កច្ចំ ទេន្តិ, នោ សក្កច្ចំ; តេន ភិក្ខុ សន្ទីយតិ; សោ តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ ឯវរូបោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន អរហតិ កូលូបកោ ហោតុំ។

“យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំចិត្តោ កុលានិ ឧបសង្កមតិ – ‘តំ កុតេត្ថ លព្ភា បរកុលេសុ – ទេន្តុយេវ មេ, មា នាទំសុ; ពហុកញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា ថោកំ; បណីតញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា លូខំ; ទីឃញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា ទន្ធំ; សក្កច្ចញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា អសក្កច្ច’ន្តិ។ តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឯវំចិត្តស្ស កុលានិ ឧបសង្កមតោ ន ទេន្តិ; តេន ភិក្ខុ ន សន្ទីយតិ; សោ ន តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ ថោកំ ទេន្តិ, នោ ពហុកំ; តេន ភិក្ខុ ន សន្ទីយតិ; សោ ន តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ លូខំ ទេន្តិ, នោ បណីតំ; តេន ភិក្ខុ ន សន្ទីយតិ; សោ ន តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ ទន្ធំ ទេន្តិ, នោ សីឃំ; តេន ភិក្ខុ ន សន្ទីយតិ; សោ ន តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ អសក្កច្ចំ ទេន្តិ, នោ សក្កច្ចំ; តេន ភិក្ខុ ន សន្ទីយតិ; សោ ន តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ ឯវរូបោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហតិ កុលូបកោ ហោតុំ។

“កស្សបោ, ភិក្ខវេ, ឯវំចិត្តោ កុលានិ ឧបសង្កមតិ – ‘តំ កុតេត្ថ លព្ភា បរកុលេសុ – ទេន្តុយេវ មេ, មា នាទំសុ; ពហុកញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា ថោកំ; បណីតញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា លូខំ; សីឃញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា ទន្ធំ; សក្កច្ចញ្ញេវ មេ ទេន្តុ, មា អសក្កច្ច’ន្តិ។ តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, កស្សបស្ស ឯវំចិត្តស្ស កុលានិ ឧបសង្កមតោ ន ទេន្តិ; តេន កស្សបោ ន សន្ទីយតិ; សោ ន តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ ថោកំ ទេន្តិ, នោ ពហុកំ; តេន កស្សបោ ន សន្ទីយតិ; សោ ន តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ លូខំ ទេន្តិ , នោ បណីតំ; តេន កស្សបោ ន សន្ទីយតិ; សោ ន តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ ទន្ធំ ទេន្តិ, នោ សីឃំ; តេន កស្សបោ ន សន្ទីយតិ; សោ ន តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ អសក្កច្ចំ ទេន្តិ, នោ សក្កច្ចំ; តេន កស្សបោ ន សន្ទីយតិ ; សោ ន តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ កស្សបេន វា ហិ វោ, ភិក្ខវេ, ឱវទិស្សាមិ យោ វា បនស្ស កស្សបសទិសោ។ ឱវទិតេហិ ច បន វោ តថត្តាយ បដិបជ្ជិតព្ព”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ជិណ្ណសុត្តំ

១៤៨. ឯវំ មេ សុតំ…បេ… រាជគហេ វេឡុវនេ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ភគវា ឯតទវោច – “ជិណ្ណោសិ ទានិ ត្វំ, កស្សប, គរុកានិ ច តេ ឥមានិ សាណានិ បំសុកូលានិ និព្ពសនានិ។ តស្មាតិហ ត្វំ, កស្សប, គហបតានិ [គហបតិកានិ (សី.)] ចេវ ចីវរានិ ធារេហិ, និមន្តនានិ ច ភុញ្ជាហិ, មម ច សន្តិកេ វិហរាហី”តិ។

“អហំ ខោ, ភន្តេ, ទីឃរត្តំ អារញ្ញិកោ ចេវ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, បិណ្ឌបាតិកោ ចេវ បិណ្ឌបាតិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, បំសុកូលិកោ ចេវ បំសុកូលិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, តេចីវរិកោ ចេវ តេចីវរិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អប្បិច្ឆោ ចេវ អប្បិច្ឆតាយ ច វណ្ណវាទី, សន្តុដ្ឋោ ចេវ សន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី, បវិវិត្តោ ចេវ បវិវេកស្ស ច វណ្ណវាទី, អសំសដ្ឋោ ចេវ អសំសគ្គស្ស ច វណ្ណវាទី, អារទ្ធវីរិយោ ចេវ វីរិយារម្ភស្ស [វីរិយារព្ភស្ស (ក.)] ច វណ្ណវាទី”តិ។

“កឹ [កំ (ក.)] បន ត្វំ, កស្សប, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ទីឃរត្តំ អារញ្ញិកោ ចេវ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, បិណ្ឌបាតិកោ ចេវ…បេ… បំសុកូលិកោ ចេវ… តេចីវរិកោ ចេវ… អប្បិច្ឆោ ចេវ… សន្តុដ្ឋោ ចេវ… បវិវិត្តោ ចេវ… អសំសដ្ឋោ ចេវ… អារទ្ធវីរិយោ ចេវ វីរិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទី”តិ?

“ទ្វេ ខ្វាហំ, ភន្តេ, អត្ថវសេ សម្បស្សមានោ ទីឃរត្តំ អារញ្ញិកោ ចេវ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, បិណ្ឌបាតិកោ ចេវ…បេ… បំសុកូលិកោ ចេវ… តេចីវរិកោ ចេវ… អប្បិច្ឆោ ចេវ… សន្តុដ្ឋោ ចេវ… បវិវិត្តោ ចេវ… អសំសដ្ឋោ ចេវ… អារទ្ធវីរិយោ ចេវ វីរិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទី។ អត្តនោ ច ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ សម្បស្សមានោ, បច្ឆិមញ្ច ជនតំ អនុកម្បមានោ – ‘អប្បេវ នាម បច្ឆិមា ជនតា ទិដ្ឋានុគតិំ អាបជ្ជេយ្យុំ’ [អាបជ្ជេយ្យ (សី. ស្យា. កំ.)]។ ‘យេ កិរ តេ អហេសុំ ពុទ្ធានុពុទ្ធសាវកា តេ ទីឃរត្តំ អារញ្ញិកា ចេវ អហេសុំ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទិនោ…បេ… បិណ្ឌបាតិកា ចេវ អហេសុំ …បេ… បំសុកូលិកា ចេវ អហេសុំ… តេចីវរិកា ចេវ អហេសុំ… អប្បិច្ឆា ចេវ អហេសុំ… សន្តុដ្ឋា ចេវ អហេសុំ… បវិវិត្តា ចេវ អហេសុំ… អសំសដ្ឋា ចេវ អហេសុំ… អារទ្ធវីរិយា ចេវ អហេសុំ វីរិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទិនោ’តិ។ តេ តថត្តាយ បដិបជ្ជិស្សន្តិ, តេសំ តំ ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។

“ឥមេ ខ្វាហំ, ភន្តេ, ទ្វេ អត្ថវសេ សម្បស្សមានោ ទីឃរត្តំ អារញ្ញិកោ ចេវ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, បិណ្ឌបាតិកោ ចេវ…បេ… បំសុកូលិកោ ចេវ… តេចីវរិកោ ចេវ… អប្បិច្ឆោ ចេវ… សន្តុដ្ឋោ ចេវ… បវិវិត្តោ ចេវ… អសំសដ្ឋោ ចេវ… អារទ្ធវីរិយោ ចេវ វីរិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទី”តិ។

“សាធុ សាធុ, កស្សប។ ពហុជនហិតាយ កិរ ត្វំ, កស្សប, បដិបន្នោ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។ តស្មាតិហ ត្វំ, កស្សប, សាណានិ ចេវ បំសុកូលានិ ធារេហិ និព្ពសនានិ, បិណ្ឌាយ ច ចរាហិ, អរញ្ញេ ច វិហរាហី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ឱវាទសុត្តំ

១៤៩. រាជគហេ វេឡុវនេ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ភគវា ឯតទវោច – “ឱវទ, កស្សប, ភិក្ខូ; ករោហិ, កស្សប, ភិក្ខូនំ ធម្មឹ កថំ។ អហំ វា, កស្សប , ភិក្ខូ ឱវទេយ្យំ ត្វំ វា; អហំ វា ភិក្ខូនំ ធម្មឹ កថំ ករេយ្យំ ត្វំ វា”តិ។

“ទុព្ពចា ខោ, ភន្តេ, ឯតរហិ ភិក្ខូ, ទោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា, អក្ខមា, អប្បទក្ខិណគ្គាហិនោ អនុសាសនឹ។ ឥធាហំ, ភន្តេ, អទ្ទសំ ភណ្ឌញ្ច [ភណ្ឌុញ្ច (សី.)] នាម ភិក្ខុំ អានន្ទស្ស សទ្ធិវិហារឹ អភិជិកញ្ច [អាភិញ្ជិកញ្ច (សី. ក.), អាភិជ្ជិកញ្ច (ស្យា. កំ.)] នាម ភិក្ខុំ អនុរុទ្ធស្ស សទ្ធិវិហារឹ អញ្ញមញ្ញំ សុតេន អច្ចាវទន្តេ – ‘ឯហិ, ភិក្ខុ, កោ ពហុតរំ ភាសិស្សតិ, កោ សុន្ទរតរំ ភាសិស្សតិ, កោ ចិរតរំ ភាសិស្សតី’”តិ។

អថ ខោ ភគវា អញ្ញតរំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, មម វចនេន ភណ្ឌញ្ច ភិក្ខុំ អានន្ទស្ស សទ្ធិវិហារឹ អភិជិកញ្ច ភិក្ខុំ អនុរុទ្ធស្ស សទ្ធិវិហារឹ អាមន្តេហិ – ‘សត្ថា អាយស្មន្តេ អាមន្តេតី’”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ បដិស្សុត្វា យេន តេ ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “សត្ថា អាយស្មន្តេ អាមន្តេតី”តិ។

“ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវា ឯតទវោច – “សច្ចំ កិរ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អញ្ញមញ្ញំ សុតេន អច្ចាវទថ – ‘ឯហិ, ភិក្ខុ, កោ ពហុតរំ ភាសិស្សតិ, កោ សុន្ទរតរំ ភាសិស្សតិ, កោ ចិរតរំ ភាសិស្សតី’”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “កឹ នុ ខោ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាថ – ‘ឯថ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អញ្ញមញ្ញំ សុតេន អច្ចាវទថ – ឯហិ, ភិក្ខុ, កោ ពហុតរំ ភាសិស្សតិ, កោ សុន្ទរតរំ ភាសិស្សតិ, កោ ចិរតរំ ភាសិស្សតី’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “នោ ចេ កិរ មេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាថ, អថ កឹ ចរហិ តុម្ហេ, មោឃបុរិសា, កឹ ជានន្តា កឹ បស្សន្តា ឯវំ ស្វាក្ខាតេ ធម្មវិនយេ បព្ពជិតា សមានា អញ្ញមញ្ញំ សុតេន អច្ចាវទថ – ‘ឯហិ, ភិក្ខុ, កោ ពហុតរំ ភាសិស្សតិ, កោ សុន្ទរតរំ ភាសិស្សតិ, កោ ចិរតរំ ភាសិស្សតី’”តិ។

អថ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បាទេសុ សិរសា និបតិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “អច្ចយោ នោ, ភន្តេ, អច្ចគមា, យថាពាលេ យថាមូឡ្ហេ យថាអកុសលេ [យថា ពាលេ យថា មូឡ្ហេ យថា អកុសលេ (បី.), យថាពាលំ យថាមូឡ្ហំ យថាអកុសលំ (?)], យេ មយំ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ ធម្មវិនយេ បព្ពជិតា សមានា អញ្ញមញ្ញំ សុតេន អច្ចាវទិម្ហ – ‘ឯហិ, ភិក្ខុ, កោ ពហុតរំ ភាសិស្សតិ , កោ សុន្ទរតរំ ភាសិស្សតិ, កោ ចិរតរំ ភាសិស្សតី’តិ។ តេសំ នោ, ភន្តេ, ភគវា អច្ចយំ អច្ចយតោ បដិគ្គណ្ហាតុ អាយតឹ សំវរាយា”តិ។

“តគ្ឃ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អច្ចយោ អច្ចគមា យថាពាលេ យថាមូឡ្ហេ យថាអកុសលេ, យេ តុម្ហេ ឯវំ ស្វាក្ខាតេ ធម្មវិនយេ បព្ពជិតា សមានា អញ្ញមញ្ញំ សុតេន អច្ចាវទិត្ថ – ‘ឯហិ, ភិក្ខុ, កោ ពហុតរំ ភាសិស្សតិ, កោ សុន្ទរតរំ ភាសិស្សតិ, កោ ចិរតរំ ភាសិស្សតី’តិ។ យតោ ច ខោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោថ, តំ វោ មយំ [មយំ អច្ចយំ (សី.)] បដិគ្គណ្ហាម។ វុទ្ធិ ហេសា, ភិក្ខវេ, អរិយស្ស វិនយេ យោ អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោតិ អាយតិញ្ច សំវរំ អាបជ្ជតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទុតិយឱវាទសុត្តំ

១៥០. រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ [សាវត្ថិ, តត្រ-ឯតទវោច (សី.)]។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ភគវា ឯតទវោច – “ឱវទ, កស្សប, ភិក្ខូ; ករោហិ, កស្សប, ភិក្ខូនំ ធម្មឹ កថំ។ អហំ វា, កស្សប , ភិក្ខូ ឱវទេយ្យំ ត្វំ វា; អហំ វា ភិក្ខូនំ ធម្មឹ កថំ ករេយ្យំ ត្វំ វា”តិ។

“ទុព្ពចា ខោ, ភន្តេ, ឯតរហិ ភិក្ខូ, ទោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា អក្ខមា អប្បទក្ខិណគ្គាហិនោ អនុសាសនឹ។ យស្ស កស្សចិ, ភន្តេ, សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី [ហិរិ (សព្ពត្ថ)] នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ឱត្តប្បំ នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, វីរិយំ នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, បញ្ញា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ [អាគច្ឆន្តិ (សី.)], ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ វុទ្ធិ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, កាឡបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហាយតេវ វណ្ណេន, ហាយតិ មណ្ឌលេន, ហាយតិ អាភាយ, ហាយតិ អារោហបរិណាហេន។ ឯវមេវ ខោ, ភន្តេ, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ...បេ.... ហិរី នត្ថិ... ឱត្តប្បំ នត្ថិ ... វីរិយំ នត្ថិ... បញ្ញា នត្ថិ... កុសលេសុ ធម្មេសុ តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ វុទ្ធិ។

“‘អស្សទ្ធោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, បរិហានមេតំ; ‘អហិរិកោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, បរិហានមេតំ; ‘អនោត្តប្បី បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, បរិហានមេតំ; ‘កុសីតោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, បរិហានមេតំ; ‘ទុប្បញ្ញោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, បរិហានមេតំ; ‘កោធនោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, បរិហានមេតំ; ‘ឧបនាហី បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, បរិហានមេតំ; ‘ន សន្តិ ភិក្ខូ ឱវាទកា’តិ, ភន្តេ, បរិហានមេតំ។

“យស្ស កស្សចិ, ភន្តេ, សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ឱត្តប្បំ អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, វីរិយំ អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, បញ្ញា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, ជុណ្ហបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វឌ្ឍតេវ វណ្ណេន, វឌ្ឍតិ មណ្ឌលេន , វឌ្ឍតិ អាភាយ, វឌ្ឍតិ អារោហបរិណាហេន។ ឯវមេវ ខោ, ភន្តេ, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ...

ហិរី អត្ថិ…បេ… ឱត្តប្បំ អត្ថិ… វីរិយំ អត្ថិ… បញ្ញា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។

“‘សទ្ធោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, អបរិហានមេតំ; ‘ហិរិមា បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, អបរិហានមេតំ; ‘ឱត្តប្បី បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, អបរិហានមេតំ; ‘អារទ្ធវីរិយោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, អបរិហានមេតំ; ‘បញ្ញវា បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, អបរិហានមេតំ; ‘អក្កោធនោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, អបរិហានមេតំ; ‘អនុបនាហី បុរិសបុគ្គលោ’តិ, ភន្តេ, អបរិហានមេតំ; ‘សន្តិ ភិក្ខូ ឱវាទកា’តិ, ភន្តេ, អបរិហានមេត”ន្តិ។

“សាធុ សាធុ, កស្សប។ យស្ស កស្សចិ, កស្សប, សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ…បេ… ហិរី នត្ថិ… ឱត្តប្បំ នត្ថិ… វីរិយំ នត្ថិ… បញ្ញា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ វុទ្ធិ។

“សេយ្យថាបិ, កស្សប, កាឡបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហាយតេវ វណ្ណេន…បេ… ហាយតិ អារោហបរិណាហេន។ ឯវមេវ ខោ, កស្សប, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ…បេ… ហិរី នត្ថិ… ឱត្តប្បំ នត្ថិ… វីរិយំ នត្ថិ… បញ្ញា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ វុទ្ធិ។ ‘អស្សទ្ធោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, កស្សប, បរិហានមេតំ ; អហិរិកោ…បេ… អនោត្តប្បី… កុសីតោ… ទុប្បញ្ញោ… កោធនោ… ‘ឧបនាហី បុរិសបុគ្គលោ’តិ, កស្សប, បរិហានមេតំ; ‘ន សន្តិ ភិក្ខូ ឱវាទកា’តិ, កស្សប, បរិហានមេតំ។

“យស្ស កស្សចិ, កស្សប, សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ…បេ… ហិរី អត្ថិ… ឱត្តប្បំ អត្ថិ… វីរិយំ អត្ថិ… បញ្ញា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។

“សេយ្យថាបិ, កស្សប, ជុណ្ហបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វឌ្ឍតេវ វណ្ណេន, វឌ្ឍតិ មណ្ឌលេន, វឌ្ឍតិ អាភាយ, វឌ្ឍតិ អារោហបរិណាហេន។ ឯវមេវ ខោ, កស្សប, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ ហិរី អត្ថិ… ឱត្តប្បំ អត្ថិ… វីរិយំ អត្ថិ… បញ្ញា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។

“‘សទ្ធោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, កស្សប, អបរិហានមេតំ; ហិរិមា…បេ… ឱត្តប្បី… អារទ្ធវីរិយោ… បញ្ញវា… អក្កោធនោ… ‘អនុបនាហី បុរិសបុគ្គលោ’តិ, កស្សប, អបរិហានមេតំ; ‘សន្តិ ភិក្ខូ ឱវាទកា’តិ, កស្សប, អបរិហានមេត”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. តតិយឱវាទសុត្តំ

១៥១. រាជគហេ កលន្ទកនិវាបេ [សាវត្ថិ, អារាមេ (សី.)]។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ភគវា ឯតទវោច – “ឱវទ, កស្សប, ភិក្ខូ; ករោហិ, កស្សប, ភិក្ខូនំ ធម្មិំ កថំ។ អហំ វា, កស្សប, ភិក្ខូនំ ឱវទេយ្យំ ត្វំ វា; អហំ វា ភិក្ខូនំ ធម្មិំ កថំ ករេយ្យំ ត្វំ វា”តិ។

“ទុព្ពចា ខោ, ភន្តេ, ឯតរហិ ភិក្ខូ, ទោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា, អក្ខមា, អប្បទក្ខិណគ្គាហិនោ អនុសាសនី”ន្តិ។ “តថា ហិ បន, កស្សប, បុព្ពេ ថេរា ភិក្ខូ អារញ្ញិកា ចេវ អហេសុំ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទិនោ, បិណ្ឌបាតិកា ចេវ អហេសុំ បិណ្ឌបាតិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទិនោ , បំសុកូលិកា ចេវ អហេសុំ បំសុកូលិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទិនោ, តេចីវរិកា ចេវ អហេសុំ តេចីវរិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទិនោ, អប្បិច្ឆា ចេវ អហេសុំ អប្បិច្ឆតាយ ច វណ្ណវាទិនោ, សន្តុដ្ឋា ចេវ អហេសុំ សន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទិនោ, បវិវិត្តា ចេវ អហេសុំ បវិវេកស្ស ច វណ្ណវាទិនោ, អសំសដ្ឋា ចេវ អហេសុំ អសំសគ្គស្ស ច វណ្ណវាទិនោ, អារទ្ធវីរិយា ចេវ អហេសុំ វីរិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទិនោ។

“តត្រ យោ ហោតិ ភិក្ខុ អារញ្ញិកោ ចេវ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, បិណ្ឌបាតិកោ ចេវ បិណ្ឌបាតិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, បំសុកូលិកោ ចេវ បំសុកូលិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, តេចីវរិកោ ចេវ តេចីវរិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, អប្បិច្ឆោ ចេវ អប្បិច្ឆតាយ ច វណ្ណវាទី, សន្តុដ្ឋោ ចេវ សន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី, បវិវិត្តោ ចេវ បវិវេកស្ស ច វណ្ណវាទី, អសំសដ្ឋោ ចេវ

អសំសគ្គស្ស ច វណ្ណវាទី, អារទ្ធវីរិយោ ចេវ វីរិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទី, តំ ថេរា ភិក្ខូ អាសនេន និមន្តេន្តិ – ‘ឯហិ, ភិក្ខុ, កោ នាមាយំ ភិក្ខុ, ភទ្ទកោ វតាយំ ភិក្ខុ, សិក្ខាកាមោ វតាយំ ភិក្ខុ; ឯហិ, ភិក្ខុ, ឥទំ អាសនំ និសីទាហី’’’តិ។

‘‘តត្រ, កស្សប, នវានំ ភិក្ខូនំ ឯវំ ហោតិ – ‘យោ កិរ សោ ហោតិ ភិក្ខុ អារញ្ញិកោ ចេវ អារញ្ញិកត្តស្ស ច វណ្ណវាទី, បិណ្ឌបាតិកោ ចេវ...បេ.... បំសុកូលិកោ ចេវ... តេចីវរិកោ ចេវ... អប្បិច្ឆោ ចេវ... សន្តុដ្ឋោ ចេវ... បវិវិត្តោ ចេវ... អសំសដ្ឋោ ចេវ... អារទ្ធវីរិយោ ចេវ វីរិយារម្ភស្ស ច វណ្ណវាទី, តំ ថេរា ភិក្ខូ អាសនេន និមន្តេន្តិ – ឯហិ, ភិក្ខុ, កោ នាមាយំ ភិក្ខុ, ភទ្ទកោ វតាយំ ភិក្ខុ, សិក្ខាកាមោ វតាយំ ភិក្ខុ; ឯហិ, ភិក្ខុ, ឥទំ អាសនំ និសីទាហី’តិ។ តេ តថត្តាយ បដិបជ្ជន្តិ; តេសំ តំ ហោតិ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។

‘‘ឯតរហិ បន, កស្សប, ថេរា ភិក្ខូ ន ចេវ អារញ្ញិកា ន ច អារញ្ញិកត្តស្ស វណ្ណវាទិនោ, ន ចេវ បិណ្ឌបាតិកា ន ច បិណ្ឌបាតិកត្តស្ស វណ្ណវាទិនោ, ន ចេវ បំសុកូលិកា ន ច បំសុកូលិកត្តស្ស វណ្ណវាទិនោ, ន ចេវ តេចីវរិកា ន ច តេចីវរិកត្តស្ស វណ្ណវាទិនោ, ន ចេវ អប្បិច្ឆា ន ច អប្បិច្ឆតាយ វណ្ណវាទិនោ, ន ចេវ សន្តុដ្ឋា ន ច សន្តុដ្ឋិយា វណ្ណវាទិនោ, ន ចេវ បវិវិត្តា ន ច បវិវេកស្ស វណ្ណវាទិនោ, ន ចេវ អសំសដ្ឋា ន ច អសំសគ្គស្ស វណ្ណវាទិនោ , ន ចេវ អារទ្ធវីរិយា ន ច វីរិយារម្ភស្ស វណ្ណវាទិនោ។

‘‘តត្រ យោ ហោតិ ភិក្ខុ ញាតោ យសស្សី លាភី ចីវរ-បិណ្ឌបាត-សេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ តំ ថេរា ភិក្ខូ អាសនេន និមន្តេន្តិ – ‘ឯហិ, ភិក្ខុ, កោ នាមាយំ ភិក្ខុ, ភទ្ទកោ វតាយំ ភិក្ខុ, សព្រហ្មចារិកាមោ វតាយំ ភិក្ខុ; ឯហិ, ភិក្ខុ, ឥទំ អាសនំ និសីទាហី’’’តិ។

‘‘តត្រ, កស្សប, នវានំ ភិក្ខូនំ ឯវំ ហោតិ – ‘យោ កិរ សោ ហោតិ ភិក្ខុ ញាតោ យសស្សី លាភី ចីវរ-បិណ្ឌបាត-សេនាសន-គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ តំ ថេរា ភិក្ខូ អាសនេន និមន្តេន្តិ – ឯហិ, ភិក្ខុ, កោ នាមាយំ ភិក្ខុ, ភទ្ទកោ វតាយំ ភិក្ខុ, សព្រហ្មចារិកាមោ វតាយំ ភិក្ខុ; ឯហិ, ភិក្ខុ, ឥទំ អាសនំ និសីទាហី’តិ។ តេ តថត្តាយ បដិបជ្ជន្តិ។ តេសំ តំ ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។ យញ្ហិ តំ, កស្សប, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ឧបទ្ទុតា ព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារូបទ្ទវេន អភិបត្ថនា [អភិភវនា (សី.)] ព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារិអភិបត្ថនេនា’តិ [ព្រហ្មចារិអភិភវនេនាតិ (សី.)], ឯតរហិ តំ, កស្សប, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ឧបទ្ទុតា ព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារូបទ្ទវេន អភិបត្ថនា ព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារិអភិបត្ថនេនា’’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ឈានាភិញ្ញសុត្តំ

១៥២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ‘‘អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេ អាកង្ខាមិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ , ភិក្ខវេ, យាវទេ អាកង្ខតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ’’។

‘‘អហំ , ភិក្ខវេ, យាវទេ អាកង្ខាមិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេ អាកង្ខតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

‘‘អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេ អាកង្ខាមិ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរាមិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេមិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេ អាកង្ខតិ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

‘‘អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេ អាកង្ខាមិ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេ អាកង្ខតិ សុខស្ស ច បហានា ...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

‘‘អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេ អាកង្ខាមិ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ , ភិក្ខវេ,

យាវទេវ អាកង្ខតិ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា…បេ…. អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

“អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ , ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខតិ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

“អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខតិ…បេ…. អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

“អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខតិ…បេ…. នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

“អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ…បេ…. សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

“អហំ , ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោមិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោមិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោមិ; អាវិភាវំ, តិរោភាវំ, តិរោកុដ្ដំ, តិរោបាការំ, តិរោបព្ពតំ, អសជ្ជមានោ គច្ឆាមិ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ; បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោមិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ; ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆាមិ, សេយ្យថាបិ បថវិយំ; អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមាមិ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ; ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរិមសាមិ បរិមជ្ជាមិ; យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខតិ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ…បេ…. យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ។

“អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណាមិ, ទិព្ពេ ច មានុសេ ច, យេ ទូរេ សន្តិកេ ច។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខតិ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា…បេ…. ទូរេ សន្តិកេ ច។

“អហំ , ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាមិ, វីតរាគំ វា ចិត្តំ វីតរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាមិ, សទោសំ វា ចិត្តំ…បេ…. វីតទោសំ វា ចិត្តំ… សមោហំ វា ចិត្តំ… វីតមោហំ វា ចិត្តំ… សំខិត្តំ វា ចិត្តំ… វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ… មហគ្គតំ វា ចិត្តំ… អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ… សឧត្តរំ វា ចិត្តំ… អនុត្តរំ វា ចិត្តំ… សមាហិតំ វា ចិត្តំ… អសមាហិតំ វា ចិត្តំ… វិមុត្តំ វា ចិត្តំ… អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខតិ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ – សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ…បេ…. អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ។

“អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ, អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ , សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខតិ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ…បេ…. ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។

“អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាមិ – ‘ឥមេ វត, ភោន្តោ, សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា; តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ

ឧបបន្នា, ឥមេ វា បន, ភោន្តោ, សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា; តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ… បេ… យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។

“អហំ, ភិក្ខវេ, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី”តិ។ នវមំ។

១០. ឧបស្សយសុត្តំ

១៥៣. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាកស្សបោ សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេនាយស្មា មហាកស្សបោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ឯតទវោច – “អាយាម, ភន្តេ កស្សប, យេន អញ្ញតរោ ភិក្ខុនុបស្សយោ តេនុបសង្កមិស្សាមា”តិ។ “គច្ឆ ត្វំ, អាវុសោ អានន្ទ, ពហុកិច្ចោ ត្វំ ពហុករណីយោ”តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ឯតទវោច – “អាយាម, ភន្តេ កស្សប, យេន អញ្ញតរោ ភិក្ខុនុបស្សយោ តេនុបសង្កមិស្សាមា”តិ។ “គច្ឆ ត្វំ, អាវុសោ អានន្ទ, ពហុកិច្ចោ ត្វំ ពហុករណីយោ”តិ។ តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ឯតទវោច – “អាយាម, ភន្តេ កស្សប, យេន អញ្ញតរោ ភិក្ខុនុបស្សយោ តេនុបសង្កមិស្សាមា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ អាយស្មតា អានន្ទេន បច្ឆាសមណេន យេន អញ្ញតរោ ភិក្ខុនុបស្សយោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខុនិយោ យេនាយស្មា មហាកស្សបោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តា ភិក្ខុនិយោ អាយស្មា មហាកស្សបោ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ តា ភិក្ខុនិយោ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។

អថ ខោ ថុល្លតិស្សា ភិក្ខុនី អនត្តមនា អនត្តមនវាចំ និច្ឆារេសិ – “កឹ បន អយ្យោ មហាកស្សបោ, អយ្យស្ស អានន្ទស្ស វេទេហមុនិនោ សម្មុខា ធម្មំ ភាសិតព្ពំ មញ្ញតិ? សេយ្យថាបិ នាម សូចិវាណិជកោ សូចិការស្ស សន្តិកេ សូចឹ វិក្កេតព្ពំ មញ្ញេយ្យ; ឯវមេវ អយ្យោ មហាកស្សបោ អយ្យស្ស អានន្ទស្ស វេទេហមុនិនោ សម្មុខា ធម្មំ ភាសិតព្ពំ មញ្ញតី”តិ។

អស្សោសិ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ ថុល្លតិស្សាយ ភិក្ខុនិយា ឥមំ វាចំ ភាសមានាយ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “កឹ នុ ខោ, អាវុសោ អានន្ទ, អហំ សូចិវាណិជកោ, ត្វំ សូចិការោ; ឧទាហុ អហំ សូចិការោ, ត្វំ សូចិវាណិជកោ”តិ? “ខម , ភន្តេ កស្សប, ពាលោ មាតុគាមោ”តិ។ “អាគមេហិ ត្វំ, អាវុសោ អានន្ទ, មា តេ សង្ឃោ ឧត្តរិ ឧបបរិក្ខិ”។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, អាវុសោ អានន្ទ, អបិ នុ ត្វំ ភគវតោ សម្មុខា ភិក្ខុសង្ឃេ ឧបនីតោ – ‘អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ អានន្ទោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អហំ ខោ, អាវុសោ, ភគវតោ សម្មុខា ភិក្ខុសង្ឃេ ឧបនីតោ – ‘អហំ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, យាវទេវ អាកង្ខតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ… បេ… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី’តិ… បេ… ។ (នវន្នំ អនុបុព្ពវិហារសមាបត្តីនំ បញ្ចន្នញ្ច អភិញ្ញានំ ឯវំ វិត្ថារោ វេទិតព្ពោ។)

“តំ កិំ មញ្ញសិ, អាវុសោ អានន្ទ, អបិ នុ ត្វំ ភគវតោ សម្មុខា ភិក្ខុសង្ឃេ ឧបនីតោ – ‘អហំ, ភិក្ខវេ, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ អានន្ទោបិ, ភិក្ខវេ, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អហំ ខោ, អាវុសោ, ភគវតោ សម្មុខា ភិក្ខុសង្ឃេ ឧបនីតោ – ‘អហំ, ភិក្ខវេ, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ កស្សបោបិ, ភិក្ខវេ, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី’”តិ។

“សត្តរតនំ វា, អាវុសោ, នាគំ អឌ្ឍដ្ឋមរតនំ វា តាលបត្តិកាយ ឆាទេតព្ពំ មញ្ញេយ្យ, យោ មេ ឆ អភិញ្ញា ឆាទេតព្ពំ មញ្ញេយ្យា”តិ។

ចវិត្ថ ច បន ថុល្លតិស្សា ភិក្ខុនី ព្រហ្មចរិយម្ហាតិ។ ទសមំ។

១១. ចីវរសុត្តំ

១៥៤. ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាកស្សបោ រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា អានន្ទោ ទក្ខិណគិរិស្មិំ ចារិកំ ចរតិ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ។

តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មតោ អានន្ទស្ស តិំសមត្តា សទ្ធិវិហារិនោ ភិក្ខូ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តា ភវន្តិ យេភុយ្យេន កុមារភូតា។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ទក្ខិណគិរិស្មិំ យថាភិរន្តំ ចារិកំ ចរិត្វា យេន រាជគហំ វេឡុវនំ កលន្ទកនិវាបោ យេនាយស្មា មហាកស្សបោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាយស្មា មហាកស្សបោ ឯតទវោច – “កតិ នុ ខោ, អាវុសោ អានន្ទ, អត្ថវសេ បដិច្ច ភគវតា កុលេសុ តិកភោជនំ បញ្ញត្ត”ន្តិ?

“តយោ ខោ, ភន្តេ កស្សប, អត្ថវសេ បដិច្ច ភគវតា កុលេសុ តិកភោជនំ បញ្ញត្តំ – ទុម្មង្កូនំ បុគ្គលានំ និគ្គហាយ បេសលានំ ភិក្ខូនំ ផាសុវិហារាយ, មា បាបិច្ឆា បក្ខំ និស្សាយ សង្ឃំ ភិន្ទេយ្យុំ [វិនយបិដកេ ចូឡវគ្គេ សំឃភេទកក្ខន្ធកេ វជិរពុទ្ធិយំ អញ្ញថា សម្ពន្ធោ ទស្សិតោ], កុលានុទ្ទយតាយ ច។ ឥមេ ខោ, ភន្តេ កស្សប, តយោ អត្ថវសេ បដិច្ច ភគវតា កុលេសុ តិកភោជនំ បញ្ញត្ត”ន្តិ។

“អថ កិញ្ចរហិ ត្វំ, អាវុសោ អានន្ទ, ឥមេហិ នវេហិ ភិក្ខូហិ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារេហិ ភោជនេ អមត្តញ្ញូហិ ជាគរិយំ អននុយុត្តេហិ សទ្ធិំ ចារិកំ ចរសិ? សស្សឃាតំ មញ្ញេ ចរសិ, កុលូបឃាតំ មញ្ញេ ចរសិ។ ឱលុជ្ជតិ [ឱល្ជុជ្ជតិ (សី. អដ្ឋកថាសុ ច)] ខោ តេ, អាវុសោ អានន្ទ, បរិសា; បលុជ្ជន្តិ ខោ តេ, អាវុសោ, នវប្បាយា។ ន វាយំ កុមារកោ មត្តមញ្ញាសី”តិ។

“អបិ មេ, ភន្តេ កស្សប, សិរស្មិំ បលិតានិ ជាតានិ។ អថ ច បន មយំ អជ្ជាបិ អាយស្មតោ មហាកស្សបស្ស កុមារកវាទា ន មុច្ចាមា”តិ។ “តថា ហិ បន ត្វំ, អាវុសោ អានន្ទ, ឥមេហិ នវេហិ ភិក្ខូហិ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារេហិ ភោជនេ អមត្តញ្ញូហិ ជាគរិយំ អននុយុត្តេហិ សទ្ធិំ ចារិកំ ចរសិ, សស្សឃាតំ មញ្ញេ ចរសិ, កុលូបឃាតំ មញ្ញេ ចរសិ។ ឱលុជ្ជតិ ខោ តេ, អាវុសោ អានន្ទ, បរិសា; បលុជ្ជន្តិ ខោ តេ, អាវុសោ, នវប្បាយា។ [បលុជ្ជតិ ខោ តេ អាវុសោ អានន្ទ បរិសា (ក. សី.)] ន វាយំ កុមារកោ មត្តមញ្ញាសី”តិ។

អស្សោសិ ខោ ថុល្លនន្ទា ភិក្ខុនី – “អយ្យេន កិរ មហាកស្សបេន អយ្យោ អានន្ទោ វេទេហមុនិ កុមារកវាទេន អបសាទិតោ”តិ។

អថ ខោ ថុល្លនន្ទា ភិក្ខុនី អនត្តមនា អនត្តមនវាចំ និច្ឆារេសិ – “កិំ បន អយ្យោ មហាកស្សបោ អញ្ញតិត្ថិយបុព្ពោ សមានោ អយ្យំ អានន្ទំ វេទេហមុនិំ កុមារកវាទេន អបសាទេតព្ពំ មញ្ញតី”តិ! អស្សោសិ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ ថុល្លនន្ទាយ ភិក្ខុនិយា ឥមំ វាចំ ភាសមានាយ។

អថ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “តគ្ឃាវុសោ អានន្ទ, ថុល្លនន្ទាយ ភិក្ខុនិយា សហសា អប្បដិសង្ខា វាចា ភាសិតា។ យត្វាហំ, អាវុសោ, កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ, នាភិជានាមិ អញ្ញំ សត្ថារំ ឧទ្ទិសិតា [ឧទ្ទិសិតុំ (សី. បី. ក.)], អញ្ញត្រ

តេន ភគវតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន។ បុព្ពេ មេ, អាវុសោ, អគារិកភូតស្ស សតោ ឯតទហោសិ – ‘សម្ពាធោ ឃរាវាសោ រជាបថោ [រជោបថោ (សី.)], អព្ភោកាសោ បព្ពជ្ជា។ នយិទំ សុករំ អគារំ អជ្ឈាវសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ ឯកន្តបរិសុទ្ធំ សង្ខលិខិតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន បដបិលោតិកានំ សង្ឃាដឹ ការេត្វា [ករិត្វា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] យេ លោកេ អរហន្តោ តេ ឧទ្ទិស្ស កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជឹ។

សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ អទ្ទសំ ភគវន្តំ អន្តរា ច រាជគហំ អន្តរា ច នាឡន្ទំ ពហុបុត្តេ ចេតិយេ និសិន្នំ។ ទិស្វាន មេ ឯតទហោសិ – ‘សត្ថារញ្ច វតាហំ បស្សេយ្យំ, ភគវន្តមេវ បស្សេយ្យំ; សុគតញ្ច វតាហំ បស្សេយ្យំ, ភគវន្តមេវ បស្សេយ្យំ; សម្មាសម្ពុទ្ធញ្ច វតាហំ បស្សេយ្យំ, ភគវន្តមេវ បស្សេយ្យ’ន្តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, តត្ថេវ ភគវតោ បាទេសុ សិរសា និបតិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោចំ – ‘សត្ថា មេ, ភន្តេ, ភគវា, សាវកោហមស្មិ; សត្ថា មេ, ភន្តេ, ភគវា, សាវកោហមស្មី’តិ ។ ឯវំ វុត្តេ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឯតទវោច – ‘យោ ខោ, កស្សប, ឯវំ សព្ពចេតសា សមន្នាគតំ សាវកំ អជានញ្ញេវ វទេយ្យ ជានាមីតិ, អបស្សញ្ញេវ វទេយ្យ បស្សាមីតិ, មុទ្ធាបិ តស្ស វិបតេយ្យ។ អហំ ខោ បន, កស្សប, ជានញ្ញេវ វទាមិ ជានាមីតិ, បស្សញ្ញេវ វទាមិ បស្សាមី’តិ។

តស្មាតិហ តេ, កស្សប, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘តិព្ពំ មេ ហិរោត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ភវិស្សតិ ថេរេសុ នវេសុ មជ្ឈិមេសូ’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, កស្សប, សិក្ខិតព្ពំ។

តស្មាតិហ តេ, កស្សប, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘យំ កិញ្ចិ ធម្មំ សុណិស្សាមិ កុសលូបសំហិតំ សព្ពំ តំ អដ្ឋិំ កត្វា មនសិ ករិត្វា សព្ពចេតសា សមន្នាហរិត្វា ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណិស្សាមី’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, កស្សប, សិក្ខិតព្ពំ។

តស្មាតិហ តេ, កស្សប, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘សាតសហគតា ច មេ កាយគតាសតិ ន វិជហិស្សតី’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, កស្សប, សិក្ខិតព្ពន្តិ។

“អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥមិនា ឱវាទេន ឱវទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។ សត្តាហមេវ ខ្វាហំ, អាវុសោ, សរណោ [សាណោ (សី.)] រដ្ឋបិណ្ឌំ ភុញ្ជិំ”។ អដ្ឋមិយា អញ្ញា ឧទបាទិ។

“អថ ខោ, អាវុសោ, ភគវា មគ្គា ឱក្កម្ម យេន អញ្ញតរំ រុក្ខមូលំ តេនុបសង្កមិ។ អថ ខ្វាហំ, អាវុសោ, បដបិលោតិកានំ សង្ឃាដឹ ចតុគ្គុណំ បញ្ញបេត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោចំ – ‘ឥធ, ភន្តេ, ភគវា និសីទតុ, យំ មមស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’តិ។ និសីទិ ខោ, អាវុសោ, ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ និសជ្ជ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឯតទវោច – ‘មុទុកា ខោ ត្យាយំ, កស្សប, បដបិលោតិកានំ សង្ឃាដី’តិ។ ‘បដិគ្គណ្ហាតុ មេ, ភន្តេ, ភគវា បដបិលោតិកានំ សង្ឃាដឹ អនុកម្បំ ឧបាទាយា’តិ។ ‘ធារេស្សសិ បន មេ ត្វំ, កស្សប, សាណានិ បំសុកូលានិ និព្ពសនានី’តិ។ ‘ធារេស្សាមហំ, ភន្តេ, ភគវតោ សាណានិ បំសុកូលានិ និព្ពសនានី’តិ។ “សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, បដបិលោតិកានំ សង្ឃាដឹ ភគវតោ បាទាសឹ។ អហំ បន ភគវតោ សាណានិ បំសុកូលានិ និព្ពសនានិ បដិបជ្ជឹ”។

“យញ្ហិ តំ, អាវុសោ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ភគវតោ បុត្តោ ឱរសោ មុខតោ ជាតោ ធម្មជោ ធម្មនិម្មិតោ ធម្មទាយាទោ, បដិគ្គហិតានិ [បដិគ្គហេតា (សី.)] សាណានិ បំសុកូលានិ និព្ពសនានី’តិ, មមំ តំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ភគវតោ បុត្តោ ឱរសោ មុខតោ ជាតោ ធម្មជោ ធម្មនិម្មិតោ ធម្មទាយាទោ, បដិគ្គហិតានិ សាណានិ បំសុកូលានិ និព្ពសនានី’”តិ។

“អហំ ខោ, អាវុសោ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ អហំ ខោ, អាវុសោ, យាវទេ អាកង្ខាមិ…បេ…. (នវន្នំ អនុបុព្ពវិហារសមាបត្តីនំ បញ្ចន្នញ្ច អភិញ្ញានំ ឯវំ វិត្ថារោ វេទិតព្ពោ) ។

“អហំ ខោ, អាវុសោ, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ; សត្តរតនំ វា, អាវុសោ, នាគំ អឌ្ឍដ្ឋមរតនំ វា តាលបត្តិកាយ ឆាទេតព្ពំ មញ្ញេយ្យ, យោ មេ ឆ អភិញ្ញា ឆាទេតព្ពំ មញ្ញេយ្យា”តិ។

ចរិត្ថុ ច បន ថុល្លនន្ទា ភិក្ខុនី ព្រហ្មចរិយម្ហាតិ។ ឯកាទសមំ។

១២. បរំមរណសុត្តំ

១៥៥. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច មហាកស្សបោ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ ពារាណសិយំ វិហរន្តិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា មហាកស្សបោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាកស្សបេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ មហាកស្សបំ ឯតទវោច – “កិំ នុ ខោ, អាវុសោ កស្សប, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, ភគវតា – ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កិំ បនាវុសោ, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “ឯវម្បិ ខោ, អាវុសោ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, ភគវតា – ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កិំ បនាវុសោ, នេវ ហោតិ, ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “ឯវម្បិ ខោ, អាវុសោ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កស្មា ចេតំ, អាវុសោ , អព្យាកតំ ភគវតា”តិ? “ន ហេតំ, អាវុសោ, អត្ថសំហិតំ នាទិព្រហ្មចរិយកំ ន និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ តស្មា តំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ។

“អថ កិញ្ចរហាវុសោ, ព្យាកតំ ភគវតា”តិ? “ឥទំ ‘ទុក្ខ’ន្តិ ខោ , អាវុសោ, ព្យាកតំ ភគវតា; អយំ ‘ទុក្ខសមុទយោ’តិ ព្យាកតំ ភគវតា; អយំ ‘ទុក្ខនិរោធោ’តិ ព្យាកតំ ភគវតា; អយំ ‘ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ ព្យាកតំ ភគវតា”តិ។ “កស្មា ចេតំ, អាវុសោ, ព្យាកតំ ភគវតា”តិ? “ឯតញ្ហិ, អាវុសោ, អត្ថសំហិតំ ឯតំ អាទិព្រហ្មចរិយកំ ឯតំ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ តស្មា តំ ព្យាកតំ ភគវតា”តិ។ ទ្វាទសមំ។

១៣. សទ្ធម្មប្បតិរូបកសុត្តំ

១៥៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន បុព្ពេ អប្បតរានិ ចេវ សិក្ខាបទានិ អហេសុំ ពហុតរា ច ភិក្ខូ អញ្ញាយ សណ្ឋហិំសុ? កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេនេតរហិ ពហុតរានិ ចេវ សិក្ខាបទានិ អប្បតរា ច ភិក្ខូ អញ្ញាយ សណ្ឋហន្តី”តិ? “ឯវញ្ចេតំ, កស្សប, ហោតិ សត្តេសុ ហាយមានេសុ សទ្ធម្មេ អន្តរធាយមានេ, ពហុតរានិ ចេវ សិក្ខាបទានិ ហោន្តិ អប្បតរា ច ភិក្ខូ អញ្ញាយ សណ្ឋហន្តិ។ ន តាវ, កស្សប, សទ្ធម្មស្ស អន្តរធានំ ហោតិ យាវ ន សទ្ធម្មប្បតិរូបកំ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ។ យតោ ច ខោ, កស្សប, សទ្ធម្មប្បតិរូបកំ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ, អថ សទ្ធម្មស្ស អន្តរធានំ ហោតិ”។

“សេយ្យថាបិ, កស្សប, ន តាវ ជាតរូបស្ស អន្តរធានំ ហោតិ យាវ ន ជាតរូបប្បតិរូបកំ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ។ យតោ ច ខោ, កស្សប, ជាតរូបប្បតិរូបកំ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ, អថ ជាតរូបស្ស អន្តរធានំ ហោតិ។ ឯវមេវ ខោ, កស្សប, ន តាវ សទ្ធម្មស្ស អន្តរធានំ ហោតិ យាវ ន សទ្ធម្មប្បតិរូបកំ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ។ យតោ ច ខោ, កស្សប, សទ្ធម្មប្បតិរូបកំ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ, អថ សទ្ធម្មស្ស អន្តរធានំ ហោតិ។

“ន ខោ, កស្សប, បថវីធាតុ សទ្ធម្មំ អន្តរធាបេតិ, ន អាបោធាតុ សទ្ធម្មំ អន្តរធាបេតិ, ន តេជោធាតុ សទ្ធម្មំ អន្តរធាបេតិ, ន វាយោធាតុ សទ្ធម្មំ អន្តរធាបេតិ; អថ ខោ ឥធេវ តេ ឧប្បជ្ជន្តិ មោឃបុរិសា យេ ឥមំ សទ្ធម្មំ អន្តរធាបេន្តិ។ សេយ្យថាបិ, កស្សប, នាវា អាទិកេនេវ ឱបិលវតិ; ន ខោ, កស្សប, ឯវំ សទ្ធម្មស្ស អន្តរធានំ ហោតិ។

“បញ្ច ខោមេ, កស្សប, ឱក្កមនិយា ធម្មា សទ្ធម្មស្ស សម្មោសាយ អន្តរធានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ បញ្ច? ឥធ, កស្សប, ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបាសកា ឧបាសិកាយោ សត្ថរិ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, ធម្មេ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, សង្ឃេ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, សិក្ខាយ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, សមាធិស្មិំ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា – ឥមេ ខោ, កស្សប, បញ្ច ឱក្កមនិយា ធម្មា សទ្ធម្មស្ស សម្មោសាយ អន្តរធានាយ សំវត្តន្តិ។

“បញ្ច ខោមេ, កស្សប, ធម្មា សទ្ធម្មស្ស ឋិតិយា អសម្មោសាយ អនន្តរធានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ បញ្ច? ឥធ, កស្សប, ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបាសកា ឧបាសិកាយោ សត្ថរិ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, ធម្មេ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, សង្ឃេ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, សិក្ខាយ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, សមាធិស្មឹ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា – ឥមេ ខោ, កស្សប, បញ្ច ធម្មា សទ្ធម្មស្ស ឋិតិយា អសម្មោសាយ អនន្តរធានាយ សំវត្តន្តី”តិ។ តេរសមំ។

កស្សបសំយុត្តំ សមត្តំ។

តស្សុទ្ទានំ –

សន្តុដ្ឋញ្ច អនោត្តប្បី, ចន្ទូបមំ កុលូបកំ;
ជិណ្ណំ តយោ ច ឱវាទា, ឈានាភិញ្ញា ឧបស្សយំ;
ចីវរំ បរំមរណំ, សទ្ធម្មប្បតិរូបកន្តិ។

៦. លាភសក្ការសំយុត្តំ

១. បឋមវគ្គោ

១. ទារុណសុត្តំ

១៥៧. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘ភិក្ខវោ’’តិ។ ‘‘ភទន្តេ’’តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ កដុកោ ផរុសោ អន្តរាយិកោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ឧប្បន្នំ លាភសក្ការសិលោកំ បជហិស្សាម, ន ច នោ ឧប្បន្នោ លាភសក្ការសិលោកោ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ បឋមំ។

២. ពឡិសសុត្តំ

១៥៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… ‘‘ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ កដុកោ ផរុសោ អន្តរាយិកោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ពាឡិសិកោ អាមិសគតំ ពឡិសំ គម្ភីរេ ឧទករហទេ បក្ខិបេយ្យ។ តមេនំ អញ្ញតរោ អាមិសចក្ខុ មច្ឆោ គិលេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មច្ឆោ គិលពឡិសោ ពាឡិសិកស្ស អនយំ អាបន្នោ ព្យសនំ អាបន្នោ យថាកាមករណីយោ ពាឡិសិកស្ស’’។

‘‘ពាឡិសិកោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, មារស្សេតំ បាបិមតោ អធិវចនំ។ ពឡិសន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ , លាភសក្ការសិលោកស្សេតំ អធិវចនំ។ យោ ហិ កោចិ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ លាភសក្ការសិលោកំ អស្សាទេតិ និកាមេតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គិលពឡិសោ មារស្ស អនយំ អាបន្នោ ព្យសនំ អាបន្នោ យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ , លាភសក្ការសិលោកោ កដុកោ ផរុសោ អន្តរាយិកោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ឧប្បន្នំ លាភសក្ការសិលោកំ បជហិស្សាម, ន ច នោ ឧប្បន្នោ លាភសក្ការសិលោកោ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. កុម្មសុត្តំ

១៥៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… ‘‘ទារុណោ , ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ…បេ.… អធិគមាយ។ ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតរស្មិំ ឧទករហទេ មហាកុម្មកុលំ ចិរនិវាសិ អហោសិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតរោ កុម្មោ អញ្ញតរំ កុម្មំ ឯតទវោច – ‘មា ខោ ត្វំ, តាត កុម្ម, ឯតំ បទេសំ អគមាសី’តិ។ អគមាសិ ខោ, ភិក្ខវេ, សោ កុម្មោ តំ បទេសំ។ តមេនំ លុទ្ទោ បបតាយ វិជ្ឈិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, សោ កុម្មោ យេន សោ កុម្មោ តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ, ភិក្ខវេ, សោ កុម្មោ តំ កុម្មំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន តំ កុម្មំ ឯតទវោច – ‘កច្ចិ ត្វំ, តាត កុម្ម, ន តំ បទេសំ អគមាសី’តិ? ‘អគមាសិំ ខ្វាហំ, តាត កុម្ម, តំ បទេស’ន្តិ។ ‘កច្ចិ បនាសិ, តាត កុម្ម, អក្ខតោ អនុបហតោ’តិ? ‘អក្ខតោ ខោម្ហិ, តាត កុម្ម, អនុបហតោ, អត្ថិ ច មេ ឥទំ សុត្តកំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធ’ន្តិ។ ‘តគ្ឃសិ, តាត កុម្ម, ខតោ, តគ្ឃ ឧបហតោ។ ឯតេន ហិ តេ, តាត កុម្ម, សុត្តកេន បិតរោ ច បិតាមហា ច អនយំ អាបន្នា ព្យសនំ អាបន្នា។ គច្ឆ ទានិ ត្វំ, តាត កុម្ម, ន ទានិ ត្វំ អម្ហាក’’’ន្តិ។

‘‘លុទ្ទោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, មារស្សេតំ បាបិមតោ អធិវចនំ។ បបតាតិ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកស្សេតំ អធិវចនំ។ សុត្តកន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, នន្ទិរាគស្សេតំ អធិវចនំ។ យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ លាភសក្ការសិលោកំ អស្សាទេតិ និកាមេតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គិទ្ធោ បបតាយ [ភិក្ខុ បបតាយ (ស្យា. កំ.), ភិក្ខុ វិទ្ធោ បបតាយ (?)] អនយំ អាបន្នោ ព្យសនំ អាបន្នោ យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ…បេ.… ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ តតិយំ។

៤. ទីឃលោមិកសុត្តំ

១៦០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… ‘‘ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ…បេ.… អធិគមាយ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទីឃលោមិកា ឯឡកា កណ្ដកគហនំ បវិសេយ្យ។ សា តត្រ តត្រ សជ្ជេយ្យ, តត្រ តត្រ គយ្ហេយ្យ [គច្ឆេយ្យ (សី.), គណ្ហេយ្យ (ស្យា. កំ. បី. ក.)], តត្រ តត្រ ពជ្ឈេយ្យ, តត្រ តត្រ អនយព្យសនំ

អាបជ្ជេយ្យ។ ‘ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតោ បរិយាទិណ្ណចិត្តោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសតិ។ សោ តត្រ តត្រ សជ្ជតិ, តត្រ តត្រ គយ្ហតិ, តត្រ តត្រ ពជ្ឈតិ, តត្រ តត្រ អនយព្យសនំ អាបជ្ជតិ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’’ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. មីឡ្ហកសុត្តំ

១៦១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ‘‘ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... អធិគមាយ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មីឡ្ហកា គូថាទី គូថបូរា បុណ្ណា គូថស្ស។ បុរតោ ចស្ស មហាគូថបុញ្ជោ។ សា តេន អញ្ញា មីឡ្ហកា អតិមញ្ញេយ្យ – ‘អហម្ហិ គូថាទី គូថបូរា បុណ្ណា គូថស្ស, បុរតោ ច ម្យាយំ មហាគូថបុញ្ជោ’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតោ បរិយាទិណ្ណចិត្តោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសតិ។ សោ តត្ថ ភុត្តាវី ច ហោតិ យាវទត្ថោ, និមន្តិតោ ច ស្វាតនាយ, បិណ្ឌបាតោ ចស្ស បូរោ។ សោ អារាមំ គន្ត្វា ភិក្ខុគណស្ស មជ្ឈេ វិកត្ថតិ – ‘ភុត្តាវី ចម្ហិ យាវទត្ថោ, និមន្តិតោ ចម្ហិ ស្វាតនាយ, បិណ្ឌបាតោ ច មេ្យាយំ បូរោ, លាភី ចម្ហិ ចីវរ-បិណ្ឌបាត-សេនាសន-គិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជបរិក្ខារានំ, ឥមេ បនញ្ញេ ភិក្ខូ អប្បបុញ្ញា អប្បេសក្ខា ន លាភិនោ ចីវរ-បិណ្ឌបាតសេនាសន-គិលានប្បច្ចយ-ភេសជ្ជ-បរិក្ខារាន’ន្តិ។ សោ តេន លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតោ បរិយាទិណ្ណចិត្តោ អញ្ញេ បេសលេ ភិក្ខូ អតិមញ្ញតិ។ តញ្ហិ តស្ស, ភិក្ខវេ , មោឃបុរិសស្ស ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អសនិសុត្តំ

១៦២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ‘‘ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... អធិគមាយ។ [ឧបរិ តតិយវគ្គេ តតិយចតុត្ថសុត្តេសុ ‘‘មា ច ខោ ត្វំ តាត សេខំ... អនុបាបុណាតូ’’តិ អាគតំ។ តេន នយេន ឥធាបិ អត្ថោ គហេតព្ពោ។ ឯត្ថ ហិ កី សទ្ទេន បដិក្ខេបត្ថោបិ សក្កា ញាតុំ, យថា ‘‘សយំ អភិញ្ញាយ កមុទ្ទិសេយ្យ’’ន្តិ។ តស្មា កំ... អាគច្ឆតូតិ ឯត្ថ កមបិ... មា អាគច្ឆតូតិ ច, កំ សេខំ... អនុបាបុណាតូតិ ឯត្ថ កមបិ សេខំ... មា បាបុណាតូតិ ច អត្ថោ វេទិតព្ពោ។ អដ្ឋកថាដីកាសុ ច អយមេវត្ថោ ញាបិតោ] កំ, ភិក្ខវេ, អសនិវិចក្កំ អាគច្ឆតុ [ឧបរិ តតិយវគ្គេ តរិយចតុត្ថសុត្តេសុ ‘‘មា ច ខោ ត្វំ តាត សេខំ... អនុបាបុណាតូ’’តិ អាគតំ។ តេន នយេន ឥធាបិ អត្ថោ គហេតព្ពោ។ ឯត្ថ ហិ កី សទ្ទេន បដិក្ខេបត្ថោបិ សក្កា ញាតុំ, យថា ‘‘សយំ អភិញ្ញាយ កមុទ្ទិសេយ្យ’’ន្តិ។ តស្មា កំ... អាគច្ឆតូតិ ឯត្ថ កមបិ... មា អាគច្ឆតូតិច, តំ សេខំ... អនុបាបុណាតូតិ ឯត្ថ កមបិ សេខំ... មា បាបុណាតូតិ ច អត្ថោ វេទិតព្ពោ។ អដ្ឋកថាដីកាសុ ច អយមេវត្ថោ ញាបិតោ], សេខំ [អសនិវិចក្កំ, តំ សេខំ (បី. ក.), អសនិវិចក្កំ, សេខំ (ស្យា. កំ.), អសនិវិចក្កំ អាគច្ឆតុ, កំ សេខំ (?)] អប្បត្តមានសំ លាភសក្ការសិលោកោ អនុបាបុណាតុ’’ [អនុបាបុណាតិ (បី. ក.)]។

‘‘អសនិវិចក្កន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកស្សេតំ អធិវចនំ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទិទ្ធសុត្តំ

១៦៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ‘‘ទារុណោ , ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... អធិគមាយ។ កំ, ភិក្ខវេ, ទិទ្ធគតេន វិសល្លេន សល្លេន [ទិទ្ធិគតេន វិសល្លេន (ក. សី.), ទិដ្ឋិគតេន សល្លេន (ស្យា. កំ.), ទិដ្ឋិគតេន វិសល្លេន សល្លេន (ក.), ទិដ្ឋគតេន វិសល្លេន សល្លេន (បី.)] វិជ្ឈតុ, សេខំ [វិជ្ឈតុ, តំ សេខំ (សី.), វិជ្ឈតិ, តំ សេខំ (បី. ក.)] អប្បត្តមានសំ លាភសក្ការសិលោកោ អនុបាបុណាតុ’’ [អនុបាបុណាតិ (បី. ក.)]។

‘‘សល្លន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកស្សេតំ អធិវចនំ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. សិង្គាលសុត្តំ

១៦៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ‘‘ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... អធិគមាយ។ អស្សុត្ថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, រត្តិយា បច្ចូសសមយំ ជរសិង្គាលស្ស [សិង្គាលស្ស (ក.), ជរសិគាលស្ស (សី. ស្យា. កំ.)] វស្ស

មានស្សា’’តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។ ‘‘ឯសោ ខោ, ភិក្ខវេ, ជរសិង្គាលោ ឧក្កណ្ណកេន [ឧក្កណ្ណកេន (សី.), ឧក្កណ្ណកេន (ស្យា. កំ. បី.)] នាម រោគជាតេន ផុដ្ឋោ នេវ ពិលគតោ រមតិ, ន រុក្ខមូលគតោ រមតិ, ន អជ្ឈោកាសគតោ រមតិ; យេន យេន គច្ឆតិ, យត្ថ យត្ថ តិដ្ឋតិ, យត្ថ យត្ថ និសីទតិ, យត្ថ យត្ថ និបជ្ជតិ; តត្ថ តត្ថ អនយព្យសនំ អាបជ្ជតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតោ បរិយាទិណ្ណចិត្តោ នេវ សុញ្ញាគារគតោ រមតិ, ន រុក្ខមូលគតោ រមតិ, ន អជ្ឈោកាសគតោ រមតិ; យេន យេន គច្ឆតិ, យត្ថ យត្ថ តិដ្ឋតិ, យត្ថ យត្ថ និសីទតិ, យត្ថ យត្ថ និបជ្ជតិ; តត្ថ តត្ថ អនយព្យសនំ អាបជ្ជតិ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ…បេ.… ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. វេរម្ភសុត្តំ

១៦៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… ‘‘ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ…បេ.… អធិគមាយ។ ឧបរិ, ភិក្ខវេ, អាកាសេ វេរម្ភា [វេរម្ពា (សី. បី.)] នាម វាតា វាយន្តិ។ តត្ថ យោ បក្ខី គច្ឆតិ តមេនំ វេរម្ភា វាតា ខិបន្តិ។ តស្ស វេរម្ភវាតក្ខិត្តស្ស អញ្ញេនេវ បាទា គច្ឆន្តិ, អញ្ញេន បក្ខា គច្ឆន្តិ, អញ្ញេន សីសំ គច្ឆតិ, អញ្ញេន កាយោ គច្ឆតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតោ បរិយាទិណ្ណចិត្តោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសតិ អរក្ខិតេនេវ កាយេន អរក្ខិតាយ វាចាយ អរក្ខិតេន ចិត្តេន, អនុបដ្ឋិតាយ សតិយា, អសំវុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ។ សោ តត្ថ បស្សតិ មាតុគាមំ ទុន្និវត្ថំ វា ទុប្បារុតំ វា។ តស្ស មាតុគាមំ ទិស្វា ទុន្និវត្ថំ វា ទុប្បារុតំ វា រាគោ ចិត្តំ អនុទ្ធំសេតិ។ សោ រាគានុទ្ធំសិតេន ចិត្តេន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ តស្ស អញ្ញេ ចីវរំ ហរន្តិ, អញ្ញេ បត្តំ ហរន្តិ, អញ្ញេ និសីទនំ ហរន្តិ, អញ្ញេ សូចិឃរំ ហរន្តិ, វេរម្ភវាតក្ខិត្តស្សេវ សកុណស្ស។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ…បេ.… ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ នវមំ។

១០. សគាថកសុត្តំ

១៦៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… ‘‘ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ…បេ.… អធិគមាយ។ ឥធាហំ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ បស្សាមិ សក្ការេន អភិភូតំ បរិយាទិណ្ណចិត្តំ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នំ។ ឥធ បនាហំ, ភិក្ខវេ , ឯកច្ចំ បុគ្គលំ បស្សាមិ អសក្ការេន អភិភូតំ បរិយាទិណ្ណចិត្តំ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នំ។ ឥធ បនាហំ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ បស្សាមិ សក្ការេន ច អសក្ការេន ច តទុភយេន អភិភូតំ បរិយាទិណ្ណចិត្តំ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នំ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ…បេ.… ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

‘‘យស្ស សក្ករិយមានស្ស, អសក្ការេន ចូភយំ;
សមាធិ ន វិកម្បតិ, អប្បមាណវិហារិនោ [អប្បមាទវិហារិនោ (បី. ក.) អប្បមាណោតិ ហេត្ថ ផលសមាធិ, ន សតិ]។

‘‘តំ ឈាយិនំ សាតតិកំ, សុខុមំ ទិដ្ឋិវិបស្សកំ;
ឧបាទានក្ខយារាមំ, អាហុ សប្បុរិសោ ឥតី’’តិ។ ទសមំ;

បឋមោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទារុណោ ពឡិសំ កុម្មំ, ទីឃលោមិ ច មីឡ្ហកំ;
អសនិ ទិទ្ធំ សិង្គាលំ, វេរម្ភេន សគាថកន្តិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. សុវណ្ណបាតិសុត្តំ

១៦៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... អធិគមាយ។ ឥធាហំ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ន ចាយមាយស្មា សុវណ្ណបាតិយាបិ រូបិយចុណ្ណបរិបូរាយ ហេតុ សម្បជានមុសា ភាសេយ្យា’តិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតំ បរិយាទិណ្ណចិត្តំ សម្បជានមុសា ភាសន្តំ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ បឋមំ។

២. រូបិយបាតិសុត្តំ

១៦៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឥធាហំ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ន ចាយមាយស្មា រូបិយបាតិយាបិ សុវណ្ណចុណ្ណបរិបូរាយ ហេតុ សម្បជានមុសា ភាសេយ្យា’តិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតំ បរិយាទិណ្ណចិត្តំ សម្បជានមុសា ភាសន្តំ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣-១០. សុវណ្ណនិក្ខសុត្តាទិអដ្ឋកំ

១៦៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ឥធាហំ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ន ចាយមាយស្មា សុវណ្ណនិក្ខស្សាបិ ហេតុ...បេ.... សុវណ្ណនិក្ខសតស្សាបិ ហេតុ... សិង្គីនិក្ខស្សាបិ ហេតុ... សិង្គីនិក្ខសតស្សាបិ ហេតុ... បថវិយាបិ ជាតរូបបរិបូរាយ ហេតុ... អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុបិ... ជីវិតហេតុបិ... ជនបទកល្យាណិយាបិ ហេតុ សម្បជានមុសា ភាសេយ្យា’តិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតំ បរិយាទិណ្ណចិត្តំ សម្បជានមុសា ភាសន្តំ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ទសមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ បាតិ ទ្វេ សុវណ្ណា ច, សិង្គីហិ អបរេ ទុវេ;
បថវី កិញ្ចិក្ខជីវិតំ, ជនបទកល្យាណិយា ទសាតិ។

៣. តតិយវគ្គោ

១. មាតុគាមសុត្តំ

១៧០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ន តស្ស, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ ឯកោ ឯកស្ស ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ យស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ បឋមំ។

២. កល្យាណីសុត្តំ

១៧១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ន តស្ស, ភិក្ខវេ, ជនបទកល្យាណី ឯកា ឯកស្ស ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ យស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឯកបុត្តកសុត្តំ

១៧២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... សទ្ធា, ភិក្ខវេ, ឧបាសិកា ឯកបុត្តកំ បិយំ មនាបំ ឯវំ សម្មា អាយាចមានា អាយាចេយ្យ – ‘តាទិសោ, តាត, ភវាហិ យាទិសោ ចិត្តោ ច គហបតិ ហត្ថកោ ច អាឡវកោ’តិ។ ឯសា, ភិក្ខវេ , តុលា ឯតំ បមាណំ មម សាវកានំ ឧបាសកានំ, យទិទំ ចិត្តោ ច គហបតិ ហត្ថកោ ច អាឡវកោ។ សចេ ខោ ត្វំ, តាត, អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជសិ; តាទិសោ, តាត, ភវាហិ យាទិសា សារិបុត្តមោគ្គល្លានាតិ។ ឯសា, ភិក្ខវេ, តុលា ឯតំ បមាណំ មម សាវកានំ ភិក្ខូនំ, យទិទំ សារិ

បុត្តមោគ្គល្លានា ។ មា ច ខោ ត្វំ, តាត, សេខំ អប្បត្តមានសំ លាភសក្ការសិលោកោ អនុបាបុណាតូតិ។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ សេខំ អប្បត្តមានសំ លាភសក្ការសិលោកោ អនុបាបុណាតិ, សោ តស្ស ហោតិ អន្តរាយាយ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព''ន្តិ។ តតិយំ។

៤. ឯកធីតុសុត្តំ

១៧៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ''ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... សទ្ធា ភិក្ខវេ ឧបាសិកា ឯកំ ធីតរំ បិយំ មនាបំ ឯវំ សម្មា អាយាចមានា អាយាចេយ្យ – 'តាទិសា, អយ្យេ, ភវាហិ យាទិសា ខុជ្ជុត្តរា ច ឧបាសិកា វេឡុកណ្ឌកិយា [វេឡុកណ្ឌកី (សី. ឆក្កង្គុត្តរបេ)] ច នន្ទមាតា'តិ។ ឯសា, ភិក្ខវេ, តុលា ឯតំ បមាណំ មម សាវិកានំ ឧបាសិកានំ, យទិទំ ខុជ្ជុត្តរា ច ឧបាសិកា វេឡុកណ្ឌកិយា ច នន្ទមាតា។ សចេ ខោ ត្វំ, អយ្យេ, អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជសិ; តាទិសា, អយ្យេ, ភវាហិ យាទិសា ខេមា ច ភិក្ខុនី ឧប្បលវណ្ណា ចាតិ។ ឯសា, ភិក្ខវេ, តុលា ឯតំ បមាណំ មម សាវិកានំ ភិក្ខុនីនំ, យទិទំ ខេមា ច ភិក្ខុនី ឧប្បលវណ្ណា ច។ មា ច ខោ ត្វំ, អយ្យេ, សេខំ អប្បត្តមានសំ លាភសក្ការសិលោកោ អនុបាបុណាតូតិ។ តំ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនី សេខំ អប្បត្តមានសំ លាភសក្ការសិលោកោ អនុបាបុណាតិ, សោ តស្សា ហោតិ អន្តរាយាយ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព''ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សមណព្រាហ្មណសុត្តំ

១៧៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ''យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា លាភសក្ការសិលោកស្ស អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ, ន មេ តេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា, ន ច បន តេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ។ យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា លាភសក្ការសិលោកស្ស អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានន្តិ, តេ ច ខោ មេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ចេវ សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា, តេ ច បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី''តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយសមណព្រាហ្មណសុត្តំ

១៧៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ''យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា លាភសក្ការសិលោកស្ស សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ...បេ.... បជានន្តិ...បេ.... សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី''តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. តតិយសមណព្រាហ្មណសុត្តំ

១៧៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ''យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា លាភសក្ការសិលោកំ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ, លាភសក្ការសិលោកសមុទយំ នប្បជានន្តិ, លាភសក្ការសិលោកនិរោធំ នប្បជានន្តិ, លាភសក្ការសិលោកនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ នប្បជានន្តិ ...បេ.... បជានន្តិ...បេ.... សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី''តិ។ សត្តមំ។

៨. ឆវិសុត្តំ

១៧៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ''ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ។ លាភសក្ការសិលោកោ , ភិក្ខវេ, ឆវិំ ឆិន្ទតិ, ឆវិំ ឆេត្វា ចម្មំ ឆិន្ទតិ, ចម្មំ ឆេត្វា មំសំ ឆិន្ទតិ, មំសំ ឆេត្វា ន្ហារុំ ឆិន្ទតិ, ន្ហារុំ ឆេត្វា អដ្ឋិំ ឆិន្ទតិ, អដ្ឋិំ ឆេត្វា អដ្ឋិមិញ្ជំ អាហច្ច តិដ្ឋតិ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព''ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. វាលសុត្តំ

១៧៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... ''ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ។ លាភសក្ការសិលោកោ, ភិក្ខវេ, ឆវិំ ឆិន្ទតិ, ឆវិំ ឆេត្វា ចម្មំ ឆិន្ទតិ, ចម្មំ ឆេត្វា មំសំ ឆិន្ទតិ, មំសំ ឆេត្វា ន្ហារុំ ឆិន្ទតិ, ន្ហារុំ ឆេត្វា អដ្ឋិំ ឆិន្ទតិ, អដ្ឋិំ ឆេត្វា អដ្ឋិមិញ្ជំ អាហច្ច តិដ្ឋតិ''។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ពលវា បុរិសោ ទឡ្ហាយ វាឡរជ្ជុយា ជង្ឃំ វេឋេត្វា ឃំសេយ្យ។ សា ឆវឹ ឆិន្ទេយ្យ, ឆវឹ ឆេត្វា ចម្មំ ឆិន្ទេយ្យ, ចម្មំ ឆេត្វា មំសំ ឆិន្ទេយ្យ, មំសំ ឆេត្វា ន្ហារុំ ឆិន្ទេយ្យ, ន្ហារុំ ឆេត្វា អដ្ឋឹ ឆិន្ទេយ្យ, អដ្ឋឹ ឆេត្វា អដ្ឋិមិញ្ជំ អាហច្ច តិដ្ឋេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ ឆវឹ ឆិន្ទតិ, ឆវឹ ឆេត្វា ចម្មំ ឆិន្ទតិ, ចម្មំ ឆេត្វា មំសំ ឆិន្ទតិ, មំសំ ឆេត្វា ន្ហារុំ ឆិន្ទតិ, ន្ហារុំ ឆេត្វា អដ្ឋឹ ឆិន្ទតិ, អដ្ឋឹ ឆេត្វា អដ្ឋិមិញ្ជំ អាហច្ច តិដ្ឋតិ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ នវមំ។

១០. ភិក្ខុសុត្តំ

១៧៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “យោបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ តស្សបាហំ លាភសក្ការសិលោកោ អន្តរាយាយ វទាមី”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កិស្ស បន, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ លាភសក្ការសិលោកោ អន្តរាយាយា”តិ? “យា ហិស្ស សា, អានន្ទ, អកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ នាហំ តស្សា លាភសក្ការសិលោកំ អន្តរាយាយ វទាមិ។ យេ ច ខ្វស្ស, អានន្ទ, អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារា អធិគតា តេសាហមស្ស លាភសក្ការសិលោកំ អន្តរាយាយ វទាមិ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, អានន្ទ, លាភសក្ការសិលោកោ កដុកោ ផរុសោ អន្តរាយិកោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។ តស្មាតិហានន្ទ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ឧប្បន្នំ លាភសក្ការសិលោកំ បជហិស្សាម, ន ច នោ ឧប្បន្នោ លាភសក្ការសិលោកោ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, អានន្ទ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ទសមំ។

តតិយោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

មាតុគាមោ ច កល្យាណី, បុត្តោ ច ឯកធីតុ ច;
សមណព្រាហ្មណា តីណិ, ឆវិ រជ្ជុ ច ភិក្ខុនាតិ។

៤. ចតុត្ថវគ្គោ

១. ភិន្ទិសុត្តំ

១៨០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ។ លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតោ បរិយាទិណ្ណចិត្តោ, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តោ សង្ឃំ ភិន្ទិ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ បឋមំ។

២. កុសលមូលសុត្តំ

១៨១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ។ លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតស្ស បរិយាទិណ្ណចិត្តស្ស, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តស្ស កុសលមូលំ សមុច្ឆេទមគមា។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. កុសលធម្មសុត្តំ

១៨២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ។ លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតស្ស បរិយាទិណ្ណចិត្តស្ស, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តស្ស កុសលោ ធម្មោ សមុច្ឆេទមគមា។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. សុក្កធម្មសុត្តំ

១៨៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ។ លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតស្ស បរិយាទិណ្ណចិត្តស្ស, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តស្ស សុក្កោ ធម្មោ សមុច្ឆេទមគមា។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ...បេ.... សិក្ខិតព្ព”ន្តិ ។ ចតុត្ថំ។

៥. អចិរបក្កន្តសុត្តំ

១៨៤. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ អចិរបក្កន្តេ ទេវទត្តេ។ តត្រ ខោ ភគវា ទេវទត្តំ អារព្ភ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អត្តវធាយ, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ, បរាភវាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ”។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កទលី អត្តវធាយ ផលំ ទេតិ, បរាភវាយ ផលំ ទេតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អត្តវធាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ, បរាភវាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, វេឡុ អត្តវធាយ ផលំ ទេតិ, បរាភវាយ ផលំ ទេតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អត្តវធាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ, បរាភវាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, នឡោ អត្តវធាយ ផលំ ទេតិ, បរាភវាយ ផលំ ទេតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អត្តវធាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ, បរាភវាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អស្សតរី អត្តវធាយ គព្ភំ គណ្ហាតិ, បរាភវាយ គព្ភំ គណ្ហាតិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អត្តវធាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ, បរាភវាយ ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកោ ឧទបាទិ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“ផលំ វេ កទលឹ ហន្តិ, ផលំ វេឡុំ ផលំ នឡំ;
សក្ការោ កាបុរិសំ ហន្តិ, គព្ភោ អស្សតរឹ យថា”តិ។ បញ្ចមំ;

៦. បញ្ចរថសតសុត្តំ

១៨៥. រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តេន ខោ បន សមយេន ទេវទត្តស្ស អជាតសត្តុ កុមារោ បញ្ចហិ រថសតេហិ សាយំ បាតំ ឧបដ្ឋានំ គច្ឆតិ, បញ្ច ច ថាលិបាកសតានិ ភត្តាភិហារោ អភិហរីយតិ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “ទេវទត្តស្ស, ភន្តេ, អជាតសត្តុកុមារោ បញ្ចហិ រថសតេហិ សាយំ បាតំ ឧបដ្ឋានំ គច្ឆតិ, បញ្ច ច ថាលិបាកសតានិ ភត្តាភិហារោ អភិហរីយតី”តិ។ “មា, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តស្ស លាភសក្ការសិលោកំ បិហយិត្ថ។ យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តស្ស អជាតសត្តុកុមារោ បញ្ចហិ រថសតេហិ សាយំ បាតំ ឧបដ្ឋានំ គមិស្សតិ, បញ្ច ច ថាលិបាកសតានិ ភត្តាភិហារោ អាហរីយិស្សតិ, ហានិយេវ, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តស្ស បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ វុទ្ធិ”។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ចណ្ឌស្ស កុក្កុរស្ស នាសាយ បិត្តំ ភិន្ទេយ្យុំ , ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ , កុក្កុរោ ភិយ្យោសោមត្តាយ ចណ្ឌតរោ អស្ស; ឯវមេវ, ភិក្ខវេ, យាវកីវញ្ច ទេវទត្តស្ស អជាតសត្តុកុមារោ បញ្ចហិ រថសតេហិ សាយំ បាតំ ឧបដ្ឋានំ គមិស្សតិ, បញ្ច ច ថាលិបាកសតានិ ភត្តាភិហារោ អាហរីយិស្សតិ, ហានិយេវ, ភិក្ខវេ, ទេវទត្តស្ស បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ វុទ្ធិ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ... បេ.... ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. មាតុសុត្តំ

១៨៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ កដុកោ ផរុសោ អន្តរាយិកោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។ ឥធាហំ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ន ចាយមាយស្មា មាតុបិ ហេតុ សម្បជានមុសា ភាសេយ្យា’តិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតំ បរិយាទិណ្ណចិត្តំ សម្បជានមុសា ភាសន្តំ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ កដុកោ ផរុសោ អន្តរាយិកោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ឧប្បន្នំ លាភសក្ការសិលោកំ បជហិស្សាម។ ន ច នោ ឧប្បន្នោ លាភសក្ការសិលោកោ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨-១៣. បិតុសុត្តាទិឆក្កំ

១៨៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “ទារុណោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ កដុកោ ផរុសោ អន្តរាយិកោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។ ឥធាហំ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ន ចាយមាយស្មា បិតុបិ ហេតុ…បេ… ភាតុបិ ហេតុ… ភគិនិយាបិ ហេតុ… បុត្តស្សបិ ហេតុ… ធីតុយាបិ ហេតុ… បជាបតិយាបិ ហេតុ សម្បជានមុសា ភាសេយ្យា’តិ។ តមេនំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន លាភសក្ការសិលោកេន អភិភូតំ បរិយាទិណ្ណចិត្តំ សម្បជានមុសា ភាសន្តំ។ ឯវំ ទារុណោ ខោ, ភិក្ខវេ, លាភសក្ការសិលោកោ កដុកោ ផរុសោ អន្តរាយិកោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ឧប្បន្នំ លាភសក្ការសិលោកំ បជហិស្សាម, ន ច នោ ឧប្បន្នោ លាភសក្ការសិលោកោ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ តេរសមំ។

ចតុត្ថោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

> ភិន្ទិ មូលំ ទុវេ ធម្មា, បក្កន្តំ រថ មាតរិ;
> បិតា ភាតា ច ភគិនី, បុត្តោ ធីតា បជាបតីតិ។

លាភសក្ការសំយុត្តំ សមត្តំ។

៧. រាហុលសំយុត្តំ

១. បឋមវគ្គោ

១. ចក្ខុសុត្តំ

១៨៨. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា រាហុលោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា រាហុលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ”ន្តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, រាហុល, ចក្ខុំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ? “ទុក្ខំ, ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សោតំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភន្តេ”…បេ…។ “ឃានំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភន្តេ”…បេ… “ជិវ្ហា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”…បេ… “កាយោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ? “អនិច្ចោ, ភន្តេ” …បេ… “មនោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ? “អនិច្ចោ, ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ? “ទុក្ខំ, ភន្តេ”។ “យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ …បេ… សោតស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… ឃានស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ… កាយស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ; និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ បឋមំ។

២. រូបសុត្តំ

១៨៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “តំ កិំ មញ្ញសិ, រាហុល, រូបា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា , ភន្តេ”…បេ… សទ្ទា… គន្ធា… រសា… ផោដ្ឋព្ពា… ធម្មា និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”…បេ… “ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ… សទ្ទេសុបិ និព្ពិន្ទតិ… គន្ធេសុបិ និព្ពិន្ទតិ… រសេសុបិ និព្ពិន្ទតិ… ផោដ្ឋព្ពេសុបិ និព្ពិន្ទតិ… ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ; និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ…បេ… បជានាតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. វិញ្ញាណសុត្តំ

១៩០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “តំ កិំ មញ្ញសិ, រាហុល, ចក្ខុវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភន្តេ”…បេ… “សោតវិញ្ញាណំ…បេ… ឃានវិញ្ញាណំ… ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ… កាយវិញ្ញាណំ… មនោវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភន្តេ” …បេ… “ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុវិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ… សោតវិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… ឃានវិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… កាយវិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… មនោវិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ; និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ…បេ… បជានាតី”តិ។ តតិយំ។

៤. សម្ផស្សសុត្តំ

១៩១. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… “តំ កិំ មញ្ញសិ, រាហុល, ចក្ខុសម្ផស្សោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ? “អនិច្ចោ, ភន្តេ”…បេ… “សោតសម្ផស្សោ…បេ… ឃានសម្ផស្សោ… ជិវ្ហាសម្ផស្សោ… កាយសម្ផស្សោ… មនោសម្ផស្សោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ? “អនិច្ចោ, ភន្តេ”…បេ… “ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុសម្ផស្សស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ… សោតសម្ផស្សស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… ឃានសម្ផស្សស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… ជិវ្ហាសម្ផស្សស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… កាយសម្ផស្សស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… មនោសម្ផស្សស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ; និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ…បេ… បជានាតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. វេទនាសុត្តំ

១៨២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “តំ កឹ មញ្ញសិ, រាហុល, ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”...បេ.... “សោតសម្ផស្សជា វេទនា...បេ.... ឃានសម្ផស្សជា វេទនា... ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា... កាយសម្ផស្សជា វេទនា... មនោសម្ផស្សជា វេទនា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា , ភន្តេ”...បេ.... “ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុសម្ផស្សជាយ វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... សោត... ឃាន... ជិវ្ហា... កាយ... មនោសម្ផស្សជាយ វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... បជានាតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សញ្ញាសុត្តំ

១៨៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “តំ កឹ មញ្ញសិ, រាហុល, រូបសញ្ញា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”...បេ.... “សទ្ទសញ្ញា...បេ.... គន្ធសញ្ញា... រសសញ្ញា... ផោដ្ឋព្ពសញ្ញា... ធម្មសញ្ញា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”...បេ.... “ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ រូបសញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... សទ្ទសញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ... គន្ធសញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ... រសសញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ... ផោដ្ឋព្ពសញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ... ធម្មសញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... បជានាតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សញ្ចេតនាសុត្តំ

១៨៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “តំ កឹ មញ្ញសិ, រាហុល, រូបសញ្ចេតនា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”...បេ.... “សទ្ទសញ្ចេតនា...បេ.... គន្ធសញ្ចេតនា... រសសញ្ចេតនា ... ផោដ្ឋព្ពសញ្ចេតនា... ធម្មសញ្ចេតនា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”...បេ.... “ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ រូបសញ្ចេតនាយបិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... សទ្ទសញ្ចេតនាយបិ និព្ពិន្ទតិ... គន្ធសញ្ចេតនាយបិ និព្ពិន្ទតិ... រសសញ្ចេតនាយបិ និព្ពិន្ទតិ... ផោដ្ឋព្ពសញ្ចេតនាយបិ និព្ពិន្ទតិ... ធម្មសញ្ចេតនាយបិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... បជានាតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. តណ្ហាសុត្តំ

១៨៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “តំ កឹ មញ្ញសិ, រាហុល, រូបតណ្ហា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”...បេ.... “សទ្ទតណ្ហា...បេ.... គន្ធតណ្ហា... រសតណ្ហា... ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា... ធម្មតណ្ហា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”...បេ.... “ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ រូបតណ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... សទ្ទតណ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ... គន្ធតណ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ... រសតណ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ... ផោដ្ឋព្ពតណ្ហាយ និព្ពិន្ទតិ... ធម្មតណ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ ...បេ.... បជានាតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ធាតុសុត្តំ

១៨៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “តំ កឹ មញ្ញសិ, រាហុល, បថវីធាតុ និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”...បេ.... “អាបោធាតុ...បេ.... តេជោធាតុ... វាយោធាតុ... អាកាសធាតុ... វិញ្ញាណធាតុ និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ? “អនិច្ចា, ភន្តេ”...បេ.... “ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ បថវីធាតុយាបិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... អាបោធាតុយាបិ និព្ពិន្ទតិ... តេជោធាតុយាបិ និព្ពិន្ទតិ... វាយោធាតុយាបិ និព្ពិន្ទតិ... អាកាសធាតុយាបិ និព្ពិន្ទតិ... វិញ្ញាណធាតុយាបិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... បជានាតី”តិ។ នវមំ។

១០. ខន្ធសុត្តំ

១៨៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ...បេ.... “តំ កឹ មញ្ញសិ, រាហុល, រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភន្តេ”...បេ.... “វេទនា...បេ.... សញ្ញា... សង្ខារា... វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភន្តេ”...បេ.... “ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ រូបស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ... សញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ... សង្ខារេសុបិ និព្ពិន្ទតិ... វិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ; និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ ទសមំ។

បឋមោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចក្ខុ រូបញ្ច វិញ្ញាណំ, សម្ផស្សោ វេទនាយ ច;
សញ្ញា សញ្ចេតនា តណ្ហា, ធាតុ ខន្ធេន តេ ទសាតិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. ចក្ខុសុត្តំ

១៨៨. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា រាហុលោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ រាហុលំ ភគវា ឯតទវោច – "តំ កិំ មញ្ញសិ, រាហុល, ចក្ខុំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា"តិ? "អនិច្ចំ, ភន្តេ"។ "យំ បនានិច្ចំ, ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា"តិ? "ទុក្ខំ, ភន្តេ"។ "យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – 'ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា'"តិ? "នោ ហេតំ, ភន្តេ"។ "សោតំ…បេ… ឃានំ… ជិវ្ហា… កាយោ… មនោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា"តិ? "អនិច្ចោ, ភន្តេ"។ "យំ បនានិច្ចំ, ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា"តិ? "ទុក្ខំ, ភន្តេ"។ "យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – 'ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា'"តិ? "នោ ហេតំ, ភន្តេ"។ "ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ… សោតស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… ឃានស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ … ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ… កាយស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ… មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ; និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ 'ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា'តិ បជានាតី"តិ។ ឯតេន បេយ្យាលេន ទស សុត្តន្តា កាតព្ពា។ បឋមំ។

២-១០. រូបាទិសុត្តនវកំ

១៨៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ… "តំ កិំ មញ្ញសិ, រាហុល, រូបា និច្ចា វា អនិច្ចា វា"តិ? "អនិច្ចា, ភន្តេ"…បេ… សទ្ទា… គន្ធា… រសា… ផោដ្ឋព្ពា… ធម្មា…។

"ចក្ខុវិញ្ញាណំ…បេ… សោតវិញ្ញាណំ… ឃានវិញ្ញាណំ… ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ… កាយវិញ្ញាណំ… មនោវិញ្ញាណំ…។

"ចក្ខុសម្ផស្សោ…បេ… សោតសម្ផស្សោ… ឃានសម្ផស្សោ… ជិវ្ហាសម្ផស្សោ… កាយសម្ផស្សោ… មនោសម្ផស្សោ…។

"ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា…បេ… សោតសម្ផស្សជា វេទនា… ឃានសម្ផស្សជា វេទនា… ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា… កាយសម្ផស្សជា វេទនា… មនោសម្ផស្សជា វេទនា…។

"រូបសញ្ញា…បេ… សទ្ទសញ្ញា… គន្ធសញ្ញា… រសសញ្ញា… ផោដ្ឋព្ពសញ្ញា… ធម្មសញ្ញា…។

"រូបសញ្ចេតនា…បេ… សទ្ទសញ្ចេតនា… គន្ធសញ្ចេតនា… រសសញ្ចេតនា… ផោដ្ឋព្ពសញ្ចេតនា… ធម្មសញ្ចេតនា…។

"រូបតណ្ហា …បេ… សទ្ទតណ្ហា… គន្ធតណ្ហា… រសតណ្ហា… ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា… ធម្មតណ្ហា…។

"បថវីធាតុ…បេ… អាបោធាតុ… តេជោធាតុ… វាយោធាតុ… អាកាសធាតុ … វិញ្ញាណធាតុ…។

"រូបំ …បេ… វេទនា… សញ្ញា… សង្ខារា… វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា"តិ? អនិច្ចំ, ភន្តេ…បេ… ឯវំ បស្សំ រាហុល…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ។ ទសមំ។

១១. អនុសយសុត្តំ

២០០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា រាហុលោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា រាហុលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, ជានតោ កថំ បស្សតោ ឥមស្មិញ្ច សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេសុ អហង្ការមមង្ការមានានុសយា ន ហោន្តី"តិ? "យំ កិញ្ចិ, រាហុល, រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ រូបំ 'នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា'តិ ឯវមេតំ

យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ យា កាចិ វេទនា...បេ.... យា កាចិ សញ្ញា... យេ កេចិ សង្ខារា... យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ វិញ្ញាណំ 'នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា'តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ ឯវំ ខោ, រាហុល, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ ឥមស្មិញ្ច សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេសុ អហង្ការមមង្ការមានានុសយា ន ហោន្តី"តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. អបគតសុត្តំ

២០១. សាវត្ថិនិទានំ ។ អថ ខោ អាយស្មា រាហុលោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា រាហុលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, ជានតោ កថំ បស្សតោ ឥមស្មិំ ច សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេសុ អហង្ការមមង្ការមានាបគតំ មានសំ ហោតិ វិធា សមតិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្ត"ន្តិ? "យំ កិញ្ចិ, រាហុល, រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា សព្ពំ រូបំ 'នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា'តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ"។

"យា កាចិ វេទនា...បេ.... យា កាចិ សញ្ញា... យេ កេចិ សង្ខារា... យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ វិញ្ញាណំ 'នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា'តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, រាហុល, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ ឥមស្មិញ្ច សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេសុ អហង្ការមមង្ការមានាបគតំ មានសំ ហោតិ វិធា សមតិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្ត"ន្តិ។ ទ្វាទសមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចក្ខុ រូបញ្ច វិញ្ញាណំ, សម្ផស្សោ វេទនាយ ច;
សញ្ញា សញ្ចេតនា តណ្ហា, ធាតុ ខន្ធេន តេ ទស;
អនុសយំ អបគតញ្ចេវ, វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ។

រាហុលសំយុត្តំ សមត្តំ។

៨. លក្ខណសំយុត្តំ

១. បឋមវគ្គោ

១. អដ្ឋិសុត្តំ

២០២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ច លក្ខណោ អាយស្មា ច មហាមោគ្គល្លានោ [មហាមោគ្គលានោ (ក.)] គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ វិហរន្តិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេនាយស្មា លក្ខណោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ លក្ខណំ ឯតទវោច – “អាយាមាវុសោ [ឯហិ អាវុសោ (ស្យា. កំ. ក.)] លក្ខណ, រាជគហំ បិណ្ឌាយ បវិសិស្សាមា”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ អាយស្មា លក្ខណោ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស បច្ចស្សោសិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អញ្ញតរស្មិំ បទេសេ សិតំ បាត្វាកាសិ។ អថ ខោ អាយស្មា លក្ខណោ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, ហេតុ កោ បច្ចយោ សិតស្ស បាតុកម្មាយា”តិ? “អកាលោ ខោ, អាវុសោ លក្ខណ, ឯតស្ស បញ្ហស្ស។ ភគវតោ មំ សន្តិកេ ឯតំ បញ្ហំ បុច្ឆា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា ច លក្ខណោ អាយស្មា ច មហាមោគ្គល្លានោ រាជគហេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា លក្ខណោ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច – “ឥធាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អញ្ញតរស្មិំ បទេសេ សិតំ បាត្វាកាសិ។ កោ នុ ខោ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, ហេតុ កោ បច្ចយោ សិតស្ស បាតុកម្មាយា”តិ?

“ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ អដ្ឋិកសង្ខលិកំ វេហាសំ គច្ឆន្តិំ។ តមេនំ គិជ្ឈាបិ កាកាបិ កុលលាបិ អនុបតិត្វា អនុបតិត្វា ផាសុឡន្តរិកាហិ វិតុទេន្តិ វិតច្ឆេន្តិ វិរាជេន្តិ [វិតុទេន្តិ (សី.), វិតច្ឆេន្តិ វិភជេន្តិ (បី. ក.)]។ សា សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ‘អច្ឆរិយំ វត, ភោ, អព្ភុតំ វត, ភោ! ឯវរូបោបិ នាម សត្តោ ភវិស្សតិ! ឯវរូបោបិ នាម យក្ខោ ភវិស្សតិ! ឯវរូបោបិ នាម អត្តភាវបដិលាភោ ភវិស្សតី’”តិ!!

អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ចក្ខុភូតា វត, ភិក្ខវេ, សាវកា វិហរន្តិ; ញាណភូតា វត, ភិក្ខវេ, សាវកា វិហរន្តិ, យត្រ ហិ នាម សាវកោ ឯវរូបំ ញស្សតិ វា ទក្ខតិ វា សក្ខិំ វា ករិស្សតិ។ បុព្ពេវ មេ សោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ទិដ្ឋោ អហោសិ, អបិ ចាហំ ន ព្យាកាសិំ។ អហញ្ចេតំ [អហមេវេតំ (សី.)] ព្យាករេយ្យំ, បរេ ច មេ [បរេ មេ (សី.)] ន សទ្ទហេយ្យុំ។ យេ មេ ន សទ្ទហេយ្យុំ, តេសំ តំ អស្ស ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។ ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ គោឃាតកោ អហោសិ។ សោ តស្ស កម្មស្ស វិបាកេន ពហូនិ វស្សានិ ពហូនិ វស្សសតានិ ពហូនិ វស្សសហស្សានិ ពហូនិ វស្សសតសហស្សានិ និរយេ បច្ចិត្វា តស្សេវ កម្មស្ស វិបាកាវសេសេន ឯវរូបំ អត្តភាវបដិលាភំ បដិសំវេទយតី”តិ។ (សព្ពេសំ សុត្តន្តានំ ឯសេវ បេយ្យាលោ)។ បឋមំ។

២. បេសិសុត្តំ

២០៣. “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ មំសបេសិំ វេហាសំ គច្ឆន្តិំ។ តមេនំ គិជ្ឈាបិ កាកាបិ កុលលាបិ អនុបតិត្វា អនុបតិត្វា វិតច្ឆេន្តិ វិរាជេន្តិ [វិរាជេន្តិ (សី. ស្យា. កំ.), វិភជេន្តិ (បី. ក.)]។ សា សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ…បេ.… ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ គោឃាតកោ អហោសិ…បេ.…។ ទុតិយំ។

៣. បិណ្ឌសុត្តំ

២០៤. “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ មំសបិណ្ឌំ វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ តមេនំ គិជ្ឈាបិ កាកាបិ កុលលាបិ អនុបតិត្វា អនុបតិត្វា វិតច្ឆេន្តិ វិរាជេន្តិ ។ សា សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ…បេ.… ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ សាកុណិកោ អហោសិ…បេ.…។ តតិយំ។

៤. និច្ឆវិសុត្តំ

២០៥. “ឥធាហំ , អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ និច្ឆវិំ បុរិសំ វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ តមេនំ គិជ្ឈាបិ កាកាបិ កុលលាបិ អនុបតិត្វា អនុបតិត្វា វិតច្ឆេន្តិ វិរាជេន្តិ។ សោ សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ...បេ.... ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ ឱរព្ភិកោ អហោសិ...បេ....។ ចតុត្ថំ។

៥. អសិលោមសុត្តំ

២០៦. “ឥធាហំ , អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ អសិលោមំ បុរិសំ វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ តស្ស តេ អសី ឧប្បតិត្វា ឧប្បតិត្វា តស្សេវ កាយេ និបតន្តិ។ សោ សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ...បេ.... ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ សូករិកោ អហោសិ...បេ....។ បញ្ចមំ។

៦. សត្តិសុត្តំ

២០៧. “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ សត្តិលោមំ បុរិសំ វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ តស្ស តា សត្តិយោ ឧប្បតិត្វា ឧប្បតិត្វា តស្សេវ កាយេ និបតន្តិ។ សោ សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ...បេ.... ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ មាគវិកោ អហោសិ...បេ....។ ឆដ្ឋំ។

៧. ឧសុលោមសុត្តំ

២០៨. “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ ឧសុលោមំ បុរិសំ វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ តស្ស តេ ឧសូ ឧប្បតិត្វា ឧប្បតិត្វា តស្សេវ កាយេ និបតន្តិ។ សោ សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ...បេ.... ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ ការណិកោ អហោសិ...បេ....។ សត្តមំ។

៨. សូចិលោមសុត្តំ

២០៩. “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ សូចិលោមំ បុរិសំ វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ តស្ស តា សូចិយោ ឧប្បតិត្វា ឧប្បតិត្វា តស្សេវ កាយេ និបតន្តិ។ សោ សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ...បេ.... ឯសោ , ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ សូតោ [សារថិកោ (ក. វិនយេបិ)] អហោសិ...បេ....។ អដ្ឋមំ។

៩. ទុតិយសូចិលោមសុត្តំ

២១០. “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ សូចិលោមំ បុរិសំ វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ តស្ស តា សូចិយោ សីសេ បវិសិត្វា មុខតោ និក្ខមន្តិ; មុខេ បវិសិត្វា ឧរតោ និក្ខមន្តិ; ឧរេ បវិសិត្វា ឧទរតោ និក្ខមន្តិ; ឧទរេ បវិសិត្វា ឩរូហិ និក្ខមន្តិ; ឩរូសុ បវិសិត្វា ជង្ឃាហិ និក្ខមន្តិ; ជង្ឃាសុ បវិសិត្វា បាទេហិ និក្ខមន្តិ; សោ សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ...បេ.... ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ សូចកោ អហោសិ...បេ....។ នវមំ។

១០. កុម្ភណ្ឌសុត្តំ

២១១. “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ កុម្ភណ្ឌំ បុរិសំ វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ សោ គច្ឆន្តោបិ តេវ អណ្ឌេ ខន្ធេ អារោបេត្វា គច្ឆតិ។ និសីទន្តោបិ តេស្វេវ អណ្ឌេសុ និសីទតិ។ តមេនំ គិជ្ឈាបិ កាកាបិ កុលលាបិ អនុបតិត្វា អនុបតិត្វា វិតច្ឆេន្តិ វិរាជេន្តិ។ សោ សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ...បេ.... ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ គាមកូដកោ អហោសិ...បេ....។ ទសមំ។

បឋមោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អដ្ឋិ បេសិ ឧភោ គាវឃាតកា,
បិណ្ឌោ សាកុណិយោ និច្ឆវោរព្ភិ;
អសិ សូករិកោ សត្តិមាគវិ,

ឧសុ ការណិកោ សូចិ សារថិ;
យោ ច សិព្ពិយតិ សូចកោ ហិ សោ,
អណ្ឌភារិ អហុ គាមកូដកោតិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. សសីសកសុត្តំ

២១២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ រាជគហេ វេឡុវនេ។ “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ បុរិសំ គូថកូបេ សសីសកំ និមុគ្គំ…បេ.… ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ បារទារិកោ អហោសិ…បេ.…។ បឋមំ។

២. គូថខាទសុត្តំ

២១៣. “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ បុរិសំ គូថកូបេ និមុគ្គំ ឧភោហិ ហត្ថេហិ គូថំ ខាទន្តំ…បេ.… ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ ទុដ្ឋព្រាហ្មណោ អហោសិ។ សោ កស្សបស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាវចនេ ភិក្ខុសង្ឃំ ភត្តេន និមន្តេត្វា ទោណិយោ [ទោណិយា (ស្យា. កំ. បី. ក.)] គូថស្ស បូរាបេត្វា ឯតទវោច – អហោ ភោន្តោ, យាវទត្ថំ ភុញ្ជន្តុ ចេវ ហរន្តុ ចាតិ…បេ.…។ ទុតិយំ។

៣. និច្ឆវិត្ថិសុត្តំ

២១៤. “ឥធាហំ , អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ និច្ឆវិំ ឥត្ថិំ វេហាសំ គច្ឆន្តិំ។ តមេនំ គិជ្ឈាបិ កាកាបិ កុលលាបិ អនុបតិត្វា អនុបតិត្វា វិតច្ឆេន្តិ វិរាជេន្តិ។ សា សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ…បេ.… ឯសា, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ អតិចារិនី អហោសិ…បេ.…។ តតិយំ។

៤. មង្គុលិត្ថិសុត្តំ

២១៥. “ឥធាហំ , អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ ឥត្ថិំ ទុគ្គន្ធំ មង្គុលិំ វេហាសំ គច្ឆន្តិំ។ តមេនំ គិជ្ឈាបិ កាកាបិ កុលលាបិ អនុបតិត្វា អនុបតិត្វា វិតច្ឆេន្តិ វិរាជេន្តិ។ សា សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ…បេ.… ឯសា, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ ឥក្ខណិកា អហោសិ…បេ.…។ ចតុត្ថំ។

៥. ឱកិលិនីសុត្តំ

២១៦. “ឥធាហំ , អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ ឥត្ថិំ ឧប្បក្កំ ឱកិលិនិំ ឱកិរិនិំ វេហាសំ គច្ឆន្តិំ។ សា សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ…បេ.… ឯសា, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី កលិង្គស្ស រញ្ញោ អគ្គមហេសី អហោសិ។ សា ឥស្សាបកតា សបត្តិំ អង្គារកដាហេន ឱកិរិ…បេ.…។ បញ្ចមំ។

៦. អសីសកសុត្តំ

២១៧. “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ អសីសកំ កពន្ធំ [ករន្ធំ (សី. បី.)] វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ តស្ស ឧរេ អក្ខីនិ ចេវ ហោន្តិ មុខញ្ច។ តមេនំ គិជ្ឈាបិ កាកាបិ កុលលាបិ អនុបតិត្វា អនុបតិត្វា វិតច្ឆេន្តិ វិរាជេន្តិ។ សោ សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ…បេ.… ឯសោ, ភិក្ខវេ, សត្តោ ឥមស្មិំយេវ រាជគហេ ហារិកោ នាម ចោរឃាតកោ អហោសិ…បេ.…។ ឆដ្ឋំ។

៧. បាបភិក្ខុសុត្តំ

២១៨. “ឥធាហំ , អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ ភិក្ខុំ វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ តស្ស សង្ឃាដិបិ អាទិត្តា សម្បជ្ជលិតា សជោតិភូតា [សញ្ជោតិភូតា (ស្យា. កំ.)], បត្តោបិ អាទិត្តោ សម្បជ្ជលិតោ សជោតិភូតោ, កាយពន្ធនម្បិ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ, កាយោបិ អាទិត្តោ សម្បជ្ជលិតោ សជោតិភូតោ។ សោ សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ…បេ.… ឯសោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កស្សបស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាវចនេ បាបភិក្ខុ អហោសិ…បេ.…។ សត្តមំ។

៨. បាបភិក្ខុនីសុត្តំ

២១៩. “អទ្ទសំ ភិក្ខុនិ វេហាសំ គច្ឆន្តិំ។ តស្សា សង្ឃាដិបិ អាទិត្តា…បេ… បាបភិក្ខុនី អហោសិ…បេ…។ អដ្ឋមំ។

៩. បាបសិក្ខមានសុត្តំ

២២០. “អទ្ទសំ សិក្ខមានំ វេហាសំ គច្ឆន្តិំ។ តស្សា សង្ឃាដិបិ អាទិត្តា…បេ… បាបសិក្ខមានា អហោសិ…បេ…។ នវមំ។

១០. បាបសាមណេរសុត្តំ

២២១. “អទ្ទសំ សាមណេរំ វេហាសំ គច្ឆន្តំ។ តស្ស សង្ឃាដិបិ អាទិត្តា…បេ… បាបសាមណេរោ អហោសិ…បេ…។ ទសមំ។

១១. បាបសាមណេរីសុត្តំ

២២២. “ឥធាហំ, អាវុសោ, គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទសំ សាមណេរិំ វេហាសំ គច្ឆន្តិំ។ តស្សា សង្ឃាដិបិ អាទិត្តា សម្បជ្ជលិតា សជោតិភូតា, បត្តោបិ អាទិត្តោ សម្បជ្ជលិតោ សជោតិភូតោ, កាយពន្ធនម្បិ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ, កាយោបិ អាទិត្តោ សម្បជ្ជលិតោ សជោតិភូតោ។ សា សុទំ អដ្ដស្សរំ ករោតិ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ‘អច្ឆរិយំ វត, ភោ, អព្ភុតំ វត, ភោ! ឯវរូបោបិ នាម សត្តោ ភវិស្សតិ! ឯវរូបោបិ នាម យក្ខោ ភវិស្សតិ! ឯវរូបោបិ នាម អត្តភាវបដិលាភោ ភវិស្សតី’”តិ!!

អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ចក្ខុភូតា វត, ភិក្ខវេ, សាវកា វិហរន្តិ; ញាណភូតា វត, ភិក្ខវេ, សាវកា វិហរន្តិ, យត្រ ហិ នាម សាវកោ ឯវរូបំ ញស្សតិ វា ទក្ខតិ វា សក្ខិំ វា ករិស្សតិ។ បុព្ពេវ មេ សា, ភិក្ខវេ, សាមណេរី ទិដ្ឋា អហោសិ។ អបិ ចាហំ ន ព្យាកាសិំ។ អហញ្ចេតំ ព្យាករេយ្យំ, បរេ ច មេ ន សទ្ទហេយ្យុំ។ យេ មេ ន សទ្ទហេយ្យុំ, តេសំ តំ អស្ស ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។ ឯសា, ភិក្ខវេ, សាមណេរី កស្សបស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាវចនេ បាបសាមណេរី អហោសិ។ សា តស្ស កម្មស្ស វិបាកេន ពហូនិ វស្សានិ ពហូនិ វស្សសតានិ ពហូនិ វស្សសហស្សានិ ពហូនិ វស្សសតសហស្សានិ និរយេ បច្ចិត្វា តស្សេវ កម្មស្ស វិបាកាវសេសេន ឯវរូបំ អត្តភាវបដិលាភំ បដិសំវេទយតី”តិ។ ឯកាទសមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

កូបេ និមុគ្គោ ហិ សោ បារទារិកោ;
គូថខាទិ អហុ ទុដ្ឋព្រាហ្មណោ។

និច្ឆវិត្ថិ អតិចារិនី អហុ;
មង្គុលិត្ថិ អហុ ឥក្ខណិត្ថិកា។

ឱកិលិនិ សបត្តង្គារោកិរិ;
សីសច្ឆិន្នោ អហុ ចោរឃាតកោ។

ភិក្ខុ ភិក្ខុនី សិក្ខមានា;
សាមណេរោ អថ សាមណេរិកា។

កស្សបស្ស វិនយស្មិំ បព្ពជ្ជំ;
បាបកម្មំ ករិំសុ តាវទេតិ។

លក្ខណសំយុត្តំ សមត្តំ។

៨. ឱបម្មសំយុត្តំ

១. កូដសុត្តំ

២២៣. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កូដាគារស្ស យា កាចិ គោបានសិយោ សព្ពា តា កូដង្គមា កូដសមោសរណា កូដសមុគ្ឃាតា សព្ពា តា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ កេចិ អកុសលា ធម្មា សព្ពេ តេ អវិជ្ជាមូលកា អវិជ្ជាសមោសរណា អវិជ្ជាសមុគ្ឃាតា, សព្ពេ តេ សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘អប្បមត្តា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ បឋមំ។

២. នខសិខសុត្តំ

២២៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ ភគវា បរិត្តំ នខសិខាយំ បំសុំ អារោបេត្វា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “តំ កិំ មញ្ញថ ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យោ វាយំ [យោ ចាយំ (ពហូសុ)] មយា បរិត្តោ នខសិខាយំ បំសុ អារោបិតោ អយំ វា [យា ចាយំ (ស្យា. ក.)] មហាបថវី”តិ? “ឯតទេវ, ភន្តេ, ពហុតរំ យទិទំ មហាបថវី។ អប្បមត្តកោយំ ភគវតា បរិត្តោ នខសិខាយំ បំសុ អារោបិតោ។ សង្ខម្បិ ន ឧបេតិ ឧបនិធិម្បិ ន ឧបេតិ កលភាគម្បិ ន ឧបេតិ មហាបថវិំ ឧបនិធាយ ភគវតា បរិត្តោ នខសិខាយំ បំសុ អារោបិតោ”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អប្បកា តេ សត្តា យេ មនុស្សេសុ បច្ចាជាយន្តិ; អថ ខោ ឯតេយេវ ពហុតរា សត្តា យេ អញ្ញត្រ មនុស្សេហិ បច្ចាជាយន្តិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘អប្បមត្តា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. កុលសុត្តំ

២២៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, យានិ កានិចិ កុលានិ ពហុត្ថិកានិ អប្បបុរិសានិ តានិ សុប្បធំសិយានិ ហោន្តិ ចោរេហិ កុម្ភត្ថេនកេហិ ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុនោ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ អភាវិតា អពហុលីកតា សោ សុប្បធំសិយោ ហោតិ អមនុស្សេហិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យានិ កានិចិ កុលានិ អប្បិត្ថិកានិ ពហុបុរិសានិ តានិ ទុប្បធំសិយានិ ហោន្តិ ចោរេហិ កុម្ភត្ថេនកេហិ, ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុនោ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ពហុលីកតា សោ ទុប្បធំសិយោ ហោតិ អមនុស្សេហិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘មេត្តា នោ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ភវិស្សតិ ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. ឱក្ខាសុត្តំ

២២៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “យោ, ភិក្ខវេ, បុព្ពណ្ហសមយំ ឱក្ខាសតំ ទានំ ទទេយ្យ, យោ មជ្ឈន្ហិកសមយំ ឱក្ខាសតំ ទានំ ទទេយ្យ, យោ សាយន្ហសមយំ ឱក្ខាសតំ ទានំ ទទេយ្យ, យោ វា បុព្ពណ្ហសមយំ អន្តមសោ គទ្ទូហនមត្តម្បិ មេត្តចិត្តំ ភាវេយ្យ, យោ វា មជ្ឈន្ហិកសមយំ អន្តមសោ គទ្ទូហនមត្តម្បិ មេត្តចិត្តំ ភាវេយ្យ, យោ វា សាយន្ហសមយំ អន្តមសោ គទ្ទូហនមត្តម្បិ មេត្តចិត្តំ ភាវេយ្យ, ឥទំ តតោ មហប្ផលតរំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘មេត្តា នោ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ភវិស្សតិ ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សត្តិសុត្តំ

២២៧. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, សត្តិ តិណ្ហផលា។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ – ‘អហំ ឥមំ សត្តិំ តិណ្ហផលំ បាណិនា វា មុដ្ឋិនា វា បដិលេណិស្សាមិ បដិកោដ្ដិស្សាមិ បដិវដ្ដេស្សាមី’តិ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, ភព្ពោ នុ ខោ សោ បុរិសោ អមុំ សត្តិំ តិណ្ហផលំ បាណិនា វា មុដ្ឋិនា វា បដិលេណេតុំ បដិកោដ្ដេតុំ បដិវដ្ដេតុ”ន្តិ? “នោ ហេតំ , ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “អសុ ហិ, ភន្តេ, សត្តិ តិណ្ហផលា ន សុករា បាណិនា វា មុដ្ឋិនា វា បដិលេណេតុំ បដិកោដ្ដេតុំ បដិវដ្ដេតុំ។ យាវទេវ ច បន សោ បុរិសោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្សា”តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុនោ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា, តស្ស ចេ អមនុស្សោ ចិត្តំ ខិបិតព្ពំ មញ្ញេយ្យ; អថ ខោ ស្វេវ អមនុស្សោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្ស។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘មេត្តា នោ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ភវិស្សតិ ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធនុគ្គហសុត្តំ

២២៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ទឡ្ហធម្មា ធនុគ្គហា សុសិក្ខិតា កតហត្ថា កតូបាសនា ចតុទ្ទិសា ឋិតា អស្សុ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ – ‘អហំ ឥមេសំ ចតុន្នំ ទឡ្ហធម្មានំ ធនុគ្គហានំ សុសិក្ខិតានំ កតហត្ថានំ កតូបាសនានំ ចតុទ្ទិសា កណ្ឌេ ខិត្តេ អប្បតិដ្ឋិតេ បថវិយំ គហេត្វា អាហរិស្សាមី’តិ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, ‘ជវនោ បុរិសោ បរមេន ជវេន សមន្នាគតោ’តិ អលំ វចនាយា”តិ?

“ឯកស្ស ចេបិ, ភន្តេ, ទឡ្ហធម្មស្ស ធនុគ្គហស្ស សុសិក្ខិតស្ស កតហត្ថស្ស កតូបាសនស្ស កណ្ឌំ ខិត្តំ អប្បតិដ្ឋិតំ បថវិយំ គហេត្វា អាហរេយ្យ – ‘ជវនោ បុរិសោ បរមេន ជវេន សមន្នាគតោ’តិ អលំ វចនាយ, កោ បន វាទោ ចតុន្នំ ទឡ្ហធម្មានំ ធនុគ្គហានំ សុសិក្ខិតានំ កតហត្ថានំ កតូបាសនាន”ន្តិ?

“យថា ច, ភិក្ខវេ, តស្ស បុរិសស្ស ជវោ, យថា ច ចន្ទិមសូរិយានំ ជវោ, តតោ សីឃតរោ។ យថា ច, ភិក្ខវេ, តស្ស បុរិសស្ស ជវោ យថា ច ចន្ទិមសូរិយានំ ជវោ យថា ច យា ទេវតា ចន្ទិមសូរិយានំ បុរតោ ធាវន្តិ តាសំ ទេវតានំ ជវោ, ( ) [(តតោ សីឃតរោ។ យថា ច ភិក្ខវេ តស្ស បុរិសស្ស ជវោ, យថា ច ចន្ទិមសុរិយានំ ជវោ, យថា ច យា ទេវតា ចន្ទិមសុរិយានំ បុរតោ ធាវន្តិ, តាសំ ទេវតានំ ជវោ,) (សី. ស្យា. កំ.)] តតោ សីឃតរំ អាយុសង្ខារា ខីយន្តិ។ តស្មាតិហ , ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘អប្បមត្តា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អាណិសុត្តំ

២២៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ…. “ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, ទសារហានំ អានកោ [អាណកោ (សី.)] នាម មុទិង្គោ អហោសិ។ តស្ស ទសារហា អានកេ ឃដិតេ អញ្ញំ អាណិំ ឱទហិំសុ។ អហុ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ យំ អានកស្ស មុទិង្គស្ស បោរាណំ បោក្ខរផលកំ អន្តរធាយិ។ អាណិសង្ឃាដោវ អវសិស្សិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភវិស្សន្តិ ភិក្ខូ អនាគតមទ្ធានំ, យេ តេ សុត្តន្តា តថាគតភាសិតា គម្ភីរា គម្ភីរត្ថា លោកុត្តរា សុញ្ញតប្បដិសំយុត្តា, តេសុ ភញ្ញមានេសុ ន សុស្សូសិស្សន្តិ ន សោតំ ឱទហិស្សន្តិ ន អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋាបេស្សន្តិ ន ច តេ ធម្មេ ឧគ្គហេតព្ពំ បរិយាបុណិតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ”។

“យេ បន តេ សុត្តន្តា កវិកតា កាវេយ្យា ចិត្តក្ខរា ចិត្តព្យញ្ជនា ពាហិរកា សាវកភាសិតា, តេសុ ភញ្ញមានេសុ សុស្សូសិស្សន្តិ, សោតំ ឱទហិស្សន្តិ, អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋាបេស្សន្តិ, តេ ច ធម្មេ ឧគ្គហេតព្ពំ បរិយាបុណិតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ។ ឯវមេតេសំ, ភិក្ខវេ, សុត្តន្តានំ តថាគតភាសិតានំ គម្ភីរានំ គម្ភីរត្ថានំ លោកុត្តរានំ សុញ្ញតប្បដិសំយុត្តានំ អន្តរធានំ ភវិស្សតិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘យេ តេ សុត្តន្តា តថាគតភាសិតា គម្ភីរា គម្ភីរត្ថា លោកុត្តរា សុញ្ញតប្បដិសំយុត្តា, តេសុ ភញ្ញមានេសុ សុស្សូសិស្សាម, សោតំ ឱទហិស្សាម , អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋាបេស្សាម, តេ ច ធម្មេ ឧគ្គហេតព្ពំ បរិយាបុណិតព្ពំ មញ្ញិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. កលិង្គរសុត្តំ

២៣០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កលិង្គរូបធានា , ភិក្ខវេ, ឯតរហិ លិច្ឆវី វិហរន្តិ អប្បមត្តា អាតាបិនោ ឧបាសនស្មិំ។ តេសំ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ន លភតិ ឱតារំ ន លភតិ អារម្មណំ។ ភវិស្សន្តិ, ភិក្ខវេ , អនាគតមទ្ធានំ លិច្ឆវី សុខុមាលា [សុកុមាលា (សី.), សុខុមា (ក.)] មុទុតលុនហត្ថបាទា [មុទុតលាហត្ថបាទា (ស្យា. កំ.)] តេ មុទុកាសុ សេយ្យាសុ តូលពិម្ពោហនាសុ [តូលពិម្ពោហនាសុ (ស្យា. កំ. បី.), តូលពិម្ពោហនាទីសុ (សី.), តូលពិព្ពោហនាទីសុ (ក.)] យាវសូរិយុគ្គមនា សេយ្យំ កប្បិស្សន្តិ។ តេសំ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ លច្ឆតិ ឱតារំ លច្ឆតិ អារម្មណំ។

“កលិង្គរូបធានា, ភិក្ខវេ, ឯតរហិ ភិក្ខូ វិហរន្តិ អប្បមត្តា អាតាបិនោ បធានស្មឹ។ តេសំ មារោ បាបិមា ន លភតិ ឱតារំ ន លភតិ អារម្មណំ។ ភវិស្សន្តិ, ភិក្ខវេ, អនាគតមទ្ធានំ ភិក្ខូ សុខុមា មុទុតលុនហត្ថបាទា។ តេ មុទុកាសុ សេយ្យាសុ តូលពិម្ពោហនាសុ យាវសូរិយុគ្គមនា សេយ្យំ កប្បិស្សន្តិ។ តេសំ មារោ បាបិមា លច្ឆតិ ឱតារំ លច្ឆតិ អារម្មណំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘កលិង្គរូបធានា វិហរិស្សាម អប្បមត្តា អាតាបិនោ បធានស្មិ’ន្តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. នាគសុត្តំ

២៣១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន អញ្ញតរោ នវោ ភិក្ខុ អតិវេលំ កុលានិ ឧបសង្កមតិ។ តមេនំ ភិក្ខូ ឯវមាហំសុ – “មាយស្មា អតិវេលំ កុលានិ ឧបសង្កមី”តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ វុច្ចមានោ ឯវមាហ – “ឥមេ ហិ នាម ថេរា ភិក្ខូ កុលានិ ឧបសង្កមិតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ, កិមង្គំ [កិមង្គ (សី.)] បនាហ”ន្តិ?

អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “ឥធ, ភន្តេ, អញ្ញតរោ នវោ ភិក្ខុ អតិវេលំ កុលានិ ឧបសង្កមតិ។ តមេនំ ភិក្ខូ ឯវមាហំសុ – ‘មាយស្មា អតិវេលំ កុលានិ ឧបសង្កមី’តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ វុច្ចមានោ ឯវមាហ – ‘ឥមេ ហិ នាម ថេរា ភិក្ខូ កុលានិ ឧបសង្កមិតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ, កិមង្គំ បនាហ’”ន្តិ។

“ភូតបុព្ពំ , ភិក្ខវេ, អរញ្ញាយតនេ មហាសរសី។ តំ នាគា ឧបនិស្សាយ វិហរន្តិ។ តេ តំ សរសិំ ឱគាហេត្វា សោណ្ឌាយ ភិសមុឡាលំ អព្ពុហេត្វា [អព្ពូហេត្វា (ក.), អព្ពាហិត្វា (មហាវ. ២៧៨)] សុវិក្ខាលិតំ វិក្ខាលេត្វា អកទ្ទមំ សង្ខាទិត្វា [សង្ខរិត្វា (បី. ក.)] អជ្ឈោហរន្តិ។ តេសំ តំ វណ្ណាយ ចេវ ហោតិ ពលាយ ច, ន ច តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆន្តិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ តេសំយេវ ខោ បន, ភិក្ខវេ, មហានាគានំ អនុសិក្ខមានា តរុណា ភិង្កច្ឆាបា តំ សរសិំ ឱគាហេត្វា សោណ្ឌាយ ភិសមុឡាលំ អព្ពុហេត្វា ន សុវិក្ខាលិតំ វិក្ខាលេត្វា សកទ្ទមំ អសង្ខាទិត្វា អជ្ឈោហរន្តិ។ តេសំ តំ នេវ វណ្ណាយ ហោតិ ន ពលាយ។ តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆន្តិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធ ថេរា ភិក្ខូ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសន្តិ។ តេ តត្ថ ធម្មំ ភាសន្តិ។ តេសំ គិហី បសន្នាការំ ករោន្តិ។ តេ តំ លាភំ អគធិតា អមុច្ឆិតា អនជ្ឈោបន្នា [អនជ្ឈាបន្នា (សព្ពត្ថ) ម. និ. ១ បាសរាសិសុត្តវណ្ណនា ឱលោកេតព្ពា] អាទីនវទស្សាវិនោ និស្សរណបញ្ញា បរិភុញ្ជន្តិ។ តេសំ តំ វណ្ណាយ ចេវ ហោតិ ពលាយ ច, ន ច តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆន្តិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ តេសំយេវ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ថេរានំ ភិក្ខូនំ អនុសិក្ខមានា នវា ភិក្ខូ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសន្តិ។ តេ តត្ថ ធម្មំ ភាសន្តិ។ តេសំ គិហី បសន្នាការំ ករោន្តិ។ តេ តំ លាភំ គធិតា មុច្ឆិតា អជ្ឈោបន្នា អនាទីនវទស្សាវិនោ អនិស្សរណបញ្ញា បរិភុញ្ជន្តិ។ តេសំ តំ នេវ វណ្ណាយ ហោតិ ន ពលាយ, តេ តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆន្តិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘អគធិតា អមុច្ឆិតា អនជ្ឈោបន្នា អាទីនវទស្សាវិនោ និស្សរណបញ្ញា តំ លាភំ បរិភុញ្ជិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ ។ នវមំ។

១០. ពិឡារសុត្តំ

២៣២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ តេន ខោ បន សមយេន អញ្ញតរោ ភិក្ខុ អតិវេលំ កុលេសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជតិ។ តមេនំ ភិក្ខូ ឯវមាហំសុ – “មាយស្មា អតិវេលំ កុលេសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជី”តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ វុច្ចមានោ ន វិរមតិ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “ឥធ, ភន្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ អតិវេលំ កុលេសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជតិ។ តមេនំ ភិក្ខូ ឯវមាហំសុ – ‘មាយស្មា អតិវេលំ កុលេសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជី’តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ វុច្ចមានោ ន វិរមតី”តិ។

“ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, ពិឡារោ សន្ធិសមលសង្កដីរេ ឋិតោ អហោសិ មុទុមូសិំ មគ្គយមានោ – ‘យទាយំ មុទុមូសិ គោចរាយ បក្កមិស្សតិ, តត្ថេវ នំ គហេត្វា ខាទិស្សាមី’តិ។ អថ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, មុទុមូសិ គោចរាយ បក្កាមិ។ តមេនំ ពិឡារោ គហេត្វា សហសា សង្ខាទិត្វា [សង្ខរិត្វា (បី. ក.), មំសំ ខាទិត្វា (ស្យា. កំ.), អសំខាទិត្វា (កត្ថចិ)] អជ្ឈោហរិ។ តស្ស សោ មុទុមូសិ អន្តម្បិ ខាទិ, អន្តគុណម្បិ ខាទិ។ សោ តតោនិទានំ មរណម្បិ និគច្ឆិ មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសតិ អរក្ខិតេនេវ កាយេន អរក្ខិតាយ វាចាយ អរក្ខិតេន ចិត្តេន, អនុបដ្ឋិតាយ សតិយា, អសំវុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ។ សោ តត្ថ បស្សតិ មាតុគាមំ ទុន្និវត្ថំ វា ទុប្បារុតំ វា។ តស្ស មាតុគាមំ ទិស្វា ទុន្និវត្ថំ វា ទុប្បារុតំ វា រាគោ ចិត្តំ អនុទ្ធំសេតិ។ សោ រាគានុទ្ធំសេន ចិត្តេន មរណំ វា និគច្ឆតិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ មរណញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, អរិយស្ស វិនយេ យោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ មរណមត្តញ្ហេតំ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ យទិទំ អញ្ញតរំ សំកិលិដ្ឋំ អាបត្តិំ អាបជ្ជតិ។ យថារូបាយ អាបត្តិយា វុដ្ឋានំ បញ្ញាយតិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘រក្ខិតេនេវ កាយេន រក្ខិតាយ វាចាយ រក្ខិតេន ចិត្តេន, ឧបដ្ឋិតាយ សតិយា, សំវុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ បវិសិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ទសមំ។

១១. សិង្គាលសុត្តំ

២៣៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “អស្សុត្ថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, រត្តិយា បច្ចូសសមយំ ជរសិង្គាលស្ស វស្សមានស្សា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឯសោ ខោ, ភិក្ខវេ, ជរសិង្គាលោ ឧក្កណ្ណកេន នាម រោគជាតេន ផុដ្ឋោ។ សោ យេន យេន ឥច្ឆតិ តេន តេន គច្ឆតិ; យត្ថ យត្ថ ឥច្ឆតិ តត្ថ តត្ថ តិដ្ឋតិ; យត្ថ យត្ថ ឥច្ឆតិ តត្ថ តត្ថ និសីទតិ; យត្ថ យត្ថ ឥច្ឆតិ តត្ថ តត្ថ និបជ្ជតិ; សីតកោបិ នំ វាតោ ឧបវាយតិ។ សាធុ ខ្វស្ស, ភិក្ខវេ, យំ ឥធេកច្ចោ សក្យបុត្តិយបដិញ្ញោ ឯវរូបម្បិ អត្តភាវបដិលាភំ បដិសំវេទិយេថ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ , ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘អប្បមត្តា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. ទុតិយសិង្គាលសុត្តំ

២៣៤. សាវត្ថិយំ វិហរតិ…បេ.… “អស្សុត្ថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, រត្តិយា បច្ចូសសមយំ ជរសិង្គាលស្ស វស្សមានស្សា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សិយា ខោ, ភិក្ខវេ, តស្មិំ ជរសិង្គាលេ យា កាចិ កតញ្ញុតា កតវេទិតា, ន ត្វេវ ឥធេកច្ចេ សក្យបុត្តិយបដិញ្ញេ សិយា យា កាចិ កតញ្ញុតា កតវេទិតា។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘កតញ្ញុនោ ភវិស្សាម កតវេទិនោ; ន ច នោ [ន ច នោតិ ឥទំ សី. បី. បោត្ថកេសុ នត្ថិ] អម្ហេសុ អប្បកម្បិ កតំ នស្សិស្សតី’តិ [មា នស្សិស្សតីតិ (សី. បី.), វិនស្សិស្សតីតិ (ស្យា. កំ.)]។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ទ្វាទសមំ។

ឱបម្មសំយុត្តំ សមត្តំ។

តស្សុទ្ទានំ –

កូដំ នខសិខំ កុលំ, ឱក្ខា សត្តិ ធនុគ្គហោ;
អាណិ កលិង្គរោ នាគោ, ពិឡារោ ទ្វេ សិង្គាលកាតិ។

១០. ភិក្ខុសំយុត្តំ

១. កោលិតសុត្តំ

២៣៥. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស បច្ចស្សោសុំ។

អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច – “ឥធ មយ្ហំ, អាវុសោ, រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – ‘អរិយោ តុណ្ហីភាវោ, អរិយោ តុណ្ហីភាវោតិ វុច្ចតិ។ កតមោ នុ ខោ អរិយោ តុណ្ហីភាវោ’តិ? តស្ស មយ្ហំ អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ‘ឥធ ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ អរិយោ តុណ្ហីភាវោ’តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិំ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ វិតក្កសហគតា សញ្ញា មនសិការា សមុទាចរន្តិ”។

“អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – ‘មោគ្គល្លាន, មោគ្គល្លាន, មា, ព្រាហ្មណ, អរិយំ តុណ្ហីភាវំ បមាទោ, អរិយេ តុណ្ហីភាវេ ចិត្តំ សណ្ឋបេហិ, អរិយេ តុណ្ហីភាវេ ចិត្តំ ឯកោទិភាវំ ករោហិ, អរិយេ តុណ្ហីភាវេ ចិត្តំ សមាទហា’តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ យញ្ហិ តំ, អាវុសោ , សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘សត្ថារា អនុគ្គហិតោ សាវកោ មហាភិញ្ញតំ បត្តោ’តិ, មមំ តំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘សត្ថារា អនុគ្គហិតោ សាវកោ មហាភិញ្ញតំ បត្តោ’”តិ។ បឋមំ។

២. ឧបតិស្សសុត្តំ

២៣៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“ឥធ មយ្ហំ, អាវុសោ, រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – ‘អត្ថិ នុ ខោ តំ កិញ្ចិ លោកស្មិំ យស្ស មេ វិបរិណាមញ្ញថាភាវា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា’តិ? តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ‘នត្ថិ ខោ តំ កិញ្ចិ លោកស្មិំ យស្ស មេ វិបរិណាមញ្ញថាភាវា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា’”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – “សត្ថុបិ ខោ តេ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វិបរិណាមញ្ញថាភាវា នុប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ? “សត្ថុបិ ខោ មេ, អាវុសោ, វិបរិណាមញ្ញថាភាវា នុប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា, អបិ ច មេ ឯវមស្ស – ‘មហេសក្ខោ វត, ភោ, សត្ថា អន្តរហិតោ មហិទ្ធិកោ មហានុភាវោ។ សចេ ហិ ភគវា ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ តិដ្ឋេយ្យ តទស្ស ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សាន’ន្តិ។ តថា ហិ បនាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ទីឃរត្តំ អហង្ការមមង្ការមានានុសយា សុសមូហតា។ តស្មា អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស សត្ថុបិ វិបរិណាមញ្ញថាភាវា នុប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឃដសុត្តំ

២៣៧. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ច សារិបុត្តោ អាយស្មា ច មហាមោគ្គល្លានោ រាជគហេ វិហរន្តិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ ឯកវិហារេ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាមោគ្គល្លានេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច –

“វិប្បសន្នានិ ខោ តេ, អាវុសោ មោគ្គល្លាន, ឥន្ទ្រិយានិ; បរិសុទ្ធោ មុខវណ្ណោ បរិយោទាតោ សន្តេន នូនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ អជ្ជ វិហារេន វិហាសី”តិ។ “ឱឡារិកេន ខ្វាហំ, អាវុសោ, អជ្ជ វិហារេន វិហាសិ។ អបិ ច, មេ អហោសិ ធម្មី កថា”តិ។ “កេន សទ្ធិំ បនាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស អហោសិ ធម្មី កថា”តិ? “ភគវតា ខោ មេ, អាវុសោ, សទ្ធិំ អហោសិ ធម្មី កថា”តិ។ “ទូរេ ខោ, អាវុសោ, ភគវា ឯតរហិ សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ កឹ នុ ខោ, អាយស្មា, មហាមោគ្គល្លានោ ភគវន្តំ ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិ; ឧទាហុ ភគវា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមី”តិ? “ន ខ្វាហំ, អាវុសោ, ភគវន្តំ ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិំ; នបិ មំ ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិ។ អបិ ច, មេ យាវតា ភគវា ឯត្តាវតា ទិព្ពចក្ខុ វិសុជ្ឈិ ទិព្ពា ច សោតធាតុ។ ភគវតោបិ យាវតាហំ ឯត្តាវតា ទិព្ពចក្ខុ វិសុជ្ឈិ ទិព្ពា ច សោតធាតូ”តិ។ “យថាកថំ បនាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស ភគវតា សទ្ធិំ អហោសិ ធម្មី កថា”តិ?

“ឥធាហំ, អាវុសោ, ភគវន្តំ ឯតទវោចំ – ‘អារទ្ធវីរិយោ អារទ្ធវីរិយោតិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, អារទ្ធវីរិយោ ហោតី’តិ? ឯវំ វុត្តេ, មំ, អាវុសោ, ភគវា ឯតទវោច – ‘ឥធ, មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ – កាមំ តចោ ច ន្ហារុ ច អដ្ឋិ ច អវសិស្សតុ, សរីរេ ឧបសុស្សតុ មំសលោហិតំ, យំ តំ បុរិសថាមេន បុរិសវីរិយេន បុរិសបរក្កមេន បត្តព្ពំ ន តំ អបាបុណិត្វា វីរិយស្ស សណ្ឋានំ ភវិស្សតីតិ។ ឯវំ ខោ, មោគ្គល្លាន, អារទ្ធវីរិយោ ហោតី’តិ។ ឯវំ ខោ មេ, អាវុសោ, ភគវតា សទ្ធិំ អហោសិ ធម្មី កថា”តិ។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ហិមវតោ បព្ពតរាជស្ស បរិត្តា បាសាណសក្ខរា យាវទេវ ឧបនិក្ខេបនមត្តាយ ; ឯវមេវ ខោ មយំ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស យាវទេវ ឧបនិក្ខេបនមត្តាយ។ អាយស្មា ហិ មហាមោគ្គល្លានោ មហិទ្ធិកោ មហានុភាវោ អាកង្ខមានោ កប្បំ តិដ្ឋេយ្យា”តិ។

“សេយ្យថាបិ , អាវុសោ, មហតិយា លោណឃដាយ បរិត្តា លោណសក្ខរាយ យាវទេវ ឧបនិក្ខេបនមត្តាយ; ឯវមេវ ខោ មយំ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស យាវទេវ ឧបនិក្ខេបនមត្តាយ។ អាយស្មា ហិ សារិបុត្តោ ភគវតា អនេកបរិយាយេន ថោមិតោ វណ្ណិតោ បសត្ថោ –

“សារិបុត្តោវ បញ្ញាយ, សីលេន ឧបសមេន ច;
យោបិ បារង្គតោ ភិក្ខុ, ឯតាវបរមោ សិយា”តិ។

ឥតិហ តេ ឧភោ មហានាគា អញ្ញមញ្ញស្ស សុភាសិតំ សុលបិតំ សមនុមោទឹសូតិ។ តតិយំ។

៤. នវសុត្តំ

២៣៨. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ តេន ខោ បន សមយេន អញ្ញតរោ នវោ ភិក្ខុ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ វិហារំ បវិសិត្វា អប្បោស្សុក្កោ តុណ្ហីភូតោ សង្កសាយតិ, ន ភិក្ខូនំ វេយ្យាវច្ចំ ករោតិ ចីវរការសមយេ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “ឥធ , ភន្តេ, អញ្ញតរោ នវោ ភិក្ខុ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ វិហារំ បវិសិត្វា អប្បោស្សុក្កោ តុណ្ហីភូតោ សង្កសាយតិ, ន ភិក្ខូនំ វេយ្យាវច្ចំ ករោតិ ចីវរការសមយេ”តិ។

អថ ខោ ភគវា អញ្ញតរំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, មម វចនេន តំ ភិក្ខុំ អាមន្តេហិ ‘សត្ថា តំ, អាវុសោ, អាមន្តេតី’”តិ។ “ឯវំ ភន្តេ”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ បដិស្សុត្វា យេន សោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – “សត្ថា តំ, អាវុសោ, អាមន្តេតី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ តំ ភិក្ខុំ ភគវា ឯតទវោច – “សច្ចំ កិរ ត្វំ, ភិក្ខុ, បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ វិហារំ បវិសិត្វា អប្បោស្សុក្កោ តុណ្ហីភូតោ សង្កសាយសិ, ន ភិក្ខូនំ វេយ្យាវច្ចំ ករោសិ ចីវរការសមយេ”តិ? “អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, សកំ កិច្ចំ ករោមី”តិ។

អថ ខោ ភគវា តស្ស ភិក្ខុនោ ចេតសា ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “មា ខោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯតស្ស ភិក្ខុនោ ឧជ្ឈាយិត្ថ។ ឯសោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, យស្ស ចត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ, តទនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី”តិ។

តទមវោច ភគវា។ តទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“នយិទំ សិថិលមារព្ភ, នយិទំ អប្បេន ថាមសា;
និព្ពានំ អធិគន្តព្ពំ, សព្ពទុក្ខប្បមោចនំ។

“អយញ្ច ទហរោ ភិក្ខុ, អយមុត្តមបុរិសោ;
ធារេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហិនិ”ន្តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. សុជាតសុត្តំ

២៣៩. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា សុជាតោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ សុជាតំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឧភយេនេវាយំ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ សោភតិ – យញ្ច អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ, យស្ស ចត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី”តិ។ តទមវោច ភគវា…បេ… សត្ថា –

“សោភតិ វតាយំ ភិក្ខុ, ឧជុភូតេន ចេតសា;
វិប្បយុត្តោ វិសំយុត្តោ, អនុបាទាយ និព្ពុតោ;
ធារេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហិនិ”ន្តិ។ បញ្ចមំ;

៦. លកុណ្ឌកភទ្ទិយសុត្តំ

២៤០. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា លកុណ្ឌកភទ្ទិយោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ លកុណ្ឌកភទ្ទិយំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯតំ ភិក្ខុំ អាគច្ឆន្តំ ទុព្ពណ្ណំ ទុទ្ទសិកំ ឱកោដិមកំ ភិក្ខូនំ បរិភូតរូប”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឯសោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មហិទ្ធិកោ មហានុភាវោ, ន ច សា សមាបត្តិ សុលភរូបា យា តេន ភិក្ខុនា អសមាបន្នបុព្ពា។ យស្ស ចត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ, តទនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី”តិ។ តទមវោច ភគវា…បេ… សត្ថា –

“ហំសា កោញ្ចា មយូរា ច, ហត្ថយោ បសទា មិគា;
សព្ពេ សីហស្ស ភាយន្តិ, នត្ថិ កាយស្មិំ តុល្យតា។

“ឯវមេវ មនុស្សេសុ, ទហរោ ចេបិ បញ្ញវា;
សោ ហិ តត្ថ មហា ហោតិ, នេវ ពាលោ សរីរវា”តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. វិសាខសុត្តំ

២៤១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា វិសាខោ បញ្ចាលបុត្តោ ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខូ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេតិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ, បោរិយា វាចាយ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា បរិយាបន្នាយ អនិស្សិតាយ។

អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ឧបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “កោ នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខូ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេតិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ បោរិយា វាចាយ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា បរិយាបន្នាយ អនិស្សិតាយា”តិ? “អាយស្មា, ភន្តេ, វិសាខោ បញ្ចាលបុត្តោ ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខូ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេតិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ, បោរិយា វាចាយ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគលាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា បរិយាបន្នាយ អនិស្សិតាយា”តិ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ វិសាខំ បញ្ចាលបុត្តំ អាមន្តេសិ – “សាធុ សាធុ, វិសាខ, សាធុ ខោ ត្វំ, វិសាខ, ភិក្ខូ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេសិ…បេ… អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា បរិយាបន្នាយ អនិស្សិតាយា”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“នាភាសមានំ ជានន្តិ, មិស្សំ ពាលេហិ បណ្ឌិតំ;
ភាសមានញ្ច ជានន្តិ, ទេសេន្តំ អមតំ បទំ។

“ភាសយេ ជោតយេ ធម្មំ, បគ្គណ្ហេ ឥសិនំ ធជំ;
សុភាសិតធជា ឥសយោ, ធម្មោ ហិ ឥសិនំ ធជោ”តិ។ សត្តមំ;

៨. នន្ទសុត្តំ

២៤២. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា នន្ទោ ភគវតោ មាតុច្ឆាបុត្តោ អាកោដិតបច្ចាកោដិតានិ ចីវរានិ បារុបិត្វា អក្ខីនិ អញ្ជេត្វា អច្ឆំ បត្តំ គហេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ នន្ទំ ភគវា ឯតទវោច – “ន ខោ តេ តំ, នន្ទ, បតិរូបំ កុលបុត្តស្ស សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតស្ស, យំ ត្វំ អាកោដិតបច្ចាកោដិតានិ ចីវរានិ បារុបេយ្យាសិ, អក្ខីនិ ច អញ្ជេយ្យាសិ, អច្ឆញ្ច បត្តំ ធារេយ្យាសិ។ ឯតំ ខោ តេ, នន្ទ, បតិរូបំ កុលបុត្តស្ស សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតស្ស, យំ ត្វំ អារញ្ញិកោ ច អស្សសិ, បិណ្ឌបាតិកោ ច បំសុកូលិកោ ច កាមេសុ ច អនបេក្ខោ វិហរេយ្យាសី”តិ។ ឥទមវោច ភគវា…បេ.… សត្ថា –

“កទាហំ នន្ទំ បស្សេយ្យំ, អារញ្ញំ បំសុកូលិកំ;
អញ្ញាតុញ្ឆេន យាបេន្តំ, កាមេសុ អនបេក្ខិន”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មា នន្ទោ អបរេន សមយេន អារញ្ញិកោ ច បិណ្ឌបាតិកោ ច បំសុកូលិកោ ច កាមេសុ ច អនបេក្ខោ វិហាសីតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. តិស្សសុត្តំ

២៤៣. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា តិស្សោ ភគវតោ បិតុច្ឆាបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ទុក្ខី ទុម្មនោ អស្សូនិ បវត្តយមានោ។ អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ តិស្សំ ឯតទវោច – “កឹ នុ ខោ ត្វំ, តិស្ស, ឯកមន្តំ និសិន្នោ ទុក្ខី ទុម្មនោ អស្សូនិ បវត្តយមានោ”តិ? “តថា ហិ បន មំ, ភន្តេ, ភិក្ខូ សមន្តា វាចាសន្និតោទកេន [វាចាយ សន្និតោទកេន (ក.)] សញ្ជម្ភរិមកំសូ”តិ [សញ្ចព្ភរិមកំសូតិ (?)]។ “តថាហិ បន ត្វំ, តិស្ស, វត្តា នោ ច វចនក្ខមោ; ន ខោ តេ តំ, តិស្ស, បតិរូបំ កុលបុត្តស្ស សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតស្ស, យំ ត្វំ វត្តា នោ ច វចនក្ខមោ។ ឯតំ ខោ តេ, តិស្ស, បតិរូបំ កុលបុត្តស្ស សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតស្ស – ‘យំ ត្វំ វត្តា ច អស្ស វចនក្ខមោ ចា’”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“កឹ នុ កុជ្ឈសិ មា កុជ្ឈិ, អក្កោធោ តិស្ស តេ វរំ;
កោធមានមក្ខវិនយត្ថញ្ហិ, តិស្ស ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ។ នវមំ;

១០. ថេរនាមកសុត្តំ

២៤៤. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តេន ខោ បន សមយេន អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ថេរនាមកោ ឯកវិហារី ចេវ ហោតិ ឯកវិហារស្ស ច វណ្ណវាទី។ សោ ឯកោ គាមំ បិណ្ឌាយ បវិសតិ ឯកោ បដិក្កមតិ ឯកោ រហោ និសីទតិ ឯកោ ចង្កមំ អធិដ្ឋាតិ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមីសុ ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “ឥធ, ភន្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ថេរនាមកោ ឯកវិហារី ឯកវិហារស្ស ច វណ្ណវាទី”តិ។

អថ ខោ ភគវា អញ្ញតរំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, មម វចនេន ថេរំ ភិក្ខុំ អាមន្តេហិ – ‘សត្ថា តំ, អាវុសោ ថេរ, អាមន្តេតី’”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ បដិស្សុត្វា យេនាយស្មា ថេរោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ថេរំ ឯតទវោច – “សត្ថា តំ, អាវុសោ ថេរ, អាមន្តេតី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ អាយស្មា ថេរោ តស្ស ភិក្ខុនោ បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគ

វន្ទិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ ថេរំ ភគវា ឯតទវោច – “សច្ចំ កិរ ត្វំ, ថេរ, ឯកវិហារី ឯកវិហារស្ស ច វណ្ណវាទី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “យថា កថំ បន ត្វំ, ថេរ, ឯកវិហារី ឯកវិហារស្ស ច វណ្ណវាទី”តិ? “ឥធាហំ, ភន្តេ, ឯកោ គាមំ បិណ្ឌាយ បវិសាមិ ឯកោ បដិក្កមាមិ ឯកោ រហោ និសីទាមិ ឯកោ ចង្កមំ អធិដ្ឋាមិ។ ឯវំ ខ្វាហំ, ភន្តេ, ឯកវិហារី ឯកវិហារស្ស ច វណ្ណវាទី”តិ។

“អត្ថេសោ, ថេរ, ឯកវិហារោ នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ។ អបិ ច, ថេរ, យថា ឯកវិហារោ វិត្ថារេន បរិបុណ្ណោ ហោតិ តំ សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ...បេ....។ “កថញ្ច , ថេរ, ឯកវិហារោ វិត្ថារេន បរិបុណ្ណោ ហោតិ។ ឥធ, ថេរ, យំ អតីតំ តំ បហីនំ, យំ អនាគតំ តំ បដិនិស្សដ្ឋំ, បច្ចុប្បន្នេសុ ច អត្តភាវបដិលាភេសុ ឆន្ទរាគោ សុប្បដិវិនីតោ។ ឯវំ ខោ, ថេរ, ឯកវិហារោ វិត្ថារេន បរិបុណ្ណោ ហោតី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“សព្ពាភិភុំ សព្ពវិទុំ សុមេធំ,
សព្ពេសុ ធម្មេសុ អនូបលិត្តំ;
សព្ពញ្ជហំ តណ្ហាក្ខយេ វិមុត្តំ,
តមហំ នរំ ឯកវិហារីតិ ព្រូមី”តិ។ ទសមំ;

១១. មហាកប្បិនសុត្តំ

២៤៥. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកប្បិនោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ មហាកប្បិនំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “បស្សថ នោ តុម្ហេ ភិក្ខវេ, ឯតំ ភិក្ខុំ អាគច្ឆន្តំ ឱទាតកំ តនុកំ តុង្គនាសិក”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឯសោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មហិទ្ធិកោ មហានុភាវោ។ ន ច សា សមាបត្តិ សុលភរូបា យា តេន ភិក្ខុនា អសមាបន្នបុព្ពា។ យស្ស ចត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“ខត្តិយោ សេដ្ឋោ ជនេតស្មិំ, យេ គោត្តបដិសារិនោ;
វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ, សោ សេដ្ឋោ ទេវមានុសេ។

“ទិវា តបតិ អាទិច្ចោ, រត្តិមាភាតិ ចន្ទិមា;
សន្នទ្ធោ ខត្តិយោ តបតិ, ឈាយី តបតិ ព្រាហ្មណោ;
អថ សព្ពមហោរត្តិំ [អថ សព្ពមហោរត្តំ (សី. ស្យា. កំ.)], ពុទ្ធោ តបតិ តេជសា”តិ។ ឯកាទសមំ;

១២. សហាយកសុត្តំ

២៤៦. សាវត្ថិយំ វិហរតិ។ អថ ខោ ទ្វេ ភិក្ខូ សហាយកា អាយស្មតោ មហាកប្បិនស្ស សទ្ធិវិហារិនោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា តេ ភិក្ខូ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តេ។ ទិស្វាន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯតេ ភិក្ខូ សហាយកេ អាគច្ឆន្តេ កប្បិនស្ស សទ្ធិវិហារិនោ”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឯតេ ខោ តេ ភិក្ខូ មហិទ្ធិកា មហានុភាវា។ ន ច សា សមាបត្តិ សុលភរូបា, យា តេហិ ភិក្ខូហិ អសមាបន្នបុព្ពា។ យស្ស ចត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“សហាយា វតិមេ ភិក្ខូ, ចិររត្តំ សមេតិកា;
សមេតិ នេសំ សទ្ធម្មោ, ធម្មេ ពុទ្ធប្បវេទិតេ។

“សុវិនីតា កប្បិនេន, ធម្មេ អរិយប្បវេទិតេ;
ធារេន្តិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហិនិ”ន្តិ។ ទ្វាទសមំ;

ភិក្ខុសំយុត្តំ សមត្តំ។

តស្សុទ្ទានំ –

កោលិតោ ឧបតិស្សោ ច, ឃដោ ចាបិ បវុច្ចតិ;
នវោ សុជាតោ ភទ្ទិ ច, វិសាខោ នន្ទោ តិស្សោ ច;
ថេរនាមោ ច កប្បិនោ, សហាយេន ច ទ្វាទសាតិ។

និទានវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

និទានាភិសមយធាតុ, អនមតគ្គេន កស្សបំ;
សក្ការរាហុលលក្ខណោ, ឱបម្ម-ភិក្ខុនា វគ្គោ។

ទុតិយោ តេន បវុច្ចតីតិ។

និទានវគ្គសំយុត្តបាឡិ និដ្ឋិតា។